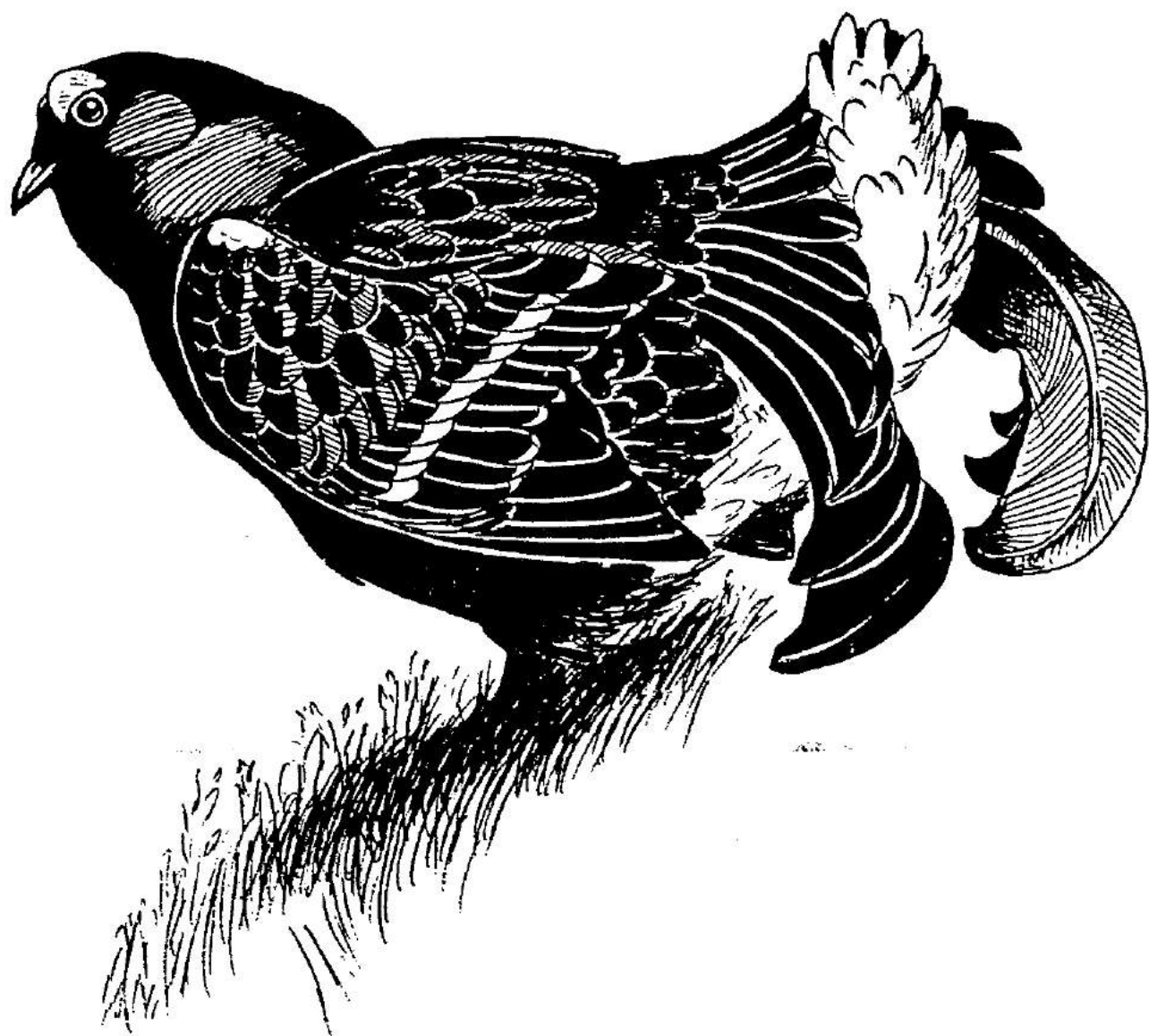

DE KORHAAN

1967 - 1982

VOGELWERK GROEP HET GOOI EN OMSTREKEN

de Korhaan

Verenigingsorgaan van Vogelwerkgroep "Het Gooi & Omstreken."

Speciale uitgave ter gelegenheid van het 15 jarig bestaan.

Samenstelling

en Redactie : Jelle Harder
Henk Hardon
Maarten Klomps
Andries Stoker

Illustraties : Ab Noorman
Ronald Sinoo
Maria Zwart

Typewerk : Marianne Harder
Joke Hardon
Corrie Ketelaar
Yvonne van Klaveren

Verspeiding : Bep Dwars - van Achterberg,
Prinsenstraat 15, Hilversum, tel. 035-233973

Het overnemen van artikelen is uitsluitend toegestaan na overleg met de redactie.

Uitgave nummer 37, februari 1982.

VOORWOORD

Het blijkt een goede zet van een groepje aktieve vogelkijkers (thans onze ereleden) om zich in 1967 te verenigen in een Vogelwerkgroep. Even wordt de vaak bij alle vogelaars aanwezige solitaire vogelkijkers-drang vergeten. De "Vogelwerkgroep het Gooi en Omstreken" wordt een feit. In het historisch overzicht kunt u alles hierover nog eens haarfijn nalezen.

Duidelijk herkenbaar door haar bestaan loopt een gouden draad, bij de leden bekend als "De Korhaan". Zonder enige twijfel is ons verenigingsorgaan de succesformule van de werkgroep. Een mededelingenblad, een contactblad, een clubblad, een nieuwsblad, een "wetenschappelijk" tijdschrift en ga zo maar even door. Alles, maar dan ook alles over vogels vindt zijn weg naar de Korhaan. Voor de redakties is het echter niet altijd zo'n ontspannende bezigheid om hem verzorgd, gevuld en op tijd klaar te krijgen. Dikwijls worden er overuren gemaakt en soms lukt het dan toch nog niet. Dat geeft wel eens problemen en op menige bestuursvergadering is het beleid van de Korhaan-redaktie terug te vinden als agendapunt.

Dit doet geenszins af aan het ontzettend vele werk dat de Korhaan-subgroep de afgelopen jaren heeft verzet. Er verschijnen maar liefst 93 nummers van het blad. En al ziet het er op dit moment naar uit dat de "echte" Korhaan uit het Gooi zal verdwijnen, onze haan blaakt van levenslust, en dit schitterende jubileumnummer is daarvan het tastbare bewijs. Dat geldt eigenlijk voor de hele vogelwerkgroep met haar meer dan 400 leden. Het blijft niet alleen bij het vogeltjes kijken. Zowel op het edukatieve als op het milieubeschermingsvlak hebben we ons bestaansrecht bewezen in het Gooi.

Helaas is er de afgelopen 15 jaar veel verloren gegaan of verder verloederd. Wij hebben ons naar vermogen geweerd en gelukkig niet altijd zonder resultaat. Veel is er de komende jaren nog te doen en ik hoop dat de V.W.G. als vanouds haar positieve inbreng zal leveren.

Vijftien jaar vastlegging en bundeling van gegevens. Zonder twijfel uniek en historisch waardevol voor het Gooi. Ik hoop dat dit jubileumnummer van de Korhaan u vele uren leesgenot zal verschaffen en dat er nog maar vele mogen volgen.

Tot slot een woord van dank aan ALLE leden die in de achter ons liggende jaren de vogelwerkgroep, ieder op zijn of haar eigen wijze, gesteund hebben.

R.G. Moolenbeek
voorzitter

INLEIDING

Het idee om een jubileumkorhaan te maken is eigenlijk al bij het tienjarig bestaan van onze vogelwerkgroep onderwerp van gesprek geweest. Omdat de mogelijkheden toen wat groter waren dan op dit moment kwam er geen jubileumkorhaan, maar verscheen er zelfs een boekje getiteld "Vogels in het Gooi".

Nu, bij de viering van ons derde lustrum verschijnt er dus toch speciale Korhaan.

De opzet van de redactie hierbij is geweest de inhoud zo samen te stellen dat de lezer een globaal overzicht krijgt van vijftien jaar Korhanen.

Deze bloemlezing is hierdoor een weerspiegeling geworden van de vele acties, onderzoeken, tellingen, excursies, waarnemingen, enz. die in de achter ons liggende jaren zijn georganiseerd. Interessant is het historisch overzicht, van onze werkgroep. Met name voor hen die nog niet zo lang lid zijn geeft dit veel informatie over het verleden.

De verschillende hoofdstukken zijn zo samengesteld dat er een zo gevarieerd mogelijk beeld wordt gegeven van het betreffende onderdeel. Ook is getracht zoveel mogelijk verschillende schrijvers aan het woord te laten komen.

Onderaan ieder opgenomen verslagje is vermeld in welke Korhaan u het artikel kunt terugvinden. Het volgende voorbeeld maakt dit duidelijk: 12 (6), 156 (1978) Hierin is het onderstreepte getal de jaargang, tussen haakjes welk nummer van dat jaar, dan de betreffende pagina en tussen haakjes het kalenderjaar.

Een goed initiatief is het ook geweest om in deze jubileumkorhaan een lijst met speciale uitgaven van onze vogelwerkgroep op te nemen. Vrijwel al deze publicaties betreffen aparte, niet in de Korhaan opgenomen verslagen en rapporten.

Tenslotte willen wij deze inleiding graag besluiten met onze dank uit te brengen aan al degenen die tot op heden hun steentje hebben bijgedragen aan de tot standkoming van alle geproduceerde Korhanen.

Wij wensen u veel leesplezier met deze jubileumkorhaan!

De samenstellers

HISTORISCH OVERZICHT

Op 1 februari 1967 is onze vogelwerkgroep opgericht. Wat aan deze oprichting vooraf gaat laat zich in enkele zinnen vertellen. Een tweetal personen, te weten Jan Bos en Jan van Dijk, raken door het vogelen met elkaar in contact. In het veld komen Bos en van Dijk elkaar namelijk wel eens tegen en wisselen daarbij hun waarnemingen uit. Tijdens zo'n ontmoeting bespreken beiden dat het zo jammer is dat er in het Gooi geen vogelwerkgroep bestaat. Een werkgroep waarin zoveel mogelijk vogelaars hun ervaringen kunnen uitwisselen. Ze besluiten hieraan iets te gaan doen. Dat is ook het moment dat Rie de Wijs-Tabois erbij wordt gehaald. Zij heeft veel contacten binnen de vogelaarswereld.

Vogelwerkgroep voor het Gooi opgericht

HILVERSUM — De vogelliefhebbers in het Gooi (en omstreken) hebben gisteravond besloten tot de oprichting van een vogelwerkgroep. Met een kleine vijftig leden gaat deze groep zich bezig houden met de inventarisatie van vogels en van terreinen, met de vogelbescherming en met de coördinatie van de verschillende activiteiten, zoals de nestkastencontrole in deze streek.

Besloten werd voorlopig de Eem en Vecht, inclusief Baarn en de Loosdrechtse plassen, tot grens te nemen. Het gisteravond gevormde voorlopige bestuur zal de Vogelwerkgroepen van Amsterdam en Utrecht uitnodigen voor een gesprek mede met het doel de grenzen vast te stellen.

De Vogelwerkgroep heeft tal van plannen. Zo zal in de toekomst gepoogd worden een Vogelwacht op te richten, medewerking worden verleend aan de landelijke inventarisaties van bepaalde vogelsoorten en aansluiting worden gezocht bij het Contactorgaan voor de vogelwerkgroepen in Nederland. Er werden gisteravond reeds commissies voor Zuidelijk-Flevoland (de nieuwe polder), voor het Hilversums Wasmere en voor de Eempolder in het leven geroepen. Voorts zal er een maandelijks contactorgaan verschijnen. Initiatiefnemers tot de Vogelwerkgroep waren mevrouw R. de Wijs te Hilversum en de heren J. L. M. Bos te Bussum en J. van Dijk te Weesp

Uit de Gooi-en
Eemlander van
2 februari 1967

Gedrieën werken zij hun idee verder uit. Er komt een bericht in de Gooi- en Eemlander waarin een ieder uitgenodigd wordt de oprichtingsvergadering bij te wonen. Deze bijeenkomst wordt gehouden in „Ons Gebouw“ (nu De Delta geheten) te Hilversum. Op die gedenkwaardige avond zijn er al direct zo'n vijfendertig personen die zich als lid opgeven. Een voorlopig bestuur wordt gevormd en de eerste werkzaamheden van de nieuwe vereniging nemen een aanvang. Het eerste nummer van het verenigingsblad „De Korhaan“ verschijnt eind februari. Hierin staat de eerste con-

tactavond aangekondigd waarop de bekende films van Evert Boeve over nestbouw, broeden en verzorging van de jongen bij Kool- en Staartmees getoond zullen worden. In de eerste weken is er ongelooflijk veel werk verzet zoals die eerste Korhaan ons verder laat zien. Niet verwonderlijk is het derhalve dat de bijgevoegde eerste ledenlijst reeds zestig namen vermeldt. Vier van deze mensen zijn later vanwege hun verdiensten tot erelid benoemd, namelijk mevrouw R. de Wijs-Tabois en de heren J. van Dijk, J.L. M. Bos en D.A. Jonkers. Veel van de eerste leden blijken vijftien jaar later nog lid te zijn, sommigen zijn op de voorgrond getreden in bestuursfuncties e.d., anderen blijven op de achtergrond. De contributie wordt in het eerste verenigingsjaar vastgesteld op f5,- per jaar (donateurs f2,50 per jaar).

Vogelwerkgroep het Gooi e. o.
Secr. Stalpaerstraat 10 Hilversum Tef. 02950 - 12928
Postgiro t.n.v. de penningmeester van de Vogelwerkgroep
het Gooi, te Hilversum

Bewijs
van Lidmaatschap

voor *J. Harder te Hilversum*
19 *62*

Minimum contributie f 5.00 *[Handwritten Signature]* de penningmeester

Lid van de commissie(s) voor:

In Korhaan nr. 1 lezen we dat men zich met diverse onderwerpen hoopt bezig te gaan houden: excursies, film- of dia-avonden, tellingen en waarnemingen. De eerste veldwaarnemingen worden in de Korhaan opgenomen onder de titel "Gooise Ornithologie". Een paar maanden later verschijnt het tweede blad met de openingszin "Waar wij heen gaan....." ook te lezen als "Waar gaan wij heen"? Onze eerste voorzitter de heer Bos merkt hierin op dat het doel van de oprichting van onze vereniging is: "een coördinatie te brengen in de bestaande activiteiten op het gebied van vogelbescherming en studie "en" in samenwerking met andere plaatselijke groepen met een ornithologisch karakter bepaalde acties te ondernemen". Landelijk zijn er al diverse vogelwerkgroepen. Getracht moet worden ook met hen samen te gaan werken. Men besluit op zeer beperkte schaal excursies te organiseren in het eigen werk gebied. Later is hier gelukkig wel van afgeweken, behalve in eigen omgeving gaat de V.W.G. ook verder het land in en zelfs in het buitenland kijken.

Een bekend probleem van het eerste uur is het beschikken over voldoende copy en typistes ten behoeve van de Korhaan. Want, zoals in zoveel verenigingen is de actief werkende kern vaak (te) klein.

In de herfst van dit zo belangrijke oprichtingsjaar krijgt men ook de eerste teleurstelling te verwerken. Er komt namelijk geen toestemming voor de commissie "Zuidelijk Flevoland" om de ontwikkeling van het vogelleven in de nieuwe polder te bestuderen. De voorzitter gaat vervolgens in de slag met allerlei functionarissen om de vereiste vergunningen alsnog te krijgen. Later zullen we zien hoe dit is uitgekapt.

In de jonge club bruist het van ideeën. Eén ervan is een eigen roeiboort in Kortenhoef, waar het bestuur al een proefvaart mee gemaakt heeft. De leden zullen hier gebruik van kunnen maken voor het doen van waarnemingen. Helaas is er van dit leuke plan niets terecht gekomen maar misschien is het toch iets voor de toekomst? Aan het einde van het oprichtingsjaar telt de vereniging honderd leden en bij het terugblikken op het eerste jaar kan men tevreden zijn over de activiteiten die van de grond zijn gekomen. Er zijn commissies gevormd voor Zuidelijk Flevoland en de Avifauna en men heeft inmiddels zeer veel contacten met bestuurders, organisaties en verenigingen gelegd. Maar men is realistisch genoeg om te beseffen dat er nog zeer veel moet gebeuren, bijvoorbeeld meer nummers van de Korhaan. Per jaar zes in plaats van vijf stuks. Ook zal men zich gaan beraden over de structuur van de werkgroep want een definitieve organisatievorm is nog niet vastgesteld.

We lezen dat de natuur in het Gooi ernstig bedreigd wordt door oprukkende bebouwing, wegeaanleg (van achter de tekentafel) en recreatie. Hierdoor zijn al vogelsoorten verdwenen en dreigen andere soorten zoals Nachtegaal, Boomleeuwerik, Geelgors, Wulp en onze Korhoenders ditzelfde lot te ondergaan.

Vermeldt wordt ook dat de gemeente Naarden een enorm recreatieplan in de pen heeft voor het Gooimeergebied. De heer N. Dwars verzamelt daarom alle gegevens en deze worden tot een rapport verwerkt. Vervolgens wordt het aan de Gooiraad aangeboden in de hoop dat dit gebied tot reservaat verklaard kan worden. Het uiteindelijke rapport genaamd „ de Zanddijk" wordt later op de gemeentelijk niveau (Naarden) en op regionaal niveau besproken. De bekende ornitholoog Prof. dr. Voous en Prof. van Duin, directeur van de Rijksdienst van de IJsselmeerpolders betuigen schriftelijk hun waardering en instemming.

In navolging van een actie in Friesland gehouden onder de veehouders, gaat men ook voor het Gooi, Eemland en Vechtstreek een brochure samenstellen teneinde de veehouders meer te interesseren voor de weidevogels. Uiteindelijk worden achthonderd van deze brochures via onder andere de melkrijders verspreid.

Zoals in het begin terloops is opgemerkt verschijnt de Korhaan in stencilvorm. Dit blijkt echter een dure zaak te worden. Men gaat denken aan een "self-supporting" Korhaan door middel van advertenties. Het vierde nummer van jaargang 2 komt dan ook uit met zes advertenties (à f25,- per jaar).

Een aparte activiteit welke wij niet onvermeld willen laten is de bewaking geweest van een "vogelreservaatje" tegenover Muiderberg (het tegenwoordige Muiderstrand). Hier was spontaan een visdievenkolonie ontstaan met daarin broedende Dwergsterns. Vergunningen worden verstrekt, borden getimmerd en het bewaken kan beginnen. Maar helaas moet politiehulp worden ingeroepen wanneer in een zeer druk weekeinde schade door watersporters wordt veroorzaakt. De grootste raddraaijer wordt door de politierechter tot f7.50 boete veroordeeld, wegens het voetballen tussen de nesten van de Visdiefjes...

Was men eerst van plan om zo weinig mogelijk excursies te organiseren, in de loop der tijd blijkt dit toch niet haalbaar. De behoefte aan meer excursies wordt steeds groter. Het wordt zelfs nodig geacht om één der bestuursleden speciaal te belasten met het organiseren van excursies. Tot op heden is dit zo gebleven, uiteraard met wisselende leden.

In oktober 1968 wordt te Baarn een vergadering gehouden door vertegenwoordigers van Staatsbosbeheer en Vogelbescherming, waar ook drie personen van onze werkgroep aanwezig zijn om over de "Vogelbocht" aan de Eemmond te praten. Dit terrein, nabij het Raboes, zal reservaat worden en als wetenschappelijk terrein worden beschouwd. In dit terrein krijgt de V.W.G. toestemming tot het bouwen van een observatiehut voor het doen van waarnemingen en excursies. Verderop zullen we lezen hoe dit afloopt.

Eind 1967 mag onze vereniging een programma over vogelherkenning verzorgen voor de radio, hetgeen met beide handen wordt aangegrepen, publiciteit is immers nooit weg. Om niet achterhaalde redenen is dit echter nooit doorgegaan.

Het behoud van een oeverzwaluwkolonie te Huizen is eveneens iets waaraan de V.W.G. heeft meegewerkt, zodat met een gevoel dat we gewaardeerd worden, het jaar wordt afgesloten.

In 1969 lezen wij dat onze leden er toe hebben bijgedragen dat er, in ieder geval in dat jaar, geen lijsterpastij meer verkocht is in Bussum. Het is niet bekend of er ook in ander Gooise gemeenten dergelijke harde acties tegen de middenstand zijn gevoerd. Geen actie, maar wel een artikel in ons blad wordt er in 1969 gewijd aan het schieten van Korhoenders. Dit gebeurde in de Kroondomeinen door Prins Claus. Bepaald geen reclame voor de koninklijke familie. Onze V.W.G. vraagt zich af of het schijnbare overschot niet in het Gooi zou zijn uit te zetten. Dit is echter nooit gedaan omdat volgens het ITBON, nu Rijksinstituut voor natuurbeheer, RIN, op deze manier geen resultaat verwacht mag worden.

In datzelfde jaar wordt de Tentoonstellingscommissie geboren welke al dadelijk zorgt voor een tweetal tentoonstellingen compleet met dia's en veel informatie. Dat men toen ook al verder keek dan het Gooi blijkt niet alleen uit de excursies buiten deze streek, maar ook uit het sturen van een brief naar de Belgische minister van Landbouw. Dit heeft te maken met het aldaar afschieten van trekvogels. De minister antwoordt dat men er alles aan doet om het probleem op te lossen.

De reeds opgerichte ijverige en enthousiaste Nestkastencommissie beleeft een gedenkwaardige dag op 15 maart 1969. Op de avond van deze koude en natte dag staan er tien nestkasten voor Torenvalken in Zuidelijk Flevoland opgesteld. Uiteindelijk zullen het er vierentwintig worden. Een drietal leden, J. van Dijk, J. Harder en E.R. Osieck, verrichten hier een prachtig stuk werk in een gebied waar nestruimte voor Torenvalken nog niet aanwezig is. Bij een latere controle in hetzelfde jaar kan men al 4 broedgevallen vaststellen!

Meldden wij u hiervoor een naar incident tussen watersporters en vogelaars, gelukkig lezen wij nu ook dat de gezamenlijke watersportverenigingen van het Gooi- en Eemmeer met ons contact op zullen nemen. De bedoeling is elkaar wederzijds te informeren over broedkolonies en watervogels, zodat verstoringen voorkomen kunnen worden. Wat vervelend begon krijgt zo een gelukkig vervolg, als er maar begrip voor elkaar is.

Ook schreven wij reeds over de observatiehut bij de Eemmond; inmiddels is er een financiële bijdrage door de Vrienden van het Gooi toegezegd en heeft er zich een aannemer gemeld. Nu nog een aantal vrijwilligers en niets is meer onmogelijk.

Ander goed nieuws is dat de V.W.G. een boerderijtje wordt aangeboden bij Nijkerk, in de Arnhemse polder. Men mag er bestemmingen aan geven, bijvoorbeeld als voorlichtingscentrum. Enige tijd later lezen we of beide bovengenoemde onderwerpen al of niet gerealiseerd worden. Om te beginnen met de boerderij. Deze blijkt buiten het werkgebied van onze V.W.G. te liggen in een weidevogelreservaat vlak tegen de Eemmeerdijk. De eigenaar, Staatsbosbeheer denkt in de richting van een ornithologisch centrum, met als kandidaat bewoner, ons lid D.A. Jonkers, Maar ook het geld, genoemd wordt een bedrag van f25.000,-, noodzakelijke wegverharding en nog meer problemen verduisteren het schitterende beeld. Redenen waarom dit plan geen doorgang vindt.

Voor de eerste cursus "Vogelherkenning" te Hilversum hebben zich vijftientig mensen opgegeven. Aan de hand van zo'n tweehonderd dia's zullen zij trachten hun vogelkennis uit te breiden. Later blijkt dat er zelfs tachtig cursisten zijn gekomen voor deze nieuwe cursus!

Tegen de dijken van Flevoland hebben altijd veel takkenbossen gelegen, welke door de dijkwerkers bij de dijkaanleg worden gebruikt. De laatste takkenbossen zullen in de herfst van 1969 worden verbrand omdat dit materiaal niet meer nodig is.

Onze voorzitter slaagt erin dit te voorkomen. Hij weet namelijk uit ervaring dat zeker enige tientallen Velduilen hier regelmatig verblijven, vaak in gezelschap van enige Ransuilen en vele kleinere vogels. Het bestuur zendt een brief naar de Dienst der Zuiderzeewerken met het verzoek opzettelijk op meerdere plaatsen takkenbossen te deponeren. Uitgelegd wordt dat takkenbossen insecten en muizen aantrekken, die op hun beurt aantrekkelijk zijn voor insectenetende vogels en roofvogels zoals uilen. Dit verzoek wordt helaas geweigerd, maar de V.W.G. geeft nooit direct op en naverdere correspondentie wordt beloofd in de nog in te richten natuurgebieden in Oostelijk Flevoland takkenbossen te plaatsen. Weer een succesje voor de V.W.G..

In 1970 richt het bestuur zich wederom tot de Dienst der Zuider zeewerken met het verzoek om langs de polderwegen waarschuwings borden te plaatsen omdat de vogels er bij tientallen worden doodgereden. De borden met de tekst "Pas op Vogels" komen er inderdaad! Een aantal leden gaat nu ook de aantallen en soorten verkeersslachtoffers registreren, feiten die van belang kunnen zijn bij de aanleg van nieuwe wegen.

De V.W.G. is niet bang om op misstanden elders te wijzen. Eerder schreef men brieven naar België in verband met de jacht op vogels aldaar. In 1970 stuurt het bestuur brieven naar de Raad van Europa en andere invloedrijke instanties. Het doel hiervan is te protesteren tegen de Italiaanse plannen om de vogelvangst met netten te blijven toelaten. Van te voren weet je nooit of een dergelijke brief effect sorteert maar dat zal de V.W.G. nooit beletten iets te ondernemen. Zo ook het onderstaande. Is door een aktie reeds de lijsterpastei uit de Gooise winkels verdwenen, ook tegen het grootwinkelbedrijf V&D ziet men niet op. Dit warenhuis biedt in haar filialen veel opgezette vogels te koop aan, hoofdzakelijk eenden. Na het nodige heen en weer geschrijf behoren ook deze toestanden nu gelukkig weer tot het verleden.

Zo midden 1970 kondigt het bestuur aan dat de teugels strakker aangehaald moeten worden. De leden die op dat moment nog geen contributie betaald hebben (hoe is het mogelijk) worden gerooyeerd.

Eind 1970 is de eerste gezamenlijke buitenlandse vogelreis van enkele V.W.G.-leden een feit. Spanje is het reisdoel. In een extra dikke Korhaan vertellen de excursiegangers naderhand enthousiast over hun waarnemingen en ervaringen in Spanje. Echter niet alle leden zijn zo enthousiast over het Spanje-nummer... Later zal men enkele malen naar Zweden, het bekende vogeltrekpunt Falsterbo, gaan.

Aan het eind van hetzelfde jaar neemt Jan Bos afscheid. Een medeoprichter, voorzitter, redacteur, een duizendpoot (eigenlijk hoort hier een vogelsoort te staan) die eens het werk van de V.W.G. formuleerde als: ooghebben, adviseren, appelleren, signaleren en zonodig protesteren. Zonder Jan Bos had de V.W.G. er vermoedelijk anders uitgezien. Hij was wel de motor, de organisator, die uiteraard met behulp van de andere leden, de club enthousiast deed groeien.

In 1971 wordt er besloten de reeds meerdere malen genoemde observatiehut definitief niet te bouwen. Voornaamste argumenten zijn dat de plek bij nader inzien toch minder geschikt is en dat de afstand te ver is van Hilversum. Erg jammer. Het reeds beschikbare geld wordt echter goed besteed aan een type- en stencilmachine. Spectaculaire dingen gebeuren er niet meer dat jaar; men gaat enthousiast door met inventariseren, tellen, excursies en diverse andere bekende zaken.

Het eerste lustrum herdenken we in 1972. In een voorwoord in de Korhaan, merkt de nieuwe voorzitter, Dick Jonkers, op dat velerlei gevaren het Gooi bedreigen. Hij noemt speciaal het uitbouwen van de steden (dorpen), wegeaanleg, toenemende recreatie, etc. etc.. De V.W.G. moet voor het natuurbehoud stevig op de bres blijven staan.

Een leuke nieuwe rubriek wordt opgenomen: "Vogels in het taalgebruik, gezegden en uitdrukkingen". Het is ronduit verbazingwekkend hoe vaak vogelnamen hiervoor gebruikt worden. Ook met "Vogels in myten en legende" worden veel bladzijde van "De Korhaan" gevuld.

Voorts wordt begonnen aan een serie beschrijvingen van Gooise natuurgebieden met als eerste de centrale heidevelden (Bussumer-Wester- en Zuiderheide). Wist u dat de naam Wasmeer verband houdt met de vroegere schaapskudde op deze heidevelden? De laatste kudde verdween in 1962. Enige tijd geleden werd een eventuele herintroductie van schapen weer actueel.

Wat we u ook niet willen onthouden is het gedrag van "vogelaars" in het veld. Uit gesprekken met boeren en opzichters blijkt dat veel mensen zich in het veld gedragen als of de grond waarop ze lopen van hen is. Men denkt soms dat het lid zijn van een werkgroep, Natuurmonumenten en dergelijke een vrijbrief is om datgene te doen wat eigenlijk verboden of onjuist is. Laten we er voortdurend op attent zijn dat we een voorbeeld voor een ieder moeten zijn!

Met ons blad heeft de redactie nieuwe plannen. Zij wil een aantrekkelijker uitgave en er worden tekenaars gevraagd. Men denkt aan een grafisch ontwerper, kortom een frisse wind steekt op. In november 1972 verschijnt de Korhaan in een nieuw jasje met voorop maar liefst twee Korhanen onder een berkeboom. Het schutblad in offset, de binnenbladen in stencil. De nieuwe redactie doet meteen een poging meer leden te activeren. Er verschijnt een halve pagina grootte oproep om meer mensen aan de slag te krijgen.

De landelijke Stichting Ornithologisch Veldonderzoek Nederland, of SOVON, zoals iedereen het kent, wordt in 1973 opgericht. Deze stichting zal zich gaan toeleggen op het tellen van broedvogels en wintervogels. De in dat jaar gestarte SOVON tellingen gaan nog steeds door en onze werkgroep heeft hier al veel werk voor verricht. Bepaald geen slecht initiatief.

In 1973 komt er verandering in de plaats waar de ledenavonden gehouden worden. De Goede Herder Kerk te Hilversum is vanaf september tot op heden de plaats voor de ledenavonden (lezing met dia's of film). Vóór die tijd is er een zaaltje gebruikt in de bibliotheek aan de 's-Gravelandseweg, ook te Hilversum. In Hilversum kan men de beschikking krijgen over een noodschooltje waar het archief en de bibliotheek kunnen worden gehuisvest. Tevens zullen hier de maandelijkse werkavonden gehouden worden.

In datzelfde jaar wordt de Zanddijk te Naarden tot beschermd natuurgebied verklaard. U weet nog wel, dat was één der eerste grote activiteiten van de V.W.G..

Vanaf 1973 wordt de Eempolder met de regelmaat van de klok op vogels geteld. Het resultaat van de eerste twee teljaren wordt in 1975 bekend gemaakt. Een Korhaannummer wordt aan de Eempolder en zijn vogels gewijd. Het tellen zal zich voortzetten en is van groot belang voor de toekomstige ruilverkaveling die voor deze mooie polder op stapel staat.

Inmiddels is er aan een voorzitterloostijdperk een einde gekomen. Jelle Harder wordt de nieuwe voorzitter. Deze functie vervult hij van midden 1974 tot het voorjaar van 1977. Een opvolger staat dan niet voor hem klaar, waarmee een tweede periode zonder voorzitter zal aanbreken. Bij enkele bijzondere gelegenheden treedt Jelle in die periode daarom op als interim voorzitter.

In 1976 wordt de discussie over de jacht op vogels voortgezet. Of men er op deze manier uitkomt... Vermoedelijk niet, maar het voordeel van zo'n papieren discussie is dat meer mensen hier van kennis kunnen nemen.

Het tienjarig bestaan van onze vereniging wordt op 28 april 1977 gevierd. Op die avond is er ook een uitgebreide tentoonstelling ingericht. Mevrouw de Wijs-Tabois en de heer van Dijk worden in het bijzijn van 165 bezoekers tot erelid benoemd.

Onze vereniging tracht het Gooisch Natuureservaat te bewegen het korhoendersreservaat te vergroten tot 100 ha. Het voorstel wordt afgewezen. Maar de oude geest getrouw laat men het er niet bij zitten.

Het Rijksinstituut voor Natuurbeheer (RIN) wordt om advies gevraagd. Dit verzoek is de aanleiding dat het RIN een onderzoek in gaat stellen naar de voorwaarden waaraan zo'n vergroot reservaat zal moeten doen.

Aan het einde van 1977 lezen we dat de Korhaan niet meer in stencilvorm zal verschijnen. Het noodschooltje is inmiddels opgeheven en voortaan vindt men in de aula van de Godelinde Scholengemeenschap te Naarden onderdak. Een ware verbetering!

Het organiseren van de cursus Vogelherkenning blijkt zo arbeidsintensief te zijn dat hiervoor een nieuwe subgroep gevormd wordt. Na de eerste cursussen in Hilversum is men al snel verhuisd naar een zaal in de Gereformeerde kerk te Bussum.

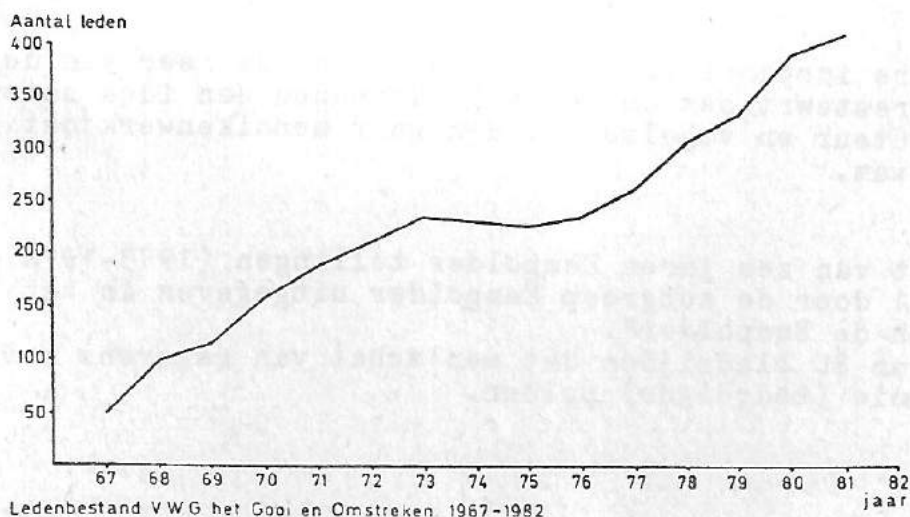
Op woensdag 15 maart 1978 wordt er nogmaals een grote avond gehouden ter gelegenheid van het tienjarig bestaan. Het door een aantal leden gemaakte jubileumboek "Vogels in het Gooi" wordt als eerste aan de heren Gorter, Voous en Westerman, nestoren van de natuur-bescherming die bovendien woonachtig zijn in het Gooi, uitgereikt.

Daarna gaat men op de barricaden, of beter gezegd op de fiets, omdat het Naardermeer bedreigd wordt door een spoorwegtracé naar Almere, de Flevolijn.

Eind 1978 wordt het driehonderdste lid genoteerd, Korhaan nummer 75 verschijnt en in oktober wordt de vijftiende avond gehouden. Later zal blijken dat dit een vergissing is en het hier om de achtentwintigste lezing gaat. Men gaat vol goede moed het nieuwe jaar in, zonder voorzitter maar wel op Kringlooppapier.

Een mooie gelegenheid om in het kort de activiteiten van een heel jaar te overzien vormt altijd het jaarverslag. In het verslag over 1979 lezen we behalve het financiële overzicht, ook weer hoeveel lezingen-/filmavonden en werkavonden er gehouden zijn (totaal zo'n vijftien stuks). Met zestien gemeenten, ministeries e.d. is overleg gepleegd. De zes subgroepen geven traditiegetrouw een verslag van hun activiteiten; uitermate belangrijk om nieuwe leden naast de bestaande informatie meer inzicht te geven in het werk van de V.W.G.. Extra uitgebreide aandacht is er dat jaar voor de grotere projecten zoals bijvoorbeeld "De broedvogels van Einde-Gooi, Weiland inventarisatie bij de Zanddijk, tellingen van Knobbelzwaan en Meerkoet".

Na het ruim twee jaar zonder voorzitter te hebben moeten doen slaagt het bestuur erin Rob Moolenbeek als nieuwe voorman te kunnen te kunnen installeren. Sinds juli 1979 tot op heden vervult hij deze bestuurspost met grote inzet. In die periode ziet hij een grote opbloei van allerlei activiteiten ontstaan. Het aantal leden neemt geweldig toe en steeds meer mensen gaan zich daadwerkelijk voor de werkgroep inspannen.

In het voorjaar van 1980 start de actie "Redt de weidevogels in Eemland". Door gewijzigde landbouwmethoden gaan de aantallen broedende weidevogels zoals Watersnippen, Kemphanen, Turreluurs en Zomertaling werkelijk onrustbarend snel achteruit. Deze actie is in samenwerking met de Provinciale Vogelwacht Utrecht gevoerd. De actie heeft tot doel om 400 ha aan te kopen als reservaat en nog eens 400 ha veilig te stellen met een beheersovereenkomst.

Een sticker-actie vestigt mede de aandacht op dit gebied, tevens worden handtekeningen verzameld: liefst 22.000 stuks, welke aan de Commissaris van de Koningin te Utrecht worden aangeboden. Aan Natuurmonumenten kan een bedrag van f38.000,- voor grondaankoop ter hand gesteld worden.

De V.W.G. is blij dat men heeft meegewerkt te voorkomen dat er jagers in de ledenraad van de Vereniging tot Bescherming van Vogels zitting konden nemen. De jagersvinden ook bij Natuurmonumenten nauwelijks onderdak mede dankzij waakzame leden. Een tweede vreugde bezorgd door de medeling dat in 1980 een vliegverbod voor gemotoriseerde modelvliegtuigjes op de Bussumerheide wordt ingesteld. Dit zijn gebeurtenissen die weer eens onderstrepen dat onze werkgroep op zijn hoede moet zijn omdat gewild of ongewild de natuur voortdurend belaagd wordt.

Aan het einde van 1980 komt één der leden met het plan een vogelwerkgroep Zuidelijk Flevoland op te richten. Als subgroep van onze V.W.G. gaat men met twaalf mensen en vele sympathisanten een actie beginnen tot het behoud van de Oostvaardersplassen. De geplande spoorlijn naar Lelystad betekent een ernstige bedreiging van dit unieke natuurgebied. Met man en macht gaan natuurliefhebbers tot de vredelievende aanvallen over. Uiteindelijk besluit de regering om via een "badkuiptracé" de lijn af te buigen waardoor de plassen en fourageergebieden gespaard blijven. Weer eens een bewijs dat er in Nederland veel mogelijk is als men de juiste wijze van actie-voeren hanteert.

In 1980 wordt de subgroep Propaganda ingesteld omdat er veel werk verbonden is aan het goed organiseren en deelnemen aan manifestaties, tentoonstellingen en dergelijke. Op tien verschillende Gooise markten, braderiën en tentoonstellingen is de V.W.G. dat jaar duidelijk present.

Een bijzondere inspanning is er geleverd door de heer Van der Zwaan. Hij presteert het om van alle Korhanen een index samen te stellen op auteur en vogelsoort. Een waar monnikenwerk dat in 1981 klaar kwam.

Het resultaat van zes jaren Eempolder tellingen (1973-1978) wordt in 1981 door de subgroep Eempolder uitgegeven in het boekje "Vogels in de Eempolder". Een boekje van 80 bladzijden dat een schat van gegevens bevat over deze mooie (bedreigde) polder.

Na medio 1981 wordt het 15 jarig bestaan van de V.W.G. regelmatig in "De Korhaan" vermeld. Daarmee naderen wij tevens het einde van deze levensloop, waarin getracht is u iets te vertellen over onze vogelwerkgroep.

In 15 jaar groeide onze vereniging uit tot een groep met ruim 400 leden. Men leerde haar kennen als een organisatie die als het om natuurbehoud gaat voorop weet te staan.

Voor dat behoud zal er voortdurend veel werk verzet moeten worden. Werk voor tellingen, inventarisaties, het maken van verslagen en rapporten, het schrijven van brieven, geven van voorlichting, enz., enz..

In de komende jaren zullen een groot deel van al die activiteiten sterk toegespitst worden op een groot ideaal: een Avifauna van het Gooi!

Maar bovenal zal ook in de toekomst onze belangrijkste doelstelling zijn, het zorgen voor het behoud van de Gooise natuur. De natuur, die aan zulke grote bedreigingen bloot staat dat men zich alleen maar verwonderen kan dat er nog zoveel van over is. Dat alles is het voor onze vogelwerkgroep waard om zich er volledig voor in te zetten.

Met de steun van alle leden kan er veel bereikt worden.

ONDERZOEKEN

Voordat je al die oude en recente Korhanen hebt doorgekeken kun je je nauwelijks voorstellen hoeveel onderzoeken er zoal gedaan zijn door leden van onze werkgroep. De variatie is zo groot en uiteenlopend dat het moeite kostte er een selectie van te maken. Toch is geprobeerd hieraan te voldoen. Om het voor de lezer wat gemakkelijker te maken hebben we de geselecteerde onderwerpen voor u in enkele paragraafjes onderverdeeld. Achtereenvolgens komen aan de orde:

Korhoenders, Broedvogels, Niet-broedvogels, Gevaren in de vogelwereld, Zuidelijk Flevoland, Nestkasten, Tuinvogels en Ringonderzoek.

KORHOENDERS

Het Korhoen is misschien wel de rode draad die door vele activiteiten van onze werkgroep heen loopt. Reden waarom dit hoofdstuk begint met ons VWG-symbool, waarbij we hopen dat deze vogelsoort altijd aanwezig zal blijven in ons Gooi.

KORHOENDERS SCHIETEN

J.L. Bos

Het Korhoen is het symbool van de Gooische natuur, ook van onze Vogelwerkgroep. Ons contactorgaan heet "De Korhaan". Afgezien daarvan zal de verbazing in onze streek wel groot geweest zijn bij het lezen van het bericht, dat er in de omgeving van Apeldoorn Korhoenders zijn geschoten. In totaal ongeveer 20 stuks tijdens een jachtpartij geleid door Prins Claus.

Volgens de opperhoutvester ir. E. Reinders (De Telegraaf): "Ik heb vergunning van de Dienst Faunabeheer verkregen". Inderdaad is het een beschermde diersoort, maar we hadden hier in vier jaar niet gejaagd en het bestand was sterk toegenomen.

Korhoenders zijn schadelijke dieren want ze vreten de koppen van jonge dennen en daar zijn we zuinig op. We zijn wel erg voorzichtig met deze vogels. We hebben er 25 geschoten, maar er wel 150 gezien.

Het tweede kamerlid dr. A. Vondeling stelde vragen over deze jachtpartij. De minister antwoordde, dat voorlopig na de afschot op 4 januari, voor een nieuwe jacht op deze vogels in de omgeving van Apeldoorn, geen vergunning meer zal worden afgegeven.

De minister van Landbouw en Visserij ir. P.J. Lardinois, zal het ITBON vragen hoever hij kan gaan met het afgeven van vergunningen, aldus blijkt opnieuw uit krantenberichten. De minister antwoordt mr. Vondeling voorts dat het noodzakelijk kan zijn periodiek en selectief af te schieten.

Sinds 1962 is voor de jacht op Korhoenders een beperkt aantal vergunningen afgegeven. Uit een publikatie van het ITBON, zo vervolgde de minister, blijkt de stand de laatste jaren te zijn toegenomen. De minister zegt ook nog, dat het gebied waarop 4 januari is gejaagd, één van de grootste en meest deskundig beheerde korhoenderterreinen van Nederland is.

Dit alles stemt tot nadenken. Wie er heeft gejaagd doet er niet toe. Er zijn 25 Korhoenders geschoten. Daarvoor is een vergunning afgegeven.

We mogen dankbaar zijn, dat het aan het licht gekomen is.

"Faunabeheer" geeft vergunningen af voor de jacht op Korhoenders. Uit het commentaar van de opperhoutvester blijkt, dat er in de omgeving van Apeldoorn vier jaar op is gejaagd. Aangenomen mag worden dat er wordt bedoeld, dat er niet op Korhoenders is gejaagd. Ze vreten volgens de opperhoutvester de koppen uit jonge dennen en zijn dus schadelijke dieren. Wij zijn wat de jacht en jonge aanplant betreft, niet ter zake kundig maar menen wel te kunnen opmerken, dat jonge dennen kunnen worden aangeplant.....

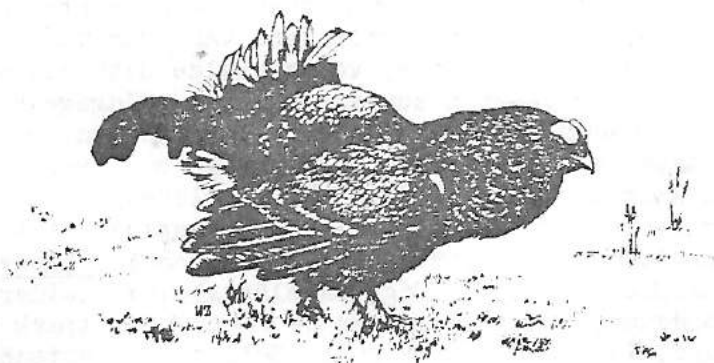
Wij zijn erg voorzichtig met deze vogels, verklaart de opperhoutvester voorts.

Wij vragen ons af of die voorzichtigheid voortvloeit uit het feit dat er dan af en toe op gejaagd kan worden.....

Hetzelfde zou afgeleid kunnen worden uit de laatste opmerkingen van de minister

"Een van de grootste en meest deskundig beheerde korhoender terreinen van Nederland". Wij weten niet of er bij dit alles is overwogen een teveel aan Korhoenders te vangen om elders uit te zetten.

Het Korhoen mag dan op andere plaatsen toenemen, in het Gooi baart het aantal zorg. En juist in het Gooi waar in het voorjaar zelfs honderden mensen wegschuilen achter bosjes en zich neervleien op de hei om het baltspel te volgen, vormt deze vogel een onmisbare attractie.

Ik heb de heer J.A. Eijgenraam gebeld, medewerker van het ITBON te Arnhem. Hij is specialist op het gebied van Korhoenders - van zijn hand verscheen een nauwkeurige studie - vertelde, uit ervaring, dat Korhoenders zich niet gemakkelijk laten overplaatsen. De vogels lopen doorgaans, tijdens het vangen en in de kooien voor het transport naar hun nieuwe woongebied, een shock op. Voorts hebben ze een lange "wenningskuur" in een grote ren in hun toekomstige domein nodig.

Resultaten van reeds ondernomen verplaatsingspogingen waren niet juichend. Beter is eieren weg te nemen en uit te laten broeden door krielhennen, eveneens bij voorkeur midden in het toekomstige territorium.

Deze opfok heeft men aardig onder de knie. Mogelijk een ideetje voor het Gooisch Natuurreservaat? Dit in het belang van de Gooische Korhoenderstand. Uitoverwegingen van propaganda voor de natuurbescherming in het algemeen (wees voorzichtig met de hei) en de vogelbescherming in het bijzonder.

HET KORHOENDERONDERZOEK IN 1978

J. Harder

Zoals bekend nam onze vogelwerkgroep dit jaar het initiatief om een onderzoek in te stellen naar het voorkomen van het Korhoen in vrijwel ons gehele werkgebied. In goede samenwerking met het Rijksinstituut voor Natuurbeheer (RIN) en de Stichting het Gooisch Natuurreservaat (GNR) werd bepaald hoe en waar het onderzoek moest plaatsvinden. Binnen de vogelwerkgroep bleken 21 personen bereid regelmatig een bepaald gebied op de aan- of afwezigheid van Korhoenders te onderzoeken. Op deze manier was het mogelijk niet minder dan 25 terreinen te bekijken.

Medewerkers

Medewerking aan het onderzoek verleenden: H.J. ten Brinke, P.W. Dieperink, N.J. Dwars, O. de Graaff, F. Griffioen, H. Harder, J. Harder, J. Kamies, R.P.H. v. Maanen, R.G. Moolenbeek, S.H. Poelstra, H.J. van der Pol, G.I. Rieken, C.M.T.I. Rosier, Rijksinstituut voor Natuurbeheer, F.G. Rijnja, R. Sinoo, Stichting Gooisch Natuurreservaat, subgroep Eempolders, J. Taapken, A.P. Vermeule, Y.S. Vogel, D.G. de Witte en I.W. van Woersem.

Aan allen heel veel dank!

Methode

Bij de Wester- en Bussumerheide was het de bedoeling dat er minimaal een dag per week besteed werd aan het Korhoenderonderzoek. De gedachte hierachter was uiteraard dat op deze heidevelden de Korhoenders van ouds voorkomen. In verband met de aldaar door de vogelwerkgroep voorgestelde uitbreiding van het Korhoenderrustgebied was het dus gewenst zoveel mogelijk veldgegevens te verzamelen met name over de plaats waar de hoenders gesignaleerd werden. De heer Blessing van het G.N.R. was belast met het verzamelen van gegevens over deze gebieden. Over zijn bevindingen kunt u elders in deze Korhaan lezen.

De werkzaamheden voor de vogelwerkgroep bleven dus "beperkt" tot het afzoeken van de 25 overige terreinen. Het betrof hier de volgende gebieden: Hilversumse Meent, Franse Kampheide, Huizer Eng, Tafelbergheide, Zuiderheide, Laarder Wasmeer, Hoorneboegse Heide, Zwarte Berg, Heide achter sportpark Hilversum, weilanden bij Eemeroord, Nieuwenoord, De Snip, Egelshoek, Kortenhoef (weidegebieden), Laarder Eng, Limitische Heide, Nieuw Bussumerheide, Vliegheide, omgeving Hilversums Wasmeer, weilanden bij Zonnenstraal, Eempolders Noord/Zuid, Zuidpolder te Veen, Noordpolder te Veen, Blaricummerheide, Huizermeent, Zanddijk, weilanden bij Kerkelanden Hilversum.

De waarnemers kregen de opdracht het terrein goed te onderzoeken, zonder dat er sprake zou zijn van een grote "heksenjacht" op het Korhoen.

Er werd een talschema opgesteld ten behoeve van een aantal simultaantellingen. Deze werden gehouden op 4/2, 4/3, 18/3, 1/4, 15/4, 6/5, 3/6, 1/7, 27/7 en 26/8. Daarnaast kwamen de meeste waarnemers ook op andere dagen in hun telgebied. Hun werd geadviseerd het gebied in de vroege ochtenduren af te zoeken daar de waarnemingskansen dan het grootst zijn.

Resultaten

De bevindingen van de heer Blessing op de Wester- en Bussumerheide kunt u zoals reeds gezegd, elders in deze Korhaan lezen. De laatste jaren waren er buiten de Wester- en Bussumerheide nauwelijks Korhoenders gezien. Het spreekt derhalve vanzelf dat er bepaald geen hoge verwachtingen gekoesterd mochten worden. Ver-rassend was het des te meer te noemen dat van een tweetal gebieden enige waarnemingen binnenkwamen.

I. Heide achter het Sportpark Hilversum

ca. 30 november 1977 I vr. (S. Keuning)
eerste week dec. 1977 I vr. (S. Keuning)
16 december 1977 I vr. (B. Broeke)
I februari 1978 I vr. (H. Harder)

Bij deze laatste waarneming werd gemeld dat de vogel zich bevond op een kaal stukje heide, vloog op en streek aan de andere zijde van de spoorlijn Hilversum-Utrecht neer.

2. Hoorneboegseheide

23 maart 1978 I vr. (H. Stein)

De hen werd opgestoten in het heideterrein ten westen van de zandverstuiving. Nadien werden tot circa half april regelmatig verse uitwerpselen gevonden op dezelfde plaats (J. Taapken).

De mogelijkheid dat het bij al deze waarnemingen om hetzelfde exemplaar gaat lijkt mij niet uitgesloten. Hemelsbreed is de afstand tussen de Hoorneboeg en de heide achter het Sportpark ongeveer 2000 meter. Helaas werden in heidegebieden geen mannelijke vogels waargenomen. Broeden lijkt dan ook uitgesloten. Zoals verder te verwachten was werd op de overige onderzochte terreinen geen enkele Korhoen gezien. Ook op de plaatsen waar in de periode 1950-1974 nog korren gezien werden: Huizerkust, Hilversumse Meent, Franse Kamp, Sportvelden Craillou, Zuiderheide, Laarder Wasmeer en Egelshoek* werden ze nu niet waargenomen.

Verstoringsen in de terreinen

Door enkele waarnemers werden notities gemaakt over verstoringen in het terrein. Voor de Blaricumse heide werd gemeld dat er veel verontrusting ontstond door de vele ruiters en honden. Ook op de Zuiderheide werd regelmatig gesignaleerd dat men zich totaal niet aan het hondenaanlijngebod hield. Tussen de 10 en 20 loslopende honden was aldaar een normaal verschijnsel te noemen! Ook bromfietzers werden hier, evenals op de heide achter het Sportpark, gesignaleerd.

* D.A. Jonkers, De Korhoenders van het Gooi, uitg. VWG het Gooi e.o. (1978).

Conclusie

Het in 1978 gehouden onderzoek bevestigt de indruk die er reeds was, nl.: de Gooise Korhoenderpopulatie bevindt zich vrijwel constant op de Bussumer- en Westerheide. Slechts bij uitzondering zullen er vogels op andere terreinen aangetroffen worden. Een en ander houdt bovendien in dat genoemde gebieden van levensbelang zijn voor de soort. De vogels moeten hier kunnen fourageren, rusten, zich voortplanten, enz.

Naschrift

Gelet op hetgeen hierboven is geschreven kan slechts opnieuw gepleit worden voor een flinke uitbreiding van het korhoenderrustgebied op de Westerheide. Tijdens de lezing die ars. F.J.J. Niewold van het RIN onlangs voor de Vogelwerkgroep hield bleek dat ook hij het belang van een uitgebreid rustgebied ziet. De door de Vogelwerkgroep voorgestelde 100 ha lijkt hem niet irreëel! Volgens zijn zeggen dient er bij het beheer van het korhoenderbiotoop gestreefd te worden naar:

1. een kleinschalig heidegebied, d.w.z. met veel afwisseling in de heidevegetatie;

2. een meer open boomheide, de vliegdennen zorgen hier voor de nodige dekking;
3. zoveel mogelijk de omliggende cultuurgronden onder supervisie van het natuurbeheer brengen, indien mogelijk voerakkers binnen de heidevelden aanleggen (broed- en voedselgebieden mogen namelijk niet te ver van elkaar liggen);
4. de recreatiedruk opvangen, een goed padenplanis hierbij van groot belang, zo min mogelijk rechte, maar afwisselende slingerende paden;
5. het aangeven van hondenroutes met hondenweidjes aan de rand van de bebouwing;
6. instellen van een rustgebied, met name in de broedtijd.

Het is te hopen dat er in 1979 nog meer aandacht aan al deze aspecten kan worden besteed en dat een daadwerkelijk begin wordt gemaakt met de vergroting van het rustgebied. De noodzakelijkheid is overduidelijk, de effecten zullen moeten worden afgewacht.

I3(I),22-24(1978).

KORHOENINVENTARISATIE OP DE WESTER-EN BUSSUMERHEIDE IN 1978

B. Blessing

Het jaar 1978 begon voor de Gooise Korhoenderstand niet erg rooskleurig. Op de Westerheide, Bussumerheide en het Pioniersterrein werden tenminste vijf Korhennen en één Korhaan regelmatig waargenomen. Na de baltperiode werden de hennen minder gezien. Waar men Korhoenders regelmatig kon aantreffen was in het voorjaar, op de afgebrande heidepercelen waar zij fourageerden op de daarop voorkomende vegetatie van dopheide, struikheide en bochtige smele. Op het vogelreservaat, gelegen op de Westerheide, werden en worden nu regelmatig een Korhaan en Korhennen waargenomen. Dit is mede te danken aan een actie van de Lions die in samenwerking met het Gooisch Natuurreservaat een zuiveringsactie hielden waarbij voornamelijk Amerikaanse vogelkers (*Prunus serotina*) en vliegden (*Pinus sylvestris*) werden opgeruimd. Enkele berken waarin korren fourageerden bleven staan. Er werd een akker bijgemaakt waarin, evenals op de grote akker, boekweit werd gezaaid. Zoals gezegd kan men er nu regelmatig Korhoenders zien.

Uit de broedsels die op de heide hebben plaatsgevonden, zijn in 1978 in ieder geval twee jongen voortgekomen. Het eerste jong dat waargenomen werd bleek een hen te zijn, van het tweede staat vast dat het om een mannetje ging.

Verstoring door recreatie kwam regelmatig voor, verstoring zo ook door loslopende honden. Ook de militaire oefeningen zijn bepaald niet bevorderlijk voor de Korhoenderstand en de rust op de heide. Wanneer de heide druk bezocht werd door publiek trof men de korren meer aan op de oude hogere heide waarin ze minder opvielen.

Het RIN (Rijksinstituut voor Natuurbeheer) heeft in 1978 voor de Vogelwerkgroep het Gooi e.o. een voorlichtingsavond omtrent het Korhoenderprobleem gegeven. Hieruit bleek dat men nog niet voldoende inzicht heeft in de achteruitgang. Ook landelijk gezien niet. De RIN-medewerkers zijn enkele malen in het Gooi geweest om de situatie op de heide te peilen. Men vond de heidevelden te zeer verdeeld. Dit komt door de vele wandel-, fiets- en ruiterspaden. Ook pleitte men er voor om meer berken en vliegdennen te laten staan, terwijl het afbranden van de oude heide op kleinere schaal moet gebeuren.

I3(I),25(1978)

BROEDVOGELS

Broedvogels zijn er gelukkig in ons werkgebied - het Gooi, de Vechtstreek en de Eempolders - nog volop aanwezig. Zelfs meer dan honderd verschillende soorten werden in de loop der jaren hier als broedvogel vastgesteld. Een aantal hiervan zijn vrij algemeen of komen in kolonies voor. Andere zijn juist heel zeldzaam en daarmee vaak heel kwetsbaar. Jaarlijks worden er door onze leden broedvogels geïnterviewd. De een legt zich daarbij toe op een bepaalde soort, anderen hebben er genoeg in alle soorten binnen een gebied op te sporen. De meeste tellers slagen er bovendien ook in hun bevindingen op papier te zetten. In de hierna volgende selectie van deze broedvogeltellingen is getracht de veelzijdigheid van onderwerpen te laten zien.

INVENTARISATIE SMITHUYZER BOSCH EN DASSENBOSS (1973)

H.G. ten Veen

Geïnterviewd door: P. van der Poel, H.G. ten Veen en J.W. van der Ley.

Ligging en terreinbeschrijving:

Het geïnterviewde terrein wordt begrensd door de provinciegrens Noord-Holland/Utrecht, het Smithuyzerbos (Bouvy), het Wasmeercomplex, de rijksweg naar Utrecht en het rijwielpad vanaf de Zwaluwenberg. Het terrein, dat ongeveer 150 ha. groot is, bestaat uit een afwisselende begroeiing van loof- en naaldbomen met een aantrekkelijke onderbegroeiing van struiken. Grote gaten zijn echter gevallen bij het deel aan de nieuwe rijksweg, veroorzaakt door de stormen in 1972/1973. Deze nieuwe rijksweg veroorzaakt overigens een aanmerkelijke verstoring van de rust, terwijl ook de intensieve ruitersport afbreuk doet aan de waarde van het gebied. Dit geldt tevens voor de vele recreanten die het gebied in de weekends bezoeken. Het grootste deel van het gebied is in beheer van de Stichting Gooisch Natuurreservaat. De rest is privé bezit.

Inventarisatie methode:

Bij het inventariseren werd te werk gegaan volgens de territoriumbepalingsmethode. Vanaf eind februari tot en met begin juni werd het gebied wekelijks bezocht. Het vertrekpunt werd elke week gewijzigd, terwijl het tijdstip van vertrek meestal even vóór zonsopgang lag. Het gebied werd bovendien ook op andere dagen en uren bezocht.

Broedvogels:

<u>Soort</u>	<u>Aantal broedparen</u>	<u>Eventuele opmerkingen</u>
Bergeend	1	minimaal
Fazant	8	
Houtduif	11	
Tortelduif	3	max. 4
Groene Specht	2	
Grote Bonte Specht	9	max. 11
Zwarte Specht	1	
Boompieper	2	nog 2 exx. in strook tussen spoorlijn en weg

Winterkoning	11	max. 13
Heggenus	5	max. 6
Grote Lijster	1	
Zanglijster	3	max. 4
Merel	17	max. 21
Gekraagde Roodstaart	10	max. 14
Roodborst	12	max. 14
Zwartkop	3	
Tuinfluits	1	
Fitis	8	
Tjiftjaf	6	max. 8
Goudhaantje	6	max. 8
Bonte Vliegenvanger	2	in nestkasten
Koolmees	27	max. 31
Pimpelmees	5	
Zwarte Mees	11	max. 12
Kuifmees	9	max. 10
Matkop	1?	
Staartmees	1	max. 2
Boomkruiper	1	max. 2
Geelgors	3	
Sijs	1	
Goudvink	2	hoogstwaarschijnlijk
Vink	7	
Spreeuw	4	
Zwarte Kraai	1	
Kauw	1	
Vlaamse Gaai	10	

8 (2), 18-19 (1974), ingekort

INVENTARISATIE 1973 ZUIDERHEIDE

N.J.Dwars

Geïnventariseerd door: Fam. Heise en Fam. Dwars.

Verslag: N.J.Dwars, Prinsenstraat 15, Hilversum.

Terreinbeschrijving:

a. Ligging:

Het geïnventariseerde gebied is voor een klein deel gelegen in de gemeente Hilversum en voor het overige deel in de gemeente Laren en komt voor op de topogr. kaart 32 A: Soestdijk.

Het wordt begrensd:

in het noorden: door de Hilversumseweg;

in het oosten: door de Oude Postweg;

in het zuiden: door de Eemnesserweg;

in het westen: door de bebouwing van Hilversum;

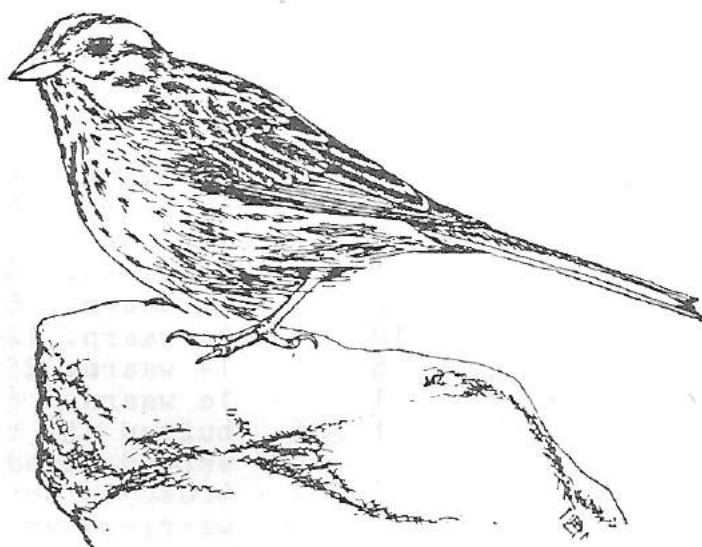
b. Oppervlakte: ca. 100 ha.

c. Eigendom en beheer:

Het gebied is voor een groot gedeelte in eigendom en beheer bij de Stichting Gooisch Natuurreservaat. Een deel van het terrein, ter grootte van ca. 11 ha. is eigendom van de Utrechtse Waterleiding Maatschappij.

d. Vegetatie:

Het U.W.M. gebied heeft een begroeiing van dennen. Voorts ligt er in de oostrand van het geïnventariseerde terrein een voormalige zandafgraving, de z.g. "Zanderij van Koppel". De afgeschuinde taluds hiervan zijn begroeid met dennen. Ten behoeve van de Oeverzwaluwen, die er broedden toen de zanderij nog in bedrijf was, heeft de Stichting Gooisch Natuurreservaat een speciale wand afgegraven. Aan de voet van de helling bij deze wand ligt een bijenschans. Het noordelijke deel van het gebied heeft een dominerende opslag van vliegdennen, afgewisseld door eikenhakhout, larix-aanplant, vogelkers, berk en krenteboompjes. Op enkele plaatsen staan dichte bremstruiken. Tussen St.Janskerkhof en de U.W.M. ligt een heideveldje met een open karakter. Hierop staat voornamelijk berk, vliegdennen en vogelkers.

Inventarisatiemethode:

Het terrein is geïnventariseerd volgens de z.g. territoriumbepalingsmethode. Hiertoe werd in de periode van 4 maart t/m 30 mei 1973 het gehele gebied nauwkeurig onderzocht op de aanwezigheid van broedvogels.

De inventarisaties hadden plaats op:

4 maart : 7.00 - 10.00 uur	21 april : 5.30 - 11.00 uur
11 maart : 6.30 - 10.00 uur	29 april : 5.30 - 9.30 uur
18 maart : 6.30 - 10.30 uur	6 mei : 5.00 - 10.30 uur
25 maart : 10.30 - 14.30 uur	13 mei : 5.00 - 10.00 uur
1 april : 6.00 - 11.00 uur	30 mei : 4.45 - 10.30 uur
12 april : 6.00 - 10.00 uur	

Elke inventarisatiedag werd een ander vertrekpunt gekozen. Bovendien werden er enkele korte middagbezoeken aan het gebied gebracht. Door intensieve betreding van bijna het gehele gebied en door het ontbreken van toegangsbepalingen (zoals o.a. "wandeling op wegen en paden toegestaan", honden aan de lijn in de broedtijd"), was een verstoord evenwicht in de natuur bv. het vogelgedrag, goed waar te nemen.

Broedvogellijst

Soort	Aantal broedparen	Opmerkingen
Fazant	niet geteld	alg. broedvogel
Kievit	2	1e waarn. 12-4 later regelmatig over- vliegend.
Houtduif	5	
Tortelduif	3	
Groene Specht	1	verm. nog 1 paar
Grote Bonte Specht	1	
Veldleeuwerik	3	bij elkaar op een klein heideterreintje
Boompieper	3	1e waarn. 21-4
Winterkoning	3	
Heggenus	5	
Grote Lijster	4	
Zanglijster	2	
Merel	12	
Gekraagde Roodstaart	4	1e waarn. 6-5
Zwarte Roodstaart	1	1e waarn. 6-5
Roodborst	6	
Zwartkop	1	1e waarn. 6-5
Tuinfluit	2	1e waarn. 6-5
Fitis	10	1e waarn. 12-4
Tjiftjaf	6	1e waarn. 25-3
Fluiter	1	1e waarn. 6-5
Goudhaantje	1	buiten dit broedgeval werden steeds zwervende troepjes tot max. 35 ex. waargenomen
Koolmees	5	
Pimpelmees	1	
Zwarte Mees	1	
Boomklever	1	
Geelgors	4	1e waarn. 1-4
Groenling	2	in maart doortr. troep- jes
Goudvink	1	
Vink	1)
Spreeuw	7 -10) buiten het broedgeval
Ekster	2) zwervende ex.
Vlaamse Gaai	6)

BROEDVOGELINVENTARISATIE "DE MONNIKENBERG" IN 1975

H. Harder en P. Roekamp

Terreinbeschrijving:

- a. Ligging : Ten oosten van Hilversum, grenzend aan het Diaconessenziekenhuis en de spoorlijn Hilversum-Baarn.
- b. Oppervlakte : ca. 40 ha.
- c. Kaartblad : 32 A (Soestdijk), schaal 1:25.000.
- d. Eigenaresse : Zr. Augustinessen van St. Monica.
- e. Toegangsbepalingen : Vrije wandeling op wegen en paden.
- f. Biotoop : Zowel naalddhout, als hoog en laag loofhout, hier en daar gemengd bos. Ook is er een weiland ter grootte van ca. 7 ha.. Langs de paden vele rijen oude beuken met hier en daar een open plek of een veld(je). Voorts zijn er twee vennen, één in het bos en het ander in het weiland. Daarnaast zijn er nog twee rioolozingsvijvertjes langs het weiland. Tenslotte is er nog een kleine speeltuin en een grote moestuin. Rijksweg 27 loopt aan de oostzijde over een gedeelte van het terrein heen.

Inventarisatiemethode : Er werd geïnventariseerd volgens de methode Tinbergen.

Inventarisatietijd : Van ca. 04.00 - 07.00 uur.

Inventarisatiedata : 12-04-'75 19-04-'75 26-04-'75 03-04-'75
10-05-'75

Waarnemers : Piet Roekamp & Henk Harder.

Overzicht van het aantal broedvogels

<u>Soort</u>	<u>Aantal paren</u>	<u>Soort</u>	<u>Aantal paren</u>
Wilde Eend	2	Roodborst	ca. 20
Slobeend	1	Zwartkop	4
Wintertaling	1	Tuinfluitier	2-4
Bergeend	min. 1	Fitis	min. 5
Torenvalk	2	Tjiftjaf	ca. 8
Fazant	2-3	Goudhaantje	min. 8
Meerkoet	1	Bonte Vliegenvanger	1
Holenduif	1	Koolmees	ca. 25
Houtduif	min. 40	Pimpelmees	ca. 17
Turkse Tortel	min. 3	Zwarte Mees	5
Bosuil	1	Kuifmees	1
Ransuil	2	Staatmees	1
Groene Specht	4-6	Boomklever	4
Grote Bonte Specht	min. 5	Boomkruiper	1
Zwarte Specht	1	Groenling	2-3
Boerenzwaluw	8	Goudvink	1
Huiszwaluw	3	Vink	3
Witte Kwikstaart	1	Huismus	niet geteld

Winterkoning	ca. 23	Ringmus	niet geteld
Heggemus	ca. 13	Spreeuw	ca. 14
Grote Lijster	1	Zwarte Kraai	2
Zanglijster	12	Kauw	2
Merel	ca. 30	Ekster	3-4
Gekraagde Roodstaart	1	Vlaamse Gaai	ca. 10

Opmerking(en) bij enkele soorten:

Wilde Eend	: gezien met 8 jongen.
Slobeend	: gezien met 7 jongen.
Wintertaling	: twee keer gezien, maar géén jongen.
Bergeend	: diverse paren gezien; 1 paar met 5 jongen.
Torenvalk	: in nestkasten 2 paar; 9 eieren; 5 jongen.
Bosuil	: in nestkast; 4 eieren; 3 jongen.
Groene Specht	: 4 nesten gevonden.
Zwarte Specht	: nest gevonden; 3 jongen.
Boerenzwaluw	: 8 nesten gevonden.
Huiszwaluw	: 3 nesten gevonden.
Witte Kwikstaart	: met jongen gezien.
Gekraagde Roodstaart	: in nestkast; 5 eieren.
Bonte Vliegenvanger	: in nestkast; 6 eieren; 4 jongen.
Kauw	: nest gevonden.

Totaal 48 soorten als broedvogel waargenomen.

De volgende zoogdieren komen er voor:

Ree	Wezel
(3 geiten + 1 bok)	Vos
Konijn	Rat
Haas	diverse muizensoorten

10 (2), 8-9 (1976)

BROEDVOGELINVENTARISATIE VAN HET LANDGOED HILVERBEEK 1968

R.G. Moolenbeek

Het landgoed Hilverbeek is gelegen onder 's-Graveland ten noorden van de weg 's-Graveland-Hilversum. De grootte bedraagt circa 35 ha. Een beschrijving van het landgoed is te vinden in het HANDBOEK van NATUURMONUMENTEN. De inventarisatie werd in 1968 en 1969 gedaan door J. v.d. Geld en in 1970 door de afdeling Hilversum van de N.J.N.. Er werden hoofdzakelijk zingende mannetjes geteld, van enkele soorten werden de broedsels gevonden (nestkasten). Om het grote landhuis en het gebied achter de schutting werd niet geteld.

<u>VOGELSOORT</u>	<u>AANTAL BROEDPAREN</u>		
	1970	1969	1968
Koolmees	16	18	17
Pimpelmees	14	11	5
Glanskopmees	3	1	1
Zwarte Mees	1	1	-
Staartmees	2	1	1
Fitis	3	3	4
Tjiftjaf	10	5	4
Tuinfluitier	4	4	4
Fluiter	-	1	-
Zwartkop	6	7	6
Spotvogel	-	-	1
Huisemus	10	10	9
Ringmus	4	1	2
Heggemus	3	2	2
Appelvink	1	1	1
Vink	13	9	11
Groenling	5	4	3
Goudvink	1	?	1
Kneu	?	?	1
Grauwe Vliegenvanger	1	2	2
Bonte Vliegenvanger	-	-	1
Witte Kwikstaart	2	2	2
Gekraagde Roodstaart	8	7	5
Roodborst	10	10	11
Merel	25	25	27
Grote Lijster	2	2	2
Zanglijster	14	14	12
Goudhaantje	1?	-	-
Winterkoning	16	12	16
Boomkruiper	4	4	7
Boomklever	7	6	7
Ekster	1?	?	1
Vlaamse Gaai	1	1	1
Spreeuw	30	30	25
Boerenzwaluw	8	1	1
Kleine Bonte Specht	1	?	1
Groene Specht	1?	-	1?
Grote Bonte Specht	3	2	2
Ransuil	1 of 2	?	-
Fasant	1 of 2	1	1
Houtduif	8	9	11
Tortelduif	2	2	2

VOGELSOORT

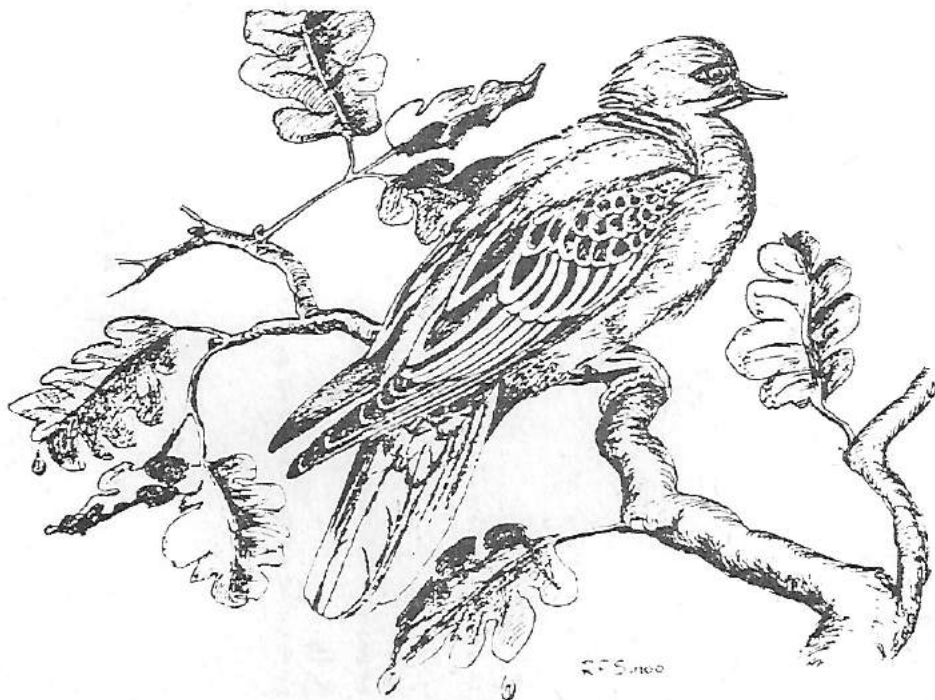
AANTAL BROEDPAREN

	1970	1969	1968
Turkse Tortel	1	-	-
Holenduif	5	5	4
Meerkoet	1	1	1
Waterhoen	3	4	6
Wilde/Boereneend	15	4	4
Koekoek	?	?	-
Zwarte Kraai	1?	?	2
Kauw	23	23	18
Boomvalk	-	?	1?
Torenvalk	-	?	2?
IJsvogel	-	?	1?
Wielewaal	-	1	-
Totaal aantal paren	292	249	250

Totaal aantal soorten over drie jaren: 54

Verklaring der tekens: - = geen broedgeval
? = misschien een broedgeval
1? = waarschijnlijk een broedgeval

6 (1), 4-5 (1972)

broedvogels op de kwekerij Jurissen in 1971

N. Verlaat

In de Korhanen 5 en 6 van deze jaargang verschenen artikelen over respectievelijk het broedgeval van een Sijs op de boomkwekerij en een broedvogelinventarisatie van het aangrenzende Laegieskamp. De heer N. Verlaat die werkzaam is op de kwekerij, stuurde ons zijn broedvogelgegevens over het jaar 1970, voor een terreinbeschrijving verwijzen wij naar Korhaan 5.

<u>Soort</u>	<u>Aantal</u>	<u>Soort</u>	<u>Aantal</u>
1 Fazant	2	15 Tuinfluiter	3
2 Waterhoen	1	16 Grasmus	1
3 Meerkoet (in sloot langs kwekerij)	1	17 Braamsluiper	1
4 Kievit (op weiland naast kwekerij)	2	18 Fitis	4
5 Houtduif	2	19 Tjiftjaf	3
6 Koekoek	1	20 Goudhaantje	1
7 Boerenzwaluw	3	(vermoedelijk broedgeval, wel geregeld zang gehoord, nest niet gevonden)	
8 Graspieper	1	21 Koolmees	1
9 Winterkoning	7	22 Staartmees	2
10 Heggemus	9	23 Groenling	12
11 Grote Lijster	1	24 Vink	2
12 Merel	13	25 Sijs	1
13 Roodborst	1	26 Kneu	20-22
14 Zwartkop	2	27 Huismus	2
		28 Spreeuw	2

Aantal soorten op kwekerij : 26
Totaal aantal paren op kwekerij : 99
Dichtheid : 19,8 paar per ha.

5 (8), 11 (1971), ingekort

INVENTARISATIE 1979 WEILANDEN TEN ZUIDEN VAN DE ZANDDIJK

R. Walrave

Doelstelling

De weilanden ten zuiden van de Zanddijk werden door mij geïnventariseerd om enig inzicht te verkrijgen in de broedvogelpopulatie van dit gebied. Ook mogelijk negatieve invloeden op deze populatie werden onderzocht.

Inleiding

De onderzochte weilanden bevinden zich in de gemeente Naarden (top. kaart 25H)
Noordgrens: de Zanddijk
Oostgrens : uitspanning Oud-Valkeveen en de bebouwing langs de Meentweg
Zuidgrens : de Oostdijk
Westgrens : de Rijksweg A1

De oppervlakte is ongeveer 30 ha. De verschillende weilanden behoren aan particuliere boeren. De noord-oostelijke weilanden, grenzend aan Oud-Valkeveen, zijn eigendom van de Stichting Beheer Landbouwgronden. Intensieve landbouwmethoden worden op vrijwel alle weilanden gebruikt. Een jachtcombinatie pacht de jacht op de weilanden (m.u.v. de weilanden van de Stichting Beheer Landbouwgronden). De toegang tot het geïnventariseerde gebied is, zoals bij alle weilanden, verboden. Ook de betreding van de doodlopende weg door de weilanden is verboden.

Het landschap bestaat uit grasland verdeeld in vele weilanden, waarvan sommige als hooiland worden gebruikt maar de meeste echter als grasland voor koeien. De weilanden worden doorsneden door vele sloten waarvan de meeste een rijke oevervegetatie bezitten.

Methode

Het terrein werd geïnventariseerd volgens de territorium-bepalingsmethode in de periode van 4 maart t/m 1 juli. Steeds werd dezelfde inventarisatieroute genomen die leidde langs de grenzen van het gebied. Als de gehele route doorlopen was, ging ik nog een paar uur op de Oostdijk met een telescoop het hele gebied observeren. Afwisselend werd er 's ochtends, 's middags en een enkele maal 's avonds geïnventariseerd.

Waarnemingen

Broedvogellijst

<u>Soort</u>	<u>Aantal broedparen</u>	<u>Opmerkingen</u>
Wilde Eend	5	vele niet broedende ex. aanwezig
Patrijs	1	's winters was er een klucht van 5 ex.
Waterhoen	1	
Meerkoet	4	
Scholekster	1	waarschijnlijk niet succesvol broedsel
Kievit	16	le waarneming 5-3
Grutto	7	" 4-3
Tureluur	1	waarschijnlijk niet succesvol broedsel

Discussie

Opvallend is de afwezigheid van Watersnip, Graspieper, Gele Kwikstaart, Veldleeuwerik etc. in de toch al povere broedvogellijst. Pover, wat soorten maar ook wat aantallen betreft. Hieronder worden enkele mogelijke negatieve invloeden op de broedvogelpopulatie belicht.

1. Kievitseieren rapen

Eenmaal ben ik een eierraper tegengekomen. Hij liet mij geen vergunning zien raar, zei hij "dat zit wel goed, want ik ben de zwager van de boer van dit land". Volgens omwonenden wordt er in het voorjaar geregeld naar kievitseieren gezocht. Sommige boeren geven nog steeds regelmatig vergunningen af.

2. De recreatie

Elk weekend wordt, ondanks de toegangsverboden, de Zanddijk, maar ook de weilanden, veelvuldig bezocht door hondenuitlaters en vogelaars. Dit wordt nog in de hand gewerkt door het ontbreken van een hek bij de "ingang" van de Zanddijk dat, ondanks een verzoek van de Rangerafd. 't Gooi, nog niet is geplaatst. Ook op de weilanden zijn hele stukken niet afgerasterd.

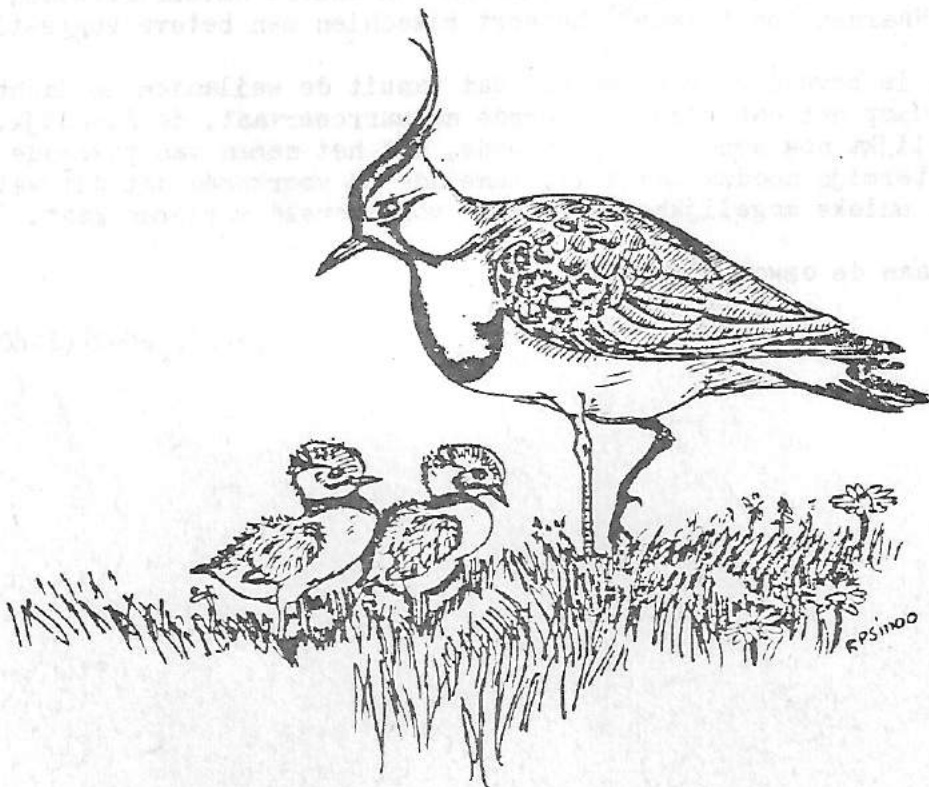
Nog erger zijn m.i. de twee volgende invloeden:

3. De landbouwmethoden

De grond wordt zeer intensief bewerkt. "De landbouwmethoden zijn zo intensief dat het verbazend is dat er toch nog vogels tot broeden komen". (rondelinge mededeling van omwonenden)

4. De jacht

Haast iedere zaterdag wordt er tot donker op duiven gejaagd. De wagens worden dan op de weilanden gereden en de jagers verschuilen zich in een van de twee, midden in de weilanden geplaatste, schuilhutten. Hierbij worden minstens 15 lokduiven gebruikt. Ook wordt er op eenden gejaagd. Dit vond tot drie maal toe plaats vlak langs de bosrand bij de Meentweg (vlak langs de bebouwing!!). Verder jagen ze langs de Zanddijk op eenden, ook hier vanuit een schuilhut. Een enkele keer jagen ze voor de voet op haas, Patrijs en Fazant, hetgeen echter de laatste tijd nooit meer veel resultaat oplevert om de simpele reden dat die soorten daar nog nauwelijks voorkomen (mon. med. omwonenden).

Steeds als er gejaagd wordt, treedt er een grote verstoring op. Alle weidevogels en fourageergasten vliegen op en ontwijken naar de Zanddijk. Meer onrustgevoelige soorten, zoals Wulpen, verdwenen zelfs helemaal (eigen waarneming). Een feitelijke constatering van de omwonenden is dat het paar Bosuilen dat bij de bosrand een jachtveld had, sinds de eendenjachten bij die bosrand niet meer gezien wordt. Een paar Torenavalken trof hetzelfde lot.

Naast de grote verontrusting van de weilanden acht ik ook de loodvergiftiging een wezenlijke bedreiging voor de aldaar aanwezige vogels. Tot slot een eigen waarneming: op 2/10 kropen twee jagers onder het prikkeldraad door naar de Zanddijk en schoten daar in de lengterichting van de Zanddijk een Fazant, die daar dood neerviel. Een hond rapporteerde de Fazant en de jagers kropen weer onder het prikkeldraad door, terug in de weilanden. Een kwalijke zaak, de Zanddijk behoort nl. niet tot hun jachtveld én het is een beschermd natuureservaat. Tevens is het zeer vreemd dat de "beheersmaatregelen" van de jachtcombinatie enkel en alleen plaatsvinden op zonnige zaterdagen.

Conclusie

Ten eerste dient er een degelijk hek geplaatst te worden aan het begin van de Zanddijk met daarbij een stevig bord: **STRENG VERBODEN TOEGANG, NATUURRESERVAAT.**

Ten tweede is de aanstelling van een opzichter over de Zanddijk en de weilanden (die dienen als bufferzone voor de Zanddijk) zeer aanbevelenswaardig en welhaast noodzakelijk. Deze opzichter zou dan tevens het beheer van deze gebieden kunnen uitvoeren. Het "beheer" van de huidige jachtcombinatie zou dan terstond beëindigd worden. Wellicht is de aanstelling van een opzichter financieel (nog) niet haalbaar. Dan is de aanstelling van een boswachter die naast de Zanddijk en haar weilanden ook andere natuurterreinen van de gemeente Naarden (en Bussum?) beheert misschien een betere suggestie.

Ten derde is bovendien vastgesteld dat vanuit de weilanden de jacht wordt uitgevoerd op het naburige beschermde natuureservaat, de Zanddijk. Hieruit blijkt nog eens ten overvloede, dat het nemen van passende maatregelen op korte termijn noodzakelijk is, teneinde te voorkomen dat dit weidegebied met zulke unieke mogelijkheden voor de vogelwereld verloren gaat.

Met dank aan de omwonenden.

14(1), 25-28(1980), ingekort

BROEDVOGELINVENTARISATIE 1974

GOOIMEERKUST TUSSEN OUD-NAARDEN EN DE HAVEN VAN HUIZEN

J.Klein

Geïnventarieerd door: J.Klein en A.G.H.W.Pluister.

Verslag: J.Klein, Zwaardemakerstraat 12, Bussum, tel 02159-13389.

Terreinbeschrijving:

a. ligging:

Het geïnventarieerde gebied omvat een gedeelte van de Gooimeerkust gelegen tussen de uitspanning Oud-Naarden en de westelijke pier van de haven van Huizen. Het komt voor op de topografische kaart nr. 26 C (Huizen). Het terrein wordt aan de noordzijde begrensd door het Gooimeer en aan zuidzijde door het rijwielpad Oud-Naarden-Huizen.

b. oppervlakte:

1. in de gemeente Naarden ca. 6 ha.
2. in de gemeente Huizen ca. 25 ha.

totaal ca. 31 ha.

c. eigendom en beheer:

Het gebied is voor het grootste deel in eigendom en beheer bij de Dienst der Domeinen. De in het terrein aanwezige weilanden zijn verpacht aan een veehouder. Ten noorden van de bebouwing van de gemeente Huizen is een rioolwaterzuiveringsinstallatie in aanbouw; dit terrein is eigendom van de gemeente Huizen, eveneens het ten westen van de havenpier liggende complex volkstuintjes.

d. begroeiing:

Langs de gehele kust komt een rietstrook voor van overjarig riet. De breedte van deze strook varieert. Maximale breedte 25 m. In het vroege voorjaar is voornamelijk onder de gemeente Huizen de breedte aanmerkelijk teruggebracht door afbranding. In de gemeente Naarden bevindt zich tussen het riet en het rijwielpad een strook, waarop wilgen, vogelkers e.d. groeien, waaronder een ruige plantenvegetatie. Verder naar het oosten, onder de gemeente Huizen, liggen drassige weilanden met hier en daar een vrijstaande wilg. Langs het rijwielpad is een begroeiing van vogelkers, lage eiken, brem e.d.

Methode:

Het terrein is geïnventarieerd volgens de z.g. territoriumbepalingsmethode. Hiertoe werd in de periode van 23 maart tot en met 18 juni 1974 het gebied nauwkeurig onderzocht op de aanwezigheid van broedvogels.

Broedvogellijst

Soort:	Aantal broedparen:		Opmerkingen:
	Naarden Huizen		
Fuut	1	-	
Wilde Eend	4	20	
Wintertaling	-	1	in april verbleven steeds ca. 20 in een plasje bij de gemeentegrens;
Torenavalk	1	2	alle in nestkasten;
Patrijs	-	2	
Fazant	alg. broedvogel		
Waterhoen	2	10	
Meerkoet	6	14	
Kievit	-	1	
Watersnip	-	2	in de tweede helft van april waren steeds ca.20 ex. aanwezig op een zeer nat weiland;
Tureluur	-	1	
Houtduif	1	-	
Koekoek	1	1	1e waarneming op 4-5;
Graspieper	-	1	op 13-4 opvallend veel trek;
Witte Kwikstaart	1	2	1e waarneming op 30-3;
Winterkoning	6	-	
Heggemus	6	2	
Merel	8	12	
Zwarte Roodstaart	-	1	op 15 en 18-6 juv. waargenomen;
Snor	1	-	1e waarneming op 15-6;
Grote Karekiet	3	1	1e ,, op 25-5;
Kleine Karekiet	28	34	1e ,, op 4-5;
Bosrietzanger	3	1	1e ,, op 18-5;
Rietzanger	-	1	1e ,, op 4-5;
Tuinfluiters	4	1	1e ,, op 4-5;
Grasmus	4	1	1e ,, op 4-5;
Fitis	4	9	1e ,, op 13-4;
Tjiftjaf	3	-	1e ,, op 6-4;
Koolmees	3	-	
Pimpelmees	1	-	
Rietgors	12	11	
Kneu	-	8	
Vink	-	1	
Huismus	alg. broedvogel		
Spreeuw	alg. broedvogel		
Zwarte Kraai	-	2	
Ekster	1	2	

HET_VIERDE_KWADRANT_BEBOUWEN_?

EEN_BROEDVOGELINVENTARISATIE_VAN_DE_OOSTERMEENT_IN_1980

P.W.Dieperink

Inleiding

Er zullen ongetwijfeld Vogelwerkgroepleden zijn die de Oostermeent nog nooit bezocht hebben. Zo vreemd is dit niet want de aangrenzende Eempolders zijn altijd het bekendste weidevogelgebied in onze regionen geweest, en nu nog steeds. Bovendien is in de laatste tien jaar een groot deel van wat eens de uitgestrekte Huizen- en Blaricummeenten waren, volgebouwd. Wat oppervlakte betreft is de Oostermeent dan ook veel kleiner dan de Eempolders, maar het karakter van het gebied is vrijwel hetzelfde. Van de vogelbevolking van Eempolders zijn regelmatig uitgebreide tellingen gedaan, maar voor de Oostermeent moeten we teruggaan naar 1969. Deze inventarisatie werd voor de bebouwing van de Huizermaat en de Bijvanck gedaan en toen ging het dus om een veel groter gebied. Er kwamen toen ongeveer dezelfde vogels tot broeden als in de Eempolders en vooral de dichtheden waren opvallend hoog. Nog steeds is het resterende gebied erg waardevol, het is echter in twee stukken gedeeld: een oostelijk deel en een westelijk deel dat beter bekend staat als het Vierde Kwadrant. Die scheiding tussen deze twee gebieden wordt gevormd door de in aanleg zijnde Rijksweg 27, die, komende vanuit Utrecht, dus dwars door dit gebied loopt en via de Stichtse brug naar Zuidelijk Flevoland loopt. Bij deze inventarisatie ging het vooral om het Vierde Kwadrant waarover de laatste tijd nogal wat is geschreven omdat er plannen zijn om dit gebied vol te bouwen. Dit ondanks het feit dat het geplande aantal huizen in de gehele Oostermeent ook al gehaald wordt zonder bebouwing van dit Vierde Kwadrant, en ondanks het feit dat Almere het Gooi eigenlijk zou moeten ontlasten, wat de woningbouw betreft. Natuurlijk ligt de hele zaak niet zo eenvoudig. Ook het feit dat er landelijk gezien een grote achterstand bestaat in de bouwprogramma's zou mogelijk invloed kunnen hebben op de uiteindelijke beslissing. Bovendien vindt er ook nog de nodige politieke touwtrekkerij plaats tussen de betrokken gemeentes (Huizen, Blaricum en Iaren). In ieder geval valt de uiteindelijke beslissing bij de Minister van Volkshuisvesting. De Staatssecretaris heeft echter een positief advies gegeven (dus voor bebouwing), dus het wordt hoog tijd dat er van diverse kanten aandacht wordt geschonken aan dit in vele opzichten waardevolle gebied. Door sommigen wordt de beslissing als een soort toetssteen beschouwd voor het gevoerde milieubeleid in het Gooi e.o.

Grootte, ligging en terreinbeschrijving

De Oostermeent is in twee stukken gedeeld en hoort toe aan de gemeente Blaricum en Huizen. Het Vierde Kwadrant is globaal 150 ha groot en wordt begrensd door het Gooimeer, de Huizermaat, de Bijvanck en Rijksweg 27. Het grootste deel van het gebied bestaat uit weilanden met een enkel akkertje. Alleen in het noorden langs het Gooimeer ligt een oude boomgaard van ± 1 ha met daarnaast enkele volkstuintjes. Langs de kust is op sommige plaatsen een kleine rietkraag aanwezig, met wat kleine wilgen. Het oostelijk deel van de Oostermeent, ongeveer 240 ha groot wordt begrensd door het Gooimeer, Rijksweg 27 en de Gooiersgracht met aangrenzend de Eempolders. Langs de kust zijn hier wat meer en wat bredere rietkragen aanwezig. In het zuiden staat een boerderij; de enige bebouwing in dit gebied.

Methode

De bedoeling van de inventarisatie was om een indruk te krijgen van het aantal broedparen van juist de minder algemene en "gevoelige" soorten. Dit zijn de meeste weidevogels, diverse eendensoorten en bijvoorbeeld de Gele-Kwikstaart. Van soorten als Wilde Eend en Graspieper werden dus geen tellingen gedaan, er werd enkel vastgelegd of ze tot de broedvogels behoorden. Op zes ochtenden, namelijk op 20/4, 4/5, 8/5, 15/5, 31/5 en 12/6 werden de gebieden uitgebreid onderzocht. Daarnaast werd het gebied tot in juli nog vele malen kort bezocht, waarbij meer op bepaalde soorten gelet werd. De waargenomen vogels werden op kaartjes ingetekend en deze werden vergeleken. Van de soorten die zang- of baltsactiviteiten vertoonden kon het aantal broedparen redelijk nauwkeurig worden vastgesteld (of ze werden broedend gezien of met jongen), van de soorten die moeilijk te inventariseren waren werden de aantallen vergeleken en een schatting van het aantal paren gemaakt.

<u>Soortenlijst broedvogels</u>	<u>Oostelijk deel</u>	<u>Vierde Kwadrant</u>	<u>Totaal</u>
Fuut	1	-	1
Wilde Eend	+	1	+
Zomertaling	1	-	1
Krakeend	2-3	-	2-3
Slobeend	3	1	4
Kuifeend	1	1	2
Bergeend	mog.	mog.	mog.
Patrijs	1	-	1
Waterhoen	3-5	1-2	4-7
Meerkoet	1	-	+
Scholekster	10-11	8	18-19
Kievit	35-40	25-30	60-70
Watersnip	-	0-1	0-1
Grutto	25-30	15-20	40-50
Tureluur	6	7	13
Kemphaan	5-10	mog.	5-10
Houtduif	-	1	1
Koekoek	1	1	2
Veldleeuwerik	1	1	+
Graspieper	1	+	+
Boerenzwaluw	1	-	+
Witte Kwikstaart	1	+	+
Gele Kwikstaart	2-3	1-2	3-5
Winterkoning	+	+	+
Heggemus	-	+	+
Merel	-	+	+
Zwarte Roodstaart	1	-	1
Kleine Karekiet	5-10	5-7	10-17
Bosrietzanger	3	1	4
Rietzanger	5-10	1-2	6-12
Spotvogel	1	2-3	3-4
Tuinfluitier	-	2	2
Fitis	1	+	+
Tjiftjaf	-	1	+
Grauwe Gors	0-1	-	0-1
Rietgors	4-6	3-5	7-11
Kneu	1	+	+
Huismus	1	-	+
Spreeuw	1	-	+
Totaal	34 (+2)	26 (+2)	36 (+3)

Gebruikte afkortingen, mog= mogelijke broedvogel (aantal onbekend)

+ = broedvogel, aantal onbekend

- = geen broedvogel

Opmerkingen bij enkele soorten

- Fuut : 1 broedpaar in de rietkraag langs de kust.
- Zomertaling : Op 27/5 werden 1p + 5 pulli gezien.
- Kuifeend : Op 31/5 werden 1 ♂ + 6 pulli gezien langs de kust bij het 4e kwadr.
- Bergeend : Er werden erg veel Bergeenden gezien in deze omgeving, ook met pulli, maar of de soort in het inventarisatiegebied heeft gebroed was niet vast te stellen.
- Watersnip : Eind april en begin mei werd enkele malen een baltsend ex. gezien, maar daarna niet meer.
- Kemphaan : Vlak onder de Gooimeerkust waren er twee tournooiveldjes aanwezig, één in het 4e kwadrant, de ander in het oostelijk deel. Deze lagen vlak bij elkaar en werden gescheiden door Rijksweg 27. Op het oostelijk veldje werden max. 10 hanen en 15 hennen waargenomen, maar dit aantal wisselde sterk en gemiddeld waren er 5 ♂♂ en 7 ♀♀. Op het veldje in het 4e kwadr. waren meestal 2 hanen en 1-2 hennen aanwezig. De vogels vlogen voortdurend tussen de twee veldjes heen en weer. Mogelijk hebben we in totaal meer dan het geschatte aantal van 5-10 paren gebroed. Het is niet zeker of de soort in het 4e kwadr. gebroed heeft.
- Gele Kwikstaart : Gedurende de hele inventarisatieperiode was er doortrek van deze soort tot eeh max. van ± 25 stuks op 12/6. De 3-5 paren die in het gebied broedden werden tijdens de meeste bezoeken op dezelfde plaatsen aangetroffen, vaak zingend.
- Zwarte Roodstaart: Bij de enige boerderij in het gebied werd op 31/5 een zingend ♂ waargenomen, daarna regelmatig een paartje.
- Grauwe Gors : Op 26, 27 en 31/5 en 7/6 werd 1 ex. waargenomen, waarvan 3 maal zingend. Hierna werd de vogel niet meer gezien.

Resultaten en bedreigingen

Uit de broedvogellijst blijkt wel in beide gebieden nog een groot aantal soorten voorkomt. Verheugend is het dat juist die "gevoelige" soorten als Zomertaling, Kemphaan en Gele Kwikstaart, maar eigenlijk alle weidevogelsoorten er in behoorlijke aantallen tot broeden komen. Dit gebied is juist voor die soorten erg belangrijk, die zo in aantal achteruit gaan in geheel Nederland. Ook in de Eempolders is diezelfde tendens er: steeds minder Zomertalingen, Kemphanen, Watersnippen etc.

De verspreiding van de broedvogels over het gebied is erg specifiek: hoe dichter je bij het Gooimeer komt, des te hoger worden de dichtheden van vooral de weidevogels. Vooral deze strook langs de kust is erg waardevol (de Gooische Zomerkade). In de rietkragen komen de meeste zangvogels voor. In de inleiding is al uiteengezet dat er plannen zijn om alsnog het Vierde Kwadrant te bebouwen. Er zijn echter nog meer bedreigingen: Rijksweg 27, maar daar valt niet aan te ontkomen, en een jachthaven die bij de Stichtse Brug gepland is. Ook al zijn er hier veel problemen bij, van de baan zijn deze plannen niet. De onderhand overbekende geplande ruilverkaveling van de Eempolders bedreigt het oostelijk deel van de Oostermeent ook nog eens. Al met al blijft de toekomst van de Oostermeent, en dus van de Kemphaantjes, de Gele Kwikken en al het andere waardevolle, bedreigd en het is onze taak om daar wat aan te doen!

De volgende personen werkten mee aan deze inventarisatie:

J. de Jonge, K. van Maanen, A. Fluister, G. Rieken en P. Dieperink

INVENTARISATIEVERSLAG OOSTELIJK DEEL HOLLANDS ANKEVEENSE POLDER 1975

P. van der Poel

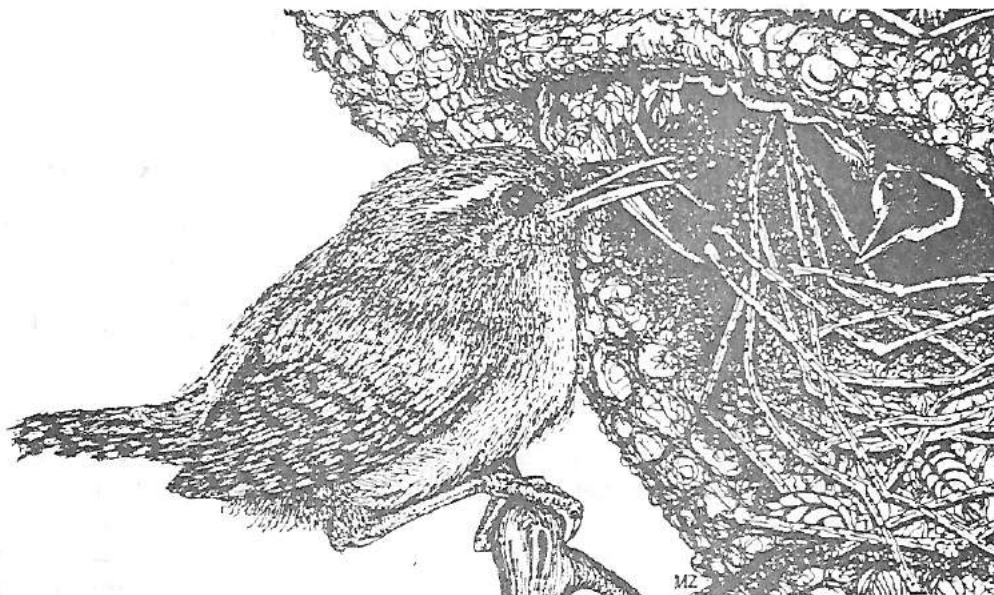
a. Ligging en grootte

Het gebied wordt omsloten door Hollands End, Loodijk en Stichtse Kade (Top. kaart I:25.000 nr. 25H en nr. 3IF). De totale oppervlakte bedraagt ca. 165 ha.

b. Landschap

Het gebied bestaat uit weilanden afgewisseld door percelen moerasbos (vooral elzen). Hier en daar zijn ruigtes aanwezig. Bebouwing vinden we vooral in Ankeveen langs het Hollands End en aan het begin van de Stichtse Kade, aan de oostzijde van het gebied langs de Loodijk en aan het eind van de Stichtse Kade.

In het noordoosten van het gebied ligt de voormalige Bussumse vuilnisbelt.

c. Werkwijze

Er werd gedurende de ochtenduren geïnterviewd (vanaf een half uur vóór zonsopgang) op 17/4, 28/4, 29/4, 16/5, 28/5, 13/6 en 7/7, en in de avonduren (22-24 uur) op 25/5 en 6/7. Bovendien werd het gebied nog enkele malen 's middags geobserveerd vanaf de Stichtse Kade. Bij het inventariseren werden alle zingende vrouwtjes, nesten en vogels met jongen ingetekend op een kaart (schaal I:2500). Van sommige soorten werden ook de aanwezige paren genoteerd (bijv. eenden) of alarmerende vogels (bijv. grutto). Naderhand werd uitgezocht welke vogels drie of meerdere malen op dezelfde plek werden waargenomen (broedgeval). Voor zover mogelijk werd het gebied te voet doorkruist. Door tegenwerking van een der voornaamste grondeigenaren uit Hollands Ankeveen was het echter onmogelijk het centrale weidegebied te inventariseren (mogelijk daarom te weinig Kieviten en Grutto's en geen Watersnippen of Tureluurs). De bosjes in het midden van het gebied zijn geïnterviewd door met een kano de wetering af te varen. Vele slootjes die wel op de kaart stonden bleken inmiddels dicht te zijn gegroeid. Op één plaats werd waterdrieblad aangetroffen. De wetering maakte vooral ter hoogte van de voormalige vuilnisbelt een smerige indruk (uitspoeling) en was daar moeilijk bevaarbaar.

d. Resultaten

In de tabel is het aantal broedparen per soort vermeld. In deze tabel kunnen de volgende tekens voorkomen:

- ? Broedgeval onzeker
 \pm Schatting werkelijk aantal broedparen
 \geq Aantal broedparen groter dan of gelijk aan

e. Overige waarnemingen

I. Dodaars	-	1 x waargenomen in de wetering
2. Aalscholver	-	regelmatig enkele exemplaren overvliegend
3. Blauwe Reiger	-	regelmatig in gebied fouragerend, max. 6 ex.
4. Purperreiger	-	regelmatig in gebied fouragerend, max. 2 ex.
5. Knobbelzwaan	-	2 x waargenomen
6. Rietgans	-	1 x 1 ex. opvliegend bij vuilnisbelt (I7/4)
7. Stormmeeuw	-	1 x waargenomen (I7/4 1 ex.)
8. Zilvermeeuw	-	1 ex. waargenomen (I7/4 2 ex.)
9. Kl.M. meeuw	-	1 ex. Britse vorm waargenomen (I7/4)
10. Bosuil	-	2 x waargenomen in omgeving Ankeveen
11. Gierzwaluw	-	regelmatig jagend boven gebied
12. Gr. Bonte Specht	-	1 x waargenomen
13. Boomkruiper	-	1 x waargenomen

Overzicht aantal broedparen per soort

Bergeend	3	Staatmees	2
Wilde Eend	\pm 20	Winterkoning	45
Wintertaling	1	Roodborst	19
Torenvalk	1	Merel	17
Patrijs	1	Zanglijster	6
Fazant	6	Bosrietzanger	2
Waterral	1	Spotvogel	3
Waterhoen	10	Zwartkop Tuinfl.	9
Meerkoet	5	Tuinfluitier	20
Scholekster	1	Grasmus	11
Kievit	4	Braamsluiper	3
Grutto	4	Fitis	24
Houtduif	20	Tjiftjaf	19
Tortelduif	3	Grauwe Vliegenv.	1
Turkse Tortel	1	Heggenus	13
Koekoek	2	Graspieper	1
Velduil	I?	Witte Kwikstaart	2
Veldleeuwerik	2	Spreeuw	25
Boerenzwaluw	\pm 7	Huisemus	30
Wielewaal	I?	Ringmus	2
Zwarte Kraai	3	Groenling	1
Kauw	3	Putter	4*
Ekster	2	Kneu	3
Vlaamse Gaai	I?	Goudvink	1
Koolmees	6	Vink	4
Pimpelmees	1	Rietgors	4
Matkopmees	3		

(* = 2 "grensgevallen")

HUISZWALUWTELLING 1980

C.A. van Lambalgen

Inleiding

Als vervolg op de tellingen van 1978 en 1979 werd in de subgroep Avifauna besloten ook in 1980 een huiszwaluwteiling uit te voeren. Hiermee werd beoogd na te gaan of in de loop van een aantal jaren de populatie van Huiszwaluwen in het werkgebied van de VWG aan sterke veranderingen onderhevig is. Gelukkig zijn in 1980 bijna alle tellers van voorgaande jaren bereid gevonden opnieuw hun steentje bij te dragen.

Methode

De gebruikte telmethode was in 1980 dezelfde als de in 1978 en 1979 toegepaste. De meeste van de in de tabel vermelde telgebieden zijn opnieuw onderzocht op de aanwezigheid van nesten van de Huiszwaluw. De data van inventarisatie lagen grotendeels in de maanden juli en augustus. Naar aanleiding van mijn eigen ervaringen in 1979 in Eembrugge (1), waar veel Huiszwaluwen op een donkere ondergrond nestelden, leek het mij interessant dit aspect eens voor het gehele gebied te onderzoeken. Daarom is in 1980 gevraagd dit aspect apart op deellijsten te vermelden.

Resultaten

Al toen de eerste reeks telformulieren binnenkwam, ontstond de indruk dat er in 1980 opnieuw minder Huiszwaluwen gebroed hadden in ons telgebied ten opzichte van de voorgaande jaren.

In 1979 was reeds een teruggang geconstateerd (1) en deze heeft zich in 1980 voortgezet.

Werden er in 1978 nog 1039 nesten geteld en 1127 nesten geschat, tabel 1 laat zien dat deze getallen in 1979 daalden naar 927 en 1067 om in 1980 opnieuw te dalen naar 791 en 971.

Hierbij moet dan wel opgemerkt worden, dat een aantal gebieden in 1980 niet geteld zijn, zodat voor vergelijking van deze aantallen het beste van de schattingen uitgegaan kan worden. Er werd niet geteld in de gemeenten Vreeland, Hollandse Rading, Hilversum, Bussum en Eemnes. De gemeenten Weesp, Ankeveen en Muiden werden slechts gedeeltelijk geteld. Wel werd dit jaar voor het eerst het aantal nesten op het terrein van de chemische fabriek te Naarden exact geteld, hetgeen tevens een nieuwe kolonie opleverde. Niet in iedere gemeente was sprake van een teruggang van het aantal nesten: In bijv. Huizen en Nederhorst den Berg was zelfs sprake van een toename.

Het was enige leden van de VWG opgevallen dat in 1980 de Huiszwaluwen in grote getale pas eind mei aanwezig waren.

Om hier uit af te leiden, dat dit een geringer aantal broedparen tot gevolg heeft gehad, lijkt mij te gewaagd.

Tabel 1 Aantallen nesten

Plaats/gemeente	1978		1979		1980	
	geteld	geschat	geteld	geschat	geteld	geschat
Blaricum	46	46	55	55	40	40
Laren	2	2	2	2	2	2
Loenen	54	58	49	49	42	42
Vreeland	13	15	-	15	-	10
Holl. Rading	10	10	-	10	-	8
Huizen	221	221	167	167	178	190

Naarden	34	34	24	44	48	48
Hilversum	-	-	-	-	-	-
Bussum	17	17	7	7	-	5
Eernes	40	50	33	50	-	40
Eembrugge	27	27	54	54	39	39
Eendijk	9	9	13	13	20	20
Weesp	46	65	76	76	49	70
Nigtevecht	26	26	20	20	12	12
Ned.horst den Berg	56	60	40	40	50	50
Loosdrecht en Breukelerveen	86	110	153	153	97	101
Ankeveen	27	27	27	27	8	23
's-Graveland	81	81	65	65	62	62
Kortenhoef	49	49	48	48	44	45
Nieuwersluis	6	10	12	12	4	4
Muiden en Muiderberg	189	210	82	160	96	160
Totaal	1039	1127	927	1067	791	971

Kolonies

Onder een kolonie wordt bij deze tellingen verstaan: een groep nesten van 10 of meer aan één gebouw.

In 1980 waren de volgende kolonies aanwezig:

Tabel II Aantallen kolonies met nesten

<u>Gemeente/plaats</u>	<u>adres</u>	<u>aantal nesten</u>
's-Graveland	J. Burgerlaan 27	11
Nederhorst den Berg	Reeweg 5	10
Muiderberg	Dijkweg 1	20
	" 2	12
Weesp	Utrechtseweg 118	24
Naarder	Naarden International	17
Eembrugge	Eemweg 106	19
Huizen	Havenstraat 73	26
	" 83	62
	" 95	32

In 1980: 10 kolonies met samen 233 nesten is 30% van het totaal.

In 1979: 10 kolonies met samen 225 nesten is 24% van het totaal.

In 1978: 7 kolonies met samen 246 nesten is 24% van het totaal.

Voorkeur voor kleur van de ondergrond

Tijdens de reis op weg naar Falsterbo in Zweden in het najaar van 1980 hebben vele de mooie krijtrotsen op het eiland Møn aan de oostkant van Denemarken kunnen bewonderen.

Dit was voor mij de eerste maal dat ik huiszwaluwnesten zag, die niet tegen huizen aan gemetseld waren, maar tegen de krijtrotsen. Philippona (2,3) schreef al dat de Huiszwaluw ook in de Alpen broedt tegen de rotsen en in Groot Brittannië en andere landen tegen kliffen. De overeenkomst tussen de kleur van deze natuurlijke nestondergrond en de kleur van de nestondergrond in ons telgebied vond ik zeer treffend.

Bij de tellingen in 1980 is bij 558 van de 796 getelde nesten gelet op de kleur van de ondergrond (70%). Hiervan waren 520 nesten op een lichte ondergrond gebouwd (93%) en 38 nesten hadden een donkere ondergrond (7%). Het grootste deel hiervan werd in Eembrugge waargenomen, namelijk 26 nesten op donkere ondergrond. Hier was dit verschijnsel echter al eerder geconstateerd (1). Het donker schilderen van de daklijsten is al eens meer een hinderpaal gebleken voor het nestelen van Huiszwaluwen (4). In Eemdijk zegt men het bewust toe te passen om de Huiszwaluwen te weren.

Samenvatting en conclusie

In 1980 hebben naar schatting ca. 1000 Huiszwaluwen gebroed in het werkgebied van de VWG Het Gooi en Omstreken. In 1979 was dit aantal ca. 1050 en in 1978 ca. 1125. Er lijkt dus sprake te zijn van een teruggang in aantal. Een voorkeurswindrichting voor de nesten lijkt te liggen tussen NW, N, NO en O. Er is duidelijk een voorkeur voor de keuze van een lichte nestelondergrond. De afname van het aantal nesten is een duidelijk argument om de telling in 1981 voort te zetten. Ik hoop dat we dan ook de niet of gedeeltelijk getelde woonkernen mee kunnen tellen om een nog beter inzicht in de aantallen te krijgen. Voor 1980 in ieder geval alle tellers bedankt voor de medewerking en ik hoop ook in 1981 weer een beroep op u te mogen doen.

Literatuur

- (1) P. Dieperink: Huiszwaluwtelling 1979, Korhaan 2 jrg. 14, 1980 blz. 51 t/m 56.
- (2) J. Philippona: De Huiszwaluw, aantallen en verspreiding in Nederland, De Levende Natuur 77 (1974) blz. 34 t/m 43.
- (3) " De Huiszwaluw, bekend en toch onbekend. De Lepelaar nr. 60, 1979, blz. 56 t/m 58.
- (4) B. Bleeker ; Iets over Huiszwaluwen, Vanellus nr. 6, 31e jrg., 1978 blz. 190.

15(3),61-66(1981)ingekort

OEVERZWALUWEN IN HET GOOI (1968)

J.van der Geld en K.Visser

Door het verstrekken van gratis ringen, stimuleert het Vogel-trekstation de ringers in Nederland tot het ringen van Oever-zwaluwen. In het Gooi werd door de heer K.Visser aan de Oever-zwaluwen veel aandacht besteed. Door hem werden met Japanse nylonnetten tot nu toe meer dan 1500 vogels gevangen. Half mei werd getracht vast te stellen waar en hoeveel nesten er in het Gooi aanwezig waren, met de volgende resultaten:

In de gemeente Huizen:

- 1 kolonie (Wolfkamer) met 200 nesten.
- 3 kolonies bij de Steenfabriek Rijsbergen (Steenfabriek, Meent 1, Meent 2), met resp. 170, 90 en 40 nesten.
- 1 kolonie in de haven van Huizen met 30 nesten.

In de gemeente Blaricum:

- 1 kolonie op de vuilnisbelt met 100 nesten.

In de gemeente Naarden en Bussum:

- 2 kolonies met resp. 10 en 40 nesten.

Er bevonden zich dus minimaal 680 nesten in het Gooi. Wij zijn er van overtuigd dat dit niet alle nesten zijn. Een belangrijke vangplaats was de slaapplaats in het riet, nabij de haven van Huizen.

Er werden geringd:

in 19 keer vangen bij de Wolfkamer 280 overjarige en 394 1^e jaars vogels

6	,,	Steenfabriek	250	,,	99	
3	,,	Meent 1	124	,,	53	,,
4	,,	Vuilnisbelt	123	,,	35	,,
1	,,	Naarden	8	,,	--	,,

Bij de kolonies werd dus ongeveer 75 % van de overjarige vogels gevangen. Op de slaapplaats werden in zeven keer 22 overjarige en 102 1e jaars vogels gevangen. Op 23 mei werden voor de eerste keer de netten opgezet, daarna werd regelmatig gevangen bij de verschillende kolonies.

Er werden ook enkele reeds geringde overjarige vogels gevangen. Hieronder waren o.a. 2 vogels met Belgische ringen. 1 ex. werd geringd op 19-8-'67 te Beerse (Antwerpen), gevangen op 23-5-'68 te Huizen. 1 ex. werd geringd op 15-5-'68 te Oud-Heverlee (Brabant), gevangen op 13-7-'68 te Huizen.

Verder: Oeverzwaluw

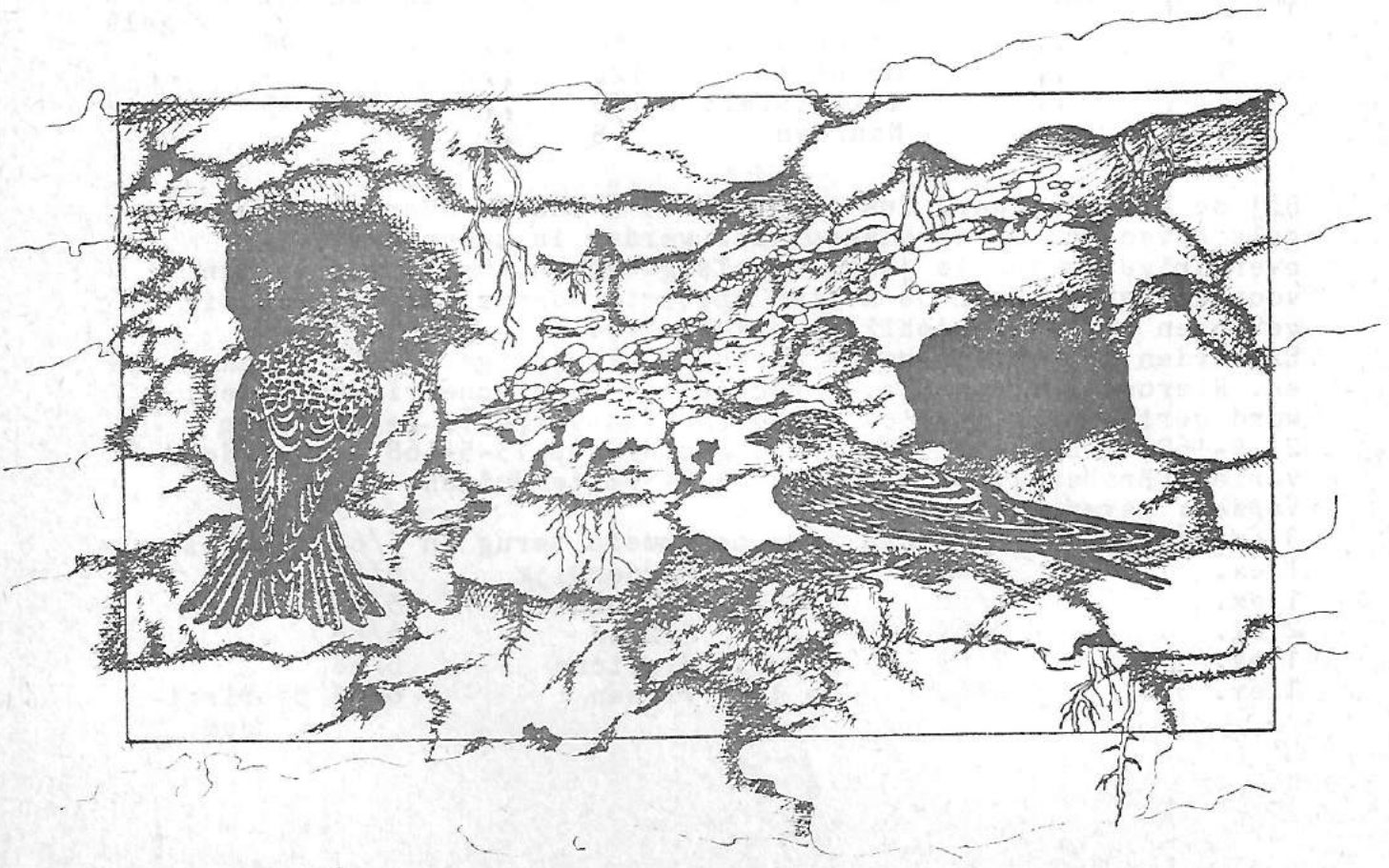
3 ex. geringd in	6/67	als 1e j. te	Ermelo terug in	5/68	te Huizen
1 ex.	6/67	,,	Harderwijk	6/68	
1 ex.	6/66	overj.	Veenendaal	5/68	
2 ex.	7/64	,,	Huizen	6/68	
1 ex.	7/65	volgr.	Blaricum	6/68	
1 ex.	6/64	1e j.	Vianen	6/68	te Blaricum

Aanvankelijk vingen we ze meestal in het schemerdonker. Overdag waren de vogels in het begin van de broedtijd niet te bemachtigen. Later gingen we meestal vroeg in de morgen op vangerspad. Later in de broedtijd, kwamen er ook vogels overdag ons net binnenvliegen.

De grootste vangst op één morgen bij één kolonie was 179 vogels. Door het regelmatig bezoek aan de kolonies en slaappleaats, waren wij in de gelegenheid een weinig van het gedrag van de Oeverzwaluwen te bestuderen.

Zo bleek ons dat ze vrij onregelmatig begonnen met broeden. Op een bepaald ogenblik waren er broedende vogels, vogels met kleine jongen en met grote. Dit bleef zo gedurende het hele broedseizoen. Pas uitgevlogen jongen vertoefden nog enkele dagen bij de kolonie en werden in de lucht door de ouders gevoerd. Wat oudere eerste jaars vogels zwierven wat rond zoals uit het ringonderzoek bleek.

Mannetjes en wat oudere eerste jaars vogels sliepen in het riet (of ergens anders) langs de IJsselmeerkust. Bij slecht weer (naderende onweersbui) verschenen ze niet op de slaappleaats. Wij namen aan dat ze in de nestgangen verbleven. Op een door ons ontdekte slaappleaats sliepen soms honderden Oeverzwaluwen. Voornamelijk (ca. 90%) eerste jaars vogels. Bij mooi weer circelden ze boven het riet. Bij slecht weer (harde wind e.d.) kwamen ze vrij onopgemerkt laag over het water vliegend in kleine groepjes op de slaappleaats aan. Bij oosten-en noordenwind sliepen er slechts enkele exemplaren op de slaappleaats. Wel zagen wij dan grote groepen oostwaarts trekken.

Wij veronderstelden dat vele, zo niet alle vogels langs de IJsselmeerkust oostwaarts trokken. Dit feit word door enkele terugmeldingen bevestigd. We ontvingen twee terugmeldingen van eerste jaars vogels; één uit Hoophuizen en één uit Nijkerk. Uit Nijkerk ontvingen we bovendien een melding van een overjarige vogel.

Heel merkwaardig was dat bij zonnig weer s'morgens vele eerste jaars vogels bij de kolonie verschenen en daartegen de wand bij de gaten gingen zitten. We hebben niet kunnen vaststellen wat of ze daar deden. Wij veronderstelden dat ze daar gevoerd werden.

De enige methode om eerste jaars vogels te vangen (buiten de rietslaapplaats om) was ze s'morgens bij de gaten in het net te laten vliegen. Na ongeveer een uur verdwenen ze weer. Soms gingen ze allemaal op de grond zitten. De reden daarvan werd ons niet duidelijk. Waarschijnlijk fourageerden ze daar. Dit hadden wij namelijk eerder, vele keren waargenomen vooral s'morgens bij de kolonies. Verder één keer s'morgens op een asfaltweg en enkele keren s'avonds op gemaaid hooiland.

Het viel ons op dat van alle kolonies waar door ons geringd werd vogels (vooral eerste jaars) op de rietslaapplaats werden teruggevangen.

Het bleek ons dat overjarige vogels na één broedsel vrij gemakkelijk te verstoren waren. Zo kwam er een terugmelding uit Rhenen; na twee maanden.

Zo vingen wij ook een twee maanden tevoren geringde Oeverzwaluw terug uit Ermelo. Op de rietslaapplaats troffen we voorts een eerste jaars vogel aan die geringd was in Rhenen. Zowel eerste jaars als overjarige vogels geringd op de slaapplaats werden bij de kolonies teruggevangen.

Ook werden overjarige vogels-geringd bij een kolonie- teruggevangen bij een andere kolonie! Tussen deze vangsten bevond zich een tijdsduur van enkele weken. Vermoedelijk trokken ze na het grootbrengen van het eerste broed, naar een andere kolonie om daar opnieuw tot broeden over te gaan.

De eerste jaars vogels bleken door het hele Gooi te zwerven. Zo werden op één middag een flink aantal eerste jaars vogels geringd bij de Wolfkamer. De volgende morgen kwamen enkele van deze vogels uit de nestgangen van de kolonies bij de Steenfabriek en de belt van Blaricum.

Ook werd een eerste jaars vogel geringd bij de Steenfabriek en teruggevangen bij de Wolfkamer.

DE STAND VAN DE OEVERZWALUW IN 1978 IN HET GOOI

P. Dieperink

Het optimisme van twee jaar geleden over de toekomst van de Gooise Oeverzwaluwen blijkt (voorlopig) niet ongegrond te zijn geweest. Zoals bekend broedden er in 1977 tussen de 370 en de 430 paar Oeverzwaluwen in het Gooi; in 1978 waren dit er tussen de 280 en 360. Weliswaar iets minder, maar zeker een hoopgevend aantal, zeker als men bedenkt, dat dit aantal verdeeld was over maar liefst elf kolonies tegenover acht in 1977. De ligging van de kolonies met de aantallen broedparen was als volgt:

<u>kolonie</u>	<u>aantal broedparen in 1978</u>	
1) Rijksweg 1 Naarden (Chem. fabriek)	50 - 60	
2) Haven Huizen 1	80 - 120	
3) Haven Huizen II	30 - 35	
4) Haven Huizen III	5 - 7	
5) Huizermaat	5 - 6	(verlaten)
6) Steenfabriek Huizen	10 - 15	
7) Bijvanck I	35 - 45	
8) Bijvanck II	17 - 19) tot. 65-75) paar
9) Bijvanck III	15 - 16	
10) Bijvanck IV	8 - 9	
11) Nos Hilversum	40 - 45	
	totaal 280 - 360 paar	

Erg verheugend was dat er weer voor het eerst sinds 1974 (3 broedp.) Oeverzwaluwen nestelden bij de NOS in Hilversum en wel 40-45 paar. Het was namelijk de laatste jaren gebruikelijk geworden dat alle Oeverzwaluwen in het noorden van het Gooi broedden (Naarden-Huizen-Blaricum-Eemnes). Omdat de bestaande zandwand bij de NOS dreigt te verdwijnen zal getracht worden een permanente broedwand te creëren opdat de zwaluwen zich daar blijvend vestigen.

Opvallend was verder dat de kolonie bij de steenfabriek te Huizen, al vanouds de belangrijkste, in aantal gedecimeerd werd 10-15 p. tegen 150-200 p. in 1977. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat de omstandigheden voor de Oeverzwaluwen bij de Huizer-haven en de Bijvanck sterk verbeterd waren wat broedgelegenheid betreft. In het open (grasland)-gebied tussen de Bijvanck en het dorp Blaricum lagen maar liefst 4 kolonies tegen één in het jaar daarvoor.

Uniek waren de twee Oeverzwaluwvestigingen van respectievelijk 15-16 en 17-19 broedparen in greppels tussen hopen ingekuul gras in het genoemde gebied. Iets dergelijks gebeurt maar ergweinig en zeker niet in onze omgeving. Helaas werd de kleinste van de twee kolonies verstoord maar deze vogels vestigden zich direct weer in de naaste omgeving.

Concluderend was 1978 beslist een goed Oeverzwaluwenjaar en hopelijk niet het laatste!

NIET-BROEDVOGELS

Er is in ons werkgebied al heel wat afgeteld in de loop der jaren. Dat tellen is vaak niet gemakkelijk. Zeker als het om moeilijke soorten gaat en over uitgestrekte gebieden. Voor wat het eerste betreft is er jaren geleden al naar gestreefd gemakkelijk te tellen soorten te onderzoeken. Een ieder heeft dan de gelegenheid om mee te doen. Enige resultaten hiervan treft U hieronder aangestipt.

WATERHOENTELLING 1974 IN HET GOOI, VECHTPLASSEN- GEBIED EN EEMPOLDER

D.A.Jonkers

Een jaarlijks vast punt van het programma van de subgroep Avifauna, is de waterhoentelling. Deze werd dit jaar uitgevoerd op 19 en 20 januari.

Een aantal tellers was op die data niet beschikbaar en telde daarom in de voorafgaande week.

Het was nu voor de derde keer dat alle in het Gooi en omstreken overwinterende Waterhoentjes werden geteld.

Evenals de voorgaande jaren kregen de deelnemers het verzoek in ieder geval aantekeningen te maken van aanwezig waterwild, roofvogels, Zwarte en Bonte Kraaien, Roeken en deze zo mogelijk uit te breiden met andere soorten. Deze waarnemingen worden in een apart verslag vermeld. De zachte winter zal geen noemenswaardige invloed hebben gehad op de aantallen overwinterende vogels. Als enige koude-inval kan genoemd worden de vorstperiode eind november-december.

Tijdens de periode waarin de vogels werden geteld, schommelden de temperaturen tussen de 5 en 8 graden C. Op 19 januari bijv. lag de temperatuur rond de 8 graden C., waaide er een matige noordwestenwind en scheen de zon aan een licht tot half bewolkte hemel.

In de methode van tellen werden geen veranderingen aangebracht. De 30 terreinen die voor de telling in aanmerking kwamen werden per boot, fiets of te voet bezocht. Ook de indeling in biotopen bleef onveranderd. Ter verduidelijking volgt hier nogmaals de lijst waarop deze staan aangegeven. Elke teller kon met behulp hiervan noteren in welk terrein hij de Waterhoenen had gezien.

1. weilanden, graslanden en grote gazons;
2. bouwland, kwekerijen en kleine tuinen;
3. boomgaarden;
4. modder- of slikterreintjes;
5. rietcomplexen of randen;
6. diversen.

Na verwerking van alle gegevens, het elimineren van dubbeltellingen en vergelijking van alle terreinen die, hoewel reeds in de voorgaande week geteld, door een aantal medewerkers later nog eens werden gecontroleerd, bleken in totaal 3100 Waterhoentjes te zijn waargenomen. In 1972 waren dit er 2102; in 1973; 2881.

Uitgezet over de drie jaren voor de verschillende gebieden
verschijnt het volgende beeld:

Tabel 1

	1972	1973	1974
Vechtplassen	773	1403	1534
Het Gooi	1313	1344	1522
Eempolder	16	134	44

Leden van de jeugdbonden voor natuurstudie die het dijkvak Muiderberg-Lelystad-Haven-Lage Knarsluis van de polder Zuidelijk Flevoland telden, namen slechts 1 Waterhoen waar (1973:21 ex.) Nadere gegevens over de tellingen van andere jaren zijn te vinden in: Korhaan 1972 no. 3 en Korhaan 1973 no.2.

Bij een groot deel van de waarnemers heerste de indruk dat zij minder Waterhoentjes hadden dan in andere jaren. De verschuivingen zijn af te lezen uit tabel 3.

Gunstige weersomstandigheden kunnen er toe hebben bijgedragen dat bij een deel van de groepen een aantal exemplaren zich had afgescheiden en op plaatsen zat waar zij niet waren te zien. De aantallen bleven in januari vrij constant. In het Vechtplassen gebied werden op 10-1, 13-1, 15-1 en 19-1 op een aantal plaatsen dezelfde groepen en aantallen waargenomen. Doordat de meeste tellers in dezelfde gebieden werkten als voorgaande jaren, konden zij constateren dat op de plaatsen waar zij in die jaren fouragerende dieren waarnamen, dit ook nu weer het geval was. Op de 's-Gravelandse landgoederen waren 537 ex. aanwezig. Rond Loosdrecht 516 ex. De waargenomen dieren rond Loosdrecht bleken een voorkeur te hebben voor goed aangelegde ruime caravanparken. Kleine gazons rond caravans werden gemeden. Voor het hele onderzochte gebied gold dat weilanden, graslandjes of gazons van voldoende omvang in trek waren. Wanneer er rietcomplexen in de buurt waren was de combinatie voedsel-dekking rond. Drassige weilandranden vormden geen beletsel, natte gedeelte wel.

In de terreinen van het Laarder Wasmeer werden geen Waterhoentjes gesignaleerd, in tegenstelling tot het aanliggende vijvercomplex van Anna's Hoeve. Hier werden 20 ex. gezien, die tussen het brood fourageerden dat door het publiek werd gevoerd. Binnen het raster van het Hilversums Wasmeer werden eveneens geen Waterhoentjes gezien. Ter controle werd dit terrein 3 x geteld.

Ruim 83 % van de Waterhoentjes werd fouragerend waargenomen, de rest vrijwel allen zwemmend.

In feite zullen veel van de zwemmende exemplaren ook aan het fourageren zijn geweest. Bij nadering van mensen plegen zij nogal eens in het water te gaan om vervolgens in de dekking weg te kruipen. De bouwweg t.b.v. de woningbouw op de Hilversumse Meent ruïneerde de plaats waar in het verleden 100-140 ex. fourageerden.

De conclusie die uit deze en voorgaande tellingen getrokken kan worden is, dat de Waterhoentjes die overwinteren zich langs de randen van het Vecht-plassengebied en het Gooi ophouden en dat hun aantal minimaal rond de drieduizend vogels ligt. Binnen in de parkvijvers e.a. geschikte biotopen beperkt zich dit tot enkele tientallen. De Eempolders zijn als overwinteringsgebied niet van belang.

Tabel 2

Gebied	Categorie	Aantal waarnemingen	Aantal Waterhoentjes	Grootste groep	Gem. grootte per groep
Vechtplassen	1	117	1305	49	11,2
	2	22	138	23	6,3
	3	-	-	-	-
	4	-	-	-	-
	5	10	69	23	6,9
	6	10	22	6	2,2
	Totaal		159	1534	-
Het Gooi	1	74	1158	70	15,6
	2	7	28	9	4
	3	1	6	-	-
	4	5	73	27	14,6
	5	18	125	32	6,9
	6	28	132	18	4,7
	Totaal		133	1522	-
Eemlander	1	6	32	8	5,3
	2	1	12	-	-
	3	-	-	-	-
	4	-	-	-	-
	5	-	-	-	-
	6	-	-	-	-
	Totaal		7	44	-

Tabel 3

Grootte van de groep	Aantal waarnemingen			Totaal
	Vechtplassen	Het Gooi	Eemlander	
1-10	105(94)	87(78)	6(19)	198(179)
10-25	39(42)	29(30)	1(4)	69(76)
25-50	14(4)	9(8)	-(-)	23(12)
50-75	-(5)	6(5)	-(-)	6(10)
75-100	1(-)	2(1)	-(-)	3(1)
	159(145)	133(122)	7(23)	299(278)

De realisatie van deze waterhoentelling was mogelijk door de medewerking van: mej. C.Cohen, W.E.Cohen, N.J.Dwars, A.Guldemond, J.Harder, mevr. A.C.Hartlief, G.Heise, mevr. M.W.Heise-Schipper, W.v.d.Hijden, P.Honing, D.A.Jonkers, J.Klein, J.Koel, mevr. L.Last, A.de Later, R.Moolenbeek, P.v.d.Poel, B.v.Poelgeest, S.Poelstra, D.M.J.Ras, mevr. H.W.Reddingius-Schreuder, L.F.Rijnja, C.d.Rooy, P.Schoorl, H.D.Soete, J.Taapken, mej. K.Vervoort, P.Vos en de CJN, KJN en NJN afdelingen uit het Gooi.

VERSLAG VAN DE KNOBBELZWAANTELLING 1980

N.Klippel

Voor-/najaarstelling

teldata: 19 en 20 april 1980

22 en 23 november 1980

1. Inleiding

Als vervolg op de tellingen van 1978 en 1979 hebben ook dit jaar deze tellingen plaatsgevonden.

Deze tellingen waren in tegenstelling tot vorige jaren, toen deze in geheel Noord-Holland werden gehouden, nu alleen van lokale betekenis. De tellers hebben wij nu ook weer geheel kunnen recruteren uit cursisten van de vogelcursus.

Helaas was om onduidelijke redenen in het voorjaar slechts een beperkt aantal cursisten bereid gevonden om daadwerkelijke medewerking te verlenen, waardoor het aantal geïnventariseerde gebieden te klein is om in een vergelijkend overzicht te worden betrokken.

De gegevens van de wél geïnventariseerde gebieden zijn desondanks toch nuttig voor onderzoeken naar het voorkomen van de Knobbelzwaan in bepaalde deelgebieden. Voor een uitvoerige beschrijving van de Knobbelzwaan en vorige tellingen wordt verwezen naar de Korhaan nr. 5 jaargang 12; nr. 2 jaargang 13 en nr.1 jaargang 14.

2. Doel

Deze tellingen zijn opgezet om na te gaan of er na de sterke teruggang na de strenge winter '78/'79 weer herstel van deze soort zou optreden.

3. Methodiek

Zoals gebruikelijk is het werkgebied van onze VWG in kleinere vaste telgebieden ingedeeld.

De geïnventariseerde telgebieden kwamen zoveel mogelijk overeen met die van vorige tellingen.

4. Telresultaten

De telresultaten van najaar 1980 lijken er op te wijzen dat de Knobbelzwaan zich behoorlijk hersteld heeft van de ernstige terugslag als gevolg van de winter '78/'79.

Hoewel niet in alle telgebieden een duidelijk onderscheid is gemaakt tussen de gestelde adulten en juvenielen, lijkt het erop dat het broedseizoen van 1980 aan dit herstel heeft bijgedragen. Die telgebieden die wél in het voorjaar zijn geïnventariseerd gaven een groter aantal broedgevallen aan.

Een goed vergelijk is echter niet geheel mogelijk door het beperkte aantal gebieden en het feit dat de telling van april 1979 gezien de strenge en lange winter vermoedelijk iets te vroeg viel. Opmerkelijk is ook dat waar het vorig jaar sprake was van een zeker "verdringeffect" door de Kleine Zwaan hiervan, op enkele incidentele gevallen na, dit jaar geen sprake was, zodat het erop lijkt dat er toen toch meer sprake was van het "opvullen" van de opengevallen plaatsen i.p.v. een werkelijke verdringing van de Knobbelzwaan door de Kleine Zwaan.

Dit blijft echter een punt voor nadere aandacht.

5. Knobbelzwaantelling tabel

Gebiednr.	nov.'78	nov.'79	nov.'80
5 7 Noorder-/Noord polder Muiden	12	3	13
9 Overscheense polder	4	8	7
10 Bloemendaler polder	3	4	4
13 Nw. Keverdijkse polder	5	0	1
14 " " "	4	3	16
Vecht langs 13 en 14	7	0	3
16 Keverdijkse - Overscheensepolder	8	1	5
17 Aetsveldse polder	75	6	71
Vecht langs 17	0	0	1
18 Heintjesrak en Broekerpolder	8	0	2
19 Hilversumse Meent	2	5	25
23 Horn & Kuyerpolder	2	?	0
29 Hoekerpolder	12	0	0
31 Horstermeer	29	9	28
32 Meeruitendijkse polder	0	5	0
33 Dorssewaard	2	?	0
54/56 Nw. Loosdrecht	10	17	9
70/71 Eempolder Noord & Zuid	13	26x)	41x)
Totaal	196	57	228

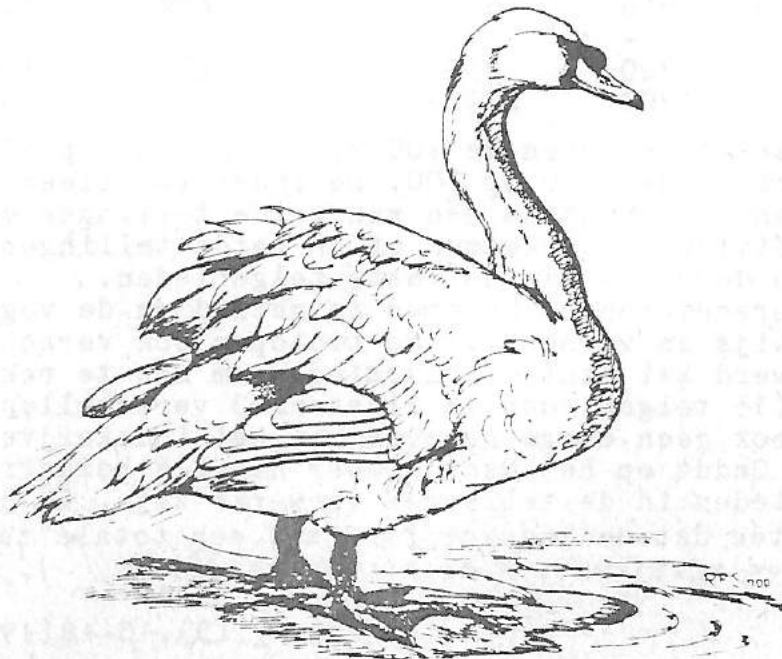
x) Eempolders 1 week vroeger

6. Aan deze tellingen hebben deelgenomen:

C. Abbenes, A. Claassen, C.W. Hilhorst, R.A. Kole, R.H. Kraefft,
O.E. Kramer, B. Kramer-van Marle, J. Meyer, L. Mudde, J. van Riel,
M. van Riemsdijk, J. Smit, P. Verwey en N. Klippel.

Alle tellers langs deze weg bedankt.

15(2),44-46(1981)

TELLING VAN WATERWILD IN NOVEMBER 1974

B.van Poelgeest

Reeds vele jaren wordt in de maand november waterwild geteld in de meeste waterwildgebieden in NW-Europa, en op grotere schaal tot in Azië en Afrika. De bedoeling hiervan is een inzicht te krijgen in het verloop van de trek, wisselingen van de populatiegroottes en de belangrijkste gebieden voor diverse soorten. In Nederland wordt deze telling door het Rijksinstituut voor Natuurbeheer georganiseerd.

In een aantal tabellen zijn de gegevens vermeld van Gooi-en Vechtstreek, zoals deze zijn geteld door leden van de Vogelwerkgroep, Jeugdbonden en Natuurmonumenten.

Aantallen zoals geteld in 1973 en 1974

	Totaal aantallen		Zelfde gebieden		Indexcijfers	
	1973	1974	jaar	1974	1973	1974
Fuut	830	460		370	100	44
Geoorde Fuut	1	-		-		
Geoorde Fuut/ Kuifduiker	-	3		3		
Dodaars	1	7		4		
Aalscholvers	-	9		4		
Blauwe Reiger	23	41		31	100	135
Wilde Eend	1800	3100		1800	100	101
Wintertaling	190	170		110	100	55
Krakeend	15	4		4		
Smient	68	130		83		
Slobeend	100	210		210	100	209
Kuifeend	170	990		930	100	541á 598
Tafeleend	1600	940		930	100	60á 66
Kuif/Tafeleend	-	70		70		
Brilduiker	14	35		28		
Grote Zaagbek	26	2		2		
Grote Zeeënd	3	-		-		
Bergeend	44	29		29		
Knobbelzwaan	81	100		67	100	83
Kleine Zwaan	610	600		600	100	97
Waterral	-	1		1		
Waterhoen	320	650		470	100	148
Meerkoet	1300	2300		830	100	64

N.B.: De aantallen boven de 100 zijn afgerond op 10 en de aantallen boven de 1000 op 100. De index is alleen berekend voor soorten die minstens één van beide tellingen met meer dan 100 individuen voorkwamen of in beide tellingen samen in meer dan de helft van de vaste telgebieden.

Omdat in verschillende biotopen is geteld en de vogels zich redelijkerwijs in verschillende biotopen ook verschillend gedragen, werd het aantal telgebieden om mee te rekenen wel erg klein (15 telgebieden in minstens 3 verschillende typen). Er is dan ook geen marge gegeven van het indexcijfer, wat wel hoort. Omdat op het Naardermeer na alle belangrijke waterwildgebieden in de tellingen verwerkt zijn, is het niet te verwachten dat de indexcijfers bij een totale telling sterk zouden afwijken van de nu berekende.

IJSSELMEERTELLINGEN 1980-1981

B. van Poelgeest

Door de VWG het Gooi e.o. wordt op het Gooi- en Eemmeer al een aantal jaren lang waterwild geteld. Het traject dat geteld werd is in de loop der jaren wel wat verminderd. Een min of meer constant deel ervan is gebruikt voor de tabel. De waarnemingen buiten dit gebied zijn apart vermeld.

In het seizoen 1980-1981 is 4 keer geteld, in september, november, januari en maart.

Weersomstandigheden etc. tijdens de tellingen:

september: westerstorm; verder redelijk weer: droog en 15-20°C;

november: zuidwestenwind met zware bewolking, 8-9°C, slecht zicht(mist en regen); verstoring door jagers (Naarden-Huizen);

januari: zuidwestenwind, wisselend bewolkt met o.a. hagelbuien, hoog water;

maart; na week van storm (ZW) en regen (10 cm) nu relatief warm, tot over 10°C bij harde zuidenwind en wat regen.

In februari heeft het randmeer vrijwel dicht gelegen met ijs.

Tabel 1: Aantallen watervogels op het randmeer, Hollandse Brug tot Eemmond (oude land) respectievelijk Zuiddijk 19/Dode Hond (Zuidelijk Flevoland).

Soort:	13 sept.	15-16 nov.	17-18-19 jan.	14-16 mrt.
Fuut	319	69	188	120
Dodaars	-	1	-	-
Aalscholvers	35(+228)	(4)	-	30(+40)
Blauwe Reiger	6	2	2	2
Purperreiger	-	2	-	-
Wilde Eend	578	269	270	175
Wintertaling	42(+8)	162	72	20
Krakeend	27	15	8	30
Smient	6(+22)	25(+12)	200(+121)	30
Slobeend	22	19	-	20
Kuifeend	174(+45)	482	90	173
Tafeleend	412	668	390	40
Brilduiker	-	15	50	16
Grote Zaagbek	-	-	2	8
Midd.Zaagbek	-	-	-	1
Nonnetje	-	-	8	-
Bergeend	22(+2)	36	31	18
Grauwe Gans	-	-	20	-
Kolgans	-	-	(42)	-
Knobbelzwaan	228	16	2	4
Kleine Zwaan	-	9	18	-
Waterral	6	1	-	-
Waterhoen	26	11	7	5
Meerkoet	1805	466	333	175

N.B.() betekent: vliegende vogels.

Enige opmerkingen over de soorten:

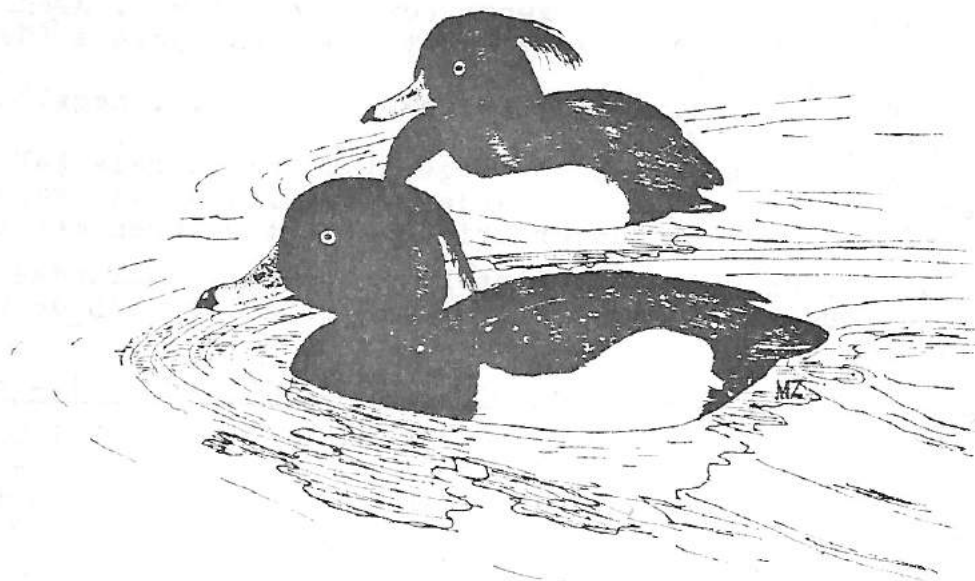
Dodaars - mogelijk vele gemist;

Aalscholver - in de hele telperiode voedsel/slaaptrek vanuit kolonie in Naardermeer;

Wilde Eend - exclusief "soep" = eenden met afwijkend kleed;

Zwemeenden anders dan Wilde Eend - voornamelijk langs kust van

oude land (Naarden-Huizen en Stichtse brug-Eemmond) aan vlakke kust met riet (hier ook grasvelden, van belang voor Smient);
Krakeenden in voorjaar ook wel langs dijk van Zuidelijk Flevoland;
Toppereend - zelfs niet in maart (ook langs Oostvaardersdiep maar weinig);
Kuifeend, Tafeleend - voornamelijk langs polderdijk/ voor Naarderbos (vooral bij storm);
Brilduiker - in nov. voornamelijk "vrouwtjes";
Bergeend - voornamelijk Naarden - Huizen;
Kleine Zwaan - allen Naarden - Huizen, nov. o.a. 2 ad+3 j. in jan. 18 waarvan 4 jongen, overigen adult;
Waterral - net als "overige zwemeenden" in riet van Naarden-Huizen en Stichtse Brug-Eemmond.

Tabel 2: Aantallen watervogels langs de dijk van Zuidelijk Flevoland, 19-25=(Dode Hond-Spakenburg)

<u>Soort:</u>	<u>19 jan. '81</u>	<u>16 mrt. '81</u>
Fuut	5	20
Aalscholver	-	4
Wilde Eend	20	30
Kuifeend	120	50
Tafeleend	140	25
Brilduiker	60	2
Grote Zaagbek	20	-
Nonnetje	20	-
Meerkoet	60	30
Krakeend	-	4

N.B.: de meeste van deze vogels in luwte van het eiland "Dode Hond" (beide tellingen bij stevige wind).

Overige waarnemingen: op 13 sept. 1 Dwergmeeuw (Zanddijk), op 16 nov. 25 adulten Dwergmeeuwen (Huizerpier).

Tellers: N.Dwars en Bob van Poelgeest.

Voor het komende seizoen (sept.-apr.) zijn nieuwe tellers welkom, al moet er de nadruk op worden gelegd dat de telling door gaat onder alle weersomstandigheden. Teldata: 14 nov. 16 jan. en 13 mrt.

STELTLOPERTELLING

A. Stoker

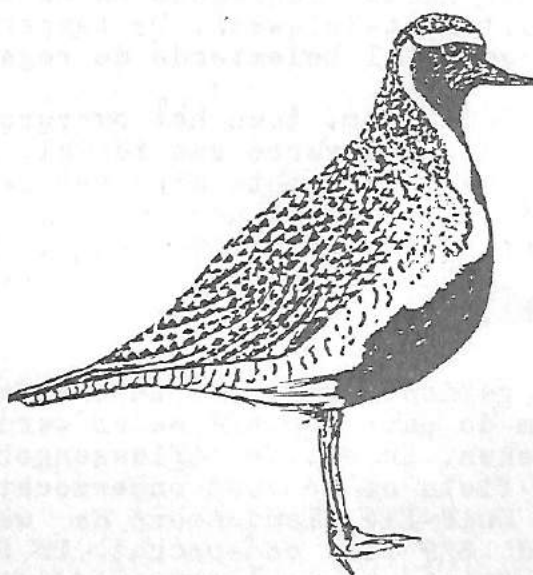
De gezamenlijke VWG-en in Noord-Holland hebben op 25/26 november 1978 weer een steltloper telling georganiseerd. Voor ons gebied heeft deze telling de volgende resultaten opgeleverd:

	<u>Kievit</u>	<u>Goudpl.</u>	<u>Wulp</u>	<u>Waters.</u>	<u>Witg. Turel.</u>	<u>Kemph.</u>
Heintjesr./Broekerpolder			1			
Aetsveldsche polder	1800	42	36		1	
Hinderdam			7			
Horn- en Kuyer polder	475	100		1		
Horstermeer polder	220				1	
Meeruiterd. "	550	7				
Hoeker polder	360	20		11		1
Dorssewaard polder			15			
Nw. Keverdijksepolder	225		1			
Oostermeent	1014	167	21	2		
Zuidpolder te Veld	1830	35	10	16		
Noordpolder te Veld	1825	10	306	2		
Totaal	8299	381	397	32	1	1

Het weer tijdens dit weekend was vrij slecht: veel regen, hagel en natte sneeuwbuien, west en zuidwestenwind, windkracht 4-6, temp. 3-10°.

Met dank aan de tellers: E. Disselkoen, B. en N. Dwars, J.W. van Galen Last, F. Griffioen, E. de Haan, G. en R. Heise, W. v/d Hijden, F. van Klaveren, N.A. en W. Klippel, R.G. Moolenbeek, J.P. Seyffert, T. Stoker, A. Vermeule, Y.S. Vogel.

13(1), 31(1979)

AB
N...

RESULTATEN VAN TWEE ROOFVOGELTELLINGEN TIJDENS HET
WINTERSEIZOEN 1979/1980

D.A. Jonkers

Inleiding. Tegen de gewoonte in werden dit winterseizoen twee roofvogeltellingen gehouden. Reden voor deze opzet was de aansluiting bij de werkgroep "Stootvogeltellingen". Voor het hele land was één telling gepland in de periode 8/9 dec. - 15/16 dec. 1979 en 9/10-16/17 febr. Het verslag van de landelijke proeftelling in febr. is inmiddels uitgebracht (v.d. Bergh-van Leeuwen et.al. 1980). Degenen die van het nu landelijk gecoördineerde onderzoek op de hoogte willen blijven kunnen de verslaglegging hiervan in het Vogeljaar vinden. In het nu volgende verslag zijn de waarnemingen van dec. 1979 en feb. 1980 uit de gebieden, die al vanaf 1972 worden gevolgd, bijelkaar gebracht.

Telgebieden

In de samenstelling van de tel-en hun deelgebieden kwam geen verandering, zodat het overzicht er als volgt komt uit te zien.

fig.1. Nummering en benaming van de telgebieden.

1 Kampen	- Elburg	5 Naarden - Muiden
2 Elburg	- Hardewijk	6 Oostelijk-Flevoland
3 Hardewijk	- Nijkerk	7 Zuidelijk-Flevoland
4 Nijkerk	- Laren	8 Vechtplassen en randgebieden

Weersomstandigheden

Tijdens beide teldagen in het weekend 8/9 dec. viel er bij een matige tot vrij krachtige ZW wind hier en daar regen, maar het zicht bleef goed. De temperatuur lag tussen de 8 en 11°C. Het er op volgende weekend gaf een verslechtering van het weer te zien. Er vielen harde slagregens en de wind wakkerde aan tot stormachtig uit West-Zuidwest. De temperatuur was ca. 9°C. Het zicht bleef goed, al belemmerde de regen regelmatig de waarnemers.

Ook het weekend 16/17 febr. toen het overgrote deel van de gebieden werd onderzocht, was verre van ideaal. Plaatselijk hing er in de Flevolanden een dichte mist met een zicht van 30-50 m. die tussen 10.00 en 12.00 uur optrok. Op het vasteland was het eerst wat heilig. Er waaide een zwakke ZW wind; de temperatuur liep van 4-9°C op. De periodes voorafgaand aan de tellingen hadden zacht, maar vochtig weer.

Methode

Het merendeel van de gebieden werd per auto onderzocht, waarbij in ieder geval om de paar honderd meter werd gestopt om de omgeving af te zoeken. In het Vechtplassengebied werd een aantal terreinen per fiets of te voet onderzocht. Op een deel van dit telgebied en Zuid-Flevoland-noord na werden alle terreinen in het weekend 8/9 dec. onderzocht. In febr. werden Oostelijk Flevoland-west en Vechtplassen-midden op 18 febr. geteld.

Resultaten

De decembertelling leverde 354 roofvogels op; de februaritelling 483, een toename van 36%. De toename van het aantal roofvogels wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door de Buizerd (fig.2), waarvan het aantal maar liefst met 82% steeg. Voor de gebieden die met elkaar te vergelijken zijn in dezelfde periode over het hele land was die stijging 34% (v.d.Bergh-van Leeuwen et al.in prep.)

fig. 2. Getelde soorten en aantallen roofvogels in december 1979 en februari 1980

Nummer telgebied Maand	1		2		3		4		5	
	dec	feb	dec	feb	dec	feb	dec	feb	dec	feb
Zeearend	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Visarend	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Buizerd	6	32	11	27	12	12	13	9	5	7
Ruigpootbuizerd	-	-	-	-	1	-	-	-	1	1
Blauwe Kiekendief	-	-	-	-	-	-	1	2	-	-
Bruine Kiekendief	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Torenvalk	2	5	1	4	6	-	9	5	7	13
Sperwer	-	1	1	-	1	1	-	-	-	5
Slechtvalk	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Smelleken	-	2	-	-	-	1	1	1	-	-

Nummer telgebied Maand	6		7		8		totaal	totaal
	dec	feb	dec	feb	dec	feb	dec	feb
Zeearend	-	1	-	-	-	-	-	1
Visarend	1	-	-	-	-	-	1	-
Buizerd	52	84	30	55	11	27	140	254
Ruigpootbuizerd	7	3	13	15	1	2	23	21
Blauwe Kiekendief	12	9	40	44	1	5	54	60
Bruine Kiekendief	-	-	5	3	-	-	5	3
Torenvalk	58	39	31	56	8	7	122	129
Sperwer	-	-	1	-	3	3	6	10
Slechtvalk	1	-	-	-	-	-	1	-
Smelleken	1	1	-	-	-	-	2	5

Uit de landelijke tellingen blijkt dat de Flevopolders een belangrijk overwinteringsgebied voor de Ruigpootbuizerd vormen. Hun aantal kwam nu bijna overeen met 1976 toen 23ex. werden geteld. Van de overige soorten verschillen de aantallen tussen dec. en feb. zo weinig, dat deze zeker binnen de telfout vallen. Het tellen van soorten als Sperwer, Smelleken en Slechtvalk berust, gezien de jachttechniek van deze soorten, op toevalstreffers. Hun werkelijke aantallen zullen veel groter zijn. In welke orde van grootte de verschillen tussen werkelijke en getelde aantallen liggen, kan pas worden vastgesteld, wanneer er met een fijnmazige methode en veel geregelder wordt geteld.

Het aantal Torenvalken tijdens de februaritelling verschilde nauwelijks van het van vorig jaar. M.u.v. 1973 was er tot nu toe geen jaar waarin er zo weinig werden gezien, terwijl sinds vorig jaar een uitbreiding met het Vechtplassengebied plaatsvond. Dat er tijdens de decembertelling een ondertelling is geweest, is te verklaren met de harde wind. Een groot deel van deze slanke roofvogels die het bij de jacht van het "bidden" moeten hebben, zal zich hebben schuil gehouden en is daardoor aan de aandacht ontsnapt.

Roofvogels in Nederland

Buizerd
(broedvogel & wintergast)

Ruigpootbuizerd
(wintergast)

Bruine kiekendief ♀
(broedvogel)

Blauwe kiekendief
(broedv. & winterg.)

Grauwe kiekendief ♂
(broedvogel)

Wespendief (broedvogel)

Sperdier ♀
(broedvogel)

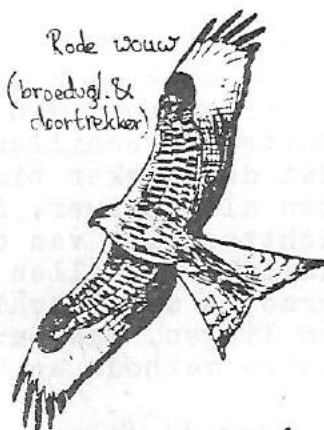
Havik ♀
(broedvogel)

Visarend
(doortrekker)

Zeearend
(wintergast)

Rode wouw
(broedvog. & doortrekker)

Slechtvalk ♀
(doortrekker & wintergast)

Slechtvalk ♂
(idem)

Torenvalk ♂
(broedvogel & wintergast)

Boornvalk
(broedvogel)

Smelleken ♂
(doortrekker & wintergast)

999
11111111

Er waren bij de februaritelling nog minder Blauwe Kiekendieven dan in de strenge winter van 1979 (fig.3). Uit de komende tellingen zal moeten blijken of deze tendens zich voortzet of dat er sprake is van een incidentele schommeling. De 55 maakten over het gehele onderzochte gebied in december 27% van het totale uit; in februari was dit 25%.

Het gebruikelijke overzicht van een aantal geselecteerde andere vogelsoorten blijft in het vervolg achterwege. Verschillende telgroepen lieten dit jaar na deze vogelsoorten te noteren. Vergelijken met andere jaren is niet zinvol met zo weinig gegevens.

Medewerkers aan de tellingen waren:

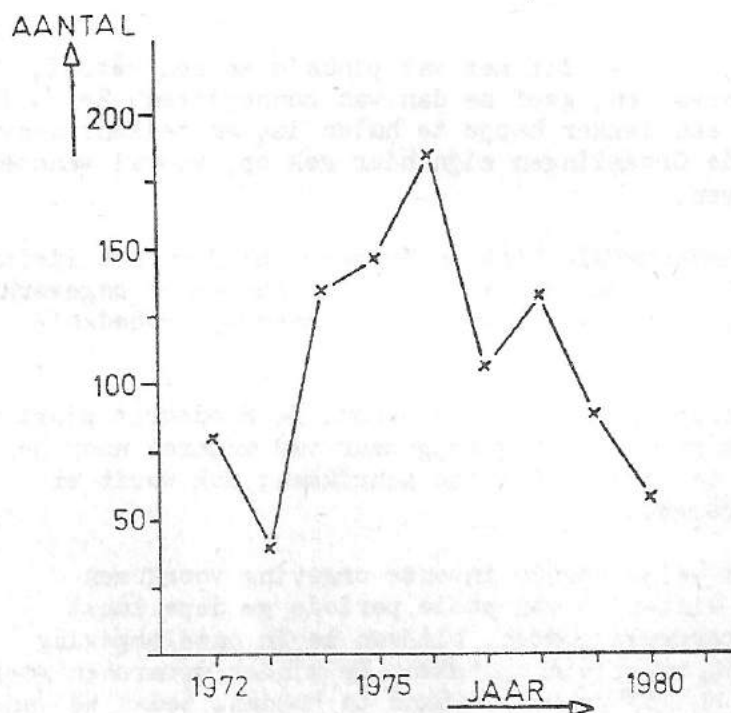
W.E. Cohen, H.E. Disselkoen-Piepers, N. Dwars, L.J. Dwars van Achterbergh, J.W. van Galen-Last, A. de Groot, E. Hazebroek, G. Heisse, M.W. Heisse-Schipper, D.A. Jonkers, B. Jonkers, C. Ketelaar, F. van Klaveren, N. Klippel, C. van Lambalgen, A. de Later, A. van Leyden, L.A. Lodenstein, R.G. Moolenbeek, A. du Mosch, C. Mijnhout, J. van Oord, C. Oosterhuis, A. Pluister, R. van Poelgeest, H.W. Reddingius-Schreuder, G. Rieken, C. Rosier, B. Scheper, J.P. Seyffert, R. Sinoo, H.W. de Soete, A. Stoker, T. Stoker, A. Vermeule, Y.S. Vogel, P. Vos, S. de Vries, J. de Waal, M. de Waal, W. v.d. Zwaan.

Litteratuur:

Jacqueline van den Bergh, Dick Jonkers, Gerard Mûshens, Johan Thissen & Dick Visser (1980):
Stootvogeltellingen in Nederland in de winter 1979/1980 (in voorbereiding).

figuur 3

Aantallen Blauwe Kiekendieven tijdens roofvogeltellingen in Oostelijk en Zuidelijk Flevoland, de aan deze polders "grenzende" landstroken van Kampen tot Muiden, alsmede het Vechtplassengebied in de winters voor 1972-1980.

TUINVOGELS

Vele vogelliefhebbers zijn hun hobby misschien wel begonnen in hun tuin of vanuit hun huiskamer. De nieuwsgierigheid naar de naam van die tuinvogels bracht hen er vaak toe de vogelcursus van onze werkgroep te volgen. Voor menigeen was dat dan juist genoeg om met een geheel andere blik de natuur in te trekken en zich daarmee aan een nieuwe liefhebberij over te geven.

THUIS VOGELS KIJKEN

K.Visser

Voor het kijken naar vogels behoeven we niet altijd ver van huis te gaan. Ook op een balkon of in een tuin kan men nog iets nieuws te zien krijgen en dan kan zelfs een ervaren vogelaar, even als de vogels zelf, een graantje meepikken.

De winter staat voor de deur en we gaan met meer belangstelling de eigen omgeving bekijken. Een goede tijd voor beginners om de vogels beter te leren kennen en de soorten uit elkaar te houden. De bomen zijn inmiddels kaal, zodat de vogels zich niet zo gemakkelijk aan het oog kunnen onttrekken. Wanneer we goed op onze omgeving letten valt er altijd iets te zien en vooral te horen. Velen zitten met het probleem van de vogelgeluiden en van menigeen heb ik gehoord "dat leer ik nooit". Op dit punt ben je inderdaad nooit uitgestudeerd en er valt altijd wel iets nieuws te leren. Wanneer u de vogels en hun geluiden wilt leren kennen begin dan met een voedertafel in uw tuin of op de rand van het balkon te plaatsen. De eerste belangstellenden zijn Mussen en Spreeuwen en daar zult u geen problemen mee hebben, maar wel het geluid, dat deze soorten produceren. Heeftu wel eens aan de Spreeuwen gehoord, wanneer ze aan de voedertafel willen komen? Wanneer ze in de omgeving zitten, maken ze een bepaald geluid. Je hoeft ze dan nog niet eens gezien te hebben, maar je hoort wel er zijn Spreeuwen in de buurt en ze zullen zo wel komen.

Wanneer we mezen willen lokken, doen we dat met wat pinda's en een vetbol. Als u de mezen helemaal wilt verwennen, geef ze dan wat zonnepitten. Ze zullen spoedig ontdekt hebben, dat er een lekker hapje te halen is, en telkens aanvliegen om een zonnepit te halen. Ook de Groenlingen zijn hier gek op, vooral wanneer witte zonnepitten worden gegeven.

Niet alle vogels komen op de voedertafel. Vink en Heggemus blijven het liefst op de grond. De Roodborst is meestal van de partij en dan kunnen er ongemerkt soorten tussendoor verschijnen, vooral wanneer vorst en sneeuw de voedselsituatie nijpend maken.

Bijna alle vogels laten zich in deze omgeving ook horen. De Roodborst zingt voordat hij gaat slapen, het is geen voorjaarszang maar van anderen hoor je de geluiden om een soortgenoot te lokken of af te schrikken, ook wordt er alarm geslagen als er gevaar dreigt.

Het is al een kunst om te horen welke vogels in onze omgeving voorkomen zonder ze te hebben gezien. De winter is een mooie periode om deze kunst machtig te worden. Wanneer we geregeld voeren, blijven ze in onze omgeving en dan kunnen we veel van gedrag en geluid opsteken. De minder ervarenen geef ik in overweging een vogelboek en kijker bij de hand te houden, zodat we vanuit onze warme huiskamer de vogels kunnen determineren.

Er zijn vogelaars die bezwaar maken tegen het voederen zolang het voor de vogels niet echt nodig is. De vogels zouden naar hun mening lui worden en op de mens aangewezen blijven. De ervaring heeft mij echter wel geleerd, dat zodra het voorjaar nadert de vogels vanzelf wegblijven en hun kostje in de natuur gaan opscharrelen.

Hierbij komt, dat er verschillende trekkers bij zijn die weer verdwijnen naar noordelijker streken en daar automatisch voor zichzelf moeten zorgen.

Een goede methode om vogelgeluiden te leren kennen is het slapen met open ramen. De geluiden dringen dan door tot onze legerstede. In de vroege morgen zijn vele ontvankelijk om wat te leren. Zo half soezende moet u dan maar eens uitmaken welke vogel u hoort. Bij het opstaan is het dan misschien mogelijk om in het kale hout te zien of uw constatering juist was.

Wanneer men een mezenpaartje in de tuin wil houden, kan dit worden bevorderd door het ophangen van een nestkastje. Een mees gaat hier in de winter in slapen en de kans is groot, dat hij de kast meteen als broedgelegenheid reserveert. Over de plaats van ophangen van zo'n kastje: in de winter speelt het plekje geen grote rol maar in het voorjaar wel.

Een voedertafel kan men maken door op een plank van ongeveer 30 bij 40 cm een opstaande lat te slaan van ongeveer 5 cm hoog. In de plank moeten enkele gaten worden geboord om het water af te voeren en bij regen moet er op worden gelet, dat de gaten open blijven. Deze plank op een paal plaatsen, zodat de katten niet bij de vogels en de ratten niet bij het voer kunnen komen.

Wanneer men Mussen wil weren kan dit gemakkelijk door op elke hoek een spijker te slaan, die 5 cm boven de rand uitsteekt. Om de spijkers spant men een zwarte draad en er zal geen Mus meer op de voedertafel komen.

Deze eenvoudige uitvoering van de voedertafel voldoet uitstekend:

- a. de vogels zijn daarop duidelijk waar te nemen;
- b. geen enkele vogel is bevreesd hierop neer te strijken hetgeen bij de zg. voederhuisjes wel het geval is.

Mocht u soms niet in de gelegenheid zijn zelf zo'n voederhuisje of nestkastje te maken, dan kunt u op het adres dat elders in dit blad wordt vermeld, een exemplaar ophalen of bestellen.

8 (4), 16-17 (1970)

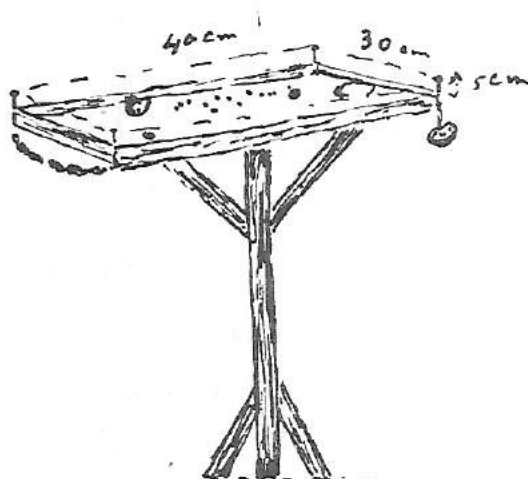
TUINTOESTANDEN

C. Rotermundt

Wat een toestand! Terug van weggeweest lijkt de tuin verlatener dan ooit. Geen wonder ook. De buurman heeft van zijn tuin een ware puinhoop gemaakt. Hij bouwt een kippenhok of in elk geval iets wat daarop moet gaan lijken. En hij doet dat op een geheel eigen manier. Met een heleboel toestanden dus. Regelrechte verstoring van het milieu, zoals we dat plegen te noemen.

Ik strooi zonder al te veel vertrouwen wat kruimels op de voerplank, nadat ik die eerst heb ontdaan van een veelkleurige bladerenkoek, die de herftregens daarop hebben gebakken. En vanuit mijn schuilhoek staar ik een tijdlang in het niets. Tot de getrouwen komen opdagen. Mussen natuurlijk. Niet eens zoveel. Driftig scharrelen ze rond op de plank, de vrouwtjes met hun lichtoogstreep, de mannetjes met hun donkere pakje aan. Dan zie ik gelukkig toch weer iets gek's. Eén van de mannetjes heeft twee sneeuwwitte slagpennen, aan elke vleugel een. Een prins onder de straatjongens. Een zigeunerbaron.

Ondertussen hebben de Spreeuwen nu ook ontdekt, dat er wat te halen valt. Ook zij trekken zich niets aan van de hamerende en zagende buurman. Ze pikken en krakelen als vanouds, en als de kruimels op zijn, plukken ze aan de elfenbankjes, waarmee de uit stammetjes opgebouwde voertafel rijkelijk is versierd. Het schijnt ze te smaken, want ze blijven er een hele tijd mee bezig, totdat een vallende plank de hele troep op de vlucht jaagt.

Maar gelukkig is er ook nog zoiets als een voortuin. Daar heeft de Merel zijn toevlucht gezocht. Zijn lievelingsplaatsje is boven op de nestkast. Daar maakt hij toilet, daar zit hij te dutten, en op een stille nevelige namiddag hoor ik hem onverwachts zingen, heel zachtjes, heel ingetogen, het lijkt eigenlijk meer op neuriën. En hij houdt het nog lang vol ook. Het stukje appel waarop ik hem wil trakteren, wordt volkomen genegeerd. Hij is geheel en al klank. Het lied van de hoop, die doet leven.

De volgende morgen, als het ook in de achtertuin nog stil is, zit hij op een tak van de Krent, boven de voerplank, en weer neuriet hij zijn liedje. Tot de buurman zijn achtertuin openknalt. Dan is het uit. Het onlieve leven begint weer. En mijn tuin blijft leeg.

"HUISKAMER - ROOFVOGELLEN" 1979

=====

K. Mauer

In navolging van de oproep van Bob van Poelgeest voor zijn tuinvogel-onderzoek, ben ik eens nagegaan wat ik dit jaar zoal vanuit mijn raam heb gezien (in de rubriek "veldwaarnemingen" aangeduid als "Sportpark N.S."). De waarnemingen werden gedaan vanuit de huiskamer op de eerste etage, en hebben betrekking op vogels die zich in het algemeen niet meer dan 200 meter van het huis bevonden. Dit kan dus zowel de foeragerende als overvliegende vogels betreffen. Voor de goede orde, is hier allereerst een situatieschets van de "waarnemingspost" op zijn plaats.

Onze etage bevindt zich aan de Oude Amersfoortseweg, Hilversum, tegen het spoor. We kijken over de tuintjes uit, die tussen het spoor en de Alexanderlaan liggen, pal in zuidelijke richting. Het uitzicht wordt niet belemmerd door huizen of bomen, zodat we eventueel aanvliegende vogels al van ver kunnen waarnemen.

De waarnemingen lopen haast over een heel jaar (1 januari - 25 november). Het aantal soorten dat ik mocht noteren is 54. Een niet gering aantal voor "huiskamer-vogelen".

Vermeldenswaardig is het aantal roofvogelsoorten dat dit jaar de revue passeerde in totaal 7, te weten: Buizerd, Rode Wouw, Havik, Sperwer, Blauwe Kiekendief, Boomvalk en Torenvalk. Over deze vertegenwoordigers uit de orde der Falconiformes wilde ik hier wat meer uitweiden.

Overzicht van de roofvogelwaarnemingen per maand

	J	F	M	A	M	J	J	A	S	O	N	Totaal
Buizerd	-	-	-	1	1	-	-	-	-	3	-	5
Rode Wouw	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
Blauwe Kiek	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Sperwer	3	3	10	3	2	1	-	1	-	1	2	26
Havik	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Boomvalk	-	-	-	1	2	2	-	-	-	-	-	5
Torenvalk	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+

- 1) wegensvakantie werden in juli en de 1e helft van augustus geen waarnemingen gedaan.
- 2) Torenvalk: gedurende het hele jaar zijn wel waarnemingen gedaan, echter niet bijgehouden.

Met zijn 26 gevallen (van telkens 1 ex.) springt de Sperwer er dadelijk uit. De Sperwer had zo haar/zijn vaste route. 's Ochtend kwam zij/hij uit z.z.o.-richting en vloog naar het dorp. 's Middags werd weer in tegenovergestelde richting gevlogen.

Waarschijnlijk werd in Hilversum, in de vele tuinen en tuintjes, gejaagd, en geslagen in het bos buiten Hilversum. Een enkele keer werd de vogel jagend gezien, vanuit het raam.

Het is een niet ongewoon verschijnsel dat Sperwers in de bebouwing komen jagen, en zelfs in de nabijheid van huizen hun nest bouwen (Alleyn, 1971). De waarnemingen in april, mei, juni en augustus, en het overvliegen met prooi op 6 en 20 mei, duiden mogelijk op een aanwezig broedpaar in de buurt. Vreemd is het overvliegen van een vrouwtje met prooi op 6 mei, het jagen is een specifieke taak van het mannetje.

Mogelijk was het broeden nog niet begonnen (meestal eind april - begin mei (Brown & Amadon). Op 8 mei werd op de Soestdijkerstraatweg bij het Sportpark wel weer een jagend mannetje aangetroffen.

Gezien de vliegrichting, en de afstand van het nest tot waar het mannetje kan jagen (\pm 3 km. volgens Brown & Amadon), zal een eventueel broedgeval rond het Hilversums Wasmeer hebben plaatsgevonden.

De 5 waarnemingen van de Boomvalk uit april, mei en juni, ook met een vaste vlieg-route, van of naar de Monnikenberg (op verscheidene tijdstippen van de dag) kunnen ook op een broedgeval aldaar wijzen. Het biotoop ter plaatse bestaat uit een gevariëerd boombestand (naald- en loofhout), met weilandjes in het centrum van het gebied, dus als broedbiotoop geschikt.

De vogel(s) werd(en) echter nooit met prooi of jagens waargenomen.

De Buizerd scoorde 5 waarnemingen met eenmaal 2 exemplaren. In april vloog een exemplaar zo laag over, (dakhoogte), dat het aantal streepjes op de staart, bij wijze van spreken, te tellen was. Na zo'n 10 minuten kwam de vogel terug, nu echter hoog, en verdween in de richting vanwaar hij gekomen was, Sportpark. Op 3 en 17 oktober vlogen resp. 1 en 2 grote roofvogels over, in westelijke richting. Dit wees duidelijk op trek. De vogels waren te ver weg om ze juist te determineren, het leekme echter aannemelijk dat het Buizerds waren.

Ook de verschijning van de Rode Wouw op 7 mei wees op een doortrekkende vogel. De dag was helder en de zon scheen. In nog geen kwartier tijd, trokken een Valk, Rode Wouw en Buizerd over. Aanvliegend begonnen ze boven Sportpark N.S, te cirkelen om hoogte te winnen. Komend uit z.z.w. verdwenen ze in n.n.o.-richting.

De Blauwe Kiekendief (♀) van 29 januari was een wintertoeval. Om 13.00 uur vloog zij laag over de tuintjes, en dook achter de huizen de Soestdijkerstraatweg op, richting oost.

Op 27 oktober om 10.00 uur verscheen een Havik boven het huis. Doordat ik in de tuin stond, kon ik hem uit noordelijke richting aan zien komen glijden, de vleugels naar achteren. Boven de tuin (\pm 30 m.) werden de vleugels gespreid, zodat de brede flappen en lange staart goed zichtbaar werden, en het bekende havikkensilhouette te zien was. Ongeveer vijf minuten bleef de vogels boven de tuintjes rondcirkelen, langzaam hoogte winnend, en naar het westen afdraaiend. Opvallend bij verschillende vogels was, dat zij bij de rand van de stad (boven de tuintjes) gingen cirkelen en stijgen. Nu is de stad relatief warmer dan het omringende land. Wellicht bestond er een gunstige luchtstijging, waar de vogels dankbaar gebruik van maakten om hoogte te winnen, om zich daarna zonder veel krachtsinspanning over vele kilometers uit te kunnen laten glijden.

Literatuur

- Alleyn, W.F. et al 1971 Avifauna van Midden-Nederland. v. Gorcum, Assen.
Brown, L & Amadon, D 1968 Eagles, Hawks & Falcons of the World, Hamlijn, Feltham, Middlesex.
Porter, R.F. et al. 1974 Flight Identification of European Raptors Poyser, Berkhamsted.

RINGONDERZOEK

Enkele van onze leden verkeren in de omstandigheid onze vogels te mogen vangen en dus in handen te krijgen. Zij doen al deze moeite teneinde de vogels van een ring te voorzien. Zodoende komt men meer te weten over de leefgewoonten der vogels. In het verleden zijn er zo al heel wat door "ons" geringde vogels teruggemeld. Een greep hieruit vindt u op de volgende pagina's.

TERUGMELDINGEN UIT HET GOOI

E.R.Osieck

Teneinde u wat beter op de hoogte te houden van de resultaten van het ringonderzoek, zullen we pogen regelmatig wat interessante terugmeldingen te geven van onze Gooise ringers. De vogels zijn uitsluitend in het Gooi geringd of teruggevangen. Voor dit overzicht werd medewerking verkregen van de volgende ringers: D.Buitenhuis (D.B.), B.J.van Ingen (B.I), E.R.Osieck (E.O) en K.Visser (K.V)

Roerdomp 11-03-1963 Nieuwkoop (Z.H) ringer: K.V.
302.703 06-12-1973 Soest ziek gevonden

Volgens het "Handbuch der Vögel Mitteleuropas" is de oudste ringvogel een Estlandse Roerdomp, die na acht jaar en ruim tien maanden vers dood werd gevonden.

"Onze" Roerdomp werd minstens elf jaar oud; interessant is nog te vermelden dat het hier een gerevalideerde vogel betreft uit de strenge winter van 1962/1963.

Torenvalk 15-06-1968 Ankeveen ringer: K.V.
3.111.765 04-09-1973 Kortenhoef, verlamings- vinder: D.B
verschijnselen

De leeftijd van 5 jaar die deze valk haalde is niet uitzonderlijk, maar wel vermeldenswaard. De oudste Torenvalk die in Nederland werd teruggemeld werd ca. 10 jaar oud.

Torenvalk 26-06-1973 Kortenhoef ringer: D.B.
3.203.701 20-11-1973 Alfstedt (Stade) Duitsland.

Deze in de omgeving van Hamburg teruggevonden vogel, toont ons weer dat we bij Torenvalken eigenlijk niet over gerichte trek kunnen spreken, maar veel meer over zwerven.

Kokmeeuw 05-06-1973 Hilversums Wasmeer ringer: E.O.
3.180.264 14-12-1973 Colonia de San Jordi Mallorca (gewond)

Tot nu toe werden o.a. de volgende terugmeldingen van de door de heer G.Jaspers in het Hilversums Wasmeer geringde jonge Kokmeeuwen ontvangen: Spanje, vasteland 28, Portugal 8, Italië 3, Marocco 3.

Dit is de eerst Wasmeervogel die teruggemeld wordt van de Balearen.

Kokmeeuw 30-12-1972 Huizen ringer: K.V.
3.165.677 00-12-1973 Belaya Kalitva (Restov)
USSR geschoten

Deze als eerstejaars geringde Kokmeeuw werd teruggemeld ten noorden van de Zwarte Zee, hetgeen zeer uitzonderlijk is. Uit Russische terugmeldingen blijkt namelijk dat dit het overwinteringsgebied is van Kokmeeuwen uit de omgeving van Moskou, die weinig in West-Europa worden aangetroffen. Uit het ringwerk van de heer Visser komt naar voren dat Gooise "wintermeeuwen" afkomstig zijn uit Scandinavië en de Baltische staten.

Stormmeeuw 30-12-1970 Huizen ringer:K.V.
3.124.842 begin 06-1973 Logovet River USSR

Houtduif 17-02-1963 Moergestel (N.B.)
4.017.000 00-00-1973 Gooi-Noord

Turkse Tortel 19-06-1964 Huizen ringer;K.V.
3.053.149 00-07-1973 Huizen (verkeers- vinder:P.
slachtoffer) Schoorl

Kleine Karakiet 01-09-1973 Naarden ringer:B.I.
S 742.698 20-09-1973 Ile d'Ouessant-Finistère Fr.

Kleine Karakiet 23-08-1971 St. Pryve-St. Mesmin Loiret Fr.
Paris 1.842.521 04-08-1973 Huizen terugvangst
E.O.

Rietzanger 26-08-1973 Huizen ringer:E.O.
S 702.548 07-09-1973 Cumbacher Teich Erfurt DDR

Terugmelding na 12 dagen uit OZO richting over een afstand van ruim 500 km. Nederlandse Rietzangers trekken gewoonlijk in zuidelijke tot zuidoostelijke richting.

Tjiftjaf 19-08-1972 Naarden ringer;B.I.
X 38.154 29-12-1973 Oulod Yaich Marokko

Uit Marokko zijn slechts enkele ringvondsten bekend.

Pimpelmees
Varsovia
HB 27.151 25-09-1973 Bukowo Polen

Varsovia
HB 27.808 30-09-1973 Bukowo Polen
Beide teruggevangen op 27-10-1973 Huizen
vinder:E.O

Spreeuw 12-12-1969 Huizen ringer;K.V.
K 342.528 13-04-1973 Monnikyä Finland

Spreeuw 17-01-1971 Huizen ringer;K.V.
K 417.314 05-05-1973 Soligulich Kostruma USSR

Dit is ongeveer 500 km. ten noordoosten van Moskou!

Kauw 16-07-1973 Huizen ringer:K.V.
3.166.006 09-12-1973 Nucq Pas de Galais Fr.

Deze vogel werd als juveniel geringd. Als nestjong in Nederland geringde Kauwen werden voornamelijk uit eigen land teruggemeld (121x), verder Engeland (3x) en België (2x).

Ronte Kraai 31-12-1971 Naardermeer ringer:E.O.
5.057.265 31-03-1973 Ähtäri Vaasa Finland.

8 (6).8-9 (1974)

Voorbeeld van een terugmeldingskaartje

RING	Arnhem S 581.035	(X)
VOGELSOORT	Koolmees Parus major	3790
GESLACHT LEEFTIJD	♀ overjarig	
GERINGD	30-12-1971 GROOT WASMEER Noord Holland 52.13 N 05.13 E	
GEVONDEN	16-04-1973 GROOT WASMEER Noord Holland 52.13 N 05.13 E	
BIJZONDER- HEDEN	in braakbal van Torenvalk max. 1 maand oud	
RINGER	D.A. Jonkers	
VINDER	J. Harder	

Wilt U de ~~gegevens~~ vergelijken met Uw eigen aantekeningen en ons ³ spoedig berichten wanneer iets niet klopt (ringnummer vermelden a.u.b.).

TERUGMELDINGEN GERINGDE VOGELS

Anonymus

Van de heer A. Schaap (kooiker van het Naardermeer) mochten wij een Schoendoos vol terugmeldingen ontvangen. De bewerking van alle gegevens zal nog enige tijd vergen. Hierbij enkele:

Fuut: geringd op 18-2-59, Naardermeer als volgroeid mann. terug op 12-4-64 te Warder-Meer bij Segeberg (Duitsland).

Blauwe Reiger: geringd op 5-10-59 Naardermeer terug op 26-1-63 (streng winter) te Nederhorst den Berg.

Purperreiger: geringd als pull. op 5-6-67 te Noorden (Zuid-Holland), terug op 00-8-67 te Naardermeer (doodgevl.stroomdraden spoorlijn).

Purperreiger: geringd als volgr. op 27-8-57 te Naardermeer terug op 30-3-60 te Albufera de Valencia (Spanje).

Kokmeeuw: geringd te Babite-Meer bij Riga, Lettische S.S.R. op 2-7-56 terug op 5-5-57 bij IJsselmeerkust Naarden.

Kokmeeuw: geringd als pull. op 18-6-57 te Matsalu-Baai (U.S.S.R.) terug op 30-3-58 IJsselmeerkust Naarden.

Van Dr. J.A.Smits de volgende terugmeldingen:

Koperwiek: geringd op 25-9-66 te Lelystad terug 1-11-67 te Pupaggi Di Sellaro (Italië).

Groenling: geringd als volgr. 2-1-64 te Huizen terug op 22-2-68 te Hilversum.

geringd als eerste jaars 24-10-65 te Castricum terug op 30-11-67 te Hilversum.

geringd als ad. vr. op 14-4-67 te Friedrichstadt (Duitsland) terug op 17-2-68 te Hilversum.

geringd als eerste jaars mann. op 4-3-66 te Hilversum terug op 29-10-66 te Heverlee (België).

geringd als eerste jaars vr. op 26-3-66 te Hilversum terug op 24-6-67 te Hummelfeld (Duitsland).

geringd als eerste jaars vr. op 13-2-66 te Hilversum terug op 21-3-67 in de Horstermeerpolder te Nederhorst den Berg.

geringd als eerste jaars vr. op 12-3-65 te Hilversum terug op 6-6-67 te Hilversum. (Noorder Begraafplaats).

Van Dhr. J.G.Wurster:

Grauwe Vliegenvanger: geringd als pull. in nestkast te Naarden op 15-6-67 terug op 16-9-67 te Terheiro (Portugal).

Van Dhr. K. Visser:

Kerkuil: geringd als pull. op 9-11-67 te Eemnes terug op 19-3-68 te Eemnes.

Merel: geringd als overjarige man te Huizen in juli 64 terug te Huizen in maart 68.

NESTKASTEN

Eén van de eerste onderzoeken die vogelaars en vogelwerkgroepen beginnen is doorgaans een nestkastenonderzoek. Belangrijkste doelstelling daarbij is dat men de holenbroeders hiermee wil helpen door extra holten aan te bieden. De noodzakelijkheid hiervan staat de laatste tijd echter ter discussie. Een tweede ook niet onbelangrijk gevolg van zo'n onderzoek is dat men veel gegevens kan verzamelen over het broeden en broedgewoonten van diverse vogels en de ornithologische waarde van de betreffende gebieden. Reeds in onze tweede Korhaan vonden we een artikel over nestkastjes.

VERKORT JAARVERSLAG VAN HET NESTKASTONDERZOEK IN HET GOOI
OVER 1970

R.G. Moolenbeek

Nestkastonderzoek gecoördineerd door de vogelwerkgroep het Gooi e.o.

De controles werden verricht op Ankeveen, Amsterdams Waterleidingbos, De Beek, Bergh en Vaart, Bikbergen, Boekesteyn, Bussums Waterleidingbos, Crailo, Dassenbos, Drakenburg, Einde-Gooi, Ezelenwei, Franse Kamp, Gooilust, Heidebloem, Hilverbeek, Hilversums Wasmeer (binnen het raster), Hilversums Wasmeer-complex, Hoorneboeg/Zwarte Berg, Laarder Wasmeer, Loods bij Bikbergen, Marine Opleidingskamp, Nieuwenoord, Oud-Bussum-1, Oud-Bussum-2, Schaapskooi, Schaep en Burgh, Smithuyzerbos, De Snip, Spanderswoud (Nat.-mon.), St.-Michaël en Zuidelijk Flevoland.

In 1970 werden er 1447 nestkasten gecontroleerd (tegen 1150 in 1969), die op 32 terreinen hingen. De bezetting van deze kasten is in onderstaande tabel weergegeven:

soorten:	totaal aantal broedparen:	totaal aantal eieren:	totaal aantal uitgevl.jongen:
Koolmees :	439	3324	2566
Pimpelmees :	148	1262	1070
Glanskop :	9	70	59
Matkop :	2	17	16
Zwarte Mees :	27	221	180
Kuifmees :	1	7	5
Roodborst :	2	8	4
Winterkoning:	3(poging)	-	-
Gekr.Roodst.:	68	377	304
Ringmus :	152	710	478
Huismus :	3	14	8
Gr.Bonte Sp.:	3	13	10
Boomklever :	6	35	35
Boomkruiper :	2	13	12
Bonte Vl.v. :	8	46	46
Grauwe Vl.v.:	2	8	4
Bosuil :	6	12	7
Holenduif :	10	21	17
Kauw :	2	9	3
Torenvalk :	15	65	65
Witte Kwikst.:	1	6	6
Spreeuw :	58	243	182
Totaal :	964	6481	5077

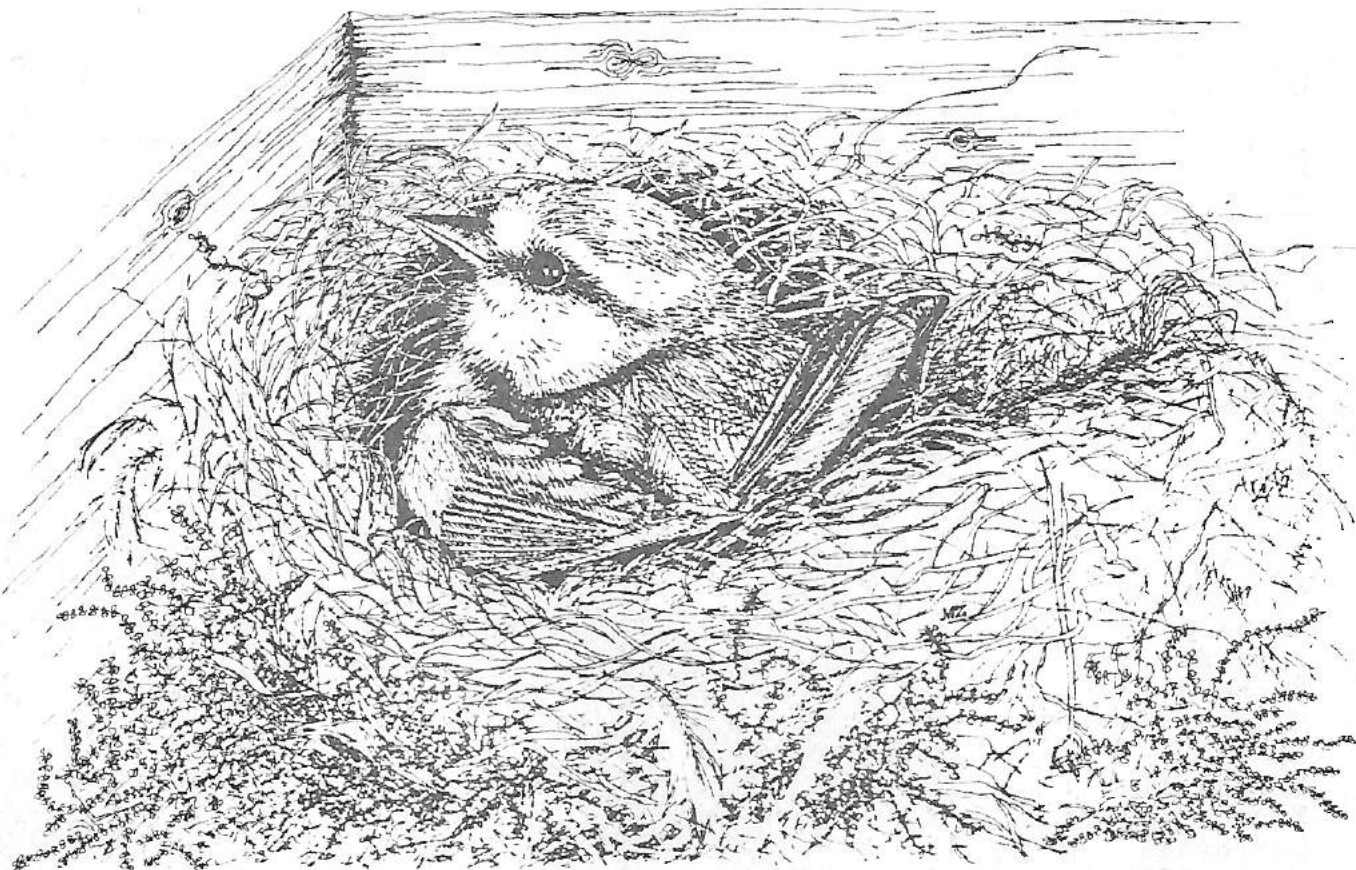
Er werden op de terreinen minimaal 6481 eieren geteld. Hiervan vlogen tenslotte 5077 jonge vogels uit. Ook zoogdieren en insecten maakten van de kastjes gebruik. Hieronder de belangrijkste waarnemingen:

In het totaal 22 wespennesten en 3 hommelnesten, verspreid over 13 terreinen. Op Bikbergen in het totaal 66 maal dwergvleermuizen, op Einde Gooi 22 maal vleermuizen in het broedseizoen en 35 maal in de maand augustus.

Bij het Hilversums Wasmeer werd 1 kast als slaapplaats door muizen gebruikt, op de Hoorneboeg/Zwarte Berg 1 dode muis in een kast en op Nieuwenoord en op De Snip een dode eekhoorn in de kasten.

Een volledig uitgewerkt verslag is nog te verkrijgen bij de secr. van de nestkastcommissie, R.Moolenbeek, Erfgocierstaat 597 te Hilversum. (nog enkele ex. voorradig). Ook wil deze graag verslagen ontvangen van gebieden die hierboven nog niet zijn vermeld, zoals Groeneveld, Spanderswoud (gemeentebos), Dennenoord, e.d..

6 (6), 8 (1972)

RESULTATEN MET GEVARIEERDE NESTKASTJES

J. van Dijk

Inleiding.

Door Stam werd in 1966 1) terecht gewezen op het gevaar van de toenemende eenzijdige bewoning van de tot nu toe in Nederland gebruikte nestkastjes.

Ook Westra 2) onderstreepte dit nog eens en publiceerde reeds gunstige resultaten met zgn. selektieve kastjes met een vlieggat van 31 mm. Hiernaast kan o.m. verwezen worden naar resultaten in België, welke de belangstelling voor "selektieve" kastjes stimuleerde.

In verband met deze ontwikkeling leek het me nuttig de resultaten van drie seizoenen met een aantal gevarieerde kastjes in een vogelrijk landschap samen te vatten.

De resultaten kunnen mogelijk van nut zijn voor de verdere ontwikkeling van "selektieve" kasten. Een korte mededeling over behaalde resultaten verscheen reeds in het jaarverslag van het Gooisch Nestkastonderzoek 4), waarin ook uitvoerige broedselgegevens te vinden zijn.

Landschapstype en bevolking.

De beschreven kastjes hangen alle in het park van het landgoed Boekestein te 's Graveland. Dit c.a. 20 ha. grote terrein is gekenmerkt door een vrij dichte bezetting met oude monumentale beuken en eiken, hiertussen staan diverse evergreens, een dichte begroeiing van rhodo's, rabiësoorten en andere heesters. Het geheel wordt doorkruist met vele paden en enkele lanen. Het vrij langwerpige gebied (O-W) wordt aan de zuidzijde begrensd door boomgaard en bouwland en aan de noordkant door een ander meer open gebied. De vogelbevolking is zeer gevarieerd. In 1964 werd het aantal "kleine" broeders bepaald door het aantal zingende mannetjes verschillende keren (april juni) te tellen. Dit gaf het volgende resultaat:

1 Boomkruiper, 4 Boomklevers, 1 Fluits, 3 Fitis, 2 Glanskopmees, 1 Grote Lijster, 1 Heggemus, 15 Koolmees, 5 Merels, 3 Nachtegalen, 6 Pimpels, 3 Roodborsten, 3 Gekraagde Roodstaarten, 2 Ringmus, 1 Grote Bonte Specht, veel Spreeuwen, 6 Tuinfluiters, 9 Tjiftjaf, 7 Vinken, 4 Grauwe Vliegenvangers, 8 Winterkoninkjes, 1 Wielewaal, 5 Zwartkoppen, 5 Zanglijsters. Van de grotere vogels zijn te noemen veel Kauwtjes, Bosuil, duiven, Gaaien, Eksters, een Scholekster, Wilde Eenden, Waterhoentje, Meerkoet etc.

De nestkastjes hangen zo goed mogelijk verspreid door het gehele park, op 2 m. hoogte, met de voorkant naar verschillende windrichtingen.

"Dit onderzoek werd begonnen samen met A.K.Vellinga, die reeds in 1958 een zestal kastjes in dit terrein plaatste: in 1964 werd het aantal uitgebreid en met controles begonnen.

- 1) C.W.Stam-aanvullend stencil op enige suggesties voor nestkastonderzoek d.d. 10-1-'66.
- 2) D.Westra- selektieve nestkasten-Vanellus 19-233-240 (1966)
- 3) H.Wille-Bulletin 1965 v.d.Belg. Natuur en vogelenreservaten pag. 30-60.
- 4) J.v.d.Geld en R.Beskers-Jaarverslag Gooisch Nestkastonderzoek 1966, pag. 2.

Deel 2 : Soorten kastjes.

De meeste besproken kastjes zijn van het zgn. "Wageningen" model, waarbij de afmetingen, zowel van het vlieggat als van kast gevarieerd zijn. Hiernaast werden 8 houtbeton kastjes (4 mezenkasten en 4 met spleet in de achterwand), 7 vliegenvangerskasten, 4 kasten met 2 spleten in de achterwand en enkele grotere (Bosuil, Steenuil, Specht, Roodstaart, Torenvalk) kasten gebruikt. Maar de belangrijkste variaties van de rechthoekige kasten, t.w. inwendige maten van bodem en vlieg-gathoogte, diameter van het vlieggat en de kleur, zijn de kasten onder te verdelen in: normale kastjes, selektieve kastjes met een vlieggatdoorsnede (\emptyset) van 30 mm. en kastjes met zeer kleine afmetingen, ook wel superselektieve of minikastjes genoemd. De laatste 2 typen worden alle gemaakt van dikke, meest ruwe, ongeverfde planken. Mits deze kastjes stevig in elkaar gezet worden gaan zij langer mee dan dunne-re geconserveerde. Om contrôle te vergemakkelijken werden de deksels met een dik klampje, dat ruim in de kast paste vast-gezet. De meeste grote kasten en ook de normale werden ver-duurzaamd met groene of bruine carbolineum of bruine verf. Bij de grote kasten ook inwendig.

Invloed geverfd-ongeverfd.

Na ophangen van zowel geverfde als ongeverfde kastjes in fe-bruari, bleek de Koolmees het eerste jaar een duidelijke voorkeur voor de laatste te tonen: in latere jaren was hier-van geen sprake meer.

Bewoning.

Bij een \emptyset van 27 mm. werd de Koolmees volledig geweerd: wordt dit 28-30 mm. dan verschuift de verhouding Kool-Pimpelmees. De Pimpelmees bezette een groot deel van de diepe minikast-jes (10cm.). De Glanskop bezette in 1966 zelfs een ondiepe 5 cm: deze vogel zat echter vrijwel klem tussen nest en deksel. Deze ondiepe kastjes zijn vrij gevaarlijk i.v.m. ei-of nestrovers. Door de nieuwe kastjes uitsluitend met een 27 mm. gat uit te rusten worden Koolmezen geweerd; zij vinden wel plaats in uitgehakte oudere kastjes. Voor Gekraagde Roodstaart werden kasten opgehangen met ovale openingen(35-40mm.) als vlieggat ; deze werden niet geaccepteerd, dit in tegenstelling met een Vliegenvanger kast en een kast met 2 spleten in de achterwand. Om te controleren of deze kasten werkelijk overwe-gend door Roodstaarten bewoond zullen worden, verdient het aanbeveling in de toekomst meer van deze kasten op te hangen. Verdere bewoners: Boomklever in houtbetonkast, vlieggaten bijgemetseld. Boomkruiper in de voor hem ontworpen kast (al-leen 1966). Grauwe Vliegenvanger : deze maakte slechts een keer gebruik van de 7 voor hem bestemde kasten in 3 seizoe-nen. Grote Bonte Specht in mezenkast met \emptyset 45mm. Spreeuw in overige voor Spechten bestemde kasten. Ringmussen steeds in normale mezenkasten. In de uilenkasten nestelden steeds Spreeuwen en soms een eekhoorn.

1 (2), 5 (1967) en

1 (3), 9-10 (1967)

GIERZWALUWNESTKASTEN AAN DE GEBOUWEN VAN DE KRO-STUDIO

H.W. de Soete

Toen in het voorjaar van 1979 de laatste oude gebouwen van het KRO-studio-complex werden gesloopt, veroorzaakte dat een verstoring van de aldaar gevestigde Gierzwaluwenkolonie.

Een KRO-medewerker tipte de VWG, Jelle Harder en Jaap Taapken gingen op onderzoek uit. Zij startten een actie, die resulteerde in toestemming van de KRO om aan drie van hun gebouwen Gierzwaluwkasten te mogen bevestigen, gebouwen Wernerlaan 1 en Julianalaan 10 en 12.

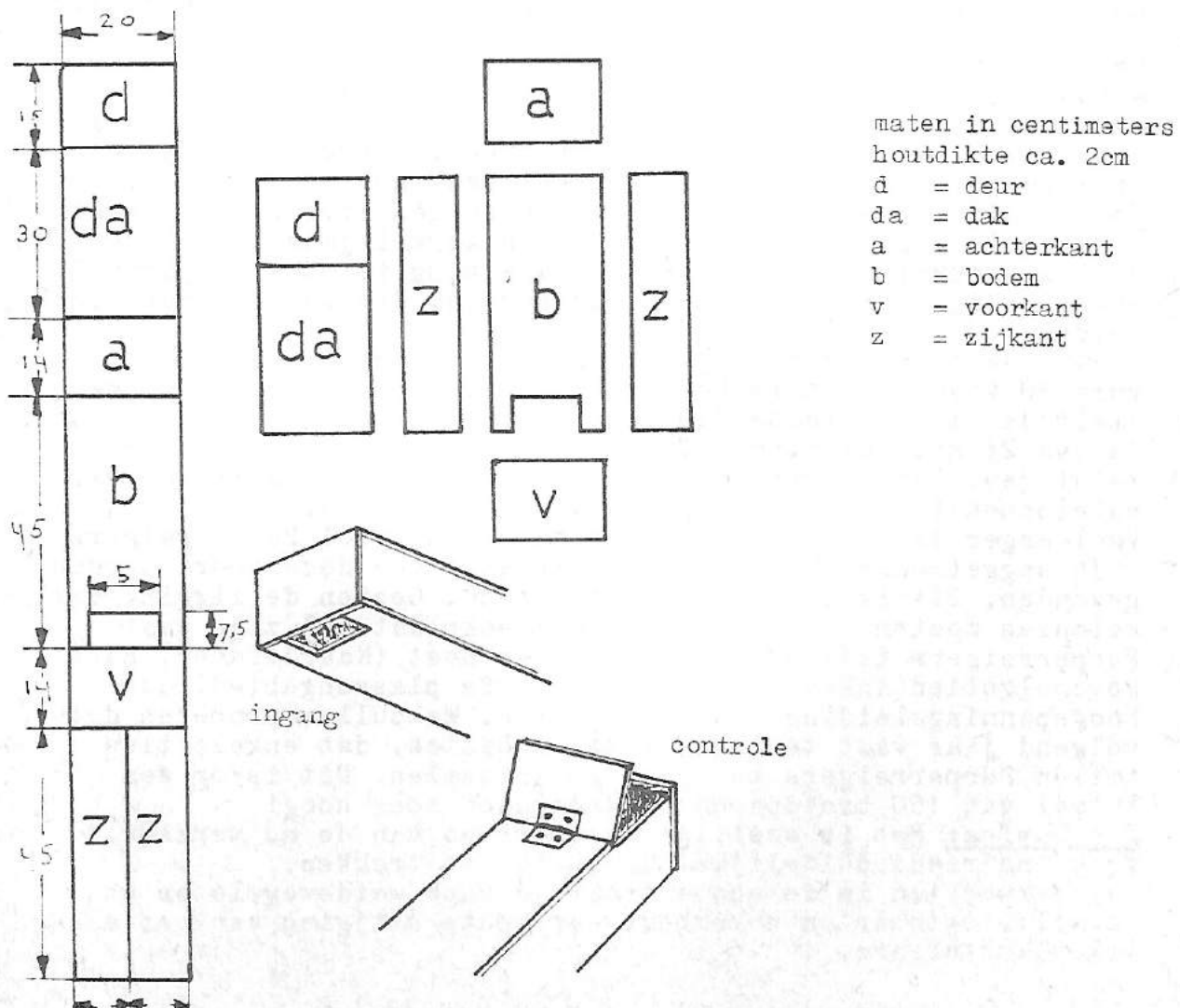
De G.E.B. Hilversum stelde ons een "hoogwerker" ter beschikking, zodat we de kasten gemakkelijk en vlot konden plaatsen.

De Gooi- en Eemlander heeft hier op 20 november een artikel met foto aan gewijd. In de KRO-gids "Studio" nr. 48 (8 t/m 14 dec.) werd eveneens melding gemaakt van deze gebeurtenis.

De kosten van deze operatie f 400,-- werden betaald door de VWG en Het Vogeljaar. Met dank aan de KRO en de G.E.B. te Hilversum voor hun medewerking.

Bouwplan van een Gierzwaluwkast naar een voorbeeld van het Edward Grey instituut te Oxford.

14(1),12(1980)

GEVAREN IN DE VOGELWERELD

Binnen ons werkgebied worden ook veel vogels gedood door aanvaringen met hoogspanningsleidingen of botsingen met auto's. Een tweetal onderzoeken leverden de volgende verslagen op.

VOGELS STERVEN DOOR HOOGSPANNINGSLEIDINGEN

L.Oudejans

Plaats: hoogspanningsleidingen ten zuidwesten van het Naardermeer, lopend van Diemen naar s'Graveland.

Geteld is het gedeelte tussen paal no. 23 en paal no. 30. Dat is ongeveer 2½ km.

Methode: Dankzij medewerking van de grondeigenaren was het mogelijk per keer met ± 8 mensen op één lijn het traject af te zoeken. Gevonden vogels of resten werden ter plaatse gedetermineerd en daarna of meegenomen of begraven. Dit om dubbeltellingen te voorkomen. De tellingen zijn begonnen op 1 aug. 1969 en zullen eens per 14 dagen worden voortgezet ten minste tot 1 mei 1970.

Resultaten: Voor een duidelijk overzicht van de resultaten verwijzen wij naar de tabel.

Het resultaat van de twee maanden is 92 vogels, verdeeld over 15 soorten + nog enkele gevallen die niet verder determineerbaar waren. In het gebied zijn steeds vele kraaien en meeuwen aanwezig. Deze dieren ruimen veel doodgevlogen vogels vrij snel op. Men vindt meestal slechts wat sterk afgekloven restanten van de dieren. Meestal borstbeen, vlerken en soms een of twee poten en wat veertjes, heel vaak nog minder. De genoemde kraaiachtigen en meeuwen zorgen ervoor, dat er minder vogels worden gevonden dan er in werkelijkheid door de draden sneuvelen. Dat dit percentage hoog is moge blijken uit het volledig ontbreken van kleine vogels, die snel worden opgeruimd.

Hoewel de trektijd nog niet begonnen is, vonden we toch al ruim 90 vogels. Het is beslist zeer laag geschat wanneer men stelt dat er tenminste 750 vogels per jaar op dit kleine stukje van 2½ km. het slachtoffer worden van de hoogspanningsleidingen. Dat hierbij zeldzame soorten als Roerdomp (1), Porceleinhoen (1) sneuvelen, moet worden betreurd.

Veel erger is het, dat in een tijd dat al veel Purperreigers zijn weggetrokken toch nog 7 exemplaren van deze soort werden gevonden. Dit is beslist verontrustend. Gezien de ligging der kolonies moeten er nog twee "oversteekplaatsen" zijn waar Purperreigers tijdens hun vlucht van nest (Naardermeer) naar voedselgebied (Ankeveens en Kortenhoefts plassen) de hoogspanningsleiding moeten passeren. We zullen proberen dat volgend jaar vast te leggen. Wij schatten, dat enkele tientallen Purperreigers per jaar zo sneuvelen. Dit is op een totaal van 150 broedparen in Nederland zeer hoog!

Conclusies: Het is moeilijk om op grond van de nu verzamelde gegevens reeds duidelijke conclusies te trekken.

Wij verwachten in de echte trektijd voor weidevogels en waterwild, oktober en november, een echte stijging van het aantal slachtoffers.

Onderzoek elders heeft aangetoond, dat plotselinge sneeuwval of strenge vorst ook een soms zeer hoge piek veroorzaken in het aantal slachtoffers. Alleen voortgezet onderzoek zal dat hier kunnen bevestigen. Vast staat in ieder geval, dat op dit kleine stukje van 2½km. vele honderden, mogelijk zelfs ongeveer 1000 vogels per jaar sneuvelen door de hoogspanningsleidingen. Vast staat ook, dat daardoor de vogels van het Naardermeer en speciaal de Purperreigers ernstige verliezen lijden. Wij moeten dan ook vrezen, dat de andere kolonievogels, waar het Naardermeer wereldberoemd door is, de Lepelaar en de Aalscholver net als de Purperreiger zwaar geschaad zullen worden, indien de plannen om ten noorden van het Naardermeer ook nog een hoogspanningsleiding aan te leggen doorgaan. Deze zal precies in de voedseltrekrichting liggen van de Lepelaars en Aalscholvers! Wat dat betekent, heeft, voor de Purperreiger, ons korte onderzoek al uitgewezen.

Gevonden draadslachtoffers.

Soort ⁺	<u>Aantal per datum</u>					<u>Totaal</u>
	1/8	16/8	30/8	17/9	28/9	
1. Fuut	1	-	-	-	-	1
2. Purperreiger	4 ⁺	-	3	-	-	7
3. Roerdomp	-	1	-	-	-	1
4. Wilde Eend	3	3	2	6	1	15
5. Knobbelzwaan	1	-	-	-	-	1
6. Porceleinhoen	-	-	1	-	-	1
7. Waterhoen	-	1	-	-	-	1
8. Meerkoet	-	-	-	1	-	1
9. Kievit	4	-	4	5	-	13
10. Watersnip	-	-	1	-	-	1
11. Grutto	3	3	1	-	-	7
12. Kapmeeuw	-	4	2	6	-	12
13. Houtduif	-	-	-	1	-	1
14. Zwarte Kraai	-	1	-	3	-	4
15. Postduif	4	7	4	1	5	21
16. Eend(spec.)	-	1	1	1	-	3
17. Meeuw(spec.)	-	-	1	-	-	1
18. Geheel ondetereerbare resten	-	-	-	-	1	1
Totaal	20	21	20	24	7	92

+ Een van de Purperreigers was geringd en wel als nestjong op 9/6/1964 te Noorden (Zuid-Holland).

VERKEERSSLACHTOFFERS IN ZUIDELIJK FLEVOLAND (1969)

E.R.Osieck

In de maanden juni tot september heb ik onregelmatig tellingen van wegslachtoffers langs de dijken van Zuidelijk Flevoland verricht om inzicht te verkrijgen in de aantallen en soorten. Merkwaardigerwijs heb ik vaak grote aantallen gevonden op de Zuiddijk, deze dijk is namelijk beperkt toegankelijk voor particulieren; aangenomen mag worden dat auto's - vooral in de zomermaanden - met grote snelheid op troepjes vogels (die op de warme weg zaten) zijn ingereden (ook in het donker).

Er is op 12 data geteld op verschillende trajecten: Zuid-dijk- Muiderberg (paal 25,0) en Oostvaardersdiep Muiderberg tot Lelystad of een gedeelte hiervan.

De tellingen zijn per maand samengevoegd onder de letters j (juni) j (juli) a (augustus) s (september)

Soort	Zuiddijk				Oostvaardersdiep			
	j-2	j-3	a-1	s-1	j-1	j-4	a-2	s-1
Zwemeend						2		
Meerkoet								2
Scholekster	1		1					
Kievit	2	2	2			7	10	5
Bontbekplevier		1			1	1		1
Watersnip								2
Grutto						1		
Oeverloper						1		
Tureluur		1				2		
Strandplevier		4			2	4	1	
Kemphaan		1				1		
Plevier spec.		1				1		
Steltloper						1		
Kokmeeuw	2	26	7	3		59	19	20
Visdief						1		
Noordse Stern						1		
Dwergstern						1		
Postduif		3				8		2
Velduil						1		
Gierzwaluw							1	
Boerenzwaluw								11
Graspieper							2	
Fitis							1	
Kneu	1							
Spreeuw					1	3	5	6

Geheel in 1969 zijn er langs de dijken van Zuidelijk Flevoland nog de volgende vermeldenswaardige wegslachtoffers gevallen: Grote Zaagbek (winter, zeer waarschijnlijk wegslachtoffer); Kleine Plevier (2-7, Knardijk); Grote Mantelmeeuw (1, winter); Stormmeeuw, Dwergmeeuw (2-11, Knardijk); Drieteenm. (2, zomer); Veldleeuwerik (1, Knardijk); Strandl. (ad.mn.in zomerkleed); Rietgors (27-7, Knardijk). Deze laatste gegevens heb ik van anderen doorgekregen.

ZUIDELIJK-FLEVOLAND

De leden van onze werkgroep mogen zich verheugen in een groot aantal verschillende biotopen in hun woonomgeving. Sinds 1968 is daar nog een zeer bijzonder gebied bijgekomen: de Flevopolder. Vanaf de geboorte van deze polder werden de ontwikkelingen gevolgd, uiteraard die der vogels in het bijzonder.

VOGELS VAN ZUIDELIJK FLEVOLAND

Anonymus

De polder is drooggevallen. Leden van de commissie Zuidelijk Flevoland met vele introducés (leden van onze vogelwerkgroep) hebben het proces mogen volgen. Het is niet mogelijk nu reeds een afgerond overzicht van waarnemingen aan te bieden. Niettemin onderstaand kort resumé van opmerkelijke feiten. In de wintermaanden tussen november en maart werden bijvoorbeeld verrassend veel IJseenden gesignaleerd. Op één dag bijvoorbeeld wel dertien exemplaren. Andere opmerkelijke soorten eenden waren de Grote- en Zwarte Zeeëend en Eidereend. In dezelfde periode werden enige keren Roodhalsfuten en Kuifduikers waargenomen. Langs de dijken fourageerden regelmatig Strandleeuweriken, terwijl de Sneeuwgorzen tot de zekere ontmoetingen hoorden. Er trokken enige roofvogels langs de dijken zoals Smelleken, kiekendieven, Boomvalk, Wespandief en Visarend. Tot de waargenomen sternsoorten behoren de Grote- en Dwergstern. Op het slik tegenover de brug bij Muiderberg verbleven enige tijd negen Dwergmeeuwen. Interessant was het vaststellen van broedgegevens van de eerste polderzangertjes: Fitis, Tainfluitter, Grasmus, Rietzanger en Bosrietzanger. Witte en Gele Kwikstaart, Kneu, Graspieper en Tapuit kwamen tevens als broedvogels op de dijk voor. Er trad een sterke fluctuatie op in de vogeltrek: enkele weken lang vertoefden er wel een vijftienduizend Kemphanen langs de dijk en op het wad om plotseling te verdwijnen en plaats te maken voor grote aantallen Tapuiten en Zwarte Sterns. Bontbekplevieren werden vastgesteld in een aantal van enkele honderden exemplaren. Tientallen Strandplevieren vestigden zich langs de dijk - op de schelpenbankjes - en ook de Kluut maakte gretig gebruik van de plotseling geboden mogelijkheden tot familievergroting. Bij het gemaal en de eerste bebouwing vestigden zich tientallen Huismussen en een Koolmezenpaar. Er werden Duinpiepers gesignaleerd, een Dwerggans en.... door verschillende waarnemers Temminck Strandlopers!!

2 (3), 9 (1968)

BROEDENDE TORENVALKEN IN ZUIDELIJK FLEVOLAND

J. Harder en E.R. Osieck

a. Inleiding.

Nadat in april 1968 het eerste land van onze jongste IJsselmeerpolder was drooggevallen, werd door drie leden van de Vogelwerkgroep Het Gooi e.o., de heer J. van Dijk en beide schrijvers, een plan uitgewerkt tot het plaatsen van nestkasten voor Torenvalken in genoemde polder. De belangrijkste motivatie die wij hiervoor hadden was de Torenvalk in deze

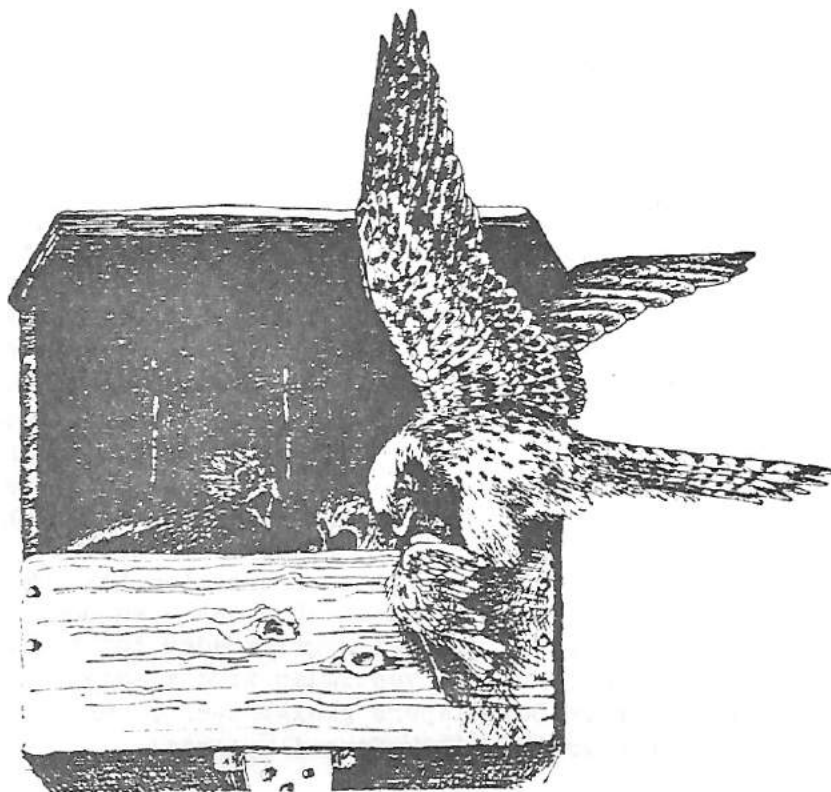
"kale en lege" polder aan broedgelegenheid te helpen. Bij de regelmatige bezoeken die wij aan de polder brachten, was het ons namelijk opgevallen dat er zich, met name tijdens de trektijd, vele Torenvalken langs de dijk ophiielden. In onderstaande tabel hebben we de hoogste aantallen Torenvalken per maand vermeld. Geteld werd langs het dijkvak Muiderberg-Nijkerk (de Gooimeerdijk). De waarnemingen werden verricht door de leden van de commissie Zuidelijk Flevoland van de V.W.G. Het Gooi e.o.

tabel 1:

Hoogste aantallen Torenvalken in 1968:

juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.
26	41	32	19	7	3

Afgaande op deze gegevens wilden wij trachten de Torenvalken in de polder te houden, door, m.b.v. halfopen nestkasten, de valken een rustige broedgelegenheid te bieden. Bovendien zou dit een bijdrage kunnen zijn aan de instandhouding en uitbreiding van de Nederlandse Torenvalkenpopulatie.

b. Bouw der kasten.

Onze kasten maakten wij van kisten die wij tegen een geringe vergoeding van een bedrijf verkregen. De afmetingen van die kisten waren 50x50x50 cm. Deze kubus was aan een kant open. Dit werd de voorkant van de nestkast. Aan deze zijde werd een plank bevestigd, die 10 tot 15 cm. breed was. Aldus verkregen wij een nestkast van het "halfopen" type.

c. Plaatsing van de kasten.

Vermeld werd al dat de polder in 1968 droog viel. In maart 1969 werden door ons de eerste kasten geplaatst langs de Gooimeerdijk en bij het gemaal de Blocq van Kuffeler. In de twee daarop volgende jaren werd langs de Gooimeerdijk het aantal kasten uitgebreid. Bovendien werden ook bij Pampushaven en de Knardijk kasten gezet. Dit jaar, 1972, is het aantal kasten teruggebracht i.v.m. de ontginningswerkzaamheden langs de

Gooimeerdijk. De kasten werden in de polder gezet op 100 tot 150 meter vanaf de dijk. Meestal was dit ver voorbij of juist aan de rand van de kwelstrook. De onderlinge afstand tussen de kasten bedroeg telkens 500 meter. Uitzonderingen hierop vormden de kasten bij het gemaal en langs de Knardijk. Hier was de afstand 300 meter.

M.b.v. drie schoorpalen werd de kast, die op een paal vastgemaakt werd, overeind gehouden in de slappe bodem. De nestkasten bevonden zich aldus op een hoogte van 2 tot 3 meter, hetgeen later tot gevolg had dat de vegetatie soms boven de kast uitstak.

De voorkant van de kast hebben we telkens zo geplaatst, dat deze op het zuid-oosten gericht was. Nadat een kast geplaatst was, deden we er een laag nestmateriaal in. Hiervoor werd gebruikt, riet, biezem, moerasandijvie en turfmoelm. Ontbraken de graszoden, dan werd eerst een laag modder in de kast gebracht.

d. Broedresultaten.

In tabel 2 staan de gegevens van het aantal kasten met de daarbij behorende aantallen broedsels.

tabel 2:

Overzicht kasten en broedsels:

plaats:	aantal kasten:				aantal broedsels:			
	1969	1970	1971	1972	1969	1970	1971	1972
Gooimeerdijk	21	25	25	12	4	9	15	11+
Pampushaven	-	5	5	5	-	-	3	5
Gemaal de Blocq v.K.	3	3	3	3	-	1	1	3
Knardijk	-	-	4	4	-	-	3	4
totaal	24	33	37	24	4	10	22	23

+Eén kast werd niet gecontroleerd

Duidelijk blijkt dat er over de gehele linie een toename valt waar te nemen. Het totale aantal broedsels is ook in 1972 blijven stijgen, ondanks het feit, dat langs de Gooimeerdijk het aantal kasten met de helft verminderde.

In de volgende tabel is uitgegaan van het aantal gelegde eieren en uitgevlogen jongen.

tabel 3:

Overzicht eieren en jongen:

plaats:	min.aantal eieren				max.aantal uitgevl.jong.			
	1969	1970	1971	1972	1969	1970	1971	1972
Gooimeerdijk	20	42	79	59	10	36	64	53
Pampushaven	-	-	16	20	-	-	4	16
Gemaal de Blocq v.K.	-	6	3	15	-	6	2	14
Knardijk	-	-	15	22	-	-	11	18
totaal:	20	48	113	116	10	42	81	101

Bij het aantal eieren is sprake van een minimum, omdat er mogelijk eieren verloren zijn geraakt zonder dat wij dit waarnamen. Het aantal jongen is een maximum, omdat er jongen dood kunnen gaan na de laatste nestcontrole. De toename van het aantal eieren en jongen zal samenhangen met de veranderde vegetatie, het in cultuur brengen van de polder en de daardoor beschikbare hoeveelheid voedsel.

LANGS DE DIJKEN VAN ZUIDELIJK - FLEVOLAND (1968)

J. Harder

Zoals bekend wordt er door de leden van de commissie Zuidelijk-Flevoland wekelijks geteld en genoteerd wat er aan vogels te zien is in de nieuwe polder. We ontvangen nu ook de waarnemingen van de leden van de KNNV-VWG uit Amsterdam, waar we bijzonder erkentelijk voor zijn. We willen u de interessantste waarnemingen niet onthouden. Hieronder volgen enkele, gedaan in de periode van 28 september tot en met 23 november van dit jaar. Het betreft hier de dijkvakken Nijkerk-Muiderberg en Muiderberg-Lelystad-Haven.

Roodhalsfuut : één waarneming : 2 ex. op 23-11

Geoorde Fuut : twee waarnemingen : 1 ex. op 7-11 en 3 ex. op 3-11

Dodaars : geregeld aanwezig in het Gooimeer en Eemmeer. Tot max. 25 exx. op 3-11

Lepelaar : waargenomen tot 5-10; 6 exx. voedselzoekend in polder (tussen gemaal en Lelystad-Haven). Daarna niet meer

Krakeend : wordt geregeld gezien. Tot max. 20 exx.

Krooneend : wordt vrijwel tijdens iedere excursie gezien in gering aantal, 1-5 exx.

Witoogeend : één waarneming betreffende een mannetje, 19-11. De eend zat op een steen aan de voet van de dijk ter hoogte van Huizen. De Avifauna van Nederland vermeldt deze soort als: doortrekker in zeer klein aantal (=1-100 exx.) van augustus tot in november

Grote Zeeëend : 1 ex. op 23-11

Eidereend : verscheidene waarnemingen o.a. 18-11: 3^{op} en 3 exx. op 23-11, voornamelijk in het Gooimeer

Grauwe Gans : vrijwel altijd aanwezig voornamelijk ter hoogte van het Gooimeer. Op 5-10 was er plotseling zeer veel trek (ook boven Hilversum). Enkele duizenden exx. vlogen toen vanuit het NO naar het ZW. Op 17-11 werden echter geen Grauwe Ganzen gezien en op 23-11 slechts 3 exx.

Kleine Zwaan : verschillende waarnemingen o.a. 3 exx. op 25-10 (Eemmeer) en 5 exx. op 17-11 (Gooimeer), 30 exx. op 18-11. Steeds in gering aantal

Buizerd : slechts vier waarnemingen 1 ex., 12-10; dito op 28-9, 9-11 en 17-11

Bruine Kiekendief : waargenomen tot 20-10. Max. 8 exx. op 13-10. Het betreft hier vrijwel steeds ^{op} of juv. exx.

Blauwe Kiekendief : eerste waarneming 1° op 20-10, reeds 14 exx. op 17-11 langs dijkvak Nijkerk-Muiderberg. Zes exx. ⁺ op 23-11

Visarend : één waarneming op 17-10; 1 ex. bij het gemaal

Smelleken : vijf waarnemingen o.a. 3 en 5 ^{op}, respectievelijk op 28-9 en 10-11.

Torenvalk : tot max. 27 exx. op 28-9

Porseleinhoen : één waarneming van 1 ex. op 18-11, doch waarschijnlijk algemener

Witgatje : 2 exx. op 13-10, vrij late waarneming

Grote Jager : één waarneming: 7-10 voor de slagboom bij Lelystad-Haven. De vogel joeg achter een meeuw aan, die daarop zijn prooi op het wegdek liet vallen. De Avifauna van Nederland vermeldt deze soort als doortrekker in zeer klein aantal (=1-100), voornamelijk langs de kust

Dwergmeeuw : één waarneming op 3-11

Drieteenmeeuw : 1 ex. op 18-11 bij het gemaal

Noordse Stern : 1 ex. op 3-11. Volgens de Nederlandse Avifauna trekt deze soort weg van begin juli tot in oktober, laatste datum 27 oktober.

Het betreft hier dus wel een zeer late doortrekker.

- Velduil : drie waarnemingen. Telkens 1 ex. op 3-11, 17-11 en 18-11.
Waarschijnlijk betreft het hier hetzelfde exemplaar omdat de vogels op vrijwel dezelfde plaats gezien werden (langs het Gooimeer)
- Strandleeuwerik : tot nu toe één waarneming op 20-10; 9 exx. (tussen Muiderberg en gemaal)
- Huiszwaluw : op 28-9 bij de slagboom te Lelystad-Haven een albino ex.
- Grote Pieper : vijf waarnemingen, 1 ex. op 28-9 en 12-10: twee exx. op vrijwel dezelfde plaats. Men was er zeker van dat het niet hetzelfde ex. betrof als op 28-9. Verder 1 ex. op 3-11; 1 ex. op 9-11; 1 ex. op 10-11. De Nederlandse Avifauna noemt de Grote Pieper een zeer zeldzame gast (= 1-12 exx.)
- Oeverpieper : regelmatige waarnemingen van 1 ex.
- Klapekster : één waarneming van 2 exx. op 25-10 (Muiderberg-gemaal). Voor zover bekend de eerste waarneming dit najaar
- Beflijster : twee waarnemingen. Twee ♂♂ op 28-9 (Gooimeer); 1 ♂ op 6-10 (Muiderberg)
- Vuurgoudhaantje : één waarneming van 2 exx. op 12-10
- IJsgors : 1 ex. op 12-10. Vooral de roep werd duidelijk gehoord, namelijk de korte vrij harde triller, gecombineerd met tjeü of pjeü.
- Sneuwgors : telkens 2 exx. op 18-11 en 23-11
- Prater : ongeveer 20 exx. op 18-11, en twee groepjes van elk 1 exx. op 10-10
- Notenkraker : slechts één waarneming van 1 ex. op 28-9 ter hoogte van Bunschoten

VELDWAARNEMINGEN

Veel vogelwaarnemers maken tijdens of na afloop van een excursie notities van de vogels die zij hebben waargenomen. Voor de leden van onze vogelwerkgroep geeft dit de gelegenheid hun gegevens en ervaringen onderling uit te wisselen. Al direkt in het eerste nummer van de Korhaan is er een rubriek met veldwaarnemingen geopend. Deze rubriek droeg toen de naam „Gooise Ornithologie“, later „Veldwaarnemingen“.

Hoe de allereerste lijst van „Gooise Ornithologie“ er uit zag ziet u hieronder.

GOOISE ORNITHOLOGIE

Het ligt in onze bedoeling regelmatig interessante waarnemingen uit het gebied van onze vogelwerkgroep te vermelden. Waarnemingen, welke van ornithologisch belang zijn, dient men terstond op te geven aan de heer D.A.Jonkers, tel. 14598, H'sum. Dit om een bevestiging en eventueel erkenning mogelijk te maken. Ornithologische bijzonderheden, welke voor deze rubriek in aanmerking komen, gelieve men eveneens aan hem op te geven.

Zwartkop: van 29 jan. tot 17 febr. tuin Joh.Geraerdsweeg 51, H'sum. mevr. de Wijs, J.Bos (regelmatig op voertafel, st brood en vet).

Buizerd : 1/2, omg. 's-Graveland 1 ex.
9/2, 2 ex. Jonkers.

Appelvink: 5/1, 1 ex. Eempolder, 20/2, idem, Bos.
16/2, 2 ex. "Heidebloem", Bs. 25/1, 1 ex. doodgevlagen tegen draden I.F.F. Liebergweg, H'sum. mevr. de Wijs.

Aalscholver: 3/2, 3 ex. richting Z.Jo. 10/2, 2 ex. IJsselmeer-kust Naarden, ri. Naardemeer. Bs.

Velduil : 16/2, 1 ex. Westerhei, Jo.

Kruisbek : 16/2, 1 ex. Vuurseweg, Jo.

Kleine Rietgans: 25/1, 74 ex. in weiland bij Muiderberg, 3/2, 122 ex. id., 10/2, 110 ex. i.d.Bs.

Houtsnip : 7/1, 1 ex. vloeiveld haven Huizen, 25/1, 1 ex. heide bij 't Bluk Bs.

Sperwer : 25/1, 1 ex. 't Googh, Ankeveen Bs.

Smelleken: 6/2, 1 ex. Tienhovenkanaal Bs.

Slechtvalk: 5/1, 1 ex. Eempolder Bs. 25/2, 1 ex. St.Janskerkhof Reij.

Klapekster: 30/1, 1 ex. Drakenburg Bs. 26/2 i.d. Beskers.

Baardmees : jan. groepje Laarderwasmee mevr. de Wijs, div. waarnemingen. rietveld haven Huizen.

1(1),4(1967)

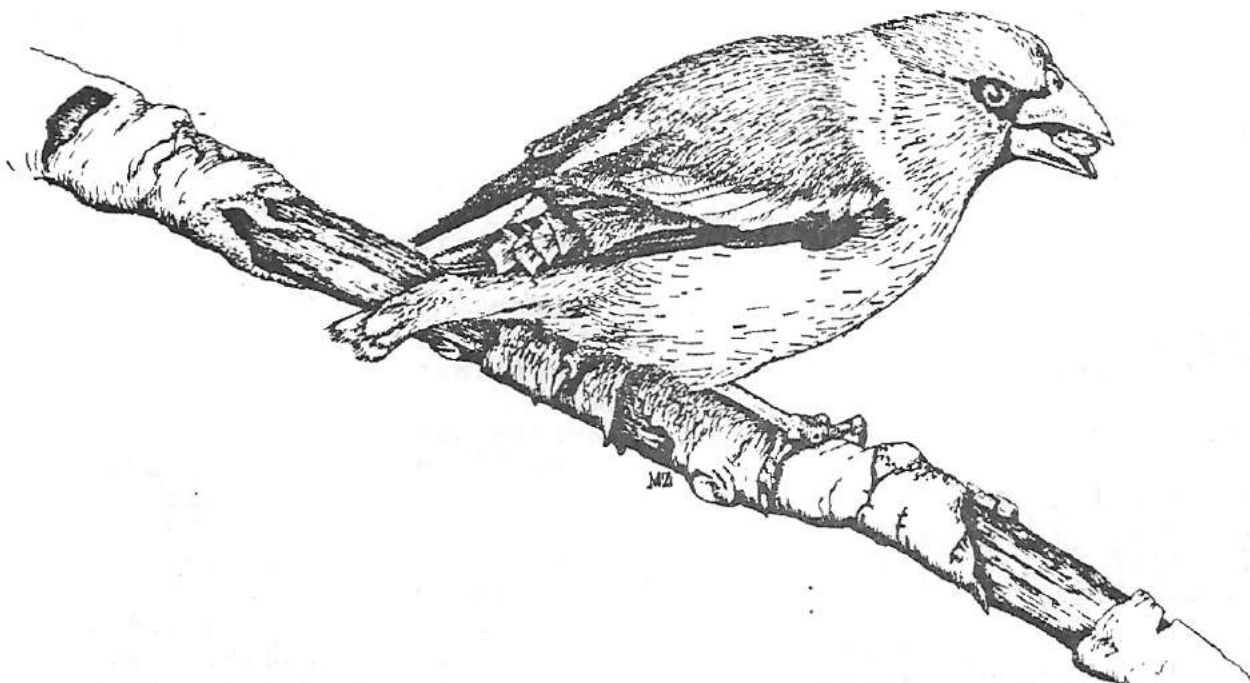
Vanaf deze eerste keer, verschenen er tot op heden, 1 februari 1982, vijfentachtig rubrieken met vogelwaarnemingen in de Korhanen. Met een gerust hart kunnen we dan ook spreken van een traditionele rubriek.

Van de diverse samenstellers na D.A.Jonkers, volgt nu een waarnemingsrubriek zoals die verschenen in de Korhaan.

VELDWAARNEMINGEN JAARGANG 4 NO 1 JANUARI 1970

H.Marinus (1969-1970)

Buizerd:	13-11	1 ex.	Westerhei, H'sum	G.Jaspers
Buizerd:	14-12	1 ex.	Oud-Naarden	J.Bos
Buizerd:	14-12	1 ex.	Groeneveld	H.Marinus
Buizerd:	28-12	1 ex.	Blokkenln. Nw.Loosdrecht	H.Marinus
Sperwer:	2-11	1 ex.	L.Wasmeer	G.Jaspers
Sperwer:	12-11	1 ex.	Limiten, Huizen	D.Jonkers
Sperwer:	17-11	1 ex.	Holl.Rading	D.Jonkers
Kleinst Waterhoen:	14-12	1 ex.	Vecht tussen Loenen, Vreeland	K.J.N.H'sum
Wulp :	24-11	1 ex.	n'hei H'sum	H.Marinus
Velduil:	26-12	7 ex.	steenopslag, in Flevoland	H,Marinus
IJsvogel:	14-12	1 ex.	Vecht, tussen Loenen Vreeland	K.J.N.H'sum
Zwartk.Tuinfluiter	5-12	1 ex.	geringd in tuin H'sum	Dr.Smits
Appelvink mnl.:	21-12	1 ex.	geringd in tuin H'sum	Dr.Smits
Appelvink vr. :	26-12	1 ex.	in tuin H'sum	Dr.Smits
Appelvink mnl.:	27-12	1 ex.	geringd in tuin H'sum	Dr.Smits

Appelvink	:	28-12	1 ex.	waterzuivering oost, H'sum	H.Marinus
Goudvink vr.	:	13-11	1 ex.	in tuin H'sum	mevr. de Wijs
Goudvink	:	28-11	4 ex.	Anna's Hoeve	H.Marinus
Putter	:	24-11	30 ex.	Gebed zonder eind	H.Marinus

VELDWAARNEMINGEN JAARGANG 5 NO 1 JANUARI 1971

J.v.d. Geld (1970-1972)

Dodaars	:	13-12	2 ex.	Vecht Loenen	N.J.N.H'sum
		31-12	5 ex.	Muiderberg	v.d.Geld
		2-1	1 ex.	Horstemeerpolder	v.d.Geld
		3-1	1 ex.	Spiegelpolder	Osieck, v.d.Geld
Aalscholver	:	31-12	3 ex.	Muiderberg	v.d. Geld
		2-1	2 ex.	Muiderberg	v.d.Geld Osieck Wurster
Lepelaar	:	sept.	regelmatig meerdere ex.		
		fouragerend		Muiderberg	vele waarnemers
Flamingo	:	eind 8 en begin 9-70			
		(Z.Am.Vorm)		Muiderberg	vele waarnemers
Krooneend	:	6-9	23 ex.	Muiderberg	Osieck, Bode v.d.Geld
Brilduiker vr.:		10-11	1 ex.	Lagieskamp	Bos
Tafeleend vr.:		7-8	1 ex.+4	pull H'sum wasmeer	Klomp
Buizerd:		27-9	6 ex.	Peynenburg Baarn	N.J.N. H'sum
Sperwer:		11-10	1 ex.	Valkenveen	v.d.Geld
Blauwe Kiekendief:		15-11	1 vr.	Loenen	N.J.N. H'sum
		26-12	1 mn.	Eempolder	N.J.N. Goidé
Steenloper:		23-8	1 ex.	Muiderberg	v.d.Geld
		5-9	6 ex.	Muiderberg	v.d.Geld, Bode Osieck
		13-9	1 ex.	Muiderberg	v.d.Geld
Rosse Grutto:		6-9	2 ex.	Muiderberg	Osieck, v.d.Geld Bode
		13-9	1 ex.	Muiderberg	v.d.Geld
Drieteenstrandl.:		4-10	1 ex.	Muiderberg	v.d.Geld, Osieck N.J.N.H'sum
Witvleugelstern	:	eind 8-70	1 ex.	Muiderberg	v.d.Geld e.a.
Waterral		28-12	1 ex.	Ankeveen	v.d.Geld e.a.
Korhoen vr.:		26-12	6 ex.	Craillouse heide rustgebied	N.J.N. Goidé
Velduil	:	26-12	3 ex.	Eempolder	N.J.N. Goidé
IJsvogel	:		4 ex.	begin jan. 71	Jeugdbonden
Zwarte Specht:		juli, aug. sept. 70	regelmatige		
		ex. Lage Vuursche			Klomp
Draaihals	:	20-9	1 ex.	A'damsche water- leiding H'sum	N.J.N.H'sum
Pestvogel	:	13-12	1 ex.	Naarden	v.d.Geld
Houtsnip	:	26-12	1 ex.	Ankeveen	v.d.Geld
Tjiftjaf	:	15-11	1 ex.	Loenen	N.J.N.H'sum
Klapekster	:	16-10	1 ex.	Westerheide, H'sum	Klein
		11-10	1 ex.	Valkenveen	Farjon, v.d.Geld
		15-11	1 ex.	Vreelandsewg.	N.J.N. H'sum
		13-12	1 ex.	Vreelandsewg.	N.J.N. H'sum
Frater	:	15-18-11	40-60 ex.		
				Muiderberg	v.d.Geld
Kruisbek:		29-9	3 ex.	Peynenburg Baarn	N.J.N. H'sum

VELDWAARNEMINGEN JAARGANG 7 NO 5 OKTOBER/NOVEMBER 1973

A.Bode (1972-1979)

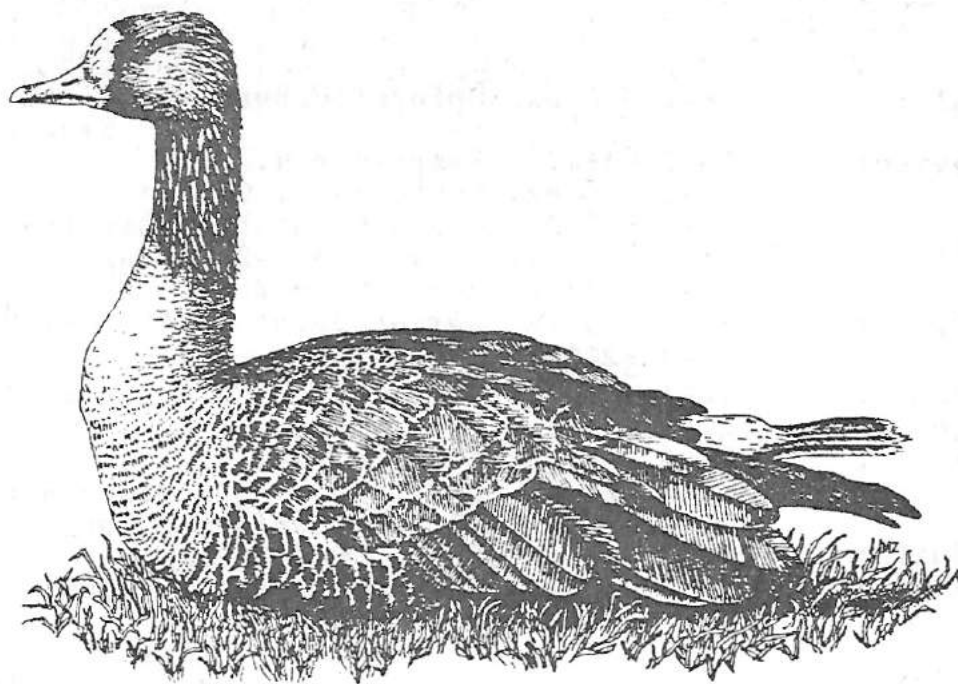
Dodaars	:	14-7	1 ex.	's Gravel.polder	S.H.Poelstra
		29-9	1 ex.	Eemnesserpolder	idem
		6-10	1 ex.	Zanddijk	Jonkers/d.Later
Blauwe Reiger	:	1-10	6 ex.	Vliegveld H'sum trokken samen Z. waarts	D.M.J.Ras
Purperreiger	:	1-10	1 ex.		
Grauwe Gans	:	5-10	43 ex.	Hengstenberg, H.Rading	Jonkers
		6-10	47 ex.	Zanddijk	Jonkers
		6-10	5 ex.	Egelshoek	Jonkers
Pijlstaart	:	6-10	2 mn.+2 vr.	tussen Mui- derberg en brug	Sitters Guldemond
Buizerd	:	28-7	1 ex.	Hilversumse meent	I.v.Woerem
		28-8	3 ex.	Hengstenberg, H'rading	Jonkers
Wespendief:		28-8	3 ex.	Hengstenberg H'rading	Jonkers
		31-8	1 ex.	De Limiten	v.Woersem
Visarend	:	1-9	1 ex.	Kust Oud Valke- veen biddend bo- ven water met uit- gestoken poten	Guldemond
Bruine Kiekendief:		29-9	1 ex.	Eemnesserpolder	Poelstra
Boomvalk	:	28-8	1 ex.	Hengstenberg H'rading	Jonkers
		1-9	1 ex.	Eemnesserpolder- N.	Poelstra
Torenvalk	:	26-8	8 ex.	Eemnesserpolder	Jacobs
		6-10	1 ex.	Egelshoek	Jonkers
Korhoen	:mn.+vr.	25-6	1+2 ex.	2 juv. Spoorlijn H'sum, Bussum	v.Poelgeest
Waterral	:	27-8	2 ex.	Oud Naarden	v.Woersem
		5-9	1 ex.	Ankeveense plas- sen	Guldemond
		6-10	5 ex.	Zanddijk	Jonkers
Bontbekplevier	:	6-10	1 ex.	Kust Muiderberg	Guldemond/sitt.
Kleine Plevier	:	27-8	1 ex.	Oud Naarden	v.Woersem
Goudplevier	:	30-8	106 ex.	Eempolder nabij Hoogland	v.Woersem
		14-9	2 ex.	Westerhei	Poelstra
		29-9	48 ex.	Eempolders-N.	Poelstra
		6-10	2 ex.	Naardermeent	Jonkers/d.Later
		6-10	2 ex.	Egelshoek	Jonkers
Regenwulp	:	11-8	? ex.	De Limiten(nacht- trek)	v.Woersem
		27-8	? ex.	Oud Naarden (nachttrek)	v.Woersem
		1-9	1 ex.	Eempolders-N.	Poelstra
Oeverloper:		6-10	1 ex.	Zanddijk	Jonkers
Zwarte Puit:		7-9	1 ex.	Naarderbos	v.Poelgeest
		6-10	1 ex.	Zanddijk	Jonkers
Groenpootruiter:		11-8	1 ex.	De Limiten(nacht- trek)	v.Woersem

Kleine Strandloper:	6-10	2 ex.	Kust Muiderberg-brug	Guldemon Sitt.
Bosuil	: 16-10	2 ex.	N.Loosdrechtse-dijk, achter huis	D.M.J.Ras
Nachtzwaluw	: 11-5	2 ex.	H'sum Wasmeer complex	v.Poelgeest
Gierzwaluw	: 7-8	1 ex.	De Limiten (laatste waarn.)	v.Woerse
Draaihals	: 31-8	1 ex.	Catsln. Bussum (vloog twee maal tegen raam, maar overleefde deze slag en vloog later weg)	v.Woerse
Boerenzwaluw	: 18-8 div.		Gooimeerkust Oud-	Poelstra
Huiszwaluw	: gemengde		Valkeveen	
Oeverzwaluw	: groepjes		Groepjes Boerenzw. vermengd met enkele Huis en meer Oeverzw.	
Boompieper	: 28-8	2 ex.	Hengstenb.H'rad.	Jonkers
Vuurgoudhaantje	: 1-9	1 ex.	De Limiten	v.Woerse
Bonte Vliegenv.	: 2-9	1 ex.	Vecht Nigtevecht	
	vr.		Vreeland	Guldemon
Tapuit:	mn. 26-9	1 ex.	Schapendrift	Jacobs
	29-9	4 ex.	Eempolders-N.	v.d.Poel/Poelstra
Paapje:	12-8	3 ex.	Gooiersgracht	Poelstra
	26-8	1 ex.	Kuijerpolder, N.den Berg	Guldemon
Gekraagde Roodst	: 18-8	1 paar	Oudhuizerw.t.o. Oud Naarden	Poelstra

VELDWAARNEMINGEN JAARGANG 15 NO 3 1981

J.de Jonge (1979-heden)

Roodkeelduiker	: 4-4	1 ex.	Naarderbos-oostzijde weinig schuw, niet erg actief	SP/HM
Dodaars	: 22-2	7 ex.	Blijkpolder N.den Berg	J Vr
Roerdomp	: 8-3	1 ex.	Lambertszkade Loenen	RP
Ooievaar	: 22-3	1 ex.	Eempolder, rustend en foeragerend	AN/LB
Lepelaar	: 2-4	12 ex.	Naardermeer	RP
Wilde Zwaan	: 11-1	10 ex.	Eempolder, samen met +110 Kleine zwanen in grasland	JR
Grauwe Gans	: 22-2	75 ex.	Horstermeer, rustend	J Vr
	20-4	1 paar+5	donsjongen, Loosdrecht jongen vermoedelijk slechts enkele dagen oud	JJ
Kolgans	: 8-2+2680	ex.	Eempolder-N. 1200+1100 foeragerend de overige over en rondvliegend	HM/SP
	15-3	20 tot 30.000	ex. Eempolder-N. rustend, foeragerend	HE

Krakeend :	22-2	15 ex.	Spiegel­polder N.den Berg	J Vr
	8-4	2 pr+1 mn.	Dammerkade Ankeveen	FK
	25-4	2 ex.	bij Stichtse brug	RMa/AP
Smient :	22-2	75	Spiegel­polder, N.den Berg	J VR
Zomertaling:	7-4	1 mn.	Vuntus	JJ
	9-4	1 pr	Hilversumse Meent	WW
Slobeens :	12-4	1 pr	Polder Mijnden	A Sc
Manderijneend:	17-4	1 pr	in de gracht van Groeneveld (oost)	AP
Bergeend :	6-4	2 ex.	Blijk­polder N.den Berg	J Vr
	16-4	54 ex.	Landgoederen 's-Graveland in groepen max. 32	FK
Casarca :	2-4	1 ex.	Hoorneboegse heide, rondcirkelend, toch niet landend, al of niet ontsnapt	SP
Nijlgans :	10-4	1 ex.	Dammerkade Ankeveen	FK
Krooneend :	8-4	1 pr	Spiegel­polder N.den Berg	FK
Tafeleend:	15-3	15 ex.	Blijk­polder N,den Berg	J Vr
Grote Zaagbek:	14-4	2 mn.	Kortenhoefse plassen West	GM/HHm
	28-3	2 mn.	Franse Kampweg	CH
Nonnetje :	22-2	7 ex.	Spiegel­polder N.den Berg	HHm
Zwarte Wouw :	5-4	1 ex.	Overscheense polder, langzaam richting midden Naardermeer vliegend	J Vr
Visarend :	11-4	1 ex.	Wijde blik	MP/KdW
Bruine Kiekendief:	27-4	1 vr.	Hollandse brug	HHm/NLD
Blauwe Kiekendief:	13-4	1 mn.	Hollandse brug	MZ
Blauwe Kiekendief:	29-3	1 vr	Eempolder N.	MZ
Boomvalk :	14-4	2 ex.	Dassenbos, OV	HH/JHd
	27-4	1 ex.	Kortenhoef, OV	RP
Smelleken:	2-3	1 ex.	Groeneveld kwekerij, OV	FK
	12-4	1 ex.	Eempolder-N laag jagend	AN
Kraanvogel:	29-3	1 ex.	Over de Hilversumse Meent aanvliegend resp. cirkelend boven de Aalschol­verkolonie en begon te roepen (en door laag vliegen aan het oog onttrokken	FK+exc.
				WW/JW

Waterral :	8-4	2 ex.	Spiegelpolderoever N.den Berg	FK
Goudplevier:	15-3	60+20	Eempolder N.	HH
	10-4	6 ex.	Dammerkade, OV	FK
	25-4	+ 150	Oostermeent bij Stichtse	RMa/AP
Watersnip :	21-3	1 ex.	Horstermeer-Z <u>brug</u>	
	22-3	1 ex.	Horstemeer-Z	KSb
Houtsnip :	12-4	3 ex.	Kortenhoefse plassen W.OV	FK
Wulp :	28-3	+220	Eempolder N.	AP/RMa
Regenwulp :	12-4	2 ex.	Kortenhoefse plassen W.OV	FK
Witgatje :	20-3	1 ex.	Horstermeer-Z	TS
Kemphaan :	29-3	2 vr	Eempolder-N.	JHd/HH
	25-4	20	Stichtse brug/Oostermeent	AP/RMa
Kluut:	6-4	2 ex.	Blijkpolder N.den Berg	JVr
Tortelduif :	18-4	2 mn.	Bergde Pad/Meerhoek	FK
Ransuil:	31-3	1 ex.	Ludgerrus-school H'sum	RP
Bosuil :	17-3	1 ex.	Horstermeer-Z	TS
	16-3	1 ex.	RK kerk N.den Berg	JVr
rosse vorm	27-5	1 ad.	Slot en landgoed Sypestein juv. in het slot, had moeite met vliegen; gevangen en losgelaten in nabijheid van ouder in hoge kastanje op het landgoed	FK/FS
Kerkuil:	10-4	1 ex.	Eemnes, ontweek een naderende auto in de koplampen duidelijk te zien	MH
IJsvogel:	22-4	1 pr.	's-Graveland, rustend en foeragerend	FK/GM
Kleine B. Specht:	16-4	2 ex.	Landgoederen's-Graveland	FK
	18-4	1 ex.	Dammerkade dorp Ankeveen	FK
Zwarte Specht:	2-3	1 mn.	Zwaluwenberg H'sum	AN
	12-4	1 pr.	Einde Gooi, nestholte hakkend, eerder, 5-4 elders 1 vr. hakkend echter enkele malen verstoord door voorbijgangers	JR
Zwarte Specht:	11-4	1 ex.	Spanderswoud	FK
	23-4	2 mn.	Hoorneboeg Bos, tegelijk roffelend	FK/GM
Boomleeuwerik:	22-4	1 ex.	Bussumerhei	CR
Boompieper	23-4	3 ex.	Hoorneboegse hei	FK/GM
Gele Kwikstaart:	7-4	5 ex.	Keverdijkse polder	WW
	25-4	2 ex.	Oostermeent bij Stichtse brug	AP/RMa
Witte Kwikstaart:	16-3	3 ex.	Nieuwersluis	ASc
Klapekster:	8-4	1 ex.	Rustgebied Westerheide. Eerst om 8.00 uur aangetroffen, opnieuw 17.30 uur actief jagend	SP
Zwartkop :	10-3	1 ex.	dagelijks op de vetbol voortuin in Kortenhoef	CL/KV
		tot en met 30-3		
Vuurgoudhaantje:	21-2	1 ex.	Ankeveense polder	JVr
Bonte Vliegenv.:	7-4	1 vr.	Naardermeer	WW
	15-4	1 ex.	Hilverbeek	DB

Tot zover een selectie uit de gepubliceerde waarnemingsrubrieken van de diverse samenstellers.

Al deze ontvangen waarnemingen werden aanvankelijk op verzamel-lijsten gezet. Om de praktische bruikbaarheid van deze gegevens te verbeteren is in 1971 besloten over te gaan op zogenaamde "Waarnemingskaartjes". Tot op heden wordt nog steeds met deze waarnemingskaartjes gewerkt.

De eerste druk had een oplage van 3000 stuks. In januari 1971 spreekt J.v.Geld nog over opheffing van de rubriek veldwaarne-ningen als er niet meer inzendingen komen. Maar van de waarne-ningen in 1981 bijvoorbeeld, zijn er meer dan 1200 waarnemings-kaartjes ingestuurd. Van deze kaartjes is \pm 50% in de Korhaan gepubliceerd.

Afbeelding van een waarnemingskaartje.

Soort : Aantal:
Waarnemer: Datum :
Adres+Woonplaats:
Medewaarnemers :
Temp: °C. Bewolking: % Tijd: Wind:
Gezien/Gehoord/Overvliegend/Rustend/Foeragerend/
GEBIED: Gemeente:
Atlasvak:
Opmerkingen/Bizonderheden:

Op één kaartje wordt in principe één waarneming (of een korte serie) genoteerd. De ingestuurde waarnemingskaartjes worden per soort en op datum, op de werk en kontaktavonden in het waarne-ningenarchief gebracht. Van dit archief wordt regelmatig gebruik gemaakt als er gegevens nodig zijn ten behoeve van beheersrap-porten en adviezen ten aanzien van bedreigingen van gebieden met ornithologische waarde.

Ook diverse leden en niet-leden die met een onderzoek of artikel (Korhaan) bezig zijn putten al jaren gegevens uit dit waarne-ningenarchief.

Uit onder andere de gegevens die in ons archief aanwezig zijn hoopt de vogelwerkgroep te zijnertijd een "Avifauna van het Gooi" samen te stellen.

BIJZONDERE WAARNEMINGEN

Ieder jaar worden in ons werkgebied wel een aantal vogelsoorten waargenomen die voor deze streek of in het algemeen zeldzaam zijn. Gelukkig zijn deze waarnemingen regelmatig beschreven en in de Korhaan geplaatst. Enkele van deze beschrijvingen willen wij u niet onthouden.

IBERISCHE TJIFTJAF IN BAARN

J. Taapken

Op 29 april 1976 ontdekte dr. G.A. de Vries op het landgoed "Groeneveld" te Baarn een zingende vogel die hij niet direct thuis kon brengen. Er werd contact opgenomen met de heer J.B. Frencken die over diverse vogelplaten met vogelgeluiden kan beschikken. Er werden bandopnamen gemaakt o.a. door Jelle Harder en Remi Hovingh. Met deze opnamen hebben wij de zingende vogel kunnen stimuleren en soms tot vlakbij kunnen lokken. Pogingen om de vogel te vangen, te ringen, en te fotograferen, meten enz. zijn helaas niet gelukt daar deze toen aan de bandopname teveel was gewend.

Veronderstellingen bleken al gauw juist dat 't hier de Iberische Tjiftjaf (*Phylloscopus collybita ibericus* Ticehurst) betrof. In het bijzijn van mvr. de Wijs-Tabois, Remi Hovingh en Ron de Haan werd de zang van de Iberische Tjiftjaf naast die van de Baarnse vogel afgedraaid te huize van prof. dr. K.H. Vocus welke ook zonder meer kon bevestigen dat het deze ondersoort betrof. Het is een ondersoort van de Tjiftjaf welke in noordwest Afrika en het Iberische schiereiland tot in zuidwest Frankrijk.

Vele leden van onze vogelwerkgroep hebben de zang kunnen horen en de vogel kunnen zien. De zang heeft wel wat weg van de Tjiftjaf ofschoon het soms ook aan die van de Fitis en Fluiter doet denken. Tot 12 juni heb ik de vogel er kunnen horen en misschien zit hij er nog wel. Het is van belang om er achter te komen of de vogel tot nestelen zal komen. De zang hebt U op de band kunnen horen op de bijeenkomst op 7 juni te H'sum. De vogel heeft eigenlijk weinig concrete verschillen met de gewone Tjiftjaf ofschoon wij die soms wel meenden te zien. Het gedrag is echt Tjiftjaf-achtig o.a. om zich steeds in hoge bomen op te houden en daar voedsel te zoeken.

1 (3), 7(1967)

KRAANVOGELS BOVEN DE EEMPOLDER

J.L.Bos

Op 15 oktober 1967, om tien over vier 's-middags, reed ik over Rijksweg 1 onder Eemnes, in de richting van het Gooi. Ongeveer halverwege de kruising met Spakenburg en het viaduct bij Eemnes viel mijn aandacht op een groep vogels, welke vanuit de Eempolder over de Rijksweg, in onze richting koerste. De wat uitgewaaierde groep leek de harde zuidwestenwind rechts van zich te houden. Ik verkeerde aanvankelijk in de veronderstelling met een groepje ganzen te doen te hebben. Er recht ondergekomen kwamen mijn vrouw en ik-tot onze verbazing-tot de ontdekking, dat het hier een groep Kraanvogels betref. Mijn vrouw kwam haastig vanuit de voortrijdende auto tellende, tot een aantal van ongeveer veertig. De vogels vlogen vrij hoog. De volgende avond sprak ik met Kraanvogelfilmer Jan van de Kam uit Helmond, die mij vertelde, dat er in de Peel nog geen Kraanvogel was neergestroken. Maar ze waren volgens hem wel boven.... het Gooi gezien. Zijn zegsman bleek de heer J.Veenman uit H'sum te zijn. De heer Veenman bevestigde mij gehoord te hebben, dat er die zondagmiddag om tien over vier Kraanvogels over de Eempolder waren getrokken, richting Baarn. Hij noemde zonder aarzelen een aantal van 42. Helaas kon hij zich niet meer herinneren wie het hem verteld had. Zijn er nog meer waarnemers?

BIJZONDER WAARNEMINGEN IN HET VIZIER (BLADKONINKJE EN DWERGGANS)

H.B.Lodenwijks en Anonymus

De heer H.B.Lodenwijks stuurde ons een waarneming van 2 Bladkoninkjes (*Phyloscopus inornatus*). Hieronder volgt zijn beschrijving van de vogeltjes. Plaats : De bossen aan het eind van de Sparrenlaan in H'sum, die bestaan uit gemengd loof- en dennenhout. Tijd: ongeveer 11 uur 'smorgens. Datum: 27 januari 1968. De vogeltjes waren niet schuw en tot op ongeveer 3 meter te naderen. Zij waren zeer klein. Duidelijk waarneembaar waren de twee lichte vleugelstrepen en een lichte streep boven het oog. De bovenzijde was groenachtig van kleur, en de onderzijde witachtig. Regelmatig gaven zij geluid.

Op 24 maart 1968 reden de leden J.Bos en D.A.Jonkers van de commissie Zuidelijk Flevoland en de heren H.A.Vonk, C.Jacobs en echtgenote, en R.Hoving voor het verrichten van tellingen op het dijkvak Leystad-Muiderberg. Om ongeveer 12.30 uur zagen zij ter hoogte van km. paal 5.2 bij Muiderberg op een met gras en zeggen begroeid opgespoten terrein tussen de pollen, een gans zitten die meteen opviel door zijn geringe grootte. Dit ex. was geheel alleen. Gedurende 10 min. kon de vogel op een afstand van ca. 40 meter worden geobserveerd, waarbij de volgende gegevens werden genoteerd: Snavel rose-orange. Kleiner dan Kolgans (*Anser albifrons*). Witte bles doorlopend tot over de kop. Poten geelachtig. Bij opvliegen werden zwarte strepen gezien, die niet zoals bij de Kolgans hoog doorliepen maar alleen bij de onderbuik tegen de poten aanwezig waren. Tijdens de zithouding van de gans waren deze strepen niet zichtbaar. Ook hierbij viel nogmaals bij alle waarnemers de geringe afmetingen op in verhouding tot andere ganzensoorten. De kijkers die gebruikt werden waren 7 X 50, 10 X 50 en een telescoop, die 40 X vergrootte. Na vergelijking van bovenstaande gegevens, die onafhankelijk van elkaar werden opgeschreven kwamen wij eenstemmig tot de conclusie dat het hier een DWERGGANS (*Anser erythropus*) betrof.

2 (2), 10 (1968)

VISAREND

J.v.d.Geld

Op 13 sept. 1968 namen de heren K.Visser, E.Osieck en bovengetekende boven het Gooimeer nabij het landgoed Oud-Naarden (Huizen) een Visarend waar. Tot enkele malen toe waren wij in de gelegenheid te zien dat hij een vis in het water bemachtigde. Wanneer de vis gevangen was vloog hij ermee naar het landgoed Oud-Naarden. Bij de laatste waarneming verscheen er ook een Bruine Kiekendief die blijkbaar nogal geïnteresseerd was in de glimmende vis. De kiekendief zette de achtervolging in. Beide cirkelden ze steeds hoger de lucht in. Het kwam ons voor dat de Visarend er nogal plezier in had, want telkens als de kiekendief met moeite hem weer had ingehaald, verwijderde hij zich met enkele vleu-

gelslagen zo weer van zijn belager. We konden enkele malen waarnemen dat de kiek probeerde de vis te bemachtigen. Op een gegeven moment waren er slechts stipjes aan de hemel, totdat de kiek er de brui aangaf en als een raket naar beneden schoot en....normaal wegvloog. De Visarend keerde terug naar Oud-Naarden.

2 (5) 16, (1968)

WAARNEMING VAN EEN KLEINE KLAPEKSTER

Y.S. Vogel

Op zaterdag 10 oktober 1970 reden wij, van Donkersgoed en bovengetekende op de Zuiddijk -Zuid-Flevoland- in de richting van de slagboom.

Plotseling zagen we omstreeks 10.45 uur tussen paal 11.4 en 11.5 een vogel zittend op een roodgele markeringspaal. Onze eerste indruk was een Klapekster. Wij benaderde de vogel tot op ongeveer 20 meter, waar we hem 5 á 10 min. goed konden waarnemen met onze kijkers 7 X 50 en 8 X 56. Het zicht was \pm 200 meter en de zon stond schuin achter ons.

Wij noteerden de volgende kenmerken: een brede zwarte streep over het voorhoofd doorlopend tot achter het oog; op de zwarte vleugel een bijna rechthoekige witte vlek. Toen de vogel wegvloog was een korte, brede, witte vleugelstreep zichtbaar. Dit gebeurde tot tweemaal toe, hij kwam steeds weer op zijn uitkijkpost terug. Op de witte borst vertoonde zich heel vaag een rosse gloed. Op grond van deze kenmerken kwamen we tot de conclusie, dat het hier een "Kleine Klapekster" betrof.

Deze werd nog versterkt toen ik de volgende morgen 11 oktober 1970 in het bijzijn van mej. de Jong en de heren Bos en Leclercq een gewone "Klapekster" waarnam.

Deze vogel had een witte wenkbrauwstreep en miste het zwart op het voorhoofd, zodat vergissing uitgesloten was.

2 (1), 7 (1971)

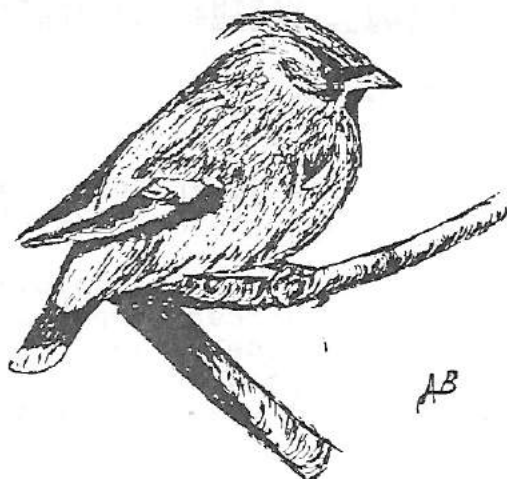
PESTVOGELS IN BUSSUM

J. Klein

Martin Klein (13), ijverig lid van de jeugdbond, kwam vrijdag 29 januari 1971, enthousiast thuis met de mededeling, dat hij in de "Ooster-eng" te Bussum Pestvogels had gezien. De volgende dag gingen we een kijkje nemen en inderdaad: 4 Pestvogels, waaronder 6 ♀, deden zich tegoed aan de bessen van de cotoneaster cornubia, die door de plantsoendienst achter een flatgebouw aan de Betje Wolfflaan was aangeplant. Van tijd tot tijd trokken zij zich terug in de berken in de nabijheid. Omdat ik het juist vond de ontdekking niet voor ons zelf te houden, heb ik enkele leden van de V.W.G. ingelicht.

Daardoor hebben enkelen van hen een aantal opnamen kunnen maken. Het gedrag van de vogels was zeer mak, wat de waarneming zeer ten goede kwam. De kleurtekening gaf duidelijk aan, dat we hier te doen hadden met de *Bombycilla garrulus*. In de daarop volgende dagen hebben de mooie vogels nog veler bewondering getrokken. Dinsdag, 2 februari, was hun aantal 19. Blijkbaar was er nog een ander groepje bijgekomen. De volgende dag echter, was alles verdwenen. Kennelijk hebben ze dus op de trek hier een dag of vijf gepauzeerd, aangetrokken door een onverwachte hoeveelheid voedsel.

5 (2), 7 (1971)

ROODPOOTVALKEN

D. Visser en M.A. de Wijs - Tabois

Tijdens een inventarisatie-bezoek aan het Naardermeer (10-5-'71, + 12.15 uur) zagen we een drietal Boomvalken cirkelen. Dat dachten we, maar toen ze dichterbij kwamen en zelfs boven ons, bleek dat we hier met Roodpootvalken te doen hadden.

Het mannetje had zilverkleurige bovenzvleugels, schouders donkerblauwgrijs, bovenzijde blauw-grijs, ondervleugels erg donker, borst donker, rode broekveren, rode buik tot onder staart. Staart verder donker, Postduifachtige indruk op ons makend.

Vrouwtje lichtbruin-geel, bovenzijde bruin, bovenkop licht roomkleurig, verder als Boomvalk met baardstreep, egale borst, praktisch geen stippen, gebandeerde staart. De derde als man, maar aan buik lengtestrepen en oranje-rode broek, bovenkop lichtbruin, verder als vrouw.

Cirkelend uit Z.W. komend, bleven ze boven de spoorbaan vliegen. We zagen ze op libellen jagen, waarbij we ze enkele malen zagen bidden zelfs boven ons. Maakten daarbij prachtige duikvluchten. Vangmethode: Achter libelle aan, omdraaien om zo boven libelle te komen, waarbij ze even "stil stonden" om vervolgens met uitgestrekte poten de prooi te pakken.

Dit schouwspel hebben we zeker een uur lang kunnen gadeslaan. Ze waren soms in gezelschap van 3 Bruine Kiekendieven 2 mannen en 1 vrouw.

5 (4), 9 (1971)

WAARNEMING VAN REUZENSTERNEN

Anonymus

Op 15 augustus 1971 werden de Reuzensterns voor het eerst gezien door Fr. Rijnja. Het betrof toen één adulte en één juveniele vogel. Op 18 en 21 augustus werden de vogels o.a. door de heer J. van Altena gezien. Voor het laatst werden ze (voor zover bekend) gezien op 23 augustus door o.a. de heer E.R. Osieck. Met dien verstand dat op genoemde datum twee adulte en één juveniele vogel werden waargenomen.

De vogels bevonden zich meestal op het voormalige slik ten noorden van de vuilnisbelt in Naarden. Door velen werd de roep c.q. bedelroep van resp. ouder en jong gehoord.

5 (6),20 (1971)

EEN WITWANGSTERN OP HET LAARDER WASMEER

J. Harder

Zaterdagmiddag 17 mei 1975 kwam Eduard Osieck mij waarschuwen: Hij had een Witwangstern (*Chlidonias hybrida*) ontdekt op het Laarder Wasmeer! Direct ben ik meegegaan, teneinde de stern ook te zien. Daar aangekomen zagen we aanvankelijk slechts een 30-tal Zwarte Sterntjes, die behendig aan het fourageren waren. Plotse-ling ontdekten we de Witwangstern.

De vogel zat in de top van een Lisdodde te rusten. Het gelukte ons de witwang tot op een afstand van ca. 25 meter te naderen. Hij zat nog steeds op de lisdodde en we konden de vogel zo duidelijk zien. Na korte tijd ging de Witwangstern weer fourageren tussen de Zwarte Sterns. Hierbij was zijn manier van vliegen anders dan die der laatstgenoemde.

Beschrijving:

Groter en forser dan Zwarte Stern, echter lichtere (licht grijze) bovenvleugel, rug, nek en bovenstaart; bredere en ook minder. Puntige vleugels; kapkop zwart als van Visdief, maar witte wangen kontrasterend door grijze kin en borst, geleidelijk overgaand in zwartgrijze buik; lichtgevorkte staart bij "staart spreiden" korte staart als van Zwarte Stern; iets dikkere snavel; krachtige vlucht, rechtlijniger dan Zwarte Stern, "zwaardere" vleugelslag; éénmaal horen roepen: rauw en schor (beschrijving Osieck).

's Avonds ben ik nog eens naar het Wasmeer gegaan. Slechts éénmaal kon ik de Witwangstern in de kijker krijgen. Vermoedelijk is hij diezelfde avond, gelijk met de Zwarte Sterns weggetrokken. De volgende dagen was de vogel tenminste niet meer te zien. Echter op vrijdagavond 23 mei werd deze stern nog door R.v. Poelgeest waargenomen. Hij konstateerde eveneens, dat om ca. 20.00 uur de Witwangstern gelijk met het zestal aanwezige Zwarte Sterns wegvloog.

Opvallend was, dat het aantal Zwarte Sterns in de week na de 17e mei aanmerkelijk gedaald was tot maximaal 4 exemplaren. Op 23 mei weer 6 exemplaren en 24 mei 14 exemplaren. Mogelijk hield de Witwangstern zich steeds bij een bepaald groepje Zwarte Sterns op.

In Nederland wordt de Witwangstern, behoudens een paar broedgevallen, als onregelmatige gast aangemerkt. Tot nog toe werden ca. 40 waarnemingen bekend.

Voor wat het Laarder Wasmeer betreft is dat de tweede bekende waarneming. In de zomer van 1940 werd er 1 exemplaar waargenomen door o.a. Binsbergen en Marra (archief J.Harder).

2 (5).11 (1975)

EEN ROODGESTERDE BLAUWBORST TIJDENS DE EEMPOLDERTELLING

P.Vos

Als één van de tellers die de Eempolders al meer dan vijf jaar regelmatig eens per veertien dagen "tellen", was ik 4 juni j.l. weer aan de beurt voor het noordelijke gedeelte van de polder (vanwege de grootte is de polder voor het gemak in twee telgebieden verdeeld, en wordt dan ook door meerderen geteld). Het was één van de betere kijkdagen, warm, zonnig en weinig wind, ca. 28 °C.

Omstreeks 12.00 à 13.00 uur op het weggetje dat naar de boerderij van Bruinekool loopt schoot er een vogeltje laag over de weg vlak voor het voorwiel van mijn fiets langs. Ik meende in de vlucht wat "roods" bij de staart te zien en dacht met een Roodstaart te doen te hebben, wat in het noordelijke gedeelte toch al leuk zou zijn. Ik keerde om, om hem goed te determineren. Hij was 10 à 15 meter verder bij een hek op de grond gaan zitten waarbij ik hem op de rug zag en noteerde inderdaad twee roodbruine stukjes bij het begin van de staart, maar omdat de vogel voor de rest op de rug bruin toonde dacht ik eerst eigenlijk aan een jonge Roodstaart tot hij echter boven op de paal van het hek ging zitten; met de zon aan mijn kant kon ik hem toen prachtig determineren. Het bleek een volwassen man Blauwborst, onmiskenbaar.

Voor de Eempolder toch wel bijzonder, maar het bleek de roodgesterde scandinavische ondersoort te zijn. Al met al een leuke zeldzame waarneming (een zéér zeldzame doortrekker, zegt de vogelgids).

De avifauna van Midden-Nederland meldt een vangst van een man Roodgesterde Blauwborst in 1913 vlakbij, namelijk Amersfoort in midden mei. Na hem natuurlijk uitgebreid bekeken te hebben (zeker een minuut of vijf à tien), ging ik verder om bij "Bruinekool" te tellen. Toen ik na ongeveer twintig minuten weer langs dezelfde weg terugkwam, was de vogel met de noorderzon vertrokken.

12 (5), 137 (1978)

EXCURSIES EN LEDENAVONDEN

In de achter ons liggende vogelwerkgroepjaren zijn er zoals u weet veel excursies en ledenavonden georganiseerd. We zijn voor u nagegaan hoe deze activiteiten ontstonden en hoe deze in de afgelopen 15 jaar zijn verlopen.

EXCURSIES

Heeds in de eerste jaargang nummer 1 van de Korhaan lezen we dat onze werkgroep door de V.W.G. Amsterdam uitgenodigd wordt. Zij stellen voor een kennismakingsexcursie naar het Amsterdamse bos te houden. Op deze eerste excursie-agenda zien we tevens een aankondiging om met de ontdekker van de Morinelplevieren, de heer Sollie uit Kampen, een excursie in de IJsselmeerpolders te houden. Ook wordt er een oproep gedaan om op de eerste, nog te organiseren, ledenavond met goede excursie-ideeën te komen. Na deze oproep vindt er een bezinning plaats en men concludeert dat de V.W.G. in de eerste plaats een coördinerende taak heeft. Voor excursies wordt daarom verwezen naar de K.N.N.V. en de Jeugdbonden voor Natuurstudie. Bij hoge uitzondering wil men nog excursies organiseren in ons eigen werkgebied. Ook gaat de gedachte uit naar enkele excursies van "specialistische" aard. In het volgende verenigingsjaar, 1968, komt die eerste wat specialistische excursie: de pleister-plaatsen van de ganzen in Friesland zullen met een bezoek vereerd worden. Van deze excursie is onderstaand verslag gemaakt, het eerste in de lange rij die zal volgen.

GANZEN - EXCURSIE

Anonymus

Er is een spreekwoord: "Ganzen krijgen de kost, maar zij moeten die plukken". Zo was het gesteld met de 24 dapperen in 6 auto's op weg naar Friesland d.d. 13 januari 1978. Sneeuwstormen onderweg, glibberige wegen.... Wat was het mooi in het Europa-reservaat, landschappelijk indrukwekkend. Maar het was deze dag niet voor de ganzen gemaakt, om een andere spreuk te hanteren. Met andere woorden: op deze befaamde pleisterplaats vertoonde zich geen gans. Maar, omdat de Gooiers er niet waren om ganzen te hoeden (dat was nóg een gezegde), maar om ze te zien, werd de speurtocht onder leiding van de heer H.T. v.d. Meulen voortgezet. De bakker van Goengarijp bracht uitkomst. Iets verderop waren ganzen, bij duizenden, we dachten een zesduizend. In alle soorten, Kol-, Brand- en Rietgans in groot en klein formaat. Vlak langs de kant van de weg, bijna als kippen op een boerenerf. De boer gaf mild toestemming tot het betreden van zijn grondgebied. De ganzenexcursie was geslaagd! De Roodhalsfuut in gezelschap van een gewone Fuut langs de afsluitdijk vormde tenslotte een smakelijk toetje!

De belangstelling voor de excursies blijkt ze groot te worden dat men afstapt van het eerder genomen standpunt ten aanzien van het aantal excursies. Er wordt gemeld dat er maandelijks excursies zullen komen, tevens wordt er een vogelweekend in de planning opgenomen. Na vijftien jaar terugkijkend, kunnen we zeggen dat er doorgaans een ruime belangstelling was voor deze excursies en weekenden. Per jaar zijn er gemiddeld vijftien excursies georganiseerd. Allerlei gebieden in ons land en onze directe omgeving zijn bezocht. Buitenlandse excursies onder andere naar het Zwin in België, Spanje en Zuid-Zweden (Falsterbö), zijn in vogelwerkgroep verband georganiseerd. Om van diverse excursies nogmaals een indruk te krijgen volgen er nu een aantal verslagen, zoals deze in de loop der jaren in de Korhaan zijn verschenen.

AMELAND, WEEKEND VAN DE LANGE LACH

J.L.M. Bos

Op 5 en 6 oktober 1968: het eerste VWG-weekend. Het werd het weekend van de lange lach. Alsof het elkaar al tientallen jaren kenden, het twaalftal, dat twee dagen de Amelandse vogelzaken onder de loupe nam. Sterke verhalen, moppen..... het waren twee verrukkelijke dagen. Twee jongeren werden op een ontzettende manier bij de neus genomen. Op fanatieke wijze keerden zij elke dode vogel om: op zoek naar een mogelijke ring. "De ring" werd hun aangeboden door een lid, dat ondanks zijn handicap, uitblonk in kostelijke grapjes. Op "feestelijke" wijze nam hij de twee kadaver-zoekers bij de neus. De ring om de vogel was een daverende grap. Grote verrassing toen dezelfde floppende jongeman zowaar een dode Torenavalk vond, met een ring! Andere merkwaardige zaken: in het holst van de nacht, tijdens een hoosbui, begon het boven het hoofd van één van de vreedzame slapers ernstig te lekken. Het hoofd van de slaper werd langzaam nat en de slaper langzaam wakker.... Blijft een raadsel onopgelost: onder het matras van één van de jongeren lag een briefje van een meisje, wonende op de Veluwe, Sonja geheten. Ze was 1.72 meter lang. Of de vinder haar zou willen schrijven? Probleem voor de laatste: houdt zij van vogels? Al met al was het een kostelijk weekend, dat werd besloten met de vondst van....., een levende, maar gekwetste Stormmeeuw. Thans te bezichtigen: Zwarteweg 23, Bussum.

2 (5), 8 (1968)

AMELAND.... HET VERSLAG VAN DE GEWONE LIEFHEBBER....

G. Koomen

Zaterdagmorgen 5 oktober 1968 half zes vertrokken we vanaf de rotonde aan het einde van de Joh. Gerardsweg in Hilversum. Als nieuwbakken leden van de VWG viel ons het aantal auto's wat tegen: twee!! Maar door bijzondere (familie)omstandigheden was één wagen uitgeschakeld terwijl de heer Bos in Heerenveen op ons zou wachten. We misten de koffie in Heerenveen, omdat we onderweg een ANWB bord over het hoofd hadden gezien. Direct koers naar Holwerd met twaalf man. Wij gingen bij de boot voor anker, waar de vogelaars terstond al heel wat bijzondere soorten waarnamen. Daar mijn vrouw en ik meer als liefhebbers waren meegegaan en niet als kenners, kregen we gauw van alle kanten flink wat onderricht. Na een boeiende reis dachten we een "rustig" weekend tegemoet te gaan.... Het weer hield zich goed en Ameland lag er heerlijk bij./

Snel de kampeerboerderij opgezocht en de slaapzalen (!). Het was kennelijk lang geleden, dat er iemand geslapen had en dus was de eerste daad alle ramen te openen. Volgens de kenners was er buiten echter een goede trek en dus gingen we er op uit met de meeste spoed. Er werd een fijne verkenningstocht over het eiland gemaakt. De VWG-voorzitter van Ameland had de leiding. Onze indruk: een prachtig eiland en.... vogels plenty! Maar we misten iets: koffie. Er werd een speurtocht ingezet en eindelijk vonden we iets wat we later als onze "stamkroeg" gingen beschouwen. Na een heerlijke maaltijd van de boerin, trokken we in donker naar de vuurtoren. Dat was een fascinerend schouwspel. In de lichtbundels zochten uilen hun (uitgeputte) prooi. Daarna volgde nog een strandwandeling met onderweg rugstreepvaders op onze.... pad en rug. Vervolgens op tijd naar bed want we zouden om zes uur alweer koers zetten naar zee. Iemand had een wekker meegenomen, maar die was helemaal niet nodig. Al ver voor zessen wandelden al lieden in het donker, over het erf van de boerderij. Dus werd de ontwaak-klok maar om de hoek van de damesafdeling geplant! De Jan van Gent zou langs komen, zo was ons beloofd. Sommigen kozen een goed plaatsje hoog op het duin, anderen slenterden langs het strand terwijl de kalveren op dat moment een bezoek aan onze slaapzalen brachten. Maar dat wisten we nog niet. Helaas was het boven de zee wat hei-ig (of zij-ig) en dus was er weinig zicht. Wij doolden met een groepje langs de kust en staken opnieuw veel op. Bij onze terugkeer werden we verrast met een uitvoerige correspondentie onder de ruitenwissers. Eén groepje was naar de schorren getrokken, zo bleek ons en het andere was alweer aan koffie toegeweest. Wij kozen de "stamkroeg" waar rond de tafel wederom geweldige verhalen loskwamen. Na nog even langs het haventje te hebben gewandeld - waar meeuwen mochten kiezen uit brood met kaas of brood met ham - als ze maar even voor het plaatje wilden poseren - was weer de tijd aangebroken voor de tweede warme maaltijd. Opnieuw weer zeer goed verzorgd. De "vrije middag" werd door eenieder uiteraard zeer nuttig besteed. Om vijf uur vonden we elkaar terug bij de boot. In donker werd op de Friese kust afscheid van elkaar genomen. Een ieder ging zijn eigen "gang" naar huis en wij mogen aannemen: dik tevreden! Wat ons betreft, beste VWG'ers hartelijk dank, namens ons beiden en graag tot een volgende keer!

2 (5), 8-9 (1968)

WANDELEN OP DE KROMME RADE

Anonymus

Een parelblauwe IJsvogel vormde het sluitstuk van een geslaagde excursie op zondag 27 april 1969 naar de Kromme Rade (volgens de topografische kaart Rade en geen Raay). De deelnemers aan deze gezamenlijke KNNV en VWG-wandeling boften want het voorjaar was doorgebroken en de vogels hielden zich bezig met opgewonden liefdesgezang of met het aanslepen van strootjes. Amper op het pad mochten de excursiegangers luisteren naar de regelmatig klinkende roep van de Koekoek en kregen enkele van hen een Purperreiger in het vizier. Later zou een familielid (of dezelfde) nu voor allen zichtbaar langs de waterkant "benen". De volgende sensatie kondigde zich aan in de vorm van een roepende Roerdomp, als een welluidende bas in het massale koor der Rietzangers. Drie Putters in de elzen hielden vervolgens de groep enige tijd bezig waarna een Tuinfluiter hoewel nog aarzelend, van zijn aanwezigheid blij gaf. Vijf Zwarte Sterns en enkele Visdieven op de kleinere plassen en een Brilduiker op de Wijde Blick vroegen om enige attentie. Rest nog te vermelden de haastige vlucht van twaalf Kramsvogels naar het noorden. De volledige lijst bedroeg 52 soorten.

(1). 10 (1969)

NAARDERMEER

Anonymus

Met een zeer volle boot (twintig personen), met een onvermoeibare roeier, Piet Hoetmer, de visser van het Naardermeer aan boord, gingen de VWG'ers op donderdag 22 mei 1969, enige sensaties tegemoet. Deze VWG-excursie voer het gezelschap langs de KJN (en VWG-) vlotjes met eieren van de Zwarte Sterns, maar ook langs drie Bosuilen en vier Boomvalken. Drie Bruine Kiekendieven gaven een hoopvol perspectief voor de terugkeer van de "kiek" als broedvogel op het Naardermeer. Roepende Roerdampen en het hele koor van rietvogels begeleiden het varende gezelschap. Opwinding veroorzaakten twee Wielewalen, twee heren, die elkaar behoorlijk in de veren zaten. Aalscholvers en Lepelaars, lieten zich tenslotte in alle standen bekijken.

3 (4), 10 (1969)

OM 4 UUR OPSTAAN (WESTER- EN BUSSUMERHEIDE)

J. van der Geld

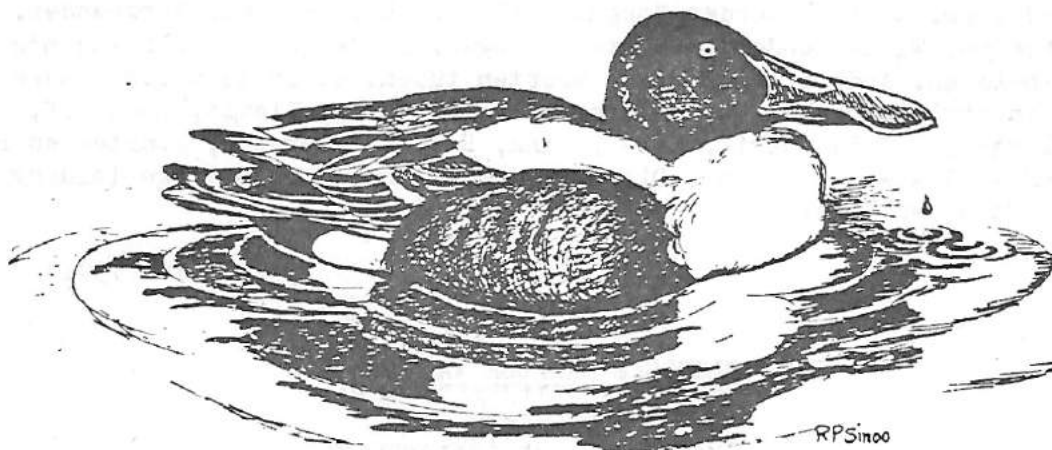
Tijdens de excursie op zondagmorgen 19 april 1970 in samenwerking met de KNNV, is vooral op de zang van de vogels gelet. Bij het krieken van de dag liet de eerste Merel zich horen. Niet lang daarna barstte een heel concert los. Opmerkelijk was dat de Merels zich vooral langs de rand van de hei, nabij de bebouwing ophielden. Na nog even naar een Zanglijster geluisterd te hebben gingen wij van de Craillouse brug langs de nieuwe NS - vuilstortplaats, waar een Zwarte Roodstaart zong!, over het "Gebed zonder eind". Nu een gebed zonder eind was het wel! Ongeveer in de volgorde van waarneming hoorden we Roodborsten, Heggemussen, zeer veel Fitissen, veel Gekraagde Roodstaarten (die deze dag voor het eerst talrijk aanwezig waren), enkele Groene Spechten en op drie verschillende plaatsen jodelende Wulpen. Enkele Wulpen werden duidelijk gezien, zo ook, het grandiose, nooit vervelende, optreden van een bolderende Korhaan. Tijdens de excursie hoorden we nog twee maal bolderende hanen. Bij de eerst gehoorde haan verscheen ook nog eventjes een hen. Kraaiende Patrijzen werden op verschillende plaatsen gehoord. In de nabijheid van de schietbanen hoorden we Kuifmezen. Weer ten zuiden van het Gebed zonder eind zagen we een Tapuit, later nog enkele. Verder trokken er Gele Kwikstaarten, Kneuen, Putters (7 exx), Berg- en Wilde Eenden en ook 5 Kolganzen over. Boven de heide zongen leeuweriken hun hoogste lied. In de luwte van de eikenhoutwal vlogen Boerenzwaluwen. Een Fazant werd gehoord, terwijl Houtduiven, Eksters en Gaaien druk waren met het interesseren van een partner. Even werden een Winterkoninkje en een Keep gehoord. Op de grond in het hout zaten enkele Zanglijsters, die kennelijk nog op trek waren. Nabij het korhoender-reservaat zongen drie Boompiepers, waarvan een mannetje een baltsvlucht liet zien. Daar hoorden wij ook de eerste uit het zuiden teruggekeerde Oever- en Gierzwaluwen. Bij de brug zongen Groenlingen. De groep van mevrouw de Wijs, die een andere route had genomen, nam nog drie Regenwulpen, een Grutto en een Blauwe Reiger waar. Er werden zelfs een zingend Vuurgoudhaantje en een Grasmus gehoord. Liefst elf bolderende Korhanen en één hen lieten zich aan deze groep zien. Ik geloof wel, namens alle deelnemers te spreken als ik zeg; dat het zeker waard is eens om 4 uur op te staan.

4 (5), 5 (1970)

EXCURSIE NAAR TEXEL

M. Groen - van Hamelen

Met twee volle auto's - op 12 september 1970 - ging het die zaterdagmorgen om kwart over vijf naar Texel. Het weer zag er aardig uit en de voorspellingen waren gunstig: minder buien en opklaringen. Maar wat het K.N.M.I. hieronder verstaat zullen de Texel-gangers niet licht vergeten! Op de boot van Den Helder naar het eiland begon de regen reeds in grijze stromen neer te vallen. Zelfs de beste kijker kon er niet doorheen priemen. Op het eiland aangekomen gingen we via Oudeschild richting "De Bol". Tussen de buien door was er zowaar even zon. (Dus toch een opklaring?). De eerste Bonte Strandlopertjes, Watersnippen, Bontbekplevieren, Zilver- en Goudplevieren, lieten zich prachtig bekijken. Sommigen waren nog in prachtkleed, anderen reeds in overgangs- of winterkleed. Verschillende eenden, zoals Slob-, Krak-, Kuifeenden en Smienten werden herkend. Alle

watertjes en plasjes - die waren er die dag genoeg - afspeurend, ging het door de "molenbuurt" weer naar de Waddenkust. Vlak voor "De Bol" ontstond een klein meningsverschil omtrent het wel of niet zijn van een Dodaars of Geoorde Fuut. Wie durft dat uit te maken in zo'n stromende regen? Maar op weg naar het pannekoekenhuisje een geweldige opklaring!!! Daarvan meteen goed geprofiteerd door even uit te waaien op "de Schorren". We zagen tussen de Bonte Strandlopers enkele Steenlopers, Rosse Grutto's en een Groenpootruiter. Er wed nog getwijfeld tussen een Groenpootruiter en een Temminck. Men was niet zeker. Aan de andere kant van de dijk, prachtig in de zon, demonstreerde een Oeverloper zijn typerend gedrag door een paar maal voor ons op te vliegen en al kop en staartje wippend weer neer te strijken. Na soep, koffie en pannekoeken naar de vuurtoren! Eén auto bleef binnendijks rijden, zodat zij de Eidereende hebben gemist. Op het strand van de Noordzee zagen we alleen een groep eerste en/of tweede jaars Zilvermeeuwen (grauw). Omdat de regen nu pas goed in dikke stralen begon te vallen, was het niet mogelijk in "de Geul" en "de Mokbaai" iets bijzonders te ontdekken. Nog wel enkele Lepelaars op hun "aanlegsteigertjes". Een uur eerder dan gepland, ondernamen we de boottocht naar het vaste land terug. Dankzij de heer Klein, die goed bekend bleek in de polder van "de Beemster" ging het via een gedeelte van de "Koggeroute" van de A.N.W.B. huiswaarts. Deze route voerde langs enkele prachtige molens en zestiende eeuwse raadhuisjes (o.a. Graft). Ondanks alle nattigheid toch nog een geslaagd dagje Texel.

EXCURSIE NAAR IJMUIDEN

G. Heisse

We kwamen op 28 februari 1971 met negen personen uit Hilversum in Wijk aan Zee aan en wandelden vandaar met een koude wind in de rug naar IJmuiden. Al direct trokken de Drieteen-Strandloper-tjes onze aandacht. Aardige, vlugge vogeltjes, die een spelletje schenen te spelen met de telkens aanrollende golven, maar voortdurend voedsel pikkend. Enige tientallen hebben we er waargenomen. Meeuwen waren er in alle soorten en leeftijden. Grote- en Kleine Mantelmeeuwen, Zilver-, Storm-, Kok- en Drieteenmeeuwen. Dicht bij de Noordpier van IJmuiden ook IJseenden, mannetjes en vrouwtjes, wat een verrassing voor ons was. Het aantal soorten wat we van de pier konden waarnemen viel tegen. Natuurlijk veel meeuwen en in de verte een groep dobberende Zwarte Zeeënden. Een Eidereend liet zich ook even zien. Later gingen we tegen de koude Noordooster in weer terug naar Wijk aan Zee, met geen andere waarnemingen dan bovenvermelde. Einddoel werd de Vogelplas in de Kennemerduinen, waar we werden "opgewacht" door Kuifeendjes, Bergeenden, Futen, Koeten, Wilde Eenden en Wintertalingen. In de duinen zelf was nog niet veel te beleven. Andere waargenomen soorten tijdens de route waren Blauwe Reiger, Knobbelzwaan, Patrijs, Waterhoen, 'Scholekster, Kievit, Houtduif, Turkse Tortel, Veldleeuwerik, Merel, Vink, Huismus, Spreeuw, Zwarte- en Bonte Kraai, Kauw, Ekster en Fazant. Dit alles onder bijzonder prettige leiding van de heren Steen en Vogel.

5 (3), 16 (1971)

EXCURSIE LAARDER WASMEER

L.J. Dwars - van Achterbergh

Zaterdagmorgen, 8 april 1972, waren van zes tot tien uur 12 personen aanwezig bij het Laarder Wasmeer. Bij een aanvankelijk onbewolkte lucht, later gevolgd door lichte bewolking, een temperatuur van 5 graden en een matige tot harde wind werd er met veel aandacht geluisterd naar de vogelgeluiden met als doel de deelnemers deze zelf te laten determineren. Verder werden de vinkenbaan en de hut bekeken, de werking daarvan uitgelegd en vanaf de berg bij Anna's Hoeve de grote plas bekeken. Er werden ongeveer 650 vogels geteld in 45 soorten, waarbij circa 350 Kokmeeuwen, 8 Tiftjaffen, 6 Fitissen, 2 Heggemussen (zingend), 2 Putters, 3 Kneuen, 1 Geelgors, 1 Groene Specht, 3 Torenavalken (1 in nestkast, 1 het nest invliegend), 1 Dodaars en 1 Geoorde Fuut op de grote plas.

6 (5), 13 (1972)

NACHTEXCURSIE IN HET RIVIERENGEBIED

D.A. Jonkers

In de nacht van 10 op 11 juni 1972 namen 23 enthousiastelingen deel aan deze eerste nachtexcursie van de Vogelwerkgroep. Omdat bij een voorexkursie de resultaten langs de Rijn pover waren, werd gestart aan de noordkant van de Waal bij Waardenburg. Ter hoogte van Ophemert werden de eerste "Crexers" (nachtornithomanen-jargon voor Kwartelkoningen) gehoord, totaal 3 in getal.

Hier werden tegelijkertijd Bosuilen en Bosrietzangers beluisterd. De uiterwaarden bij Ochten leverden jagende Ransuilen, een Porseleinhoen en een Blauwborst op. De laatste soort werd later aan de zuidzijde van de Waal nog enkele malen gehoord. Even voor Oosterhout vloog een Steenuil rakelings over de auto's. Aan de zuidzijde gekomen was het inmiddels licht geworden. Talrijke soorten gaven met hun ochtendzang acte de présence, waaronder Grauwe Gors, Roodborsttapuit, Zwarte Roodstaart en Wielewaal. De excursie werd besloten met een wandeling rond de Kil van Hurwenen, waar nog een Blauwe Kiekendief en een Sperwer werden gezien. Voldaan, maar wel vermoeid kwamen de deelnemers tot de slotsom, dat 83 verschillende vogelsoorten tijdens de excursie waren waargenomen.

6 (6), 7 (1972)

BIKBERGERBOS

L.J. Dwars - van Achterbergh

Op zaterdag, 7 oktober 1973, hadden rond 6.15 uur 14 personen belangstelling voor de excursie door het Bikbergerbos. Het was een mooie herfstochtend, bijna geen wind, ongeveer 6° C. en met een opkomende zon, die later het bos in zijn volle pracht aan herfsttinten liet bewonderen. Alleen het aantal vogels, dat zich op dit vroege uur liet horen of zien, was klein. Wel was er veel trek te horen, maar hoog en in een bos, dus moeilijk waar te nemen. We zagen en hoorden o.a. diverse mezensoorten, Goudhaantjes en Winterkoninkjes, al hielden zij zich goed verscholen in het nog dichte gebladerte. De roep en de roffel van de Groene en de Grote Bonte Specht klonken geregeld op van alle kanten. De Roodborst liet zich van heel dichtbij bekijken en ook het fourageren van de Boomkruiper (op grote rupsen) konden we goed waarnemen. Wel vonden we het jammer dat het aantal soorten vogels (29) vergeleken bij andere keren, zeer gering was.

7 (1), 6 (1973)

EXCURSIE ZANDDIJK

D.M.J. Ras

Ondanks sombere berichten van De Bilt en een wazig beging van de derde november in 1973 brak de zon reeds vroeg door en het werd een van die heerlijke november-ochtenden, die je eerder in de lente verwacht, dan in dit jaargetijde. Temperatuur ca. 8 graden C.; zwakke wind. Voor deze excursie verschenen er 10 personen in de startblokken. Hoewel de snelweg een nog steeds onaangenaam doorkruisen betekent van deze prachtige streek, werden er toch zeer veel waarnemingen gedaan: 11 Kleine Zwanen, Roodborstjes, Koolmezen, Sijsjes, Kauwen, Zanglijsters, Pimpelmezen, Heggemussen, Staartmezen, Winterkoninkjes, Vinken, Kieviten, Boomleeuweriken in vlucht, Goudhaantjes, Spreeuwen, Houtduiven, Waterhoentjes, Blauwe Reigers, Veldleeuweriken, Fazanten, Merels, Koperwieken, Vlaamse Gaaien, Grote Bonte Spechten, Kneuen, Kluten, Bergeenden, Graspiepers, Rietgorzen, Watersnippen, Brilduikers, Baardmezen, Fraters, Buizerd en Kuifeend, terwijl een Strandleeuwerik voor ons op het zand achter Oud-Walkeveen een demonstratie gaf van haar prachtige kleuren. De afstand was slechts 10 - 15 meter. Een Klapkster was nog in een iets verder verwijderde boom neergestreden. Al met al een zeer geslaagde ochtend, die om 11.30 uur eindigde.

8 (1). 7 1973

EXCURSIE DE PEEL

G. Heisse

Met zes deelnemers vertrokken wij op 10 november 1973 in de vroege morgen naar de Peel, begeleid door een miezerige regen. Gelukkig bleek het daar droog te zijn bij aankomst, maar het sombere wolkendek en de vrij krachtige zuidwesten wind, waren toch niet bevorderlijk voor het waarnemen van vogels, omdat deze zich onder dergelijke omstandigheden ook drukken. Toch werd nog enige malen een Blauwe Kiekendief-vrouw gezien, alsmede

groepjes mezen, Goudhaantjes, enz. Uit een nestkastje stak nog wat hooi en bij het openen sprong een muis zowat in de baard van onze excursieleider. Na een pauze in Meijel werd in de namiddag de Mariapeel bezocht. Ook hier dezelfde omstandigheden en af en toe motregen. Enige Blauwe Kiekendieven werden hier waargenomen alsmede Torenvalk, Sperwer en Groene Specht plus nog enig kleingood. In totaal 32 soorten, zodat we toch nog tevreden naar huis terugkeerden.

8 (1), 7 (1973)

UILEN - EXCURSIE GROENEVELD

J. Klein

Overeenkomstig de reeds jaren bestaande traditie was ook dit voorjaar weer een excursie gepland naar Groeneveld om daar gezamenlijk de uilen te beluisteren. Reeds lang tevoren was de datum ervoor vastgesteld: 6 maart 1974, een avond met volle maan in een periode dat de geluiden optimaal te horen zijn. Mevrouw de Wijs zou meegaan. Dit garandeerde in elk geval dat voortdurend door haar geproduceerde lokroepen zouden klinken, waarop de echte uilen hopelijk zouden reageren. Dit hadden velen van ons reeds vaak meegemaakt. Helaas kon de excursiecommissie niet alles garanderen. Speciaal

niet het weertype van die week. Na een mooi dag kwam er die avond een enorme mist opzetten. Desondanks wisten toch nog 27 leden van de VWG de parkeerplaats te bereiken. Vol goede moed gingen we op pad. Door de steeds dichtter wordende mist hadden de dieren blijkbaar ook een vrije avond genomen. De uilen lieten zich bijna niet horen maar door alle inspanningen, die onze leidster zich getroostte, resulteerde dit in het op grote afstand horen van 1 mannetje en 1 vrouwtje Bosuil, terwijl tegen het eind van de wandeling nog eens tweemaal een mannetje Bosuil werd gehoord. Hoewel dit geen overdonderend resultaat kan worden genoemd, hadden wij toch een mooie avondwandeling gemaakt.

8 (4), 13 (1974)

OCHTEND EXCURSIE IN ANKEVEEN

H. Pollema

Onder leiding van de heer S. Poelstra begon op 26 oktober 1974 om 7.40 uur de excursie. Wij stonden nog op de parkeerplaats (9 deelnemers) toen er een formatie van 80 Grauwe Ganzen overtrok in zuidelijke richting, even later gevolgd door 14 Knobbelzwanen. Op weg naar het Bergsepad hoorden we de Winterkoning al in zijn ochtendzang. Aan het begin van het pad enkele Roodborsten die het erg druk met elkaar hadden, met daar doorheen een paar Heggemussen. Links en rechts van het pad Wilde Eenden, Blauwe Reiger, Futen, Meerkoeten en Kuifeenden. Overvliegende Kramsvogels, Kauwen, 30 Slobeenden, Watersnippen, Aalscholvers, Sijzen en in vijf formaties ca. 350 eenden, welke door de grote hoogte moeilijk te herkennen waren. Even over de helft van het pad, twee Kuifeenden met daarbij één Brilduiker. Na de brug zijn we linksaf gegaan; daar hoorden wij een Winterkoning, Koolmees, Pimpelmees en zagen over het weiland een Torenvalk vliegen. Daarna richting Dammerkade. Links in de plassen 47 Futen en een tiental Knobbelzwanen. Op dit smalle weggetje was het moeilijk lopen; het was meer glijden en glibberen in de doordrenkte modder, zodat het waarnemen erg moeilijk werd. Even halt houden op een verhoogd stukje; hier vloog op 5 meter afstand een Klapekster voorbij, herkend door een kenner en later volgens de gids gedetermineerd. Op de Dammerkade zagen we het overtrekken in drie groepen van 100 Kieviten, links en rechts Tafeleenden, Kuifeenden, Meerkoeten en Futen. Een Woudaapje liet zich ook nog even zien. Al met al kunnen we fijn terugzien op een rijk van vogels voorziene ochtend. Dit was de moeite van glijden en glibberen wel waard.

9 (1), 22 (1974)

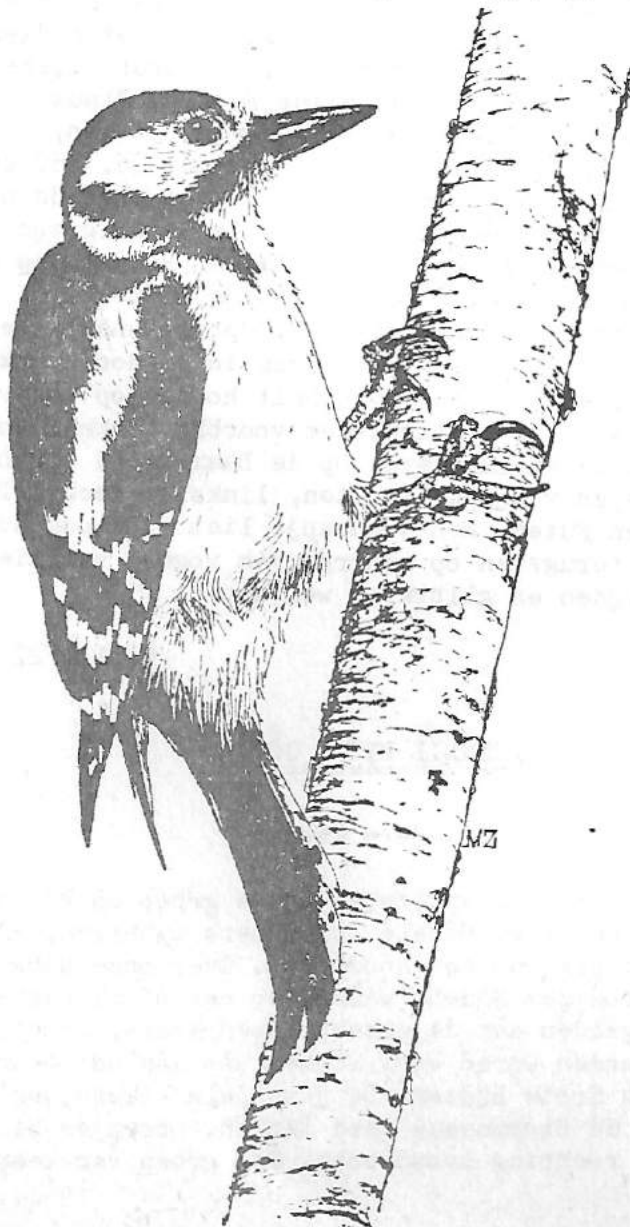
EXCURSIE EINDE GOOI

R. de Wijs - Tabois

Daar de opkomst nogal groot was, splitsten we de groep op 27 januari 1975 in tweeën. Terwijl we nog even op eventuele laatkomers wachtten, klonk vanuit het bos de zang en het geknispel van een Roodborst. Over onze hoofden vlogen intussen verscheidene groepjes Sijzen, waaronder een of meerdere Barmisijzen. Overal langs de weg bungelden aan de elzenproppen Kool-, Pimpel- en Staartmezen. In de weilanden waren veel Kokmeeuwen aan het fourageren. Op een van de palen zat een Grote Lijster. De juveniele Kokmeeuwen maakten een geluid, dat aan dat van de Stormmeeuw deed denken. Groepjes Zilvermeeuwen vlogen hoog over, in de richting Loosdrecht. Een groep van veertig Koperwieken

kruiste ons pad, terwijl in de weilanden een twintigtal Kramsvogels neerstreek. Op grote afstand zagen we een enorme vlucht vogels in de lucht. Vrij hoog. Het was met geen mogelijkheid vast te stellen welke soort het was. Bij "het schip" (marinekamp) fourageerden drie Goudvinken. Goed te zien daar ze bij het hek heen en weer vlogen en op de grond kwamen. Drie Knobbelzwanen kwamen luid zoevend over. De geluiden van Vinken, Ringmussen, Houtduiven maar vooral Kool- en Pimpelmezen drongen tot ons door vanuit het bos. Er werd een enkele Blauwe Reiger gezien. Ook waren er weinig Bonte Kraaien terwijl er tevens meerdere Zwarte Kraaien en Kauwtjes bekeken konden worden. Op het landgoed waar de andere helft van de groep begon, was het ongeveer identiek. Wel kwamen daar de Zwarte Mees, Goudhaantje en Vuurgoudhaantje bij, als ook de Boomklever en de Boomkruiper, die al luid riepen. Verscheidene Grote Bonte Spechten lieten zich horen. Ergens lag nog een restant van een "spechtensmidse". Zo konden we de mensen die dit nooit eerder zagen, tonen hoe een dennekegel door de vogel klemgezet wordt in een holte van een boom of soms in een gaffel, zodat hij de kegel kan leegpikken. De zang van de Grote Lijster hebben we niet gehoord. Jammer, want die zingt vaak al in januari en het geluid klinkt dan zo gaaf wanneer er geen andere vogelzang tussen zit. Toen we het bos verlieten, staken twee reeën het pad over. Behalve de reeds genoemde soorten zagen we nog: Buizerd-Waterhoen-Stormmeeuw-Turkse Tortel-Winterkoning-Heggemus-Groenling-Huismus-Spreeuw-Ekster-Vlaamse Gaai.

2 (2), 13 (1975)

VERSLAG VAN DE DAGEXCURSIË NAAR DE FLEVOPOLDERS

C. Rosier

Met ijs op de vaarten en plassen en nog sneeuw op de velden vond de VWC-ganzenexcursie op 7 februari 1976 door de Flevopolders, onder prettige leiding van de heer P. Ploeger, plaats. En de ganzen waren gelukkig in grote getale aanwezig! Het begon al langs de Gooiseweg, waar circa 6000 Kolganzen, met enkele Rietganzen aangetreden stonden. Langs de Larserweg waren enkele kleinere groepen ganzen. Bij één van die groepen vlogen de Kolganzen op, waardoor de Rietganzen gemakkelijker én duidelijker waarneembaar waren. Opvallend was dat "één" Rietgans een duidelijke witte halsband + blauwe vlag om de nek had en een ander exemplaar een gele band + vuil oranje rose vlag. En verder langs de Meerkoetenweg stonden ca. 5700 Kolganzen en + 365 Brandganzen ons waakzaam in het oog te houden. Het opvallende hierbij was, dat de vogels zeer duidelijk het stoppelveld meden. Een andere groep vogel(tje)s waren de ongeveer 1500 (!) Fraters langs de Knardijk. Van de roofvogels waren de Torenvalken (30) het meest vertegenwoordigd; van de 5 Buizerds was er zeker één een Ruigpootbuizerd en een ander waarschijnlijk; verder 1 ♂ Blauwe Kiekendief en 8 ^{op}, over het gehele traject verdeeld. Het Oostvaardersdiep was, op enkele wakken na, geheel dichtgevroren. Heel opvallend was het duikpatroon van de Nonnetjes; alléén aan de rand van het ijs doken zij onder. Andere eendesoorten waren nog: Grote Zaagbek, Brilduiker, Tafel- en Kuifeend, helaas niet in grote aantallen, maar wel duidelijk herkenbaar.

10 (2), 12 (1976)

VERSLAG EXCURSIË HILVERBEEK EN SPANDERSWOUD

P. v.d. Poel

In totaal 9 personen namen deel aan de excursie, onder leiding van Jelle Harder op 10 januari 1976. Het was vrijwel windstil en - wat belangrijker was - droog. Door het zachte weer waren veel vogels al in voorjaarsstemming, waarbij vooral Boomklever en Boomkruiper zich goed lieten horen. Bij de boerderij "Stopbergen" zaten vele Spreeuwen en Koperwieken boven in de beuken te kwelen en te kwetteren! Op de meeste weilanden zagen wij hazen, die druk achter elkaar aan zaten; een duidelijk teken dat zij al volop in de rammeltijd (paartijd) waren. Van de mezensoorten zagen wij op onze wandeling Kool-, Pimpel-, Zwarte- en Staartmees alsmede Glanskopjes. Ook van de Koolmees hoorden wij zo nu en dan de voorjaarsgeluiden en eenmaal zelfs van de Zwarte Mees. Bij het bruggetje tussen de twee landgoederen zwom een vrouwtje Carolina-eend; bij onze nadering maakte ze zich luidkeels uit de vlerken. Tijdens de tocht op het landgoed Spanderswoud zagen wij drie lavaiende reeën op het centrale weilandje. Verderop werd een Buizerd gezien, zittend in de bomen langs de Oude Meentweg. Bij het passeren van enkele voorbijgangers vloog hij weg naar een plek zo'n honderd meter verderop. Het betrof een zeer licht gekleurd exemplaar dat al meerdere weken op dezelfde plaats was waargenomen. De onderzijde van deze Buizerd was grauwwit, terwijl hij alleen op zijn borst een donker "slabbetje" had. Zijn ondervleugels waren geheel licht van kleur, op de donkere halvemaantjes bij de polsen na; hierdoor zou verwarring met een Ruigpootbuizerd mogelijk zijn, ware het niet dat zijn staart het wit met donkere eindband miste. Het laatste deel van de excursie lieten zich vrij weinig vogels zien of horen, mogelijk door het donkere weer. Ondanks dit was het een aangename en geslaagde wandeling. Na afloop werd door drie van de deelnemers in het Spanderswoud een alarmerende Bosuil gehoord; het was toen al bijna half twaalf!

GOOLMEER EXCURSIE

G. Rieken

Verslag van de excursie van zaterdag 2 oktober 1976, onder leiding van R. v. Maanen. Deze ochtendexcursie begon tegen 7.30 uur nadat zich acht personen hadden verzameld bij het begin van de Huizer Pier. Een geliefd punt voor de fijnproevers onder de vogelmensen. Het was aanvankelijk mistig, doch de mist trok al gauw op en de zon begon te schijnen, deze zou ons op de verdere ochtend blijven vergezellen. Ook begon toen de trek te komen. Op de pier zagen we kieften, Spreeuwen en Ringmussen overkomen. Torenvalken, Kneutjes en Kwikstaarten bleven in de buurt hangen. Op het slik en randmeer konden we zover onze prisma's reikten ontzettend veel waterwild constateren. Meeuwen, in de soorten van Kap-, Storm- en Mantelmeeuw waren van dichtbij te zien. De eendachtigen veel verder weg, hoofdzakelijk de Wilde, verder Roodkoppen (Tafeleenden). Knobbelzwanen, Koeten, Waterhoenen, Futen, Aaischolvers op de palen gezeten, Watersnippen, Oeverloper, Blauwe Reigers. Het verblijf op de pier zou de gehele ochtend kunnen duren, ware het niet dat de plannen anders waren. Herfstzang was ook te beluisteren van de Tjiftjaf, alsof deze pas was aangekomen in het voorjaar. Ook de Zwarte Roodstaart, in twee exemplaren aanwezig, zong. We zouden ze dichtbij in de kijker nemen. Boerenzwaluwen, Eksters en Zwarte Kraaien waren de volgende soorten die we noteerden. Onze tocht voerde ons om de zuiveringsinstallatie heen. In het riet zagen en hoorden we een aantal Baardmannetjes, alsmede de Rietgorzen en de Heggemus. Koperwiek, Grote Lijster, Huiszwaluw, Kool-, Pimpel- en Matkopmezen werden genoteerd. Houtduiven, Gaaien, Groene Specht, Spreeuwen, Leeuwerik; vinkachtigen in vluchten overkomend. Deze laatste konden niet precies op naam gebracht worden. Op Magdalene aangekomen, konden we mooi een groot gebied overzien. We zagen roodkoppen, Zomertalingen en weer veel Wilde Eenden invallen. Vliegende Futen in groepjes deden ons al gauw denken aan die andere langnekken, de zaagbekken. De Roodborst en de Winterkoning zongen in het eikehout. Wie schetst onze verbazing toen een Roerdomp, rustig vliegend, zich enige tientallen meters boven de rietzoom verplaatste. Vanaf de heuvel gezien konden allen deze geheimzinnige rietbewoner geweldig mooi volgen. Ons volgend punt was het "uilenbos" waar een drietal spechtensmidsen werd gevonden, elk rijkelijk van denneappels voorzien. Een speurtocht naar de uilen leverde niets op, wel werd een aantal braakballen gevonden en in dank meegenomen om ze eens uit te pluizen. Ook het voedselterrein van de specht werd bezocht, namelijk een mierenhoop, waar geregeld deze groene signeur zijn maaltijd pleegt te houden. Neem daarbij de vele planten en paddestoelen die en passant ook nog onze aandacht kregen dan kan men zeggen: een zeer geslaagde ochtend in de vrije natuur!

10 (5), 20 (1976)

LEDENAVONDEN

Ledenavonden zijn vanaf het ontstaan van de vogelwerkgroep gehouden. Deze avonden hebben altijd bestaan uit lezingen, doorgaans verlevendigd met dia's en films. De lezingen werden en worden elke vierde donderdag van de maand gehouden met uitzondering van de maanden december, mei, juni, juli en augustus. In november 1981 heeft inmiddels de honderdste lezing plaatsgevonden. Behalve aan deze bijeenkomsten ontstond er op een gegeven moment ook de behoefte zogenaamde werk- of contactavonden te beleggen. Op zo'n avond werd het werk van de verschillende sub-groepen voorbereid. Naderhand zijn deze werkavonden ook benut voor activiteiten als het inrichten en bijhouden van het vogelwaarnemingenarchief en de bibliotheek. Ook zijn op deze avonden wel eens vogeldia's van leden vertoont of uileballen uitgeplozen. De werkavonden zijn gepland op elke tweede dinsdag van de maand, behalve in juli en augustus.

In de Korhaan, jaargang 1 nummer 1 1967, stond de eerste ledenavond als volgt aangekondigd:

CONTACTAVOND OP WOENSDAG 15 MAART 1967

in De Harmonie, Brinklaan
te Bussum (t/o Vituskerk)
Aanvang 20 uur

- a. bestuursmededelingen.
- b. vogelpraatje waaraan eenieder kan deelnemen.
- c. films over nestbouw, broeden en verzorging van jongen bij Kool- en Staartmees, door de heer E. Boeve te Ankeveen (introducé's toegestaan).

In ons verenigingsblad verschenen jammer genoeg maar weinig verslagen van deze ledenavonden. Twee ervan willen wij u echter niet onthouden.

DE UILENLEZING VAN 26 FEBRUARI 1970

Chr. M. Steen

Op 26 februari heeft de heer Versluis van de V.W.G. Amsterdam voor onze leden een lezing gehouden over de uilen van het Amsterdamse Bos. Mede door de aanwezigheid van vele "cursisten" mocht hij dit doen voor een overvolle zaal, wat hem dus een dankbaar gehoor opleverde. Het blijkt inderdaad wel, dat de uilen onder de vogelliefhebbers, meer belangstelling genieten dan menig andere vogelsoort. Als oud-Amsterdammer ben ik zelf vele jaren actief geweest in het Bos zoals wij hardnekkig plegen te zeggen. Sinds 1960 ben ik er echter niet vaak meer geweest. Voor mij was het dus een hernieuwde kennismaking met een gebied, waar ik bij nacht en ontij placht rond te zwerven. In die tijd kende ik veel roest- en broedplaatsen van de Ransuil.

Uit de lezing bleek mij, dat de uilenstand er aanmerkelijk is vooruitgegaan en uitgebreid werd met de Bosuil. Vooral deze twee soorten hebben deze mensen grondig bestudeerd. Wat dit vaak betekent, is door de heer Versluis zeer uitvoerig verteld, met alle, soms enigszins lugubere details, erbij. Ik denk hierbij bijvoorbeeld aan die geschiedenis met het gezichtsmasker. Door middel van grafieken werd het verband aangetoond tussen de driejaarlijkse topjaren van de muizen en de broedresultaten van de uilen. Zij blijken in een slecht muizenjaar aan periodieke onthouding te doen. De uilen kennen tevens het celibaat, zij het dan uit eigen vrije verkiezing of gedwongen door de omstandigheden, zo u wilt. Zij dragen dus niet ten onrechte het predikaat "wijs". Voor mij was het een zeer boeiende avond door de zeer goede verteltrant van de heer Versluis. Ik denk wel, dat zeer veel mensen, die deze avond bezocht hebben, dit met mij eens zullen zijn, al bleek wel, dat er op het gebied van kennis omtrent de uilen, er nog veel vragen open blijven. Als u dus uilen wilt gaan bestuderen, hoeft u niet bang te zijn, dat de heer Versluis en zijn collega's alle braakballen al voor uw voeten weggeraapt hebben.

4 (3), 16 (1970)

EEN FANTASTISCHE LEDENAVOND OVER HET VALKENIERSBEDRIJF

R. de Wijs - Tabois

De eerste ledenavond van 26 september 1974 bracht ons een uiteenzetting door de heer H.J. Slijper over het valkeniersbedrijf en niet de valkenjacht zoals ik in mijn onkunde aankondigde. Het lijdend voorwerp van deze avond was hierbij aanwezig, te weten een Lannervalk uit Tunesië, compleet met bellen en kapje, wat overigens later verwijderd werd. Over de rui werd verteld, dat deze grote problemen met zich mee kan brengen. Om de vogel hierin tegemcet te komen worden delen van pennen, die andere vogels toebehoord hebben, aan de resterende stukken van de in de rui zijnde pennen gelast, hetgeen op zeer vernuftige wijze geschiedt. Dit om te voorkomen dat de vogel de reeds nieuwe pennen van de vleugels en stompjes van de staartpennen stuk stoot. We maakten tevens kennis met de loer, zodat we nu weten wat het zeggen wil, iemand een loer te draaien. De opkomst op deze avond was groot en de discussie die ontstond levendig. Hoewel de valk zich voorbeeldig gedroeg, kon niet worden voorkomen dat één en ander op de vloer terecht kwam, waarvoor onze excuses aan de heer De Boer, die wel heeft ondervonden deze keer "vreemde vogels" in de zaal te hebben gehad!

2 (1), 11 (1975)

VOGEL - ALLERLEI

In de Korhaan zijn regelmatig stukjes verschenen, waarin men verhaalt over bijzondere ontmoetingen en gedragingen van vogels. Ook zijn zo nu en dan verhalen gepubliceerd waaruit de bijzondere inspanningen blijken die men zich getroost om iets voor onze vogels te doen. Wij hebben een aantal van deze verhalen bij elkaar gezocht, opdat u nogmaals mag beleven wat je allemaal met vogels mee kunt maken.

GIERZWALUW GROOTGEBRACHT MET..... EEN THEELEPELTJE

C. Holzenspies

De laatste Gierzwaluw is vertrokken. Dit familielid der kolibriën was de heksesluis van alle jonge vogels, die elk uur 14 keer per dag door me gevoerd werden.

Vier weken lang hapte deze vogel gretig zijn voedsel van het theelepeltje af, dat hem voorgehouden werd. Soms stopte hij per vergissing, mijn hele vinger-topje in z'n bekje, terwijl hij vergeefs probeerde, deze vreemde brok in te slikken, want een grote snavelopening hebben ze! Niet alleen dat kleine snaveltje geeft toegang tot het inwendige van de Gierzwaluw. Tot onder zijn ogen door loopt zijn bekje. Als hij een mens was geweest, zou een asperge gemakkelijk dwars naar binnen gewerkt kunnen worden. Twee en twintig augustus. Hoge temperaturen. Zwakke ZØ wind. Weg is de eetlust van de Gierzwaluw. Voor het theelepeltje met zijn eten heeft hij geen interesse meer. Wel voor de stralende blauwe lucht, het element, waar hij als Gierzwaluw in thuis hoort. De trekdrang is in hem ontwaakt! Geen gezeur van lepeltjes met kunstvoer. Nee, hij moet weg. OP TREK NAAR AFRIKA. Zijn vele soortgenoten hebben de gevaarlijke reis reeds ondernomen. En hij zit maar in een kooitje ergens in Huizen, terwijl de tocht naar het verre overwinteringsgebied nog voor de boeg ligt. Onrustig klautert hij langs de tralies op en neer, op zoek naar een uitgang, die er normaal hoorde te zijn, als een jonge Gierzwaluw zijn nest verlaten wil.

Lang hoefde hij echter niet te wachten. Een blinkend aluminium ringetje werd hem omgedaan. Een proefvlucht door de kamer toonde aan, dat zijn vliegvermogen prima in orde was. Toen werd hij mee naar buiten genomen. Op een hand gezeten keek hij druk om zich heen, alle nieuwe indrukken op hem inwerkend. De uitdrukking in zijn ogen was heel anders dan toen hij zich nog in zijn veilige kooi bevond.

Een "op zijn hoede zijn" uitdrukking lag nu in de heldere ogen. Plotseling begon hij flink te trillen. Het leek op het testen van een vliegtuig vlak voor de start.

Lang tijd om te kijken had ik echter niet. De Gierzwaluw, die geen vogelboeken las, nam de "vleugels". Handig zwenkte hij de hal in, door naar de zitkamer, waar hij door het openstaande raam verdween. Zo is toch niet altijd alles waar wat in de vogelboeken staat beschreven.

Boeiende vogels zijn het. Alleen al hun bouw is geniaal. Volkomen ingesteld op het leven in het luchtruim. Stroomlijn is het devies. Ingebouwde ogen om geen last te hebben van de luchtstroom, platte kop, lange dunne vogels en een staart, die soms puntig, soms gevorkt is. Dat hangt af van de stand van de staartpennen. Kleine pootjes. Apus apus, luidt zijn Latijnse naam, d.w.z. pootloos. Vier klauwtjes, alle naar voren gericht. En knippen dat ze kunnen met die kleine haakjes als ze zich aan je hand vastklemmen!

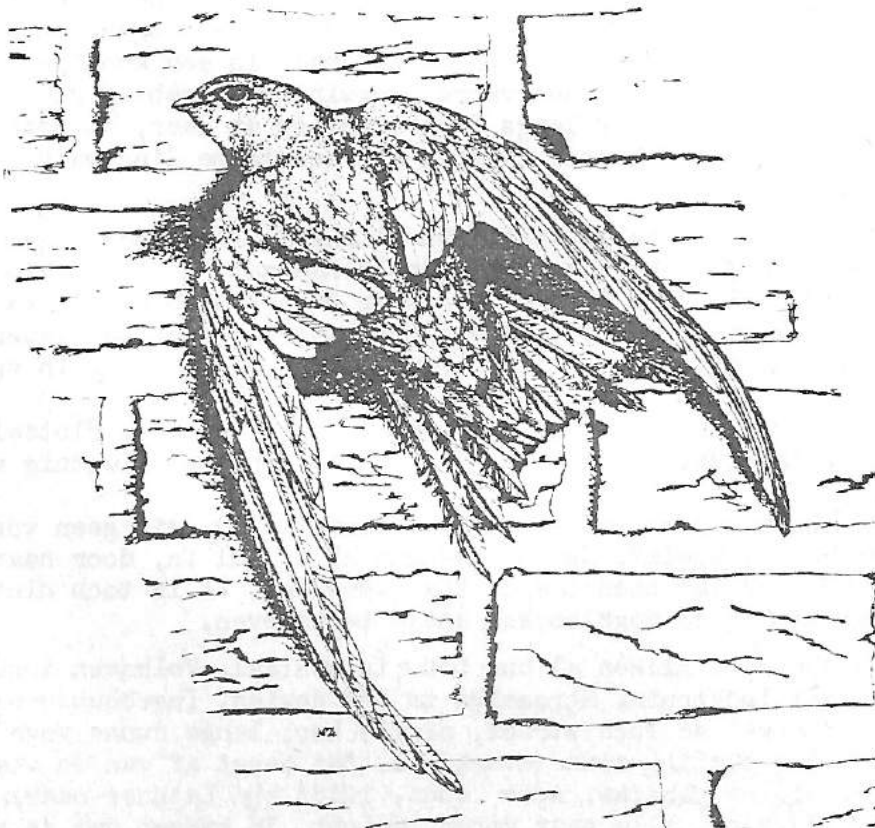
Wonderlijk eigenlijk al die verschillende vormen in de natuur. Aan de ene kant het prehistorischmodel van een Aalscholver. Daar tegenover het supersonische van de Gierzwaluw. Ik heb eens gelezen, dat het "coëfficiënt of dynamic similarity", een term gebruikt door vliegtuigbouwers, van Gierzwaluwen hetzelfde was als die van de Meteor-jet aircraft. Hoe men het precies berekent weet ik niet, maar het klinkt boeiend.

Jonge Gierzwaluwen kunnen geruime tijd zonder voedsel. De lichaamstemperatuur daalt dan. De vogels voelen klam aan een veel leven zit er niet in. Zodra er weer voedsel beschikbaar is, gaat de temperatuur omhoog en keert de vogel terug tot het normale leven. Merkwaardig is ook de "kamergymnastiek", die jonge Gierzwaluwen, die al een maand oud zijn, plegen te bedrijven. David Lack meent, dat dit gedrag te maken kan hebben met het verstevigen der vliegspieren. Van tijd tot tijd gingen mijn Gierzwaluwen op hun hoofd staan, net zoals een beoefenaar van yoga dit af en toe doet. De vleugels worden uitgespreid, de pootjes ingetrokken. Het kopje naar beneden gericht en de staart omhoog gestoken.

Bij het maken van geluiden zijn er verschillen bij de jonge vogels. Sommige maken kirrende geluiden. andere produceren een "te-swie-je, te-swie-je". Weer andere zwijgen gewoon. Zo gauw als ze me hoorden aankomen, begon het concert. Maar de zwijgzamen hielden zich ook dan stil. Waarom weet ik niet. Misschien, dat ik een volgende keer ook met deze "denkers" een gesprek kan komen.

NB. Carla Holzenspies bezat in die jaren een vogelopvangcentrum in de gemeente Huizen.

I (4), 5-6 (1967).

DE ERVARING VAN EEN RINGER

J. van der Geld

In Nederland wordt door een aantal amateur-onderzoekers vogels gevangen voor het wetenschappelijk vast stellen van bepaalde eigenschappen van deze vrienden uit het dierenrijk. Samen met de heer K. Visser draag ik hierin een steentje bij.

Bij ons geschiedt het vangen met staande nylonnetten, voor de vogels en.. ook voor de mensen dikwijls onzichtbaar. De ervaring heeft ons geleerd, dat de vogels verschillend reageren op de vangmethodes. Er bevinden zich bijzonder intelligente maar ook domme wezentjes onder. Tot de intelligente vogels mogen we de groenlingen rekenen.

Zo ontdekten we half juli een groepje groenlingen op een braakliggend terrein bij Huizen. Deze vogelsoort is nogal moeilijk "aan de veren" te komen, zoals dat heet in het jargon van de ringers, dus moeilijk te vangen. We hadden dit bij voorgaande "expedities" reeds ondervonden. Toch wilden we nog eens proberen ze te vangen. We bestudeerden de wijze waarop zij fourageren en stelden vervolgens listig onze netten op: tussen twee plekjes op het terrein waar de Groenlingen van de melde-zaadjes snoepten. In totaal 38 "groenvinken" lieten zich beetnemen, waaronder enkele welke reeds eerder door de heer Visser in diens tuin in de wintermaanden bleken te zijn geringd. Na de vangst en het ringen werden ze weer losgelaten. Maar toen hadden ze het door: ze "vlogen" er niet langer in. Na deze "wonderbare groenlingen-vangst" hoefden we ons netjes niet meer op te zetten. Ze zagen ons aankomen.....

3(I),8(1969)

DE PLAATSING VAN TORENVALKKASTEN IN ZUIDELIJK FLEVOLAND

J. Harder

Een gedenkwaardige dag in de V.W.G. geschiedenis, speciaal voor de nestkastencommissie. In de namiddag om 18.00 uur van zaterdag 15 maart 1969, stonden de eerste tien torenvalkkasten in Zuidelijk Flevoland. Na een lange periode van voorbereidend werk.

Het was allemaal al heel lang geleden begonnen. Op de laatste commissievergadering in 1968 stelden enige leden voor, torenvalkkasten te maken om deze in Zuidelijk Flevoland op te hangen.

Immers, dit unieke land in wording is wel rijk aan Torenvalken, maar heeft geen nestgelegenheid voor deze roofvogels.

Het plan werd aanvankelijk op de lange baan geschoven, totdat de heer Van Dijk ineens met zo'n 35 kisten op de proppen kwam.

Eduard Osieck en ondergetekende namen 28 kisten onder hun hoede en maakten er in twee middagen torenvalkkasten van. George Ording zorgde voor de andere kisten. De heer Van Dijk nam contact op met Staatsbosbeheer en vroeg of men palen beschikbaar kon stellen om de kisten op te kunnen hangen.

Na enige aarzeling werden die toegezegd.

Nu was het zaak de kisten zo snel mogelijk te plaatsen, want het was intussen al maart geworden.

Op 15 maart was het zover. Om 8.45 uur vertrokken vijf auto's volgestouwd met valkekasten vanuit Huizen richting Nijkerk. De auto van de heer Van Dijk zakke zowat door de veren, vanwege de zware belasting: palen, kisten, planken, gereedschap, ijzertraas, zakken turfmolm enz.

Om 9.15 uur stonden we bij Nijkerk voor de slagboom op de dijk. Even later kwam er een ambtenaar van Staatsbosbeheer. Deze man vertelde ons dat de palen helaas nog niet aangekomen waren. Gelukkig maar dat de heer Van Dijk er een aantal had meegenomen. We konden de kasten bij een loods op de dijk uitladen. Daar lag ook wat aangespoeld hout, dat we later op de dag nog zouden gebruiken.

Het weer was intussen nog slechter geworden. Er stond een sterke ZO wind, het was zwaar bewolkt en het begon nu nog te regenen ook. Dit zou zo de hele dag blijven.

Nadat de moeilijkheden omtrent de afsluiting van de slagboom opgelost waren, vertrokken drie auto's weer richting 't Gooi en één auto richting Lelystad. Daar stonden we dan, de heer Van Dijk, Eduard Osieck en schrijvers dezes, op de dijk, in de regen.....

Aan ons de taak om die dag tien kasten te plaatsen. Het zou een zware dag worden.

Op de dijk werd de torenvalkkast eerst aan de paal bevestigd. Hierbij werden verschillende systemen geprobeerd:

- a: d.m.v. een hangslot, aan de paal vast spijkeren
- b: zonder hangslot, maar met stukjes ijzerdraad eraan vastbinden en
- c: de kast als een soort duiventil bovenop de paal zetten.

Het laatste systeem bleek het beste te voldoen, temeer daar de palen niet te lang waren.

Als de kast eenmaal aan de paal was bevestigd, werden er aan de dijkvoet drie palen gezocht om de hele zaak weer te kunnen schoren. Er werd ook een zak gevuld met plaggen en turfmoalm. Dat werd in de kast gedeponneerd als nestmateriaal.

Was alles gereed dan kwam het zwaarste werk nog: we moesten met ons drieën alles, palen met torenvalkkast, schoorpalen, zak met plaggen en turfmoalm, spade, gereedschap en ijzerdraad de polder in sjouwen. Dat bleek een hels karwei.

Met zo'n zware paal met daaraan een kast, op je nek, zakte je gemakkelijk weg in de klei.

Het was dan ook niets bijzonders als de laarzen in de modder bleven steken en de eigenaar er uit moest stappen, of dat je zo vast zat, dat een ander je er uit moest trekken....

Als je eenmaal pech had kon je nog languit vallen. Ondanks dat je lieslaarzen aan had zat je dan toch nog onder de klei.

Gelukkig zorgde de regen er dan wel voor dat je weer een beetje schoon werd. Na ongeveer 100-150 meter zo gezwogd te hebben, werd dan eindelijk de kast geplaatst.

Met behulp van een kompas werd de voorkant op het ZO gericht.

Op die manier werd de ene na de andere kast de polder in gebracht. Het werd al donker toen we voor de tiende de polder in zeulden. Toen ook die kast op z'n plaats stond slaakten we een zucht van verlichting. De (eerst) "operatie torenvalkkasten" was geslaagd!!

Eenmaal weer bij de slagboom gekomen kregen wij geen overwinnaarszoen, zoals indertijd de heer Jonkers na z'n wandeling" van 120 km, maar wij kregen wel een gevoel van grote voldoening toen we weer richting 't Gooi reden.

DUBBELBEWONING

E.M. Mulder-Eenjes

Vele malen is het bij ons en ook bij anderen gebeurd dat eerst een Koolmees in een nestkastje en daarna een Merel er bovenop een nest begon. Telkens liet de mees dan verstek gaan. Ook dit jaar, 1971, ging dit zo, bij het eerste broed.

Het tweede merelnest werd begonnen bij de burens, op de dag dat de twee jongen 's morgens om half 8 uitvlogen. Het oude nest werd, zoals altijd, door ons verwijderd.

De Koolmezen begonnen hun tweede nestje te bouwen in het kastje en waren al aan het broeden toen de Merels met hun derde nest begonnen op het kastje. De mezenman durfde bijna geen voedsel aan het broedende vrouwtje te brengen, zat hele tijden alarm te slaan met een rupsje in de snavel, vloog soms nog weer terug als hij al vlakbij was. Eens hing hij aan de nestopening en keek achterom of de merelvrouw hem ook achterna kwam. Deze geeuwde eens en scheen zich niets van hem aan te trekken, maar als afweergeschut schuin omhoogstaande snavel boezemde hem blijkbaar angst in. Toen er jonge meesjes waren, ging het voeren steeds vlotter, maar soms joeg de merelman de meesjes uit hun aanvlieg-hulstboom en toen ze zelf ook jongen hadden en van het nest af waren, pikten ze beide een keer, een naar het kastje vliegende mees in de rug, die schreeuwend vluchtte, maar terugkwam toen de merelvrouw weer zat.

Toch is alles goed afgelopen, want 4 jonge Merels en alle Koolmezen zijn uitgevlogen.

5(7), I2(1971).

(VOGEL-) KRAKERS

G. Heise

Dat kraken van woningen zich niet alleen tot de mensenmaatschappij beperkt, maar zich ook tot de vogelwereld uitstrekt, is ons dit voorjaar bij de nestkastcontrole gebleken.

Nadat we in een kastje 5 eieren van de Koolmees hadden geteld, troffen we een week later in hetzelfde kastje een gekraagde roodstaartenest aan met 3 eieren; welk aantal later uitgebreid werd tot 7.

Na het uitvliegen hebben we het nest verwijderd en vonden daaronder het koolmezenest met 5 eieren nog aan. Dat Specht en Draaihals vaak bewoonde kastjes leeggooien om er zelf in te gaan broeden, is bekend, maar van de Gekraagde Roodstaart hadden wij het nog niet meegemaakt. Hebben andere controleurs nog ervaringen op dit gebied?

6(I), 6(1972)

KOLENMEZEN

G. Heise

Onze voederplank wordt druk bezocht door o.a. Kool- en Pimpelmezen. Hieronder bevinden zich 2 Koolmezen en 1 Pimpelmees, welke eruit zien als roetmoppen. Waarschijnlijk slapen zij ergens in een niet gebruikt kolenhok. Ondanks baden in ons vijvertje blijven zij er smoezelig uitzien.

6(I),6(1972).

DE HUISMUS

K. ten Haken

Mogelijk zijn vrijwel alle "eigenaardigheden" uit het leven van de Huismus door de ornithologen al wijd en zijd beschreven. Toch wil ik een notitie doorgeven, die dan wellicht officieel geen nieuwe meer is, maar stellig nog voor velen nieuw zal zijn.

Op een zachte dag, zo tegen het voorjaar, zittend in de tuin, kan het gebeuren, dat uit een troep vechtende mussen, als de rust weer wat hersteld is, een paar mannetjes in de "piste" treden, staart omhoog en vleugels omhoog hangend en zonder ophouden om een vrouwtje draaien. Dit heeft natuurlijk iedereen al vaak gezien. Het vrouwtje wordt het hof gemaakt, enzovoort.

Maar een zeer enkele keer nam ik daarbij waar, dat een vrouwtje op een tak of op de rand van het vogelhuis zat en gebukt naar omlaag haar snavel had vastgebeten in de kuif van het mannetje. Deze hing, als een circusartiest, geheel slap en een beetje in trance zo een zestal seconden aan dit snaveltje, draaiend naar links, draaiend naar rechts en zo nog eens, tot hij dan waarschijnlijk werd losgelaten en in zijn val met een flits weer tot vliegen komt.

Vraag is nu wel: Waarom neem je zoiets slechts zeer sporadisch waar? Dat betekent wel, dat niet alle mussen dit kunstje bij het paringspel hebben ingelast, want dan zou men dit, bij zoveel mussen, veel meer moeten waarnemen.

Waarom dus juist enkele mussen?

Nu hebben wij elke winter gemiddeld 10 tot 15 Ringmussen in onze tuin. Als het koud is tot het voorjaar aan toe.

Eenmaal heb ik, puur toeval, dit zelfde spelletje tegen het voorjaar bij een ringmuspaartje gezien, waarbij we dan maar aannemen, naar analogie van de Huismus, dat het hangende vogeltje het mannetje is, omdat vrouw/man bij de Ringmus op uiterlijk niet waar te nemen is.

Er was toen wel een duidelijk verschil; Er werd maar één keer naar links en naar rechts gedraaid en het duurde zeer kort. Veel flitsender alles, wat ook wel klopt, omdat naar mijn gevoel de ringmusbewegingen zo ongeveer het midden houden tussen die van de mees en de gewone mus.

Midden december vorig jaar kwam er echter een vraagteken bij, toen ik dat circusspelletje tussen twee Huismussen waarnam, terwijl ik dit steeds als aanvulling zag bij het gebruikelijke voorjaarsspel.

Half december heb - ik althans - nog nimmer paringspel van de mannetjes waargenomen. Heeft dat draaispelletje dan toch een in hoofdzaak andere betekenis?

6(I),6-7(1972).

GOUDHAANTJES

J.L. Bos

Op 26 december 1971 hadden we een Goudhaantje in de tuin (Bussum). Op zich een aardige waarneming, maar waar het om ging is, dat het diertje zich ophield in de geheel versierde kerstboom, die in de open serre stond. En waarlijk, zo'n levend vogeltje tussen de glazen ballen, dat is toch zeker een ervaring apart.

6(I),7(I972).

VISSENDE EKSTER

G. Heise

In ons vijvertje zwemt ondermeer een, daarin geboren, schooltje rietvoorntjes. Nu vonden we de laatste tijd langs de rand af en toe een dood visje, waarvan we eerst een kat als dader vermoedde. Het bleek evenwel, dat ze aangepikt waren, zodat we poes ten onrechte verdachtten. Op een morgen zag mijn vrouw een Ekster aan de vijver drinken. Plotseling hipte hij naar het ondiepe gedeelte en pikte naar een visje. Waarschijnlijk werd hij door de glinstering van het zilveren visje aangetrokken en was het speelsheid, want opgegeten werden de visjes niet. Het is nl. bekend, dat Eksters en Kraaien op alles wat blinkt afkomen. Als jongen heb ik eens een tamme Kauw gehad, die lepeltjes e.d. wegpikte en in een boom in de tuin verstopte.

6(4),16(I972).

MERKWAARDIGE VONDST

K. ten Haken

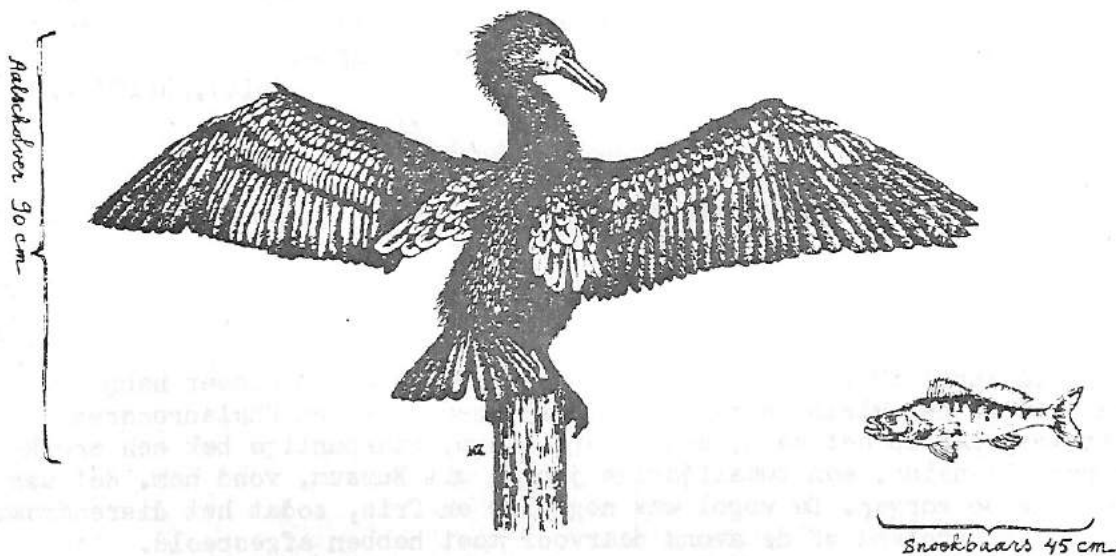
Op vrijdag 14 april 1972 lag in het grauwe water van het Gooimeer nabij Naarden - langs het kleine strandje bij fort Ronduit - een Phalacrocorax carbo aangespoeld op het zand, met in zijn lange, haakpuntige bek een snoekbaars. Hans Blessing, een twaalfjarige jongen uit Bussum, vond hem. Het was nog vroeg in de morgen. De vogel was nog slap en fris, zodat het dierendrama zich diezelfde ochtend of de avond daarvoor moet hebben afgespeeld. Hans nam zijn vondst mee naar huis en kwam tenslotte bij enkele leden van de Gooise Vogelwerkgroep terecht. Het geval leek ons interessant genoeg om er serieus aandacht aan te besteden, en we zochten contact met prof.dr.Voous, ornitholoog, die het een merkwaardige vondst noemde. Hij wilde dit zeker nader bekijken en belde ons een paar dagen later op. Het bleek een volwassen Aalscholver te zijn in zeer goede conditie. Een mannetje. Stellig een broedvogel uit het Naardermeer. Het onderzoek wees uit dat de snoekbaars als prooidier voor de vogel abnormaal groot was; 45 cm. Een derde-jaars vis, die net één pond woog, om precies te zijn 525 gram. De sectie bracht aan het licht, dat één borstvinstekel van de vis de slokdarm van de vogel had opengescheurd en een deel van de stekel stak in het vlees van de vogelkop, waardoor voor- of achteruit gaan van de vis niet meer mogelijk bleek te zijn.

Prof. Voous verklaarde, een verhandeling erop te hebben nageslagen van dr W.H. van Dobben; die het voedsel van de Aalscholvers heeft bestudeerd (1952) en gevonden heeft, dat snoekbaarsen veel door deze vogels worden gevangen en de gemiddelde grootte van de vissen rondom de 20 cm ligt. Van Dobben stelde, dat bij 34 cm de snoekbaars voor de vogels een probleem zou kunnen worden en hij achtte het nuttigen van snoekbaarsen groter dan 36 cm uitgesloten. De foto - in dit geval tekening - bewijst, dat zijn stelling juist is geweest. In de maag van de vogel werd nog een halfverteerde baars aangetroffen.

Oud-opzichter Schaap van het Naardermeer vertelde, dat Aalscholvers in ons land bepaald geen zeldzame vogels zijn en zij tot nu toe de tegenslagen, die de moderne tijd steeds weer voor vogels in petto heeft, goed opvangen. Sinds het wegvallen van de visgronden rond Wanneperveen (drooglegging van Oostelijk Flevoland) en de ondergang van de aalscholverkolonie aldaar, is de kolonie in het Naardermeer vrijwel verdubbeld. Deze bevindt zich in zeer goede conditie, zodat dit populatiegebied dan ook is uitgegroeid tot het belangrijkste broedgebied voor geheel West Europa. Rede te meer, alles er aan te doen om deze unieke vogelkolonie op peil te houden.

Schaap maakt zich echter wel zorgen. Want aantasting van de Markerwaard zal zeker ernstige gevolgen hebben ten aanzien van het voortbestaan van deze prachtige vogelkolonie van Europese allure.

6(5), I9(I972).

BALTSENDE GOUDHAANTJES ?

P.L. Ploeger

Op 2 december 1972 namen wij gedurende ongeveer vijf minuten twee Goudhaantjes waar, wier gefrag ons sterk aan balts deed denken. Mogelijk had het gedrag echter een andere betekenis.

Zij bevonden zich op ongeveer 2 m hoogte op twee elkaar kruisende dunne kale stammetjes. Het eerste dat opviel was, dat zij voortdurend vrijwel op dezelfde plaats bleven. Zij verplaatsten zich langzaam, hoogstens over 30 cm afstand. Ze bleven dan ook steeds dicht bij elkaar (10-30 cm). Voortdurend bewogen zij zich schiksgewijze. Hierbij was mogelijk sprake van "gebarentaal" van wangen, kruin, uitgespreide staart en onderstaartdekveren.

Beide wangen werden om beurten de partner snel toegewend. Dat gebeurde ook met de bovenkop. Het viel ons op dat de lichte wang nu bijna wit leek, zodat er een grotere contrastwerking was met het donkere, relatief grote oog dan normaal tijdens het voedsel zoeken het geval lijkt te zijn. Mogelijk is dit slechts schijn, doordat zij bij het voedselzoeken beweeglijk zijn, zodat ze dan niet zo nauwkeurig bekeken kunnen worden.

Het is mogelijk, dat de veren van de wang door huidspiertjes wat meer aangedrukt worden, zodat zij een gladdere oppervlakte vormen en meer licht reflecteren met als resultaat een wangtekening met fellere contrasten.

De staart werd voortdurend wijd uitgespreid en weer gevouwen en in gespreide toestand de partner toegewend. Ook leek het of de onderstaartdekveren een rol speelden, want ook dit gedeelte van het lichaam werd regelmatig de soortgenoot toegekeerd.

Beide vogels gedroegen zich hetzelfde. Wel kregen wij de indruk dat de één het gefrag iets intensiever vertoonde. Zoals reeds gezegd verplaatsten zij zich bij dit vertoon langzaam over korte afstand. Hierbij bevond zich nu eens de een dan weer de ander boven. Wij konden ze tot op minder dan één meter maderen, maar dat is voor Goudhaantjes niets bijzonders.

Bijzondere verrichtingen aan het goudgele streepje op de schedel, zoals oprichten of uitspreiden van deze veertjes, hebben we niet kunnen waarnemen. Het is waarschijnlijk dat ons een deel, misschien wel een groot deel van overige "gebarentaal" ontgaan is. Analyse van een slow-motion opname zou nadere bijzonderheden kunnen opleveren.

Talrijke vragen zijn bij ons opgekomen. Was dit een baltsspel? Vormen deze vogels reeds een paar? Blijven reeds in vorige broedseizoenen gevormde paren ook na de broedtijd steeds bijeen? Zijn zij voor het leven gehuwd? Vindt paarvorming normaal gedurende de winter plaats? Is er überhaupt iets over paarvorming en balts van Goudhaantjes bekend? Heeft het vertoonde gedrag een geheel andere betekenis?

In de weinige door ons geraadpleegde literatuur konden wij geen uitsluitel vinden.

Deze wandeling leerde ons weer opnieuw, dat je bij het kijken naar vogels toch steeds weer dingen ziet, waarmee je niet eerder geconfronteerd werd.

GOOIS KORHOEN OOK AL STADSBEWONER?

J. Klein

In "De Korhoenders van het Gooi" beschrijft D.A. Jonkers een aantal waarnemingen van het Korhoen om de "verplaatsingen" van deze vogels te illustreren. Al deze waarnemingen hebben gemeen dat zij plaats vonden in polders, bossen, op bouwland en graslanden enz., kortom in gebieden buiten de bebouwde kommen van het Gooi.

Dat exemplaren van deze soort zo ondernemend blijken te zijn dat zij ook in woonwijken aan het fourageren gaan, wordt door de volgende waarneming aangetoond.

Vanuit onze achterkamer in de Zwaardemakerstraat in Bussum, hebben we een goed uitzicht op een ca. 15 meter hoge berk in één van de voortuinen van de huizen in de Hector Treubstraat. Uit gewoonte houden we die boom altijd goed in de gaten, omdat ze vaak als rustplaats wordt gebruikt, niet alleen door vogels die in onze buurt thuis horen, maar ook - vooral in de trektijd - door vogels die doortrekken.

Op 4 april j.l. zaten mijn vrouw en ik tegen achten aan het ontbijt. Opeens zegt mijn vrouw; moet je eens kijken, wat zit daar nu in de boom? Op het eerste gezicht was het al duidelijk; een Korhoen zat op haar gemak aan het ontbijt van jonge berkeknoppen. Deze waren nog niet uitgelopen. Het zicht was dus prima en nadat we de kijkers hadden gepakt, bleek dat geen vergissing mogelijk was.

Voor hen, die met de plaatselijke situatie niet op de hoogte zijn; om deze boom te bereiken heeft de vogel 1000 meter over de bebouwde kom van Bussum moeten vliegen. De afstand tot dat deel van de heide, waar de populatie meestal vertoeft, is zeker 2 km.

De vraag rijst, wat het dier ertoe heeft bewogen zijn ochtendmaal hier te gaan halen, daar dat toch wel dichterbij zijn nachtverblijf te krijgen zou zijn geweest, terwijl hierdoor m.i. ook weer eens wordt bevestigd dat de Korhoenders van het Gooi een opmerkelijke (onnatuurlijke?) makheid vertonen, want zij storen zich blijkbaar niet aan de menselijke drukte, die in deze wijk op dit uur van de dag het grootst is.

g(4), I6(I974).

STEENTJES IN BRAAKRESTEN VAN EEN BOOMVALK

D.A. Jonkers

Van P.v.d. Poel ontving ik onlangs gegevens over braakresten van een Boomvalk (*Falco subbuteo*). De Boomvalk had op een afgebrand stuk van de Westerbeide gezeten (juni 1973), vloog bij nadering op, ging iets verderop weer zitten en kon hier enkele minuten worden geobserveerd.

Tijdens deze observatie maakte de vogel brakende bewegingen. De braakresten werden verzameld en bleken veertien vochtige steentjes en enkele veerfragmenten te bevatten.

Thuis werden zij gewogen en gedetermineerd. Totaal wogen de steentjes 3,99 gram, het gemiddelde gewicht was 0,285 gram.

De steensoort bleek lichtgekleurd kwarts te zijn.

In de mij ter beschikking staande roofvogellitteratuur heb ik nergens iets kunnen vinden over steentjes in roofvogelmagen.

Heeft iemand wel gegevens uit eigen ervaring of boeken, dan graag een berichtje.

Van veel vogels - voornamelijk zaadeters - is bekend dat zij grit opnemen. Is dit niet aanwezig, dan gebruiken zij kleine ronde steentjes en eventueel schelpjes of steenachtig aandoende pitten van fruit, waarmee zij hetzelfde effect bereiken.

De spiermaag van vogels is namelijk bedekt met zwaar geribd, verhoord dekweefsel en is sterk gespierd. Om de malende werking van de spieren te versterken, worden steentjes ingeslikt. Zelfs het hardste voedsel kan nu worden fijn gemalen.

Kwarts schijnt zelfs vaak door vogels te worden opgenomen.

Litteratuur: Tyne, Josselyn van en Andrew J. Berger; Fundamentals of Ornithology 1971, blz 239.

8(4), I7(1974).

DE FUUT

L.M. Hagen- van Swaay

Hoewel van de Fuut wordt gezegd, dat z'n legtijd april-mei is, hebben we op de Stichtse Ankevoense Polder een span, dat er meestal vroeger bij is. In 1973 begon het paar op 5 maart al met de nestbouw. Vol spanning wachtten we de eerste week van april op de eerste jongen, maar helaas waaide het nest 2 april door de storm weg. Omdat het paar direct weer overging tot de balts-ceremonie hadden we op 12 mei vier jongen. In de directe omgeving van ons huis telden we vier nesten.

In 1974 kwam de eerste Fuut op 11 januari en de volgende dag hoorden we 's middags het bekende "geknor", het sein, dat ook de partner was gearriveerd. De temperatuur was toen 9°C. Twaalf maart zagen we de Fuut zwemmen met groen in z'n bek, waardoor we wisten, dat de jongen uit het ei waren gekomen. Na twee dagen wordt het menu veranderd in hele kleine visjes en naar gelang de Fuutjes groter worden, krijgen ze grotere visjes aangeboden.

En deze winter waren ze op de Eerste Kerstdag al bezig met hun balts. Vanaf 25 januari zater de Futen, elkaar om de drie uur afwisselend, op het slordige van waterplanten, biez en riet gemaakte nest. Toen woensdag 5 februari een foto in de Gooi- en Eemlander stond van een broedende Fuut in Kortenhoef lachten wij in ons vuistje en hoopten, dat "onze Fuut" de primeur zou hebben. Maar jammer genoeg vror het in de nacht van 5 op 6 februari een graad of vier. Tot onze schrik lag het nest er 's morgens verlaten bij. Toen we poolshoogte gingen nemen bleken er drie eieren in te liggen. De rietpol was omgeven door een laagje ijs. Naderhand ging de Fuut weer af en toe op het nest, maar zwom ook veel rond, misschien om door beweging een beetje warm te blijven. Zodoende zag een kraai de eieren en van de afwezigheid van de Fuut maakte hij gebruik om de eieren te kapen. De Futen probeerden nog wel het nest te verdedigen, maar omdat zij hele slechte lopers zijn, waren ze op het gladde ijs helemaal machteloos, terwijl de kraai dankzij het ijs juist gemakkelijker bij het nest kon komen.

De kraai moet natuurlijk ook leven en misschien hadden de jonge Futen zo vroeg in het jaar toch weinig levenskansen, maar het was al met al een tragisch schouwspel. Een paar maal zijn de Futen nog naar het nest gaan kijken en het leek wel alsof ze elkaar wilden troosten, zo dicht tegen elkaar zwommen ze dan weer weg, maar na een uur leken ze het verwerkt te hebben en gingen ze alweer "kopschudden", zodat we waarschijnlijk over een goede maand weer een Fuut als een vliegdekmoederschip zien zwemmen met drie of vier jongen op z'n rug.

2(2), I9(1975)

FOURAGERENDE GOUDVINKEN

P.L. Ploeger

Op 21 december 1974, terugkerend van onze vogeltelling langs de Gooimeerkust, zagen wij drie Goudvinken (twee prachtige mannetjes en een wijfje), fouragerend in een meidoornboom. Vrij langzaam knipten zij knoppen af, die zij daarna inslikten.

De Goudvink eet plantaardig voedsel: zaden en knoppen van naaldbomen; bloem- en bladknoppen van loofbomen, waarbij die van berken, wilgen en vruchtbomen de voorkeur genieten. Van berken en elzen eet hij ook de zaden. Voorts heeft deze soort een voorkeur voor de zaden van distels en andere komposieten (bijvoorbeeld melkdistel, paardebloem). De zaden worden alleen van de bloemkorfjes maar vooral ook van de grond opgepikt.

In de loop van het jaar verandert zijn menu, mede in verband met het aanbod in de natuur. Ongeveer vanaf januari bezoekt hij sierheesters en fruitbomen, waarvan hij onder anderen de bloemknoppen eet. Wij zagen dat vorig jaar half april in Sauerland in een paar appelbomen voor ons vakantiehuis. Het tempo waarin dit gebeurde was verbazingwekkend. Het maakte enigszins begrijpelijk dat de Goudvink bij fruittelers niet zo populair was. Vroeger werd de vogel dan ook veel bejaagd.

In mei 1974 zagen we op Gooilust enige tijd, hoe een mannetje op de grond onder een lindeboom bezig was iets van de bovenzijde van een daar overvloedig groeiende muursoort te plukken. Waarschijnlijk plukte de vogel de bloemknoppen af.

Daar waar in Europa nog een min of meer natuurlijke vegetatie aanwezig is, komt de Goudvink voor in de naaldbossen op gebergten en in de lager gelegen zone van gemengde wouden van beuk en zilverspar. In West-Europa komt hij voor in het door de mens aangelegde kultuurlandschap van gemengde loofwouden, tuinen en parken met vruchtbomen, heggen en kleine dichte naaldbomen (vooral sparren).

Daarbij is het gunstig als er een rijke ondergroei aan struiken, jonge sparren en ander klein, dicht naalddhout aanwezig is.

Zo onpopulair als hij bij velen als wilde vogel was, zo populair was hij als kooivogel. In de eerste plaats door het fraaie uiterlijk van de mannetjes, maar ook omdat van het mannetje een goede zanger te maken is. In de natuur is hij niet de zanger van een mooi liedje; in gevangenschap kan men hem in zijn jeugd snel een fraaie melodie leren fluiten door deze voor te spelen.

Het laatste jaar hebben wij op tal van ver uiteenliggende plaatsen in het Gooi Goudvinken waargenomen. Eenmaal gold het een zingend mannetje en een andere keer was het een baltsend paartje. Tot voor kort zagen wij hen hier zelden. Wij hebben de indruk dat ze wat toenemen. Volgens de Avifauna van Nederland (1970) is het een vrij schaarse broedvogel, die voornamelijk in het oosten en zuiden van ons land broedt en de laatste jaren in het westen toeneemt.

Het vrij grote aantal waarnemingen dat in de Korhaan gepubliceerd wordt, stemt daarmee overeen. Hopelijk zet deze ontwikkeling zich voort.

Literatuur:

Buckers, P.G., 1922: Onze Vogels, deel I, 2e druk, Zutphen.

Comm. Ned. Avifauna, 1970: Avifauna van Nederland, 2e druk, Leiden.

Reader's Digest, 1971: Het Beste Vogelboek, Amsterdam.

Voous, K.F., 1960: Atlas van de Europese Vogels, Amsterdam.

Witherby, H.F., (ed), 1952: Handbook of British Birds, deel I, London.

BADEN, DROOGZWEMMEN EN SCHIJNGEVECHTEN

E.M. Mulder- Eenjes

Vogels baden graag, zelfs hoenderachtigen en ook mussen en Winterkoninkjes kunnen uren in het zonnetje zitten in een kuiltje in het mulle zand. Ze raken dan heel wat luizen en mijten kwijt.

Andere vogels, zoals duiven, Merels, mezen, Roodborstjes, Spreeuwen, Zanglijsters en ook mussen baden graag in water, dat niet dieper mag zijn dan 10 centimeter, bijvoorbeeld aan de vlakke of glooiende oever van een vijver of op een plat dak. We zagen een leeuwerik een bad nemen bij een drukke overweg in een plas tussen de wachtende auto's. Vogels baden vaak als het zachtjes begint te regenen.

De Houtduif zet vaak één vleugel als een zeil omhoog en probeert opzij te hollen, om zo ook onder de vleugel nat te worden.

We hebben in de tuin een deksel van een vroegere wasketel ingegraven en de bodem met grint bedekt. Het water blijft dan schoner en de vogels glijden niet uit, ook bij plastik badjes helpt dit.

Laatst was de merelvrouw er enthousiast aan het ploeteren toen er een Heggemusje aankwam. We hadden haar zelden in de vijver zien baden. Nu ze de merelvrouw zo bezig zag, kreeg ze er ook zin in, maar ze durfde er niet bij. Toch probeerde ze de spattende druppels op te vangen en maakte daarbij driftige vleugelbewegingen.

Toen de Merel er genoeg van had, ging het Heggemusje maar even in het water, alsof ze het allen toch ook te griezelig vond. Van een jonge Zanglijster zagen we ongeveer hetzelfde. Ook die bleef, tot hij in het bad kon, in het natte gras ploeterbewegingen maken. Op 19 februari j.l. zag ik een Koolmeesje hetzelfde doen in het natte gras. Door de zachte winter is het gras hier en daar hoog en is het nat. Het meesje ging alle hoge plekjes af, onderbroken door af en toe uitschudden en poetsen in de heesters. Toch was het bad vrij maar hij vond dit zeker prettig.

Het zonnebaden zien we veel bij de Merels. Met een grasrandje als steuntje in de rug, of gewoon plat, kunnen ze in de gekste houdingen liggen, de veren opgezet, om de zon toegang te verlenen tot de parasieten, waarvan de broedende vogels er volop hebben. Toch kan zo'n heet zonnebad niet te lang duren, dat verdraagt een klein dier niet. Wel schijnen sommige vogels, bijvoorbeeld Ekster grote hitte onder de vleugels zó prettig te vinden, dat men zo - in een volière - kan leren een brandende lucifer met de snavel even onder de vleugel te houden. Ook met het doel de parasieten te vernietigen?

Spreeuwen stoppen soms mieren tussen de veren. Blijkbaar doen dieren instinktmatig wat goed voor hen is.

Van schijn-baden naar schijn-vechten is maar een stap. Laatst waren er twee Turkse Tortels op een voerplaatsje van de merelman.

Hij durfde ze niet aanvallen, wel leverde hij hevig slag onder tegen het hek, waar hij, vlak bij de tortels, als een gek heen en weer rende, verwoed pikkend. Het was of hij wou zeggen: "Zie je wat een vechtersbaas ik ben, ga er maar gauw vandoor!" Gelukkig voor hem deden de tortels dit ook.

Minder succesvol is tot nog toe onze oude merelvrouw, Mina, die elk jaar in onze kleine achtertuin gevestigd is. Er is een jonge merelvrouw, die in een hoek steeds 2 meter ver naar binnen loopt. Er zijn hevige gevechten geleverd en blijkbaar heeft de rechtmatige eigenares die verloren. Ze loopt wel op de indringster af, die gaat even terug, maar komt dan meteen weer achter Mina aan, precies tot hetzelfde punt. Mina loopt uit haar domein weer achter haar aan, maar komt niet naar haar toe. Dagen achtereenvolgend gaat dit zo.

Op 4 maart zagen we Mina erjens verwoel op los hakken, fladdorend als bij

een gevecht. Eindelijk vloog ze op en wij kijken. Er lag....een cilindervormig zwart stuk rubber, dat blijkbaar voor Mina als vervanging gediend had om haar woede op te koelen. Een vogel kan nu eenmaal niet met deuren slaan! In Frankrijk stonden wij eens te kijken naar een Roodborstje, dat een bad nam in een schaal, in een tuin aan een drukke boulevard. Twee wandelaars kwamen erbij staan en toen na ongeveer 20 minuten het Roodborstje wegvloog, stonden er wel 25 mensen. Alleen de voorsten zullen geweten hebben, waar wij naar keken!

9(6),12-13(1975).

BIJ EEN LEERZAME TELLING

S.H. Poelstra

Op 13 dec. 1975 verrichtten C.M.I.I.Rosier, P.L.Ploeger en ondergetekende een telling langs de Gooimeerkust en maakten bij twee waarnemingen een aantekening:

1. Kleine Zwanen

Bij deze dieren, die wij van betrekkelijk nabij konden beschouwen, viel het ons op dat de rustende exemplaren zo'n dikke hals hadden, die ook enigszins aan de korte kant leek te zijn. Bij de fouragerende vogels was de hals, wanneer de kop boven water kwam, iets langer en veel dunner!

De heer Ploeger vertelde ons hierover het volgende: Tijdens het fourageren worden de halsdekveren plat tegen de onder water zijnde hals aangelegd, ten gevolge waarvan het koude water de huid van het dier niet bereiken kan, zodat het warmteverlies via de hals zoveel mogelijk beperkt wordt.

Wanneer de vogels rusten, worden de halsdekveren met hun donzige onderlaag opgezet, zodat zich tussen die veertjes een warme isolerende luchtlaag vormt die de hals beschermt tegen de kille buiten-temperatuur.

Ik voeg hier aan toe dat je zou kunnen veronderstellen, dat door het strekken van de hals de spiertjes worden gespannen die de halsdekveertjes aantrekken en plat tegen de hals leggen. Wij zien hetzelfde bij vliegende zwanen de veertjes liggen plat tegen de gestrekte hals, zodat de luchtweerstand onder het vliegen zoveel mogelijk wordt beperkt en de isolatie weer optimaal is.

2. De Ooievaar

Tot onze grote vreugde troffen wij in de weide ten zuiden van het landgoed 'Oud Naarden' een bedaard rondstappende Ooievaar aan; over het dier is inmiddels heel wat geschreven in de regionale en landelijke pers, onder andere in de "Telegraaf" van 17 en 18 dec. 1975.

Het dier, duidelijk groter dan een reiger, maakte op ons een levendige en zelfs kwieke indruk. Op het enkele malen aanslaan van een motorzaag in de verte reageerde hij met het waakzaam opheffen van de kop.

Om zijn linkerpoot ontdekten wij een lichte metalen ring, die zo nu en dan opblikkerde in de zon. Nadat de vogel een stukje gevlogen had en daarna wat dichterbij neergestreken was, konden wij hem nog beter bekijken. Afgezien van dat deel van het verenkleed dat wit behoorde te zijn, maar in feite tamelijk groezelig was, zag onze Ooievaar er uiterlijk erg goed uit - vonden wij - en schuw was hij ook niet.

Helaas konden wij niet vaststellen wat hij diverse keren van de grond oppikte en vervolgens doorslikte. Wij zagen tamelijk wat molshopen op het weiland, maar wat er werd ingeslikt moet klein spul zijn geweest, bepaald geen mollen, die hij overigens niet versmaadt, ook geen ratten of muizen en zelfs niet een lii van het zille ter groene of bruine kwakers...

10(1),23(1976).

MUIZENIS.....

J.P. Seyffert

Mijn jaarlijkse rondgang langs de nestkasten voor het onderhoud en de schoonmaakbeurt bracht dit jaar een verrassing...

Alle kasten in dit bosgedeelte (landgoed 'Vechtlust' bij Loenen) waren beschadigd door de Grote Bonte Specht, die dit seizoen in een koolmezen-kast heeft gebroed. De specht was niet erg kieskeurig, want hij heeft gewoon op een draadnagel zitten broeden (!), die uit de zijkant van de uitgehakte boom stak.

Dit terzijde, want ik wilde u wat vertellen over een boomkruiper-nestkast, die in het begin van het broedseizoen door de specht een iets was uitgehakt, zodat er Koolmezen in konden broeden. Dit is dan ook het geval geweest.

Ik dus naar die kast toe om hem schoon te maken. Mijn ladder tegen de boom gezet en naar boven... De deksel eraf gehaald, het rook wat eigenaardig en bovendien was de kast helemaal gevuld met mos(!), aan de bovenkant kogelrond met aan de zijkant een klein rond gaatje van ca. 2 cm. Wat zou dat nu zijn? Een nest van een Winterkoninkje?

Laat ik die kast losschroeven en mee naar huis nemen, dan zie ik het thuis wel. De kast van de boom gehaald en beneden op de grond de deksel erop en in mijn tas gedaan.

Ik zou net mijn tas dicht doen of er springt een heel klein bruin muisje uit, dat direct onder de struiken verdween.

Meteen de kast weer teruggehangen en met rust gelaten, want dit is namelijk een winternest van een dwergmuis!

De dwergmuis bouwt zijn eivormig zomer- en winternest hangende tussen het riet, korenhalmen of kreupelhout.

Het nest is zo groot als een ganzenei met de toegang aan de zijkant. Het muisje is zonder staart ± 7 cm. lang.

In dit geval heeft de dwergmuis wat hoger (ongeveer 3.50 meter boven de grond) zijn nest gemaakt in een eik!

IO(I),24(1976).

AASVRETENDE WATERRAL

D.A. Jonkers

Op 6 februari 1976 namen A. de Later en schrijver een verschijnsel waar dat, hoewel niet onbekend, het vermelden waard is.

Die dag reden wij in de namiddag langs de Vecht bij Vreeland en zagen daar op een bevreren slootje een Waterral lopen.

Toen wij de auto stilzetten- op nog geen zeven meter van de vogel- zagen wij dat hij stopte bij een dode Kramsvogel die daar lag.

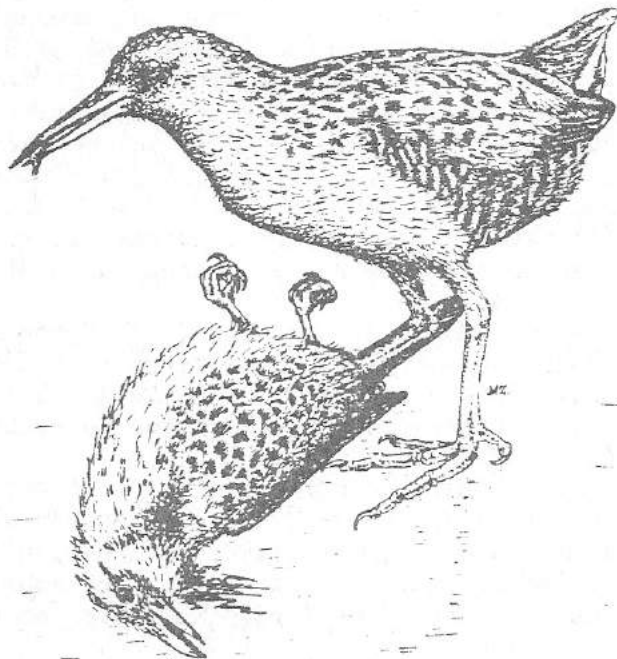
Zo te zien was het niet de eerste keer dat hij bij de vogel kwam. De borst lag al open en de ral begon er ijverig in te pikken, zonder zich iets van ons aan te trekken.

Enkele meters achter deze Waterral bevond zich nog een exemplaar, dat echter niet bij de ander in de buurt kwam.

Af en toe renden beide vogels weg en verborgen zich onder de overhangende rand van een gazonnetje. Opzij van het huis, waarvoor dit gazon lag, stond een meelbes. Deze hing vol met bessen, die door de af en aanvliegende Merels en Kramsvogels gegeten werden. Het is niet onmogelijk dat de Waterral één van de op het ijs foeragerende Kramsvogels tijdens een razendsnelle uitval heeft gedood.

Bij het ringonderzoek is het ons wel eens overkomen dat laag in de netten hangende vogels door Waterrallen werden gemolesteerd!

IO(2),13(1976).

EEN MERKWAARDIGE WIJZE VAN VOEDSELZOEKEN VAN DE SPREEUW

R.G. Moolenbeek

Op 5 juli zag ik op de Stichts Ankeveense Plassen een volwassen Spreeuw van het ene waterlelie- en gele plompenblad op het andere springen, onderwijl pikkende bewegingen makend. Vermoedelijk pikte hij de larven van Pyrrhalta (Galeruella) nymphaea (L.) op, die toen in grote aantallen op de bladeren van bovengenoemde planten werden aangetroffen.

Ook op 10 juli kon ik dit gedrag weer waarnemen, zij het nu een groepje van ca. 15 Spreeuwen. Het groepje rende op de voor hen zo typische wijze over de bladeren. Wederom op 24 juli zag ik aldaar 2 volwassen en 4 jonge Spreeuwen over de bladeren rennen, soms zelfs tot aan de staart toe in het water. Taapken maakte in het Vogeljaar 22(4):836 en 24(I):39 ook melding van dit niet alledaagse gedrag. Het leuke is dat dit op exact dezelfde plaats (langs het Bergse Pad) werd waargenomen.

II(4),62(1977).

ERVARINGEN MET SIJZEN

W.K. Kraak

Herfst en winter van 1959-1960 moeten een goed seizoen voor Sijzen geweest zijn als ik mijn oude notities geloven mag die - met een korte onderbreking van kerst tot nieuwjaar - lopen van 13.II.'59 tot 14.02.'60.

Het aardige van deze gegevens is dat ze bijna alle afkomstig zijn uit een zelfde beperkt waarnemingsgebied namelijk het terrein van het Nieuwe Lyceum aan de Witte Kruislaan te Hilversum, een gemengd bos met beuken, dennen, Robinia enz. grenzend aan het grote sportveld. De waarnemingstijd begon steeds ruim een half uur voor zonsopgang tot de eerste schoolbel om 8.20 uur.

Onaardig vind ik achteraf dat de meeste notities in telegramstijl eigenlijk te weinig nauwkeurig zijn op bepaalde punten, waarvan ik het belang eigenlijk pas in de loop van de tijd ging begrijpen. Maar wat wil je! Minuten lang gebeurt er niets bijzonders, dan opeens worden de Sijzen wakker, je krijgt te veel indrukken ineens te verwerken en de tijd ontbreekt om alles te noteren zonder assistentie van anderen. Je zou je waarnemingen direct in moeten spreken op een geluidsbandje.

In het nachtelijk duister van de vroege ochtend zag je de Sijzen nooit zitten, je hoorde ze wel. Soms was er nog maanlicht. Maar tegen de tijd dat ze gingen vliegen werd de lucht al iets lichter, zodat je schimmetjes uit de boomkruinen omhoog zag vliegen, in schokkerige vlucht boven de kruinen rondansen en dan in westelijke richting verdwijnen.

Het ging er mij allereerst om de vroegste sijzengeluiden te noteren. Vermoedelijk in verband met het weertype en dan speciaal met het korter of langer donker blijven kwam het eerste geluid van de wakker-wordende, nog-niet-vliegende Sijzen vroeger of later, soms zelfs pas zeer kort voor zonsopgang. Als extremen kreeg ik 28 en 3 minuten voor zonsopgang. Zie het volgende staatje:

- 18.12.'59 : eerste geluid 8.17 (zon op 8.44) = 27 minuten;
maan, heldere lucht
- 18.01.'60 : eerste geluid 8.12 (zon op 8.40) = 28 minuten;
heldere wolkenloze lucht
- 03.02.'60 : eerste geluid 8.05 (zon op 8.19) = 14 minuten;
noteren

daarentegen:

17.I2.'59 : eerste geluid 8.40 (zon op 8.43) = 3 minuten;
donker weer, druifregen

13.02.'60 : eerste geluid 7.58 (zon op 8.01) = 3 minuten;
zwaar mistig, het wordt nauwelijks licht.

Daarbij bleef het niet.

Door het regelmatig waarnemen en noteren kwamen er in mijn materiaal nieuwe patronen zichtbaar.

De Sijzen bleken verspreid te overnachten. In de maanden november en december zag ik nooit meer dan één Sijs uit een boomkruin opvliegen. Naar het geluid te oordelen zaten de naaste burens een eind verderop in verschillende richtingen, ieder in een eigen boom.

Bij het ontwaken reageerden ze wel op elkaars geluiden, maar zonder weg te vliegen. De volgende fase, een paar minuten later, werd gekenmerkt door het opvliegen van de Sijzen, die vlak boven de boomkruinen a.h.w. dansend een rondvlucht maakten. Zo vormden zich groepjes van 2 tot 5 vogels, die - derde fase - net als andere overvliegende groepjes in westelijke richting verdwenen.

De lucht was dan een ogenblik lang vol sijzengeluiden. Uit dit bosrijke deel van het Gooi verdwenen de vogels in de richting van 's-Graveland. Het geluid bij het wakker worden noteerde ik op 13.II.'59 als "pfie-et", later ook als "pgi-eu".

Een andere roep klonk meer als "tjewie".

Wanneer een vogel opvloog en zich aansloot bij een ander exemplaar hoorde ik iets heel anders: "tktktktk" (erg snel), wat ik later wel noteerde als "rtttt" of "trrrtt".

Op 13.I2.'59 vlogen in fase twee veel Sijzen door de lucht rond: hun geluid klonk als "tjelie-tjèe".

Na 18.I2.'59 werden de Sijzen pas tijdens het eerste lesuur wakker, voor een vogelaar een ergerlijke toestand.

In het nieuwe jaar werd een verandering in het sijzengedrag merkbaar.

Zie het volgende protocol.

22.01.'60 : 8.15 roep van 2 Sijzen gelijktijdig, 1 uit een Thuja, 1 uit een blauwe spar. Ze vliegen nog niet op.

8.18 5 Sijzen vliegen roepend over; 2 Sijzen komen uit de Thuja omhoog; ik hoor de gewone roep en het "knettergeluid"; 1 Sijs komt gelijktijdig uit de spar opvliegen. Zon op 8.36.

Aan de schimmige silhouetten was nog geen kleur te zien. Voorlopig neem ik aan dat sommige Sijzen al tot paarvorming waren overgegaan. Zo'n paartje zou dan wel in dezelfde boomkruin overnachten.

Aldus bleef het ook in februari: ik zag nog vaak solitaire vogels maar ook paartjes opvliegen.

Extra vermelding verdient een stormachtige dag met buig weer. Het bleef lang erg donker en het eerste geluid kwam pas 11 minuten voor zonsopgang:

29.01.'60 : 8.16 in verschillende boomtoppen geluid van zittende Sijzen; tot 8.20 geen vogel op- of overvliegend. Zon op 8.27.

Het geluid van de Sijzen was merkwaardig hard en langgerekt: "tjuie-tjuie-tjieg".

Laat ik samenvatten. Tijdens het daglicht leven de Sijzen 's winters in groepen in hun fourageergebieden met elzen en berken. Uit deze gebieden in of buiten het Gooi komen ze troepsgewijs in slaapvlucht naar de bossen in het Gooi.

Zie o.a. de volgende waarneming uit de waterrijke omgeving van de vesting Naarden:

21.I2.'59 : 16.00 uur slaaptrek in een grote zwerm gevolgd door kleine groepjes, richting zuid.

In een slaapbos verspreiden de vogels zich op korte gehoorsafstand van elkaar. Ze overnachten solitair. Vanaf midden januari ongeveer vindt al paarvorming plaats. Een paartje overnacht in de kruin van dezelfde boom. Na het wakker worden komen de Sijzen solitair te voorschijn (later ook als tweetal), ze dansen rond boven de boomtoppen, verenigen zich tot kleine groepjes en verdwijnen alle in dezelfde richting.

I2(2),37-38(1978).

TUINTOESTANDEN

C. Rotermundt

Het zomert tegen wil en dank. Geen koufronten, depressies en regenbuien kunnen dat tegenhouden. Op de voerplank bedelt een nieuwe generatie om lekkere hapjes, die nu merendeels uit de overvloed van de krentebroom worden geplukt. Overigens is deze generatie niet geboren in onze tuin, hoewel daar toch drie prima model-nestkastjes hangen en er ook struweel genoeg is om nestjes in te verstoppen. Waarom willen daar nou geen vogels in broeden? Behalve dan de Merels en de duiven, maar die broeden overal als het moet. Het is en blijft me een raadsel. In één van de drie kastjes is weliswaar drie maal een mezenbroedsel grootgebracht, maar dat is in de vijftien jaar dat het ding daar hangt nou niet iets om over naar huis te schrijven.

In datzelfde kastje heeft zich ook eens een drama afgespeeld. Dat was op een winterse namiddag, nog niet zo heel lang geleden. Het schemerde al, en plotseling brak er een hevig tumult los in het inwendige van dat bewuste kastje. Het was een duidelijk geval. Daar vochten twee slaapgrage vogels op leven en dood om de voorrang. Omdat wij kozen voor het leven, klom een nog thuiszijnde vliegvlugge zoon tegen de muur op en haalde het kastje naar beneden. En ja hoor, bij het openen van het dakdeksel flitsten er twee zwartkoppige rakkers weg in het schemerdonker. Nu hadden ze geen van beiden wat. Net mensen.

Het tweede kastje is ook eenmaal bewoond geweest, jawel. Maar de bewoners daarvan waren hommeltjes. Een aardig gezicht, dat zeker. Maar niet helemaal de bedoeling. Wel slapen ook in dit kastje regelmatig vogels, meest mezen, soms een Ringmus. Het derde kastje, een zgn. spreeuwenkast, hangt nog te kort om er al een verhaal over te kunnen doen. Pimpelmezen hebben er wel al belangselling voor getoond, maar veel verder is het dit seizoen nog niet gekomen. Je vraagt je af, waarom willen ze niet? We hebben toch een maximum aan struiken en bomen geplant, zorgen voor voedsel, drinken en rust. We houden uiteraard de kastjes ook schoon. Wat kan een mens nog meer doen om de zo geliefde vogels ter wille te zijn? Wie heeft daar een zinnig antwoord op?

I2(4),II5(1978).

DE RIETGORS

K. Visser

Het is mij deze zomer weer opgevallen dat je de Rietgors bijna overal ziet waar maar een beetje water en wat riet is te vinden. In de polder met bijna dicht gegroeide droge sloten en op kale bouwterreinen waar maar een plasje of een geul met water en riet aanwezig is. Een hoekje met weelderige plantengroei daarbij en men kan er zeker van zijn op een gegeven moment een vogel op te zien vliegen met een witte veer aan de buitenkant van zijn staart. We hebben dan bijna zeker met een Rietgors te maken. Het bovenstaande is ontleend aan een tochtje door de Huizermeent en braakliggende terreinen in de Bijlmermeer.

De eerste maal dat ik grondig kennis maakte met de Rietgors was in Oostelijk Flevoland, toen deze polder nog niet in cultuur was gebracht. Er werden enkele dagen uitgetrokken om ten behoeve van het ringonderzoek wat vogels in deze polder te vangen. Lelystad bestond nog niet en er werd gelogeed in Lelystad-haven. Elke morgen togen we er op uit in de hoop een aantal van de vogels die er zouden zitten, te vangen. Het weer was echter slecht, een beetje regen en harde wind; geen weer om mistnetten op te zetten. Toch werd het geprobeerd op een zanddepot, waar om het verstuiven te voorkomen, om de meter een regel van een bepaald gewas was gezaaid. In de eerste dagen liep dit niet in het oog, maar spoedig bleek dat dit gewas zaad droeg waar de Rietgorzen verzot op waren. Elke morgen in de schemer kwamen ze uit het riet naar deze zandbult om er de krop te vullen.

Hieruit blijkt al, dat we met een zaadeter te doen hebben. In de broedtijd worden wel insecten gevangen om er de jongen mee groot te brengen, maar verder zijn ze bij onkruid te vinden, mits er maar zaad aan zit of onder ligt.

In het onderhavige geval bleven de vogels tot twee uur na zonsopgang; later was er nergens meer een Rietgors te bekennen. Door de harde wind waren de vangsten niet groot en daar andere soorten zich eveneens niet lieten zien, was het resultaat maar povertjes.

Er bleef echter een prettige herinnering aan deze tocht over, daar na een aantal weken een terugmelding van een geringde Rietgors binnenkwam uit Antwerpen. De vogel was daar op de vogelmarkt door een Nederlander aange troffen en omdat deze gors een nederlandse ring droeg, had hij hem gekocht en losgelaten. Deze vogel had dus zijn vrijheid aan het ringen te danken!

De naam Rietgors duidt erop, dat we deze vogel in het riet moeten zoeken. Hij komt vrij talrijk voor en waar riet groeit of op al eerder genoemde plaatsen kunnen wij in het voorjaar het mannetje, vastgeklemd aan een oude rietstengel, zijn eentonig liedje horen zingen. Wanneer wij dit geluid eenmaal goed in ons hebben opgenomen, is het gemakkelijk te onthouden. Bovendien is de vogel in het vroege voorjaar door het laten horen van zijn zang gemakkelijk in de kijker te krijgen. Bij een wandeling langs het Gooimeer of een fietstocht door Flevoland zullen wij de Rietgors zeker niet missen.

De vorige herfst werd door mij een nieuwe ervaring met Rietgorzen opgedaan. Voor het eerst werd geprobeerd met geluid een aantal van deze vogels te vangen tijdens de trek. Via een band werd de zang van een Rietgors te gehore gebracht. Interessant was het hoe sterk deze vogels hierop reageerden. Tijdens een mooie trekdag, goed weer met een zacht zuidwestenwindje, trekken de vogels massaal in zuidwestelijke richting. Het was wonderlijk hoe snel ze, wanneer ze binnen de geluidskring van de kunstmatige zang kwamen, naar beneden kwamen en in het riet neerstreken. Er moesten toen een flink aantal

Rietgorzen worden gedetermineerd op geslacht en leeftijd. Dit is geen eenvoudige zaak, daar in augustus de zwarte kop van de man verdwijnt en plaats maakt voor een bruine schedel, die dan door alle Rietgorzen wordt gedragen. Zowel man als vrouw, oud en jong, hebben zo ongeveer hetzelfde voorkomen. Alleen aan de hand van de ondereinden van de kopveren is het verschil in geslacht te zien.

Door de trek vindt er een verschuiving plaats. Rietgorzen zijn trekvogels, hetgeen echter niet wil zeggen, dat er in de winter geen Rietgorzen zijn aan te treffen. Wanneer u dit leest is de tijd van de vogeltrek niet ver meer. Let eens op of u ergens Rietgorzen ziet overkomen. Wanneer u de trek en de vangst van nabij wilt zien, bel dan eens met 035-60736, misschien is er een afspraak te maken om dan een keer mee te gaan om zo deze soort beter te leren kennen.

I2(4), I05-I06(I978).

EEN LEUKE WAARNEMING TIJDENS DE EEMPOLDERTELLING

P. Vos

Als ik dit schrijf is het 8 september en juist in deze maand is de seizoenswisseling bij de vogels goed te merken.

Tureluur, Grutto en Scholekster zijn al niet meer in de Eempolders en in plaats daarvan nemen grote groepen Houtduiven, Kieviten, Spreeuwen en Kokmeeuwen het gebied in beslag.

Waarschijnlijk broeden er wel enkele paartjes Tapuiten in de noordelijke rand van de Eempolders maar het Paapje broedt er niet. Op deze teldag echter viel hun aantal op; maar liefst 67 Tapuiten en 21 Paapjes, meestal in kleine groepjes van maximaal 6 exemplaren, telde ik in het noordelijk gedeelte van de Eempolder.

De Avifauna van Midden-Nederland vermeldt dat er soms stuwung kan optreden tijdens de trek in dit gebied van enkele tientallen exemplaren. Men kan slechts gissen hoeveel Tapuiten en Paapjes er in het omliggende gebied (Eempolder Zuid - Huizermaat Poldergebied te oosten van de Eem) op dezelfde tijd aanwezig waren, waarschijnlijk honderden.

De weersomstandigheden werkten dan ook wel flink mee: zonnig zuidwesten wind en 21°C. Omdat ik nieuwsgierig was of er van het grote aantal Tapuiten en Paapjes ook iets te merken was op de Huizermaat heb ik de volgende dag een klein gedeelte van de Huizermaat bekeken en kwam alleen daar al tot 14 Tapuiten en twee Paapjes, maar de weersomstandigheden waren een stuk minder, namelijk ongeveer 16°C, harde wind en zwaar bewolkt.

I2(6),I58(1978).

AANTEKENINGEN OVER DE VOEDSELZOEKWIJZE VAN KOEKOEKEN

J. Taapken

Sinds onze terugkomst van vakantie op 18 juni 1979 trof ik een keer of tien, dat ik tot heden (7 juli) op de Hoornebeegse Heide ten zuiden van Hilversum kwam, een groot aantal harige rupsen aan. De heer R. Troelstra vertelde mij dat het hier de Heideringel (= Malacosoma castrensis (L.)) betreft. Het lijkt er op dat ze dit seizoen veelvuldiger voorkomen dan voorafgaande jaren. Op de fietspaden liggen er zelfs heel wat doodgereden. Troepjes Spreeuwen (vooral veel jonge vogels) die over de heide rondzwalken doen zich veel te goed aan die rupsen.

Afgelopen weken zag ik ook veel Koekoeken op de heide. Elke maal toch wel minimaal vier stuks, terwijl ik de indruk kreeg dat het werkelijke aantal veel hoger lag. Ook zij aasden vooral op die vette harige rupsen. Het roepen hoorde ik slechts zelden meer, o.a. op 6 en 7 juli slechts korte tijd. Evenals verleden jaar leek het er op dat Koekoeken de heide gebruikten als onderbreking of startplaats van hun trek waar zij zich "dik en rond" konden eten.

De Koekoeken hielden zich vooral op in de alleenstaande berken of lijsterbessen, die verspreid op de heide staan. Zeilend verplaatsten ze zich soms van de ene boom naar de andere. Het was me opgevallen dat ik vaak een Koekoek ontdekte op wat kale, lode takken van een hoogopgaande berk. Op zo'n circa 5 meter hoogte zaten ze daar doodstil te kijken in een houding die wij meestal niet van de plaatjes van de Koekoek kennen, namelijk rechtop: staart naar beneden, rug vrijwel verticaal, kop omhoog.

Alleen als er een wandelaar of fietser wat te dicht bij de alleenstaande boom kwam gingen ze als het ware horizontaal op de tak zitten, waardoor ze veel minder opvielen.

Als de omgeving weer tot rust gekomen was zag ik ze af en toe in zeilvlucht en vlak boven de grond afremmend naar de bodem zeilen om daar een harige Heideringel-rups te pakken.

Tot op wat 15 meter afstand van de zitplaats bleken ze hun prooi te kunnen herkennen en soms ging het een stukje over de grond "te voet" verder. Daarna keerde de vogel weer snel terug naar de dode tak, om daar opnieuw de omgeving van de berk af te zoeken naar een nieuwe prooi. Vandaag (7 juli) heb ik zo'n Koekoek eens een uurtje gevolgd. Die ene boom blijkt een goed "stekkie" en van 19.45 uur tot circa 21.00 uur zag ik de Koekoek ruim twintig maal met succes met z'n typische vlucht naar de bodem toe zeilen om een veelvraatrups op te pakken.

Op de achtergrond zag ik op grotere afstand van mij vandaan af en toe een andere Koekoek vanuit een andere (dichtbegroeide) berk telkens naar beneden dalen en weer terugvliegen. Deze periode blijkt het een typische jachtwijze van de Koekoek op de heide te zijn. In dat uur kwam twee maal een andere Koekoek in de zelfde boom zitten. Dan spreidde de eerst aanwezige de staart, ging wat meer horizontaal zitten van opwinding en scheen zich wat "dik" te maken. Dat werd in beide gevallen de laatst aangekomene te gortig zodat die kort daarop naar een volgende alleenstaande boom op de heide zeilde. Daar werd dan ook de zelfde vangmethode toegepast.

Op plaatjes wordt de Koekoek meestal "horizontaal zittend" afgebeeld maar ik geloof dat dit vooral de houding is als ze zich opwinden of als ze roepen. Gedurende het kijken en zoeken naar prooi zaten ze echt helemaal rechtop en hadden soms het silhouet dat op dat van een Bijeneter leek.

Een enkele maal werd een op deze wijze jagende Koekoek lastig gevallen door een Boompieper of een Roodborsttapuit, die soms vlak naast hem op de dode tak kwam zitten en hen zelfs nog een stukje in de vlucht achtervolgde. Vliegende Koekoeken werden soms door Boerenzwaluwen achtervolgd.

Als algemene opmerking zal ik willen zeggen dat bepaalde soorten van flora en fauna op de heide toch wel schrikbarend achteruit gaan. Hierover wordt eigenlijk maar weinig genoteerd en het geschiedt meestal zo "geleidelijk" dat het niet iedereen direct opvalt. Op de Hoorneboegse Heide is er van de duizenden "blauwtjes" (vlindertjes) eigenlijk maar weinig overgebleven, maar ook het duivelsnaalgaren, blauwe knoop, heideklokje, stekelbrem en hengel verdwijnen er als sneeuw voor de zon.

Vanzelfsprekend verdwijnen daarmee ook de op deze planten vooral levende insecten! Het zou mij niets verwonderen als de luchtverontreiniging hier voor een belangrijk deel verantwoordelijk voor zou moeten worden gesteld.

Ook op 8 en 9 juli nam ik het bovenomschrevene geruime tijd waar. Ook uit meer bebladerde berken werd op de zelfde wijze gejaagd, maar het scheen dat de Koekoeken door het beperkte zicht de heideringelrupsen niet op zo'n grote afstand konden ontdekken. Trouwens het aantal rupsen werd de laatste dagen minder en het aantal gele poppen van deze soort groter. Ook de poppen werden door Koekoeken en Spreeuw geconsumeerd!

I3(4), I09-II0 (1979).

DE ROEKEN HEBBEN HET NAARDERMEER VERLATEN

W.J.R. de Wijs

Dit voorjaar was het opvallend stil bij de Visserij van het Naardermeer: de Roeken bleven weg!

Nadat in het afgelopen jaar 1979 er aanvankelijk 115 nesten werden geteld bleken dat er tegen het eind van het broedseizoen nog maar 42 te zijn (med. B.v.Ingen).

Er was kennelijk iets aan de hand.

Dat bleek dit voorjaar wel zeer duidelijk: ze bleven nu helemaal weg!

Toen Jan P. Strijbos onlangs (Lepelaar 66) nog schreef dat volgens hem de Roeken uit Noord-Holland waren verdwenen was ik hierover aanvankelijk verontwaardigd: alsof ons oudste natuurreservaat, in deze provincie gelegen, soms niet meetelt!

Toen de Roeken echter dit jaar wegbleven vreesde ik dat hij gelijk had gekregen, maar na enig speurwerk kon ik onze Roeken terugvinden in het ontoegankelijke bos van de Kruitfabriek te Muiden, zo'n 5 km. van het Naardermeer verwijderd. Eind april dit jaar telde A.A.Blok aldaar niet minder dan 117 bewoonde roekennesten, terwijl hij deze daar in de jaren hiervoor nimmer had waargenomen.

Opvallend is overigens het gelijke aantal hesten in het begin van dit broedseizoen in vergelijking met dat van het Naardermeer vorig jaar.

Wat overigens de reden is van deze verplaatsing is mij niet duidelijk, misschien hangt hiermee samen de aanleg van de afslag naar Flevoland van de Rijksweg A I in 1977, op slechts enkele honderden meters afstand en in het volle zicht van de kolonie. Echter, de huidige broedplaats is zo mogelijk nog dichterbij de verkeersdrukte gelegen dan de vorige, alleen niet in het volle zicht daarvan.

Deze wegeaanleg, gekombineerd met het koude voorjaar van 1979 (en het dus vermoedelijk geringe broedsukses) zou de Roeken kunnen hebben doen besluiten om naar elders te verhuizen.

In ieder geval hebben de Roeken de provincie Noord-Holland nog niet verlaten!

14(3),74(1980).

COLLEGIALITEIT BIJ GANZEN

F. van Klaveren

De eerste februari, namiddag, Dammerkade.

Na een heerlijke wandeling met hele leuke waarnemingen, waaronder vier soorten ganzen, Monnetjes, een Blauwe Kiekendief ♀ en overvliegende Kieviten, wachtte me nóg een leuke ervaring.

Lopende richting Ankeveen kwam mij van links een groepje Rietganzen van negen exemplaren tegemoet. Ik bekeek ze even en wilde verder lopen tot... ik een ander exemplaar achter de groep aan zag vliegen.

De vogel had het duidelijk moeilijk de groep bij te houden en riep voortdurend een iets kreunend "uhk - uhk". Toen de gans de groep op enkele meters afstand genaderd was, hielde opeens het puntje van de groep, "de leider", halt in de lucht, door, bijna rechtop, als een Torenvalk te gaan bidden. Hierdoor stepte de hele groep en sloot de los vliegende gans aan bij de groep. Deze hele gebeurtenis duurde maar enkele seconden.

We wisten al dat ganzen intelligent waren, maar dat ze, een beetje houderig uitgedrukt, ook nog collegiaal zijn, moet toch eigenlijk wel als iets bijzonders gesteld worden in een vogelwereld waar elk dier, zelf moet zorgen in leven te blijven.

I4(2),57(1980).

WAAR GEBEURD

J.M.G. Verhey

Toen ik in januari aan het vogelkijken in Huizen was, zag ik iets heel raars. Het was namelijk een vrouwtjesmerel die door een of andere griczel de grond in werd getrokken! Het arme beest lag te kwetteren en te sidderen van angst. Terwijl z'n achterlijf in de grond werd getrokken, probeerde hij met z'n vleugels te ontsnappen aan de dood.

Ik wilde wel eens weten wie er zo hard aan z'n poten zat te trekken en ik probeerde het verbaasde dier uit de grond te trekken. Maar dat lukte niet omdat ik hem anders in tweeën zou trekken.

Maar affijn, het dier kwam toch op het laatst los en voor ik het wist, vloog hij uit mijn handen.

Ik nog kijken of er nog iemand naar buiten kwam kruipen, maar van de dader ontbrak elk spoor....

I5(2),49(1981).

LIJST VAN SPECIALE UITGAVEN VAN DE VOGELWERK GROEP HET GOOI e.o.

1. Jaarverslag Nestkastonderzoek 1967. J. van der Geld, 1967
2. Jaarverslag Nestkastonderzoek 1968. J. van der Geld, 1968
3. Aan de veehouders van het Gooi, Eemland en Vechtstreek.
Anonymus, 1968
4. De Zanddijk. J. Marius, 1968
5. Jaarverslag Nestkastonderzoek. R.G. Moolenbeek, 1969
6. Vogelwaarnemingen in Zuidelijk Flevoland. J.L.M. Bos e.a.,
(Limosa 42 (3-4)) 1969
7. Inventarisatiehandleiding. D.A. Jonkers, (+1970)
zonder jaartal
8. Avifauna van Naarden. D.A. Jonkers, 1970
9. De Avifauna van Bussum. J.L. Bos e.a., 1970
10. Avifauna van Hilversum. J. van Altena e.a., 1970

11. Jaarverslag Nestkastonderzoek. R.G. Moolenbeek, 1970
12. Vogelkamp op Terschelling. D.A. Jonkers, 1971
13. Nestkastverslag 1971. R.G. Moolenbeek en C. Steenman, 1971
14. Nestkastverslag 1972 R.G. Moolenbeek, 1972
15. Een natuurhistorische schets van het landgoed
Einde Gooi. D.A. Jonkers, J. Klein en L.F. Rijnja, 1972
16. Natuurhistorischrapport over een deel van het Spanders-
woud. J. Klein en D.A. Jonkers, 1972
17. Kokmeeuwperikelen in het Hilversums Wasmeer.
D.A. Jonkers, 1972
18. Herfsttrektellingen 1972. D.A. Jonkers, 1972
19. Inventarisaties 1972. J. Klein en D.A. Jonkers, 1973
20. Wenken voor de bescherming van vogels op weide-
gronden en hooilanden. Anonymus, 1973

21. De Korhoenders van het Gooi. D.A. Jonkers, 1973
22. Herfsttrektellingen 1973. D.A. Jonkers, 1973
23. Laegieskamp J. Klein en D.A. Jonkers, 1973
24. Verslag vogelweekend op Ameland. D.A. Jonkers, 1973
25. Broedvogelinventarisatie van de Vuntus bij Loos-
drecht J. Harder, 1974
26. Verslag van het vogelweekend op Schiermonnikoog.
april 1974. J. Harder, 1974
27. Twee jaar Eempoldertellingen, nov. 1972-nov. 1974.
P. van der Poel, (Korhaan 9(4)), 1975
28. Kijkers voor Kijkers van Kijkers. P. van der Poel, 1977
29. Nestkastverslag 1973 R.G. Moolenbeek, 1978
30. Nestkastverslag 1974-1975. H.W. de Soete, J.P. Seyffert
zonder jaartal (w.s. 1978)

31. De Knobbelzwaan tussen Vecht en Eem. (Korhaan 12(5)).
R.G. Moolenbeek, 1978
32. Vogels in het Gooi. eindredactie R.G. Moolenbeek, 1978
33. Het beheer van het Hilversums Wasmeer. E.R. Osieck e.a.
(Korhaan 12(3)), 1978
34. Vogels in de Eempolders. Subgroep Eempolders,
eindredactie N.A. Klippel en A. van Leyden, 1981
35. Nestkastenverslag 1976, 1977, 1978. H.W. de Soete en
J.P. Seyffert, 1981

36. Verslag vogelweekend op Vlieland, oktober 1980. J. Harder, 1981
37. De Korhaan 1967-1982, speciale uitgave. J. Harder, H. Hardon, M. Klomps en A. Stoker, 1982
38. Terschelling in het voor-en najaar. R.G. Moolenbeek, 1982
(in voorbereiding).

INHOUDSOPGAVE

	pagina
<u>VOORWOORD</u>	1
<u>INLEIDING</u>	2
<u>HISTORISCH OVERZICHT</u>	3- 13
<u>ONDERZOEKEN</u>	14- 79
<u>Korhoenders</u>	
Korhoenders schieten	14
Het korhoenderonderzoek in 1978	16
Korhoeninventarisatie op de Wester-en Bussumerheide 1978	18
<u>Broedvogels</u>	
Inventarisatie Smithuyzer bosch en Dassenbos (1973)	19
Inventarisatie 1973 Zuiderheide	20
Broedvogelinventarisatie de Monnikenberg in 1975	23
Broedvogelinventarisatie van het landgoed Hilverbeek 1968	25
Broedvogels op de kwekerij Jurissen in 1971	27
Inventarisatie 1979 weilanden ten zuiden van de Zanddijk	27
Broedvogelinventarisatie 1974, Gooimeerkust tussen Oud-Naarden en de haven van Huizen	31
Het vierde kwadrant bebouwen? Een broedvogelinventarisatie van de Oostermeent in 1980	33
Inventarisatieverslag oostelijk deel Hollands Ankeveense polder 1975	36
Huiszwaluwtelling 1980	38
Oeverzwaluwen in het Gooi (1968)	41
De stand van de Oeverzwaluw in 1978 in het Gooi	44
<u>Niet-broedvogels</u>	
Waterhoentelling 1974 in het Gooi, Vechtplassengebied en Eempolder	45
Verslag van de knobbelzwaantelling 1980	48
Telling van waterwild in november 1974	50
IJsselmeertellingen 1980-1981	51
Steltlopertelling	53
Resultaten van twee roofvogeltellingen tijdens het winterseizoen 1979/1980	54
<u>Tuinvogels</u>	
Thuis vogels kijken	58
Tuintoestanden	59
Huiskamer-roofvogelen 1979	61
<u>Ringonderzoek</u>	
Terugmeldingen uit het Gooi	63
Terugmeldingen geringde vogels	66
<u>Nestkasten</u>	
Verkort jaarverslag van het nestkastonderzoek in het Gooi	67
Resultaten met gevarieerde nestkastjes	69
Gierzwaluwnestkasten aan de gebouwen van de KRO-studio	71
<u>Gevaren in de vogelwereld</u>	
Vogels sterven door hoogspanningsleidingen	72
Verkeersslachtoffers in Zuidelijk Flevoland (1969)	74

	pagina
<u>Zuidelijk-Flevoland</u>	
Vogels van Zuidelijk Flevoland	75
Broedende Torenvalken in Zuidelijk Flevoland	75
Langs de dijken van Zuidelijk Flevoland (1968)	78
<u>VELDWAARNEMINGEN</u>	80- 87
Gooise ornithologie	80
Veldwaarnemingen jaargang 4 no 1 januari 1970	81
Veldwaarnemingen jaargang 5 no 1 januari 1971	82
Veldwaarnemingen jaargang 7 no 5 oktober/november 1973	83
Veldwaarnemingen jaargang 15 no 3 1981	84
<u>BIJZONDERE WAARNEMINGEN</u>	88- 94
Iberische Tjiftjaf in Baarn	88
Kraanvogels boven de Eempolder	89
Bijzondere waarnemingen in het vizier (Bladkoninkje en Dwerggans)	90
Visarend	90
Waarneming van een Kleine Klapekster	91
Pestvogels in Bussum	91
Roodpootvalken	92
Waarneming van Reuzensterns	93
Een Witwangstern op het Laarder Wasmeer	93
Een Roodgesterde Blauwborst tijdens de Eempoldertelling	94
<u>EXCURSIES EN LEDENAVONDEN</u>	95-108
<u>Excursies</u>	
Ganzen-excursie	95
Ameland, weekend van de lange lach	96
Ameland....het verslag van de gewone liefhebber	96
Wandelen op de Kromme Rade	97
Naardermeer	98
Om 4 uur opstaan (Wester-en Bussumerheide)	98
Excursie naar Texel	99
Excursie naar IJmuiden	100
Excursie Laarder Wasmeer	100
Nachtexcursie in het rivierengebied	100
Bikbergerbos	101
Excursie Zanddijk	101
Excursie de Peel	102
Uilen-excursie Groeneveld	102
Ochtend excursie in Ankeveen	103
Excursie Einde Gooi	103
Verslag van de dagexcursie naar de Flevopolders	105
Verslag excursie Hilverbeek en Spanderswoud	103
Gooimeer excursie	106
<u>Ledenavonden</u>	
De uilenlezing van 26 februari 1970	107
Een fantastische ledenavond over het valkeniersbedrijf	108
<u>VOGEL-ALLERLEI</u>	109-134
Gierzwaluw grootgebracht met... een theelepeltje	109
De ervaring van een ringer	111
De plaatsing van torenvalkkasten in Zuidelijk-Flevoland	111

	pagina
Dubbelbewoning	113
(Vogel-)krakers	113
Kolenmezen	114
De Huismus	114
Goudhaantjes	115
Vissende Ekster	115
Merkwaardige vondst	115
Baltsende Goudhaantjes?	117
Goois Korhoen ook al stadsbewoner?	118
Steentjes in braakresten van een Boomvalk	118
De Fuut	119
Fouragerende Goudvinken	120
Baden, droogzwemmen en schijngevechten	122
Bij een leerzame telling	123
Muizenis.....	124
Aasvretende Waterral	125
Een merkwaardige wijze van voedselzoeken van de Spreeuw	126
Ervaringen met Sijzen	126
Tuintoestanden	128
De Rietgors	129
Een leuke waarneming tijdens de Eempoldertelling	131
Aantekeningen over de voedselzoekwijze van Koekoeken	131
De Roeken hebben het Naardermeer verlaten	133
Collegialiteit bij ganzen	134
Waar gebeurd	134

LIJST VAN SPECIALE UITGAVEN VAN DE V.W.G.HET GOOI e.o. 135-136

LIJST VAN ADRESSEN DIE U NODIG KUNT HEBBEN

Het dagelijks bestuur

Voorzitter : R.G.Moolenbeek, A.Voetl. 14, Ankeveen, tel. 035-62641
Secretaresse : T.Stoker, Meidoornl. 34b, Ned.den Berg, tel. 02945-4343
Penningmeest.: H.Hardon, Dotterbloeml. 39, Baarn, tel. 02154-18804

Contactpersonen

Avifauna : A.P.Vermeule, Gr.Wichmanstr.40, H'sum, tel.035-857492
Eempolders : A.v.Leyden, Raboes 9, Laren, tel.02153-86091
Nestkasten : H.W.de Soete, G.v.Amstelstr.410, H'sum, tel.035-10834
Propaganda : H.W.de Soete, (zie boven)
Ringonderzoek : K.Visser, Kerkl. 73, Kortenhoef, tel.035-60736
Vogelcursus : C.C.M.Last, Mr.J.C.Bührmanl.46, Ankeveen, tel.035-62009
Contr.Vogelwet: R.G.Moolenbeek, (zie boven)
Korhaan : A.Stoker, Gabrielgaarde 42, Kortenhoef, tel.035-62478
Vogelasyl : B.v.Engen, J.v.Schimmelstr.6, Naarden, tel.02159-45658
Z.Flevoland : G.Blok, Schapenmeent 109, Almere-Haven, tel.03240-16101
Excursies : J.J.M.Hardon-v.Velsen, Dotterbloeml.39, Baarn
tel. 02154-18804

Inzenden waarnemingskaartjes

J.de Jonge, v. Brakellaan 26, H'sum, tel.035-17672

Afhalen waarnemingskaartjes

Ankeveen : R.G.Moolenbeek
Bussum/Naarden: L.Reddingius, Gr.W. de Oudel. 22, tel.02159-42508
Hilversum : J.de Jonge
Huizen : F.Griffioen, Omroep 16, tel.02152-52958

Contributie : f20,- per jaar, huisgenootlid f7,50, Vogeljaar f15,50

Caroline de Wijk 035-6218157
ARMINIUSHOF 58
H'sum